

ไวยากรณ์ประพันธ์

ของ

พระบาทศรีสุนทรโวหาร (น้อย ภาสกรปานกูร)

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในวามพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระเทพวิมล

(ชุ่ม ติสสารเถร)

ณ เมรุวัดทองนพคุณ ๖๖๖

วันที่ ๓๓ มีนาคม ๒๕๐๓

คำนำ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) เจ้า
ชาวดัดตองนพคุณ ชนบุรี ซึ่งกำหนดงานในวันที่ ๓๓ เดือนมีนาคม ๒๕๐๓
ณ เมรุวัดทองนพคุณ ชนบุรี นายหนูนุญ คุ้มทรัพย์ ผู้เป็นทงศ์ชายและหลาน ได้มา
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกค้นคว้ากองวรรณคดี และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง ไฉพจน์ประพนธ์ นิพนธ์ของพระยาจักรีสุนทร
โฉหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร) เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มาร่วมงาน กรม
ศิลปากรมีความยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์แจกจ่ายได้ตามประสงค์

หนังสือเรื่อง ไฉพจน์ประพนธ์ เป็นหนังสือที่เกี่ยวเนื่องกับชุดสมุดบทบรรพ
กสิ ใช้เป็นหนังสือเรียน ในโรงเรียนหลวงเช่นเดียวกันเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ
กสิ การใช้ตัวสระกดการันต์คัดลอกจนกระทั่งคำแปลศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในสมัยเมื่อ
หนังสือนี้เป็นแบบเรียน หอสมุดแห่งชาติได้รับฉบับพิมพ์มาจากกรมราชเลขา
การ ได้ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ (จ.ศ. ๓๒๕๘) แต่ยังมีได้เคย
จัดพิมพ์เป็นเล่มออกเคย ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้รักษาอักษรไว้ตามฉบับที่เคย
พิมพ์มาแล้ว โดยมีได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงตัวสระกดการันต์ เพื่อผู้ที่สนใจค้น
คว้าจักได้นำมา เทียบเคียงกับวิธีเขียนหนังสือ ในสมัยปัจจุบันได้ โดยสะดวก และ
ได้ตีพิมพ์คำปรารภของผู้จัดพิมพ์ครั้งแรกไว้ข้างต้นของเรื่องนี้ด้วย

กรมศิลปากรขออนุโมทนากุศลบุญราศี ที่บรรดาศิษยานุศิษย์ได้บำเพ็ญ
อุทิศแด่ พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) และนายหนูนุญ คุ้มทรัพย์ ได้พิมพ์หนังสือ
อันมีค่าแก่การศึกษาออกแจกจ่ายเป็นวิทยาทาน ขอทุกสิ่งจงจงคงดั่งบันดาลให้
พระเทพวิมล (ชุ่ม ศิลาจารเถร) ผู้มรณะ ได้ประสูติสุขคุณนุญผดตามควรแก่
ฐานะทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓

พระเทพวิมล (ชุ่ม ตีสารเถร)

ชาตะ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๒๕

มรณะ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒

ประวัติ

นามในสัญญาบัตร

พระเทพวิมล ธรรมโกศล ปริยัติโยปการ ศीलสมาจารพรต-
นวิษฐักฤตยาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชา
คณะชนเทพ ๆ

นามเดิม ชุ่ม นามฉายา คิสาโร นามสกุล พุดท้ว ชาติภูมิ ตำบลบางจัว
อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิด ณ วัน ๒ ๕ ๕ บีมะเมีย ตรงกับ
วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๕ เป็นบุตรนายชอ นางวิทธ พุดท้ว มีผู้เกิดรวม
บิดามารดาเดียวกัน ๗ คน คือ

๑. นางสาย ไผตรีจักร

๒. นายโต พุดท้ว

๓. นางเทศ เนตรอัมพร

๔. นายไซ พุดท้ว

๕. นายนิน พุดท้ว

๖. นายเชย พุดท้ว

๗. พระเทพวิมล (ชุ่ม พุดท้ว)

ทั้ง ๗ ท่านนี้ ได้วายชนม์หมดแล้ว ๆ

การศึกษาอักษรสมัยชนต้น ท่านได้เรียนหนังสือไทย ที่วัดอู่สาราม
ตำบลบางจัวนั่นเอง การเรียนหนังสือไทยสมัยก่อน ต้องอาศัยจัดเป็นโรงเรียน
มีพระภิกษุเป็นครูสอน วิชาที่เรียนก็มีหนังสือไทยแดงเป็นหนังสือ
นักเรียนโดยมากอาศัยอยู่กับพระภิกษุที่วัด ทำหน้าที่รับใช้แดงเรียนหนังสือไป
ด้วย วัดจึงเท่ากับเป็นโรงเรียนกันนอนของเด็กนักเรียนสมัยนั้น นอกจากนี้
ยังได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องศีลธรรมในพระศาสนา มีพระภิกษุประพฤติ
ศีลธรรมให้เห็นเป็นตัวอย่าง ได้รับกลิ่นไอของศีลธรรมในทีเช่นนพอบรม
อยู่เสมอ ๆ จึงสร้างอชฌาตย์ของเด็กวัดสมัยนั้น ให้เป็นคนรู้จักเคารพ

ย่าเกรงเชอพังผู้หัดถุใหญ่ รุจกรกตังม รุจกทตาทตั้ง รุจกกตัญญู แด้ว
จกการรบ ไซ้เป็นคณตกวางมยณ ส้มยณเรามวชาทเรียนกนจนตมรु แต่วชา
ทเรียนทำให้เป็นคณรุจกรบ ไซ้รู้สึกว้ายงบกพร่องอยู่มาก คนที่มีแต่ความรู้

แต่รับไซ้ไม่เป็น ก็เหมือนเค้รขรู้งผู้มาชาติ เป็นภัยแก่ตั้งคดียิ่งกว่าให้คุณ ๑
ท่านเจ้าคุณเทพอมถ มชวตการศึกษายุกบวดตตอตมา แต่เพราะ
อยู่ในชนบทซึ่งตั้งมยณนการศึกษายังไม่เจริญ จึงไม่ได้รับการศึกษาสูงเท่าที่ควร
เป็นแต่ได้เด้าเรียนหนังสือไทยแดงขาวบ้าง พอใช้ได้ ครนถึงเวลาทควรจะตา

ออกจากวัดไปช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพในการทำนา อย่างเด็ก ๆ ตาม
ชนบททงหลาย ท่านก็ไม่ไป กตบมัตนทะในการที่จะเรียนภาษาบาดตต่อไป
เนื่องจากทวดอุสภารามนน ไม่มีการส่งนบาคดี ท่านจึงไปอยู่เป็นศิษย์ท่าน

พระครูอินทโมติ วัดหนองพรหมมาจาส์ จังหวัดชดบุรี แด้วไปเรียนมูลกัจจายน์
กับพระอาจารย์บา วัดโคกคณถาน อำเภอพนคัมคม จังหวัดชดบุรี คราฉหนึ่ง
ตยมาย้ายกตบมาเรียนกับพระอาจารย์ชาว ทวดบางประกงบน (คงคาราม)

ต่อมาเมื่อพระอาจารย์บ้อม วัดอุสภาราม ได้หาครูไปส่งนบาคดีทวดอุสภาราม
เป็นคฤหัตถชออาจารย์ชด ไปจากวัดสระเกศ จังหวัดพระนคร (ท่านผู้นี้คือ
มาได้อุปถัมบทอยู่ทวดอุสภาราม แด้วดาตักขว) ท่านจึงกตบมาอยู่ทวด
อุสภารามเรียนนบาคดีกับอาจารย์ชด เมื่ออายุครบอุปถัมบท จึงได้อุปถัมบทใน
พัทธตั้งมาวัดอุสภาราม เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยมี

๑. พระอธิการศิษรู (หนองพอดิษรู) วัดบางตัมคร เป็นพระ
อุปัชฌายะ
๒. พระอาจารย์ชด (รูปทเคยเป็นครุตอนบาคดี) วัดอุสภาราม เป็น
พระกรรมวาจาจารย์

๓. พระครูพิบูลย์คณารักษ์ แต่ยังไม่ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครู เป็น
พระอนุชาจนาราย ได้สมณฉายาว่า คีตาโร ฯ

เมื่ออุปสมบทอยู่ที่วัดอู่สวนกุหลาบได้ ๓ พรรษา ครั้นหนึ่ง พระอาจารย์จ้อย
วัดกลางบางปะกง ได้อาราธนาพระมหาอยู่ อุดตฤทธิโท ป. วัดอู่สวนกุหลาบ
(พระธรรมไตรโลกาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี ต่อมา
ทูตลาสิกขา) ไปแสดงธรรมเทศนาในงานศพ ท่านทราบจึงไปขอให้พระ
อาจารย์จ้อยช่วยนำฝากพระมหาอยู่ให้ด้วย ต่อมาท่านจึงย้ายมาอยู่ที่วัด
อู่สวนกุหลาบ จังหวัดธนบุรี ได้เรียนบาลีอยู่ที่วัดนั้นได้ ๓ พรรษา ครั้นถึง
พรรษา ๒ เกิดอาพาธเป็นไข้เรื้อรัง รักษาอยู่นานไม่หาย ญาติจึงมารับไป
รักษาที่วัดบ้านเดิม ครั้นหายแล้วจึงกลับมาอยู่ที่เดิมเพื่อเรียนบาลีต่อไป
เรียนจบคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ได้เชื่อมกับพระมหาอยู่ วัดอู่สวนกุหลาบข้าง
เพดแล้วข้ามไปเชื่อมกับพระมหาเฮง เขมจารี ป. ๘ (สมเด็จพระวันรัต เขม
จารีมหาเถร) วัดมหาธาตุบ้าง ฯ

อันการแปลมคธเป็นไทยนั้น แปลได้ดีเป็น คน ๆ ปรากฏว่าท่านแปล
หนังสือ เป็นที่ยกย่องของครูแดงเพื่อนนักเรียนด้วยกัน สมัยก่อนนั้นการ
ตกเกศยณชอความที่แปลลงในหนังสือที่เรียนเพื่อกันพิมพ์ นิยมใช้ตกเกศยณ
กันด้วยอักษรขอมหวัด ปรากฏว่าท่านเขียนอักษรขอมหวัดงามมาก ยังมี
หนังสืออรรถกถาธรรมบทบางภาค ที่ตกเกศยณชอหวัดด้วยลายมือของท่าน
อยู่จนบัดนี้ การสอบความรับบาลีดำนามหลวงสมัยนั้น ยังใช้วิธีแปลด้วยปาก
คือหน้าคณะกรรมกรารตั้งมี ครั้นถึงเวลาดังรายชื่อนักเรียนเข้าสอบความรับบาลี
ในตำนานหลวง พ.ศ. ๒๔๕๓ ทางสำนักเรียนวัดอู่สวนกุหลาบ ก็ได้ตั้งชื่อท่านเข้า
สอบด้วยรูปหนึ่ง แต่ยังไม่ทันได้สอบ ก็พอดีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ศกนั้น ทาง
ตำนานหลวงจึงได้งดการสอบในบัดนั้น ฯ

ตั้งแต่นั้นมาท่านต้องมีการะ ทางการเป็นครู ช่วยสอนबाटทวด อนงค์คาราม
 มนกรเรียนพหุมาเรียนททานมากจน เนื่องจากท่านเคยไปช้อมทวดมหาธาตุ
 ซึ่งเบ็นสำนักท่มช้อเลี้ยงมาแต่จ ท่านจึงได้ดล่อบคดอดมา แต่กยังพยายาม
 เรียนค้อจนไปอยู่เต็มช ได้ทราบว่่า ท่านได้เรียนจบคัมภรมงคดคทปนี แต่
 คัมภรสารคทปนี นีเบ็นเหตุให้ท่านได้รับยกย่องจากทางการคณระสังฆเทยบ
 ความรู้ให้เท่าเบรียณ ๕ ประโยค ในเวดาค้อมา ฯ

ครนถง พ.ศ. ๒๕๕๗ สมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดอนงค์คาราม แต่ยงดำรง
 สมณศักดิ์เบ็นพระธรรมราชาจารย์ ได้ตั้งท่านซึ่งขณะนั้นเบ็นพระครูสังฆรักษ์
 ตำแหน่งฐานานุกรม ไปเบ็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ ค้อท่านพระครู
 เทมณพคุณ (เมือก) ผู้ชราภาพมาก ท่านจึงได้ย้ายมาอยู่ทวดทองนพคุณ
 แต่ณมา ถินนาทการงานคงแต่ย้ายมาอยู่ทวดทองนพคุณ ในฐานะเบ็นผู้ช่วย
 เจ้าอาวาสกิต ในฐานะเบ็นเจ้าอาวาสกิต พอสรรูปกถาวได้ ตั้งน

๑. การปกครอง

เมือแรกมาอยู่ทวดทองนพคุณ ท่านยังไมม่หน้าททางการปกครองโดยตรง
 เบ็นแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสเพราะเจ้าอาวาสเคิมยังอยู่ ท่านได้เร่งรัดทางการศึกษา
 โดยเริ่มตั้งการสอนพระธรรมวินัยชน ค้อท่านเบ็นครูสอน เพื่อให้ผู้ทอยู่แต่จ
 ผู้ทมาอยู่ใหม่ ได้คความรู้ทางธรรมวินัยคชน จักได้ประพฤคิตนให้เรยบร้อย
 แม้ในขณะนั้น ในวัดจจะมีพระภิกษุบางรูปบางเหล่าประพฤคิตนไม่เหมาะจะสม
 อยู่บ้าง ท่านก็ไมม่หักทอายุ คงปล่ด้อยให้ค้อยหมดไปเอง คด้วยวช้อย่างทท่านเคย
 พุคจ่าเขาน่าสนปนนำทท ค้อเพิ่มผู้มการศึกษารวมวินัยค้แทรกเข้ามมาอยู่ให้
 มากจน เมือมผู้ประพฤคิเรยบร้อยมากจน ผู้ทประพฤคิตรงกนขาม เมือไมม่
 อาจจะปรับปรุ่คองให้เขากบสังคมทคได้ กิตคองหาทางระบายค้อออกไปจาก

๒. การศึกษา

งานด้านการศึกษาของวัด ท่านเอาใจได้มาก ตั้งแต่แรกมาอยู่ที่วัด การสอนธรรมอันยทเรียกงานกกรรมชนกอน โดยคังท่านเป็นครูสอนเอง แต่ ได้คังการล่อนบาดชนควย โดยท่านเป็นครูสอนเองเหมือนกน กอนทท่านมา อยู่แม้จะมีการล่อนบาดเช่นมุดกัจจายนแเดอรรตกถากรรมบทอยู่บ้าง ก็ยังไม่ เป็นหลักฐาน ถึง พ.ศ. ๒๔๕๘ มีนักเรียนล่งเข้าลอบได้เป็นนักเรียนแเดเปริยญ ชนบ้างแเดว ท่านจึงปรารภจะสร้างโรงเรียนปริยคกรรม เพื่อให้วัดได้มีสถาน ศึกษาปริยคกรรมชน โดยเฉพาะ เนื่องจากแเดกอนคองอาศัยเรียนคานกฏบ้าง ตามหอไคร (บิฏก) บ้าง ไม่เป็นที่ ในการนี้ ท่านลยม เทมชญาคิ มัตคณา ยิกาวัดทองนพคุณ ทราบความประสงค์จึงได้จัดสร้างโรงเรียนปริยคกรรมชน หตงหนงพรอมควยเครของอุปกรณการศึกษาถวาย (ค้อมาเมือจันท ๒๘ มกราคม ๒๔๘๘) โรงเรียนหตงนได้ถูกอศคคภยหมตทงหตง และได้จัดสร้างโรงเรียน ชนใหม่ในทคเดิมแเดวเสร็จเมือ พ.ศ. ๒๔๘๘) เมือการศึกษาของวัดได้มีสถาน ศึกษาเป็นที่ โดยเฉพาะฉรณแเดว ค้อมากการศึกษาทงแผนคณคกรรมแเดบาด กเจริยชน โดยดำคบ มีนักเรียนทลอบได้เป็นนักเรียนแเดเปริยญเป็นจำนวน มาก แต่ยังไม่ได้คังเป็นค้านักเรียน คงล่งเข้าลอบในคนามหตงนคตทคกับ ค้านักเรียนวัดคองการามคตคตมาจนถง ๒๔๘๓ จึงได้ขอคังเป็นค้านักเรียนวัด ทองนพคุณ งานด้านการศึกษาคังเจริยภวหน้าเป็นดำคบมา ในปัจจุบันนี้ ค้านักเรียนหมบวริการล่อนครบทุกชน คงแเดนคกรรมชนคจรจนถงประโยค ป.ช. ๘ มนนักเรียนทง ในจังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี แเดคางจังหวัดมาคศึกษาเป็น จำนวนมากทุกปี เป็นค้านักค้ำคณคศึกษาทนักเรียนบาดทงหตงในประเทศไทย รุจก้อย่างแพร่หตงค้านักหนึ่ง ๑

อนึ่งคำสั่งศึกษา ในเมืองไทยได้มีมาแต่โบราณกาล มชนแต่คงอยู่มาได้
 จนบัดนี้ ด้วยกาดตั้งแห่งศรัทธาปล้ำพระแดนนี้ของเจ้าสำนักครบาอาจารย์
 ทงหลาย ตลอดจนพุทธคำสั่งนิกชนฝ่ายภุหัดลตงคนพระมหากษัตริย์ดงมา
 แต่ในปัจจุบันนีกาดเจดาดแต่ ถึงแวด ล้อม ตลอดจน เหตุการณ์บาง อย่าง เป็ดย
 แดงไปกว่าแต่ก่อนมาก บังเกิดความจำเป็นบังคับ ให้สำนักคำสั่งศึกษาทง
 หลายจำต้องพงตนเองแดงจนววย เพอความคงอยู่แดงยงน คอไปมากจนทุก
 ทเพราะฉะนั้น สำนักคำสั่งศึกษาทงหลายจำต้องอาศัย ๑. การเอาใจใส่ดูแล
 อย่าง โภดชิตของเจ้าสำนัก ๒. มีครูแดงบริการล้อมด ๓. มีเงินทุนเช่นมุด
 นชศึกษาประจำสำนัก ๔. การที่สำนักคำสั่งศึกษาบางสำนักดองดมเด็กไป
 หรือบางสำนักดมไม่ดง แต่ดองยงนโทรมอยู่ ก็เพราะขาดหรือบกพรองของลตง
 ลตามประการทกต่างแดงทงหมดหรือบางประการ เช่นบางสำนักมครุทมนนท
 ฉะชงยทำงานให้ดจริง แต่เจ้าสำนักไม่เอาใจใส่ให้การดนบสนุนเป็นกาดังใจ
 แกครู ในที่สุดครุมแเดมอเปดาดนกดังใจ ก็ดยงดมเด็กไป หรือแเมมีเจ้า
 สำนักแเดครูด แต่ขาดทุนการเงนที่จะเป็นกาดังใจบ่นดาด ใหงานคงอยู่แเดกาด
 หน้าไปได้ ในที่สุดก็ไปไม่ไหว ถึงมกดักแเดความเรี่ยนมดอนกันไปอย่างนพอ
 เป็นงานประจำบี มีอาการจะดองดมดกตกตงนถนอยเรื่อย ๆ ๕

ท่านเจ้าคุณพระเทพอมต ได้เห็นความจำเป็นทกต่างมาน จึงได้ด้นบ
 ดนุน ใหม่การจตตงมุดนชศึกษาปรียดธรรมทงนพคุณชน เพื่อเป็นกาดังแก
 คำสั่งศึกษาของสำนักเรี่ยนมคอไปกายหน้า การศึกษาของวัดทงนพคุณท
 ท่านได้เริ่มจตตง ใหม่จนดงแต่ดนมมา ก็อาจหวังได้จาดกตงอยู่แเดกาดหน้าไป
 ได้ตามควร ๖ ส่วนหน้าททางการศึกษาของท่าน มดงน

๑. เป็นกรรมการตรวจประ โยคธรรมสนามหลวง
๒. เป็นเจ้าสำนักเรี่ยนมวัดทงนพคุณ
๓. เป็นประธานกรรมการมุดนชศึกษาปรียดธรรมทงนพคุณ

นอกจากนี้ยังได้ตั้งมั่นแน่วแน่ในการจัดตั้งสมาคมสำนักทองนพคุณ ซึ่งเป็น
ที่รวบรวมบรรดาศิษยานุศิษย์ในด้านกนออกด้วย ฯ

๓. การเผยแผ่

การเผยแผ่ ท่านทำด้วยวิธีแสดงธรรมประจำวันธรรมสวนะ จัดระเบียบ
ทำวัตรสวดมนต์ การตั้งมั่นแน่วแน่พระภิกษุในวัดให้ฝึกหัดแสดงธรรมปฐกชาวจิตตนา
ท่านก็เคยได้ทำมา แต่ยังคงไม่คิด นอกจากนั้นท่านยังตั้งมั่นแน่วแน่ให้มีการแสดง
ปาฐกถาเผยแผ่พระพุทธศาสนาชนทั่ววัดในวันธรรมสวนะ โดยมีพระภิกษุใน
วัดหัดแสดงบ้าง เจริญท่านผู้ทรงคุณคุณธรรมแสดงบ้าง ยังมีอยู่จนบัดนี้ ฯ

๔. การสาธารณูปการ

งานด้านสาธารณูปการของท่าน แบ่งออกเป็น ๒ คือ ภายในวัดทอง-
นพคุณ ๑ ภายในนอกวัดทองนพคุณ ๑

๑. ภายในวัดทองนพคุณ

ตั้งแต่ท่านมาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสอยู่วัดทองนพคุณ ก็ต้องรับภาระงาน
บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะตั้งมาตลอดมา เพราะกุฏิวัดนี้เป็นกุฏิไม้ฝากระดาน
เก่า ๆ มีอยู่มากมาย ชำรุดทรุดโทรมมีอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ทั้งยังคงอยู่ระเกะระกะ
ไม่เป็นแถวเป็นแนว ท่านจึงจัดการรื้อเอาไปรวมปลูกขึ้นเป็นรูปคณะ โดย
ใช้ของเก่าผสมของใหม่ ทั้งนี้เพราะถ้าตั้งเงินไม่พอที่จะปลูกขึ้นใหม่หมด ต้อง
ค่อยทำมาตามลำดับ จนบัดนี้ปรากฏว่าท่านได้จัดบูรณะปฏิสังขรณ์แล้วทั่ว
ไปทุกคณะ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ ก็ได้จัดบูรณะปฏิสังขรณ์
ขึ้นใหม่ บ้างอย่างเช่น พระอุโบสถ ก็ตั้งต้องสามครั้ง ครั้งหลังนพระ-
พระอุโบสถเพียงบูรณะปฏิสังขรณ์บางส่วน เช่น ซ้อฟ้าใบระกาหน้าชั้นเด็จจึงเมื่อมี
เศษมานานเอง งานก่อสร้างขั้นสุดท้ายของท่าน ก็คือถนนสายไปทางหน้าวัดห่อ

คอนกรีตเสริมเหล็ก เพิ่งสร้างเสร็จก่อนมรณภาพเพียงเดือนเศษเท่านั้น นอก
 นถาวรวัตถุที่สร้างขึ้นมาใหม่ในยุคของท่าน ก็มีโรงเรียนปริยัติธรรม ด้านแ
 ฉาปณตสถาน กุฏิตถบางคณะ นับว่าในยุคปกครองวัดทองนพคุณของท่านที่
 ผ่านมาแล้ว ภาพของวัดทองนพคุณได้เปลี่ยนแปลงไปหลายอย่าง เป็นระเบียบ
 เรียบร้อย สะอาดดีชนกว่าแต่ก่อนมาก ๆ กิจงานบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
 ตั้งมี เป็นศุภโรคเรื้อรังเยียวยากจนไม่รู้จักจบ เป็นภาระใหญ่ของเจ้าอาวาส
 ทงหลาย นอกจากการก่อสร้างที่ใหม่แผนผังมาแต่เดิม ทำให้เป็นภาระที่
 ต้องเงตาแก้ไข บางอย่างก่อสร้างไว้แล้ว จะรื้อถอนไปก็ยาก หรือบางอย่าง
 มีเจ้าของผู้สร้างอยู่ แม้ไม่ชอบด้วยแผนผัง แต่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
 เสนาสนะ ก็ไม่อาจรื้อถอนย้ายไปได้ ต้องปล่อยให้กตขวางรุงรังไว้ไม่เป็น
 ที่เจริญตาเจริญใจอยู่อย่างนั้น จนโทรมไปเอง การก่อสร้างอย่างหนึ่ง ๆ ต้อง
 ใช้เงินทองมาก ควรทำด้วยมีแผนผัง แบบแปลน ไม่ใช่ด้วยอัธมชาติชอบ
 ของผู้สร้างหรือเจ้าอาวาสอย่างเดียว ๆ

๒. ภายนอกวัดทองนพคุณ

ตามปกติเมื่อถึงฤดูร้อน ท่านออกไปบ้านนอกเยี่ยมญาติโยม ย่อมไป
 พักที่วัดอู่สารามเป็นประจำ ท่านเห็นเสนาสนะที่วัดนั้นทรุดโทรมไม่เป็นระเบียบ
 เรียบร้อย จึงชักชวนญาติโยมและประชาชนช่วยกันก่อสร้างขึ้นมาใหม่เนื่อง ๆ
 ลาวรดวัตถุที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่ววัดอู่สารามในบัดนี้ เช่นกุฏิมุงกระเบื้อง กุฏิ
 ตึก ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ มณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปที่จำลอง ซึ่ง
 ในการก่อสร้างมณฑปครั้งนั้น ได้รับพระราชทานพระบรมรูปของพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลไว้เป็นเกียรติรูปหนึ่งด้วย นับว่าท่านได้
 ทำงานด้านสาธารณูปการทั้งวัดทองนพคุณ ทั้งวัดอู่สาราม มีไม่น้อย ๆ

สมณศักดิ์

ท่านได้รับสมณศักดิ์ ดังนี้

๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นพระครูสังฆรักษ์ ตำแหน่งฐานานุกรมของพระธรรมราชาจารย์ (สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธวงษ์มหาเถร) วัดอนงคาราม
๒. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูพิเศษคีตกถณ
๓. เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระสังวรวิมล
๔. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้เปลี่ยนพัดเป็นพระราชาคณะเทียบเปรียญ ๔ ประโยค ไม่ได้เปลี่ยนตั้งญานบัตร
๕. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นมอชนราชโพนามเต็ม
๖. เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระเทพวิมล พระราชาคณะชั้นเทพ ฯ

อาพาธ

ท่านอาพาธเกี่ยวแก่โรคปอดมาช้านานแล้ว ในตอนหนึ่งๆ นี้ เนื่องจากความชราภาพ ปรากฏว่าสุขภาพของท่านทรุดโทรมลงมาก ต้องไปพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสงฆ์หทัยคารว อาการคืบหน้า ทรงอยู่บ้าง ทรุดลงบ้าง เป็นคราวๆ เมื่อก่อนถึงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒ เพียงสองสามวัน ท่านบอกความอาการเจ็บหน้าอก นายแพทย์โกลมต เฟิงศิริทอง มาตรวจจนแล้วแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลสงฆ์โดยเร็ว แต่ยังไม่ทันได้ไป ก็ถึงแก่กรรมภาพ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒ เวลา ๓๖.๓๐ น. ที่กุฏิเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ สิริชนมายุได้ ๗๗ ปี พรรษา ๕๗ ปกครองวัดทองนพคุณได้ ๔๖ ปี ได้รับพระราชทานนาถรงค์พ แด่หีบทองทับทรวงศ์พเป็นเกียรติยศ

อนึ่ง ในระหว่างที่ท่านอาพาธอยู่เป็นเวลายาวนานนั้น ได้อาศัยนายแพทย์
 โกมล เพ็งศรีทอง ถวายการรักษาบ้าง นายถม ภูรินันท์ มาทำการรักษา
 ถวายเป็นประจำบ้าง ตลอดจนญาติมิตรศิษยานุศิษย์ต่าง ๆ ที่เคารพนับถือ
 ก็ได้ถวายเป็นการอุปการะมาบ้างน้อยบ้างเป็นลำดับมา แม้เมื่อมรณภาพแล้ว
 ก็ยังมีญาติมิตรศิษยานุศิษย์ต่าง ๆ ที่เคารพนับถือ ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์
 ได้บำเพ็ญกุศลทักษิณานุสรณ์ เป็นการกระมัง เป็นตั้งอนุทิศบ้าง จนถึง
 วันพระราชทานเพลิง เป็นต้นประวัติดังกล่าวมานี้เพียงเท่านี้ ฯ

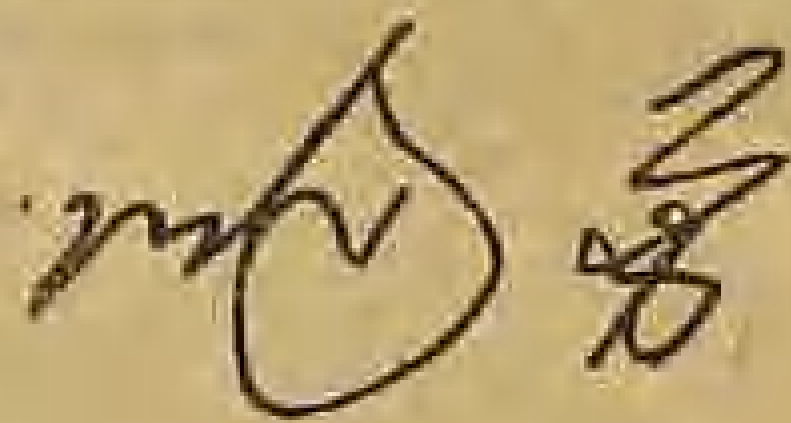
อุจโจ หิ อุจจตี รกขี คุณวา จาตุตโน คุณิ
 รกขะยุข อตุตโน สาธุ สวณิ โสณตี ยถา ฯ

คนชั้นสูงเจ้า กอรรักษาความสูงของตนไว้ แลคนมีคุณความดี ก็พึง
 รักษาความดีของตนไว้ให้ดี พึงรักษาความดีของตนไว้เหมือนเกตุรักษา
 ความเค็มระหน ฯ

คำอุทิศ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมด
(ชุ่ม คีตาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ ในวันที่ ๓๓ มีนาคม ๒๕๐๓ น
ที่ประชุมคณะกรรมการและศิษย์ได้มีความเห็นพร้อมกันว่า ควรจะพิมพ์หนังสือ
คือเป็นพระดึกในงานพระราชทานเพลิงศพหนังสือ และหนังสือที่พิมพ์
ขึ้น ก็ควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ชนชนทั่ว ๆ ไป
ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมการพิมพ์หนังสือภาษาไทย และการเดบหลังกว่าและคำกถอน
กาดังเป็นทนายและสนใจแก่บุคคลทั้งหลายอยู่มาก สมควรจะได้เผยแพร่หนังสือ
ภาษาไทย กถาดังคือ คำราชาธิภาษาภาษาไทยสมัยเก่า ๆ ที่เป็นคำกถอนออกมาให้
ปรากฏแก่ชนทุกชน ย่อมจะเป็นประโยชน์และเป็นวิทยาทาน สมความมุ่ง
หมายของญาติและศิษย์ของพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมด ประ
กอบกับคำกถอนใจพจนประพนชไตจิตพิมพ์ ชนน ยงมโตมผู้ไตจิตพิมพ์ ชน
แจกจ่ายให้แพร่หลายในงานใด ๆ เลย การพิมพ์หนังสือคำกถอนใจพจนประ
พนชชน จึงจัดว่าเป็นวิทยาทานที่เหมาะสมและสมประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านอย่างยิ่ง
ฉะนั้นบุญกุศลเนื่องจากวิทยาทานครั้งนี้ จะพึงมีมากน้อยประการใด ก็จะเป็น
อริยคุณมบุญผลเพิ่มบารมีแด่ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพวิมดผู้มรณ
ภาพไปแล้วทุกประการ

๓ มีนาคม ๒๕๐๓

บ้านมบุญธรรม ๖๓๘ ถนนเพชรบุรี
ซอยสี่ประตงค์ ๒ พระนคร

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งแรก

ศุภมัสดุ ฤกษ์ศักราช ๓๒๕๗ ปีจออัฐศก ข้าพเจ้าขุนโฮจาทวรกิจ

คิดเห็นว่า หนังสือกวดอนใจพจนันประพันธ์ จนตดอดกวดอนพิศาดการนต์ ที่พระยา
ศรีสุนทรโวหารแต่งขึ้นไว้นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นของบำรุงปัญญา เป็นคุณ
เป็นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอันมาก ยิ่งกว่าแบบดอนซึ่งมีอยู่แต่จนน เพราะ
ท่านรวมดอนลงไว้ในเรื่องนี้ ว่าด้วยในต้วดกตในคำนั้น ๆ แดแปดขแจง
อธิบายข้อความในศัพท์นั้น โดยพิศดารกว้างขวางถ้วนถึ แม้นถึงว่ากุดบุตร
ทงมโตเรียนรูใหม่คชพากย์คมภร ถ้าได้อ่านดูชุดเจนในหนังสือเรื่องนี้แล้ว
อากรู้ปรุไปรงตอดคตามแบบดอนนได้ ก็หนังสือสองเรื่องนี้ รวมเป็นดึบตีเต็ม
ดมุคไทย แต่ขงคางมาช้านานหลายปีแล้วยังไม่ไดงพิมพ์ ข้าพเจ้าอยากให้
หนังสือเรื่องนี้ ออกแพร่หลายทั่วไปแก่ผู้ที่จะต้องการ จึงได้คิดรวบรวมเงินทุน
ของศอวบาง มีผู้มาลงชื่อช่วยในการทุนรอนบ้างหลายราย จึงได้จ้างมีศเคอร์
บี ปรตเต จดตพิมพ์เย็บทำเป็นเล่ม โยปกหนาบ้างบางบ้างราคาต่างกัน การพิมพ์
เสร็จดงคงแต่ ณ วนจันทร เดือนอ้าย แรมสี่ขดองคำ ปีกุญนพศก ศักราช
๓๒๕๗ หนังสือพิมพ์น ข้าพเจ้าขุนโฮจาทวรกิจได้รวบรวมไว้ทั้งต้น ถ้าท่าน
ผู้ใดจะต้องการหนังสือเรื่องนี้ จะจำหน่ายให้ตามราคาสมควร เจริญท่านที่มี
ความประสงค์ จงมาซื้อตามชอบใจ เทอญ ๆ

คำกลอนเรื่องนี้ให้ชื่อว่า ไฉพจน์ประพันธ์ ฯ

๑ พระศรีรัตนตรัย	เอภากร
กอบกิจนุศาสตร์	ศิษย์ซอม
กิตกถอนกระวีการ	เพดงภาพย์ นินา
ไฉพจน์ประพันธ์นอม	นับอย่างออกเด่นอ ฯ

๑ ไฉ ไฉอย่าจากเง	อนเวียน ยดพ้อ
พจน์ แยกแบบคำเรียน	เรียบไว้
พิ เคาระหพิศรวญเพียร	พากผูก พันธุ์เฮย
จารณ์ จรดจาทูกให้	ถองถ้อยทางแถดง ฯ

๑ จระเกดากถอนด้นเด็กเด็ก ๆ หดาย ซึ่งตั้งจิตรคิดหาวิชาชาย แถ้วจจน
 ขวายพากเพียรเรียนตำรา ตั้งคนแต่มุดบทยรรพกิจ ทดองชอวาหนคณกรธา
 ระบบถดที่ตามตามสมญา ท่านเรียกว้าอักษรประโยคไทย แถ้วถดถึงตั้งโยค-
 พิชานดาร กับไฉพจน์พิจารณ์ท่านชานไซ คัดถดบทยอนอักษรไทย รวมกัน
 ไว้ที่ถ่มดำเนา อุด้าหเพียรเรียนได้เพียงเท่านี้ จระถายคดเกดอนโทษที่โศด-
 เขตา ที่ตั้งไฉยไฉสร้างบางบันเทอ ไม่ตั้งเตาโดนใช้เช่นไทยปดอม คำที่ใน
 ตั้งโยคกับไฉพจน์ มักจะมาแต่ข้างบทยคชชอม ตั้งเพียรคิดค้นหามารอมชอม
 จดไว้พร้อมดะพ้อหนุคุดแถ้วจ่า จงพิเคระหให้ถระหนักประจักษ์เหตุ แถ้วตั้ง-
 เกตุอย้าให้คธาศพดาดถด้า ในพวกหนงนจนมถถกถด้า คดองถ่าจ่าตั้งให้
 แถ้วย้าแปรแปรดง ในไฉพจน์พิจารณ์จัดเปนมวด แปรด้าตรวจคำเปดียน
 เซียนแถดง คำดะม้ายคถายกนถรรอออกแจง บางหมวดแปรดงเปดียนกนคดวย
 ถนยาด ที่บางพวกแถดด้วยถจถถด แต่กำหนดคถายตั้งถ่าเนียงถด้าจ เช่น
 คำพุดถางถาถากบดาง เขากบชางไฉพจน์บทยจารณ์ ค้าเซนนมแปรดกด้วย
 ยาดถน จ้าถ่าคณเดศไฉนที่ไซชาน หน่งนบหมวดตรวจใครให้ช่านาญ โดย
 ประมาณ ๒๕ ที่ทำเด ประกิริณะไฉพจน์เปนมบทถน ค้ายุบดแบบอย้า

ห่างเห เกาทกนภาวเขยงเหนยงแดงเท นบกระเนครบทเกาแดงถาวเดิน ตูชา
 ซอถวายชวยชาคค่า อินของคัมค่าเขาดรรเสริญ ฆ่าให้มีนียบหายตายยับเยิน
 เราฟังเพลินเพลงจะเข้มะโหรี จรเขตุร้ายททายคง คดีไมซงจนคะเข้แดงเรหัน
 แดงไขคอบค่อช็อคดี ถูกกัญแจมน้ไม่มีไขอย่างไร ของที่เผื่อเห็ดอนับๆไม่ถ้วน
 ท่านประมอนเรียกชอชอระดังไขย คอยอคองมประจักษ์ค่าไทย อายุไขยว่าดั้น
 อายุกาด เขยงคองมควยอเขาคือท่าย ยังไขช่ายอองค่าจระราชาน ไขซึ่งมี
 ชัดจรจตรจัญญาณ บทบรรหารเขยงค่าไข ไขว่าพอง อินคาชวยชงคกตกควย
 ค่าย เขยงว่าช่ายค้ายากถ้วางถนอง คอกไมร้อยห้อยรายตาช่ายกรอง แบบดระ
 บองช่ายไขไขให้คง หนึ่งถาทำเถาเท่าเดาแดง จะแจ้แจ้ไขคความตามประ
 สงค์ อินถาโทถนถฐานท่านจ่านง ความทตงถาทำไขถาโท เหมือนค่าถาถาจะไป
 ถาจะอยู่ ถาจะคุดถาจะคัมอะไข ถาจะเป้นถาจะเหนกัใหญ่โต อินถาโทบริกับริบ
 ณะความ ค่าทำเอกไขล้อยว่าคอยทำ กบอถจาทานาค่าถยาม ละครหัดรำทำ
 ฐา ๆ งาม ชำระความทในกรมทำถกลาง อินทำเอกแต่กได้ไขเข้นน จำจขี้เดย
 ไขชค้อยาชคชวาง ยังเถาเท่าเดากปองเป้นสองทาง คงไว้วางให้มันแปดก
 แยกกระบวน เถาโทไขเถาชระราแก่ จำจงแนในถำคัญอย่างหันหอน ฒ เจริญ
 ท่านก็ไขจงใคร่ตรวจ นันเป้นถ้วนเทียบมครบทথাพี ดูทฒรพฤตมาท่านว่าไว้
 ควตถกถนนทาน ไขคถมอน เด็ดเอาแต่ควปถายท่ายจรจ ดงค่าฆาราวเขยงคถมอ
 ค้อย่างว่าฆาฐะโนมคช โดยกำหนดคคช่ายกนเท่ามหนอ อถค่านึงเท่าท่านไข
 ควทช ก็เห็นภอทจระแจ้ค่าแห่งความ คอเท่ามเท่ามเป้นทอวาง เท่ามวางไว้
 ประจักษ์ค่าถยาม เอาเท่าแกดบถดบไฟอย่างให้ตาม จนตราบเท่าเขาถงยามจะ
 จากจร พอรูทมรูเท่าเจ้าชยุดอก นค้ายอกถจจาทาทรณ์ ไขให้ถูกแบบ
 อย่างทางถันทร ถงคคถถอนกถงเพราระเด้นารต หนึ่งเท่าทาวยาดถันบั้นเป้นถ้วน
 โดยกระบวนแบบไขไว้ตามท แมกถามอเท่าเคาจช พงษมุตนางทาวทาวพระยา

กับพูดว่าท้าวแสนอกแอนหยับ ทชะศับทไชทาดแม่เกยหนา เตียงยาวต้นบอก
 สำคัญในวาจา เป็นตำราแบบระบองของโบราณ หนังสือวิญญิตคำไทยใช้นำหน้า
 เป็นต้องทำสองทางอย่างบรรหาร คำนำโทไชทิมวิญญาณ ตัดควมมุคัย-
 สาธารณไชทอไป นำเอกนัสนรรได้ในกนท ของไม้มัจจวิญญาณทำนงาน-
 ไช คังนำบ้านนำเมืองนำบันได บันดานำไม้มใจไชทังมจน พระมุนีธานีไชนอ
 เด็ก พวงเด็ก ๆ จำให้มันป็นเป็นตงม ประเพณัชรณมีจำนวน มะณัตงมณอ
 ไทญไชทันมา คำเบ้าบ่าวยาวต้นนรรเป็นคู้ พิเคราะห์ดูขอเค้าอย่าเตาหนา
 เหมือนเข้าเพลิงเค้าพระมนตรา แม็กกาเขียนว่าเบ้าจงเข้าใจ บ้างร้อง
 พังเทศนามหาชาติ นายอ้าเกอบ่าวประกาศแถลงไช ต้องเขียนบ่าวยาวเตียง
 สำเนียงไทย จำไว้ไชเป็นแผนกแปดกคตี หนังสือพายนพองตองกระแด้
 เห็นแค ไชผ้าโททุกถนท ตัวฟ้าเอกเศกได้โนวะจี่ ไชไนทศัวหอค้อการนค
 เซนพระคราครุพาทัพระยาศรี สุริยพาทัพาชชชยัน เป็นจางวางกรมม้ามา
 นานครัน พาทัเอกนัคต้อหอค้อต้อปถาย หนังสือตองปองตรรบันเป็นคู้
 ค้อพู้โดยแบบแบบชยาย ผู้โทไชว่าผู้หญิงแตผู้ชาย คนผู้รายผู้ตผู้หญิงผู้ไต
 แมดงภู่เรือเจือกนอยุ พระแสงทวนเทอดพู่ชู้ได้จ ภูกับพุดุระคนปนกันไป
 นค้ำไชภู่ตคตี ไม้ใหม่ม้ายตามเตียงเวียงกนไฉ จงรู้ไชความค่างทางจิด
 คัวไม้ออกปฏิเศชเศศวัช ของไม้มขอไม้ได้ไม้ให้มัน เจ้าไม้ม่าข่าไม้เห็นไม้
 เต็นละ ไม้ชุระกัไม้รู้ เอนตุนัน อันไม้ออกคำไทยไชจันัน ดัจนจิดตรร-
 ปฏิเศชเหตุยุบต คัวใหม่โททอนำจงกำหนด ไชไนบทเพลิงใหม่อย่าได้ตงน
 อันค้ำม้ายแม่เกยเฉตยกต ไชว่าคนแม่ม้ายพ้อม้ายเมี้ย บ้านใหม่ปรับใหม่อีกตั้น
 ไหม ไม้รู้ไชค้อองว่าประดาเตี้ย เขียนอย่าเคิมคัจยอเข้าคตอเคตย มันจะเตี้ย
 คำไทยทไชกน มุงหมายจคหมายแตบาดหมาย นัคจวรเขียนอย่าให้กตายเป็น

คำสั้น ยกมาเคียงไว้ดูเป็นคู่กัน คำกระชั้นคำยาวจดจำหยุด อักต้องคำพิศมัย
 ดับได้มย นึกไซ้กนออกแพร่่งทุกแห่งหน นึกแดงกายทราบทั่วทุกตัวคน ด้วย
 ขววยขวนได้ใจใช้ไมกตอน งามหะยะคำมคอบทหน้า ท่านแสดงว่าพิศมัยใน
 อักษร แปลว่าความพิศวงนมนั่นนอน แด้นนอนมาข้างไทยไซ้วาร์ก ตั้งคำ
 พดอดว่าแม่ยอดพิศมัย ความที่ไซ้บอกเช่นเห็นประจักษ์ ยิ่งคำว่าดับดมยก็ไซ้
 นึก คำนชกเซญมาแต่บาฬี แปลว่ากาตครังคราวกับลทธิ จงตรองศรีไซ้ให้
 ขอบอักษรศรี ซึ่งคำว่าดับได้มยในวงรี คือว่าที่ถูกกับคราวกล่าวอธิบาย
 หนึ่งไมตรีไมตรีนุกยาก วิชภาคพจนาคำขยาย ให้เห็นเหตุเปลี่ยนแปลกลแยก
 กระจาย นับเรียงรายเอกโทแดงไมตรี นันทานว่าไม่มีเป็นที่ตาม คำสยามเปน
 บทมคชนี่ หนึ่งเมตติแดงไซ้ว่าไมตรี คำบาฬีเขียนไซ้ย่อได้โท อันฉายาชา
 ยานคำคู่ มักเขียนคู่อ่านคู่ดูอะไร ไม่คฤทไตรแต่วกไซ้แต่ใจใจ ทั้งชนโคชน
 เดกเตกเอยจา ฉายานวงเงาพระเจ้าหนู ซายาว่าเมยอยู่เป็นคู่ชา เตียงดนมัย
 กถ่ายพ้องกันสองคำ ตั้งเกตุจันระอย่าให้มันไซ้ด้วยกัน หนึ่งยาหญาคุณมอเนก
 ปู่ย่าย่าเอกท่านเศกสรร หน้ำโทไซ้กอหน้ำสาระพรรณ ยาด้วยกันต่างกันด้วย
 เอกโท อันเอกไถนดยามภาษา คนมารยาดำไทยมักปดไย นีเป็นคำ
 ตำชกยกเปนใจ ทารมคอบทกียโยคองมัยอ เกวี่แปลว่ากตองของไมกฤก
 ไพร์ว่าข้าศึกคำตอดอ เพกัยไฟไซ้แยกแปลกถอพอ ท้ายศวรรอพนอรเหมือน
 กัน เงินพิไนยนอกในอีกในหูก ออย่าดูถูกพูดเด่นเห็นชนชน ไม่คงเรียนรูจริง
 จะนั่งน คิดไม่ทันก็จะกตุ้มตั้งตุ้มปลา อันในหูกในนอกบอกขยาย ในหูกไม้
 มดายไมกตายหนา นอกไฟไม้ม้วนคววจินดา แต่คำว่าเงินพิไนยต้องได้ยอ

ไวพจน์ประพันธ์

ด้วยเจือเป็นช่างมคอขบทยลบบ คอเบยปรบทรมาณคนชดอ เงินกำจัดโทษร้าย
 ภายจงพอ วิโนยข้อพระบัญญัติจัดเหมอพนัน โนใจพจน์ทกำหนตมอ๊กไซ
 ยิงหด้าโทด้าเชกท้านเศกถรร อนตาเอกดาหนมด้าคณู กับทกกนฉวาท่านช้ามา
 ด้าไป คำหด้าโทใช้ว่าหด้าพิภพ ทังโตกยัจบโถกชากุตุตวิไต่ย เหมอพนอย่าง
 พระเด็คหด้าภาไต่ย สัตถ้อยอยู่ในแห่งหด้าทอวดักถ หนึ่งด้าษาแปดกกันคด้วย
 คอชอ นิกเป็นเกรของด้อชอนุถนธิ ถารู้ไซเซิงแบบทยแบบยนค จะเป็นคนใจ
 ไม่อยาบทรอบค้ำรา เด็กไม่รู้เดียงด้าเจรจาดแจวด คนทแกตวแกตวกถนชน
 อยด้า ถ้าเห็นอยนกกกเข้าพิกในค้ำดา มาระษาค้ำปดไม่ดคโคร พระดงษ์อยู่
 พรรัชกาดจ้ำพรรัชา กิงคุมก้าบักษากับไต่ย ปดุกพฤกษากะค้องมาปฤกษายไ
 ณิตภาษาก้ออะไรไม่รู้กน ค้ำด้าษาคอวค่างเช่นอย่างน อิกฉวาท้อด้าทักบด้าถรร
 อยด้าให้ไซนคองไต่ยทอการนค บอถด้าคณูฉวามคอขบทยจวารณ ค้ำด้าเปด้าด้าเด้า
 ฤด้าไซ นีแท้เป็นค้ำไทยพุดใจฉาน เขียนให้ชคตามบัญญัติของบราณ
 อยาหยาบช้ำด้าชวารณการกรระจ หนึ่งจงรูปทแบบแบบลบบบ ช้อบงคบบเขียนค้ำ
 วด้าศร์ แปดกคด้วยเปดียนด้อด้าตามควมวธิ แพรค่างด้าส้เขาเขียนด้อดอ คัรชิ่ง
 มาค้ำมคอขบทยศร์ โดยด้าทชท้านบงคบบค้ำทหริบศ้อ เขียนค้องได้ศ้อคิตคกับรือ
 เปนเดียงด้อค้ำศร์จงทริตรอง เช่นค้ำเรียกบายศร์แดศร์ด้อดต คัรพพฉมนนาย
 ศัรภกคิตฉนอง ดุณฉ้าศร์ด้อโกโตปคกรอง แบบถบของค้ำศร์มอพนนค บักษ
 ฤชอกรวาช กับพาทกนฉวากฉวากษนฉน ไซชอบบด้อค้ำทจ้านฉน บอถด้าคณู
 โวให้กคพนฉค้ำ คชด้าทราชด้าทอวพจน ฉนพวกบทยด้อดอยเปนช้อฉ้า ค้องคิม
 ทอการนคด้อรบรรจ่า พจนฉาเนองมาค้ำบาศี เด็กไต่ยหมดไต่ยค้ำไทยแท้
 หนค่างค้ำมอฉนฉวาทหมายตามท ฉชฉมาไซรยดงไต่ยฉนไต่ยฉน กับฉวาท้อวฉไต่ย

อาไศรยกัน คำว่าไศยกับอีกว่าอาชาวะไศย ด้วยข้อได้เต็มคิดไม่ผิดนั้น
 กับคำศัพท์กษัยใช้จำนน นิต่างกันสอดตามตามนิยม จุดตาได้อาโดยไทยมคช
 ละวางบทที่ ไศยนั้นให้สม ที่ใดแปลคำไทยใช้นิยม ยชระตมเต็มท้ายฝ่ายบาฬี
 จะยกเด้าจนเด้าเป็นสองพจน์ จงรู้บทที่แปลกแยกอีก วันเด้าไว้เขียนรอกกา-
 รมคม ยกเด้านไม้ของใช้ได้การันต์ ประกฤษณะไว้พจน์หมดแทน จิตวิชเรย
 รายธิบายสรร ไว้ให้รู้ คำดมายทศต่ายกัน จำคำกฤษชยคตทิมเฮย ฯ

๑ ประกฤษณะไวพจน์ต้น ตามคำ ทนคณา

รวมรวบเรียบเรียงนำ	แนะไว้
ขอแรงแต่จตุเจ้า	นวนหมวด แม่เฮย
จักอุด้าหัดให้	เด้าจตุแบบด่อน ฯ

๑ แคนจกเรมต้น กอใจ พจน์เฮย

ดำดบเรียบเรียงไป	จวบแต่จ
คำแปลที่ควรไซ	ไซอึด ออกมา
เพียรอ่านฎาจักแคว	กดาค์ได้ฉดาดเฉด ฯ

๑ จกเรมจกราคาด่อน เกดากถนัถรรกถน ให้เด็กนักเรียนเพียรดู

อุด้าให้จำได้ใจหู จงเห็นแก่ครู อันดูดาบากยากคิด ตั้งใจไว้เพื่อสอนศิษย์
 จดชอชต คตอนตราพิน แก่ในกอใจพจน์สรร แบบบทแบ่งชั้น เป็นหมวด
 จงตรวจไตรตรา หมวดหนึ่งกาคณนา แต่ต้นกนมา บรรจบแม่เกยอะจะดำน
 เถาทองถองแทชานาญ เรียงเรียบเทียบทาน ถูถดวนชบวนแบบเวียน แต่จ
 จงพ้ออุด้าให้เพียร จำคำระเบียบ รบอบแห่งบทบาฬี คำดยามศความคณคณ
 มี พองถอยพาที บคองดาบากยากแปล คำภักศึกษาตุแต่ อย่าให้ปรวน

วาทน์ประพันธ์

แปร ผิดเพี้ยนที่เรียนราวความ กนตกคนอนิตคำสยาม จัดตั้งไว้ตาม
 บราณท่านพูดสืบมา จากนแต่จะได้อา ทุกอันนั้นมา บ่อได้จะใช้พาทิ พระ
 อดกนธคำในบาฬี ชนระเคิมที ท่านแสดงมาเป็นตกนธ คำไทยใช้ว่าตัวคน
 ตามแบบขยุด แบบพอมชอการนค สกตสากตคูกัน แปรว่าตบดรรพ์ ทงสนทง
 หมดหมดความ คือทงสากตเขตรคาม สกตอาราม ทวบานทงวตคตคแปด
 อดตพิกตกระแแต่ ความจำปรวนแปร รูปร่างจริตมิตนนี้ หนึ่งเพศกตบักถาย
 ทถายพรรณ หนึ่งของชนชน ก็เขาในคำวักถ หนึ่งนตจนแบบขยุด มคช
 ระคน ดิธิคจกิตมุดความ เด้หักถชอบกตคำสยาม รูได้โดยตาม ที่พูดบ่อ
 พักแปดแปดง ตักตักตคตชแแต่ดง เขียนอย่าพดาดแพดง ให้แปดงให้เปดียน
 เพี้ยนคำ

กัน

๑ ในกันวาทน์จงดำ เห็นยกให้แม่นยา นบคำดียบเก้าวาทิ เกยตกันคำไทย
 ใช้มี อักกรรโพธิ์ ท่านเขียนตัวกอรอหั้น เพือจะให้เห็นต่างกัน สักเกศ
 ต้าคัญ ในตัวอักษรม่อนตาม คำเกษาคนคทตตาม มีใช้คำสยาม เป็นบทมคช
 คำตรง แปรว่าคตคจก้านง ใช้คำประสงค โนยศตระกูลเจ้านาย กัญญา
 กัตยาคู้หมาย โดยบทธิบาย ทงตองนแปดว่านาง กัญญามคชคำกตาง สัก
 ตกฤษฏจาง บทแแต่ดงจิงแปดงกัตยา กัตยานนหิงวจาก โดยแปดกันมา ว่านาง
 อันงามเคิตนนี้ เขียนใช้คำจากบักดบ มีบอการนค นกเรียนจงเพียรคัจ
 ตงคนกตปพฤกษอิกคำ เขียนอย่าพดาดพด่า ให้ใช้เช่นกับกตปคง ใจนกรรจ
 พดตกรรจโดยประสงค รอหั้นจ้านง ค้องเคิมตัวจออกการนค ตองค้ายัง บได้
 ต้าคัญ ว่าจะเป็นอัญญะพากัญแแต่พจน์ใดใด เป็นแต่เขียนตามตามใน แบบ
 ทนงตือไทย เช่นใช้กันมาแต่เพรง มีใช้คิตบัญญัติเอง บ่อได้ชระดง ชระด่า

แต่อาเพอใจ นามพระเทวกรรมมีโน เดทางศสาครไต้ย ส่องรอมมอการันต์
 พระยามารมานชื่อทศกรรฐ ไซ่ตักทรอหัน ข้างท้าย คองเคิมคัว ฐ
 แปดว่าท้าวยักษดับตอ เปนเจ้าเหต่ากอย กำเนิด ณ กรุงดงกา ทรง
 พระกรรชนินนา คำตุงราชา คับท้แท้ทานแปดว่าไอ หนึ่งพระกรรฐา
 คำใน ราชาคับท้ไซ่ คัดว่าคอกอกรพั้ง สกตรอกุประตัง ฐอดันฐานหอง
 เปนทักำหนดพจน์ไฟ พระกรรณว่าหุกรุไซ่ อัดค้ำอำไฟ อาพดด้วยณอ
 รอทัน หนึ่งค้ำว่าผิงกายกณห เคิมหอกการันต์ สกตคัวณอคุณค้ำ แปด
 ว่าคนผิงเนื้อค้ำ คุงแม่นยำ อย่าพด่าอย่าพดาคพดิกแพดง มีเทศสำมกณท
 แจ็งแจง คำตรงบแปดง สกตคัวณอคุณคอง ทอบิณชะบาตบ่งตรง การันต์
 จ้าง ญงนั้บไฟคับท้ยาพี อักกัญเปนชอราชา แปดว่านารี ญอญาคีสกตจค
 จำ ครอบถ้วนไฟกัณพจนำ รวมดับเก้าค้ำ เปนชอครคิตริตรอง ๗

กาน

๑ จักแจกค้ำกานสารถนอง นั้บตดะบอง โนแบบดับตองจ้านวร เดอก
 คัดจคค้ำทคควร ไซ่โนชบวน ระเบียบทเทียบค้ำกาน กานนมแคเขาธาณ
 กิงไม้อยยยาน ให้กานให้โด่งไปรงคค คำนคนไทยไซ่มา สำนัญจาจา คอง
 บทสกตณอนิต กาญจนว่าทองโดยถวิต ญอใหญ่อาจัน สกตเช่นบัท
 กาญจนา ำงานการณภาษา เขาไทยไซ่มา มีมาก บ หดากเดศไนย ปริช
 การบริกขารค้ำไซ่ ทานแมดงแปดงไป เปนตั้งสกฤษฐระวาที่ บอวยการช้ำ
 นานนั้บปี คนโรคยาัย ย้อยยับฮาภัพพิการ ด้าตบ้นบชอค้ำชาน คำเรัยก
 โจรหาร ฮากป้อการกัมี ความว่ากรยาพาที อักไซ่มุค ก็ไซ่ว่าไซ่ฮากการ
 คอไซ่ซึ่งมีรายงาน กราบทุดบทมมาถย์ ให้ทราบไนเบของบาทบงษุ อดังการ
 ว่าเครื่องแต่งองคั ประเวหด่าช้ามรงค์ วิโรจจัญญพุดแสง ปรากการนว่าค้ำ

แพง ก่ออิฐ่อ๊กแดง อนัดอมนกรขอบคน เหต่านนบพวกเดียวกัน ถอนตัว
 รอดรร ถักดเป็นบทบาทพิ หนึ่งไนคำไทยพาที ว่าเหตุการณ์มี คำนี้จงรู้ดูในย
 ันเต็มใช้ภาษาไทย มคอคำไซ มาใช้จนชินต่นกาง แต่เขียนต้อง ใช้ไว้วาง
 ให้คงคำกวาง ถักดรอแดงนอการันต์ พระภาดคือเทพวังดรรค์ ถ่มมุดพูด
 กัน พระภาดสังหารชัว บี้เดือนท่มโมงนาพิกา บั้นล่อนเวตา เป็นยามแดงัน
 ราตรี เรียกว่าเวตาภาดมี ตามบทบาท บังคับถักดตัวดอ เเวตาวิภาดนพอ
 คิดแปดโดยย่อ ว่าผิดเพลาในภาด คือตงแต่เที่ยงสุริยาน คดอตราตรี
 วาร จมรุ่งอรุณใหม่มา ท่านเรียกวีกาตคามบา พับทบัญญัติ
 วิโนยบัญญัติจกวาง ในย หนึ่งแบบ เป็นสอง ทาง จักเฮา แด่กวาง คิน
 เรียกว่าเป็นวิกาต จะใช้ให้รู้ประมาณ ตามบทบรรหาร แด่เหตุจกต้อง
 ตามคำ ถักภาพแปดว่าดีดำ พอใหญ่ประจำ ถักดตามบทบังคับ อย่างเดียว
 เช่นกัณหะคัมภ์ ในกัณลบบั เป็นแบบแต่คั้นหนนดง อักคำภาพระบักษังงฟัง
 วนฝ่ายแรมทง ดิบต็ดบหาราตรี ท้องฟ้ามคคดุมมวด เพราะดวงรัชน บ แจ่ม บ
 แจ่มอมพร จึงเรียกกาพระบักษังงหฺร จดเป็นนามกร ว่าวนทงหตายฝ่ายดำ
 พอใหญ่ถักดประจำ แจกคิตจกคำ คดแต่ถอนศจวรสอม

กุน

๐ จักแก่ในกุนสุนทร ตามอุทาหรณ์ แห่งบทในแบบแยบยนต์ บัญญ
 เขียนใช้สืบต่น ถักขบางคน ก็เขียนถักดตัวนอ บราณมักใช้ตัวนอ ไปรู้คั้น
 คอ แต่เต็มจักเป็นพากย์ไต บ มีอาจจะเออมฉินจโดย เขียนตามกันไป บ จด
 บ ข้อต้องทาง กุญจิกมคชบทวาง ใช้มาจนจาง ถักดถายเป็นไซกุญแจ แม้น
 มาตราปลายคำจักแปด จักเป็นแจ ข้างคั้นยงคงเป็นกุญ ญอใหญ่ถักดบททนุน
 ควรเห็นเป็นสุน ทรคคทคคคคคคคค กุญชรว่าช่างทงมวน อยู่ในจำนวน

พจนานุกรมศัพท์ คำ กุณชนวนาเตาณา ฌอใหญ่ประจำ ตักตมคชบาฬ
 กอณกชทกของเพดงพิช เซนว่าฤษ กอณกชทพชบุชา เปนคัมคชภา
 ษา ฌอตักตวาจา จงจำแต่ถ้าเหนียกใจ อักคำแก่วกณชทใน แบบแปด
 แก้ว คุ่มหุประดับเพชรนิล ตักตกณฌอศวริณ ทอดศอชอบิน ทระบาท
 ตักตตักตอ ฝูงตักตกว่าฝูงนกหนอ ตักตตักตอ เป็นชอให้จำจาจ เซอวงษ
 พงษเผ่าผู้ค ฝ่ายพระมะเหย คือราชันมีบุญ เรียกว่าราชันกุด อักคำว่าคณ
 กคจวเรกยคังตงาม มคชบทกตตายเปนตยาม แบบต่อนต่อนตาม ตักตอตักตบทม
 พกตคำในบาฬ ไทยใช้พาที เตมีอเปนพิกุดไป พิกุดบุนนาคตอกไตอ
 กตมรณชนใจ คำไทยเซนนมชุม อีอะดระปกคตุม เปนคำตักตุม พระรณ
 พิรณเซนกัน แจกกณไวพจน์เตจรตรรพ แก้วคำรำพน เปนพอกเปน
 หมวดตกรวจตุ

กณ

๑ คำกณพุดแยบแบบศร ออ่าห์หนาหนุ เรียนรุจจเรงจำประจักษ กณ
 ชดาว่าตูกพยัคฆ์ คำนทานชก แต่พจน์คำพชภาษา กณชดาอาโดยมารดา
 คำใช้มีมา ในเรื่องเสื่อโคคำฉนท ควรตักตอนนตจันน เซนคำต้ามญ บมิต
 บแปลกแปดกไป คำว่าพชกณชทแกตงใจ ตังว่ามาใน หมวดกณกำหนดเนื่อง
 คำ อังกูรว่าหนอแนวมา เนองตระกุดคำ เซนนตักตอเรือ ยงคำเคตออบแกตง
 แดงเผื่อ มีคำเพิ่มเจือ เซนว่าจระวางกุงวงษ กับคำพชชางกุงพงษ ตองคำจำ
 หน กณเอนในคำอังกูร จระพชชระเพิ่มกุด รวบกบอังกูร บทฉนชฉนทคตพ
 จระวางกุงรวบรวมกณ แปดคำจันน ว่าหนอประเสริรูเจศังงษ ในคำ
 พชชางกุงพงษ แปดว่าหนอองค พระผู้ชนะหมุมาร คือโพธิศตักตวสร้างตมภา
 เพื่อพระโพธิญาณ ตมญาว่าพชชางกุง เปนหนอตักตบแนวประยูร บได้เตียมตัญญ
 คำนตักตอระอรา เกอูกุดคำไทยใช้หนา อนุกุดหนา เจือขทมคชคำคจว ตองคำทไซ

สองโกญจก่อกเกิดแต่ใจ หารพุดทอพจโน ญอใหญ่แต่ได้ตัวจอย คำโกณท์
ตกดตัจฉนอ ใหญ่กับมีทอ พิทุริย์มาพุดการันต์ แปลว่าชาติด้นศวรรสร
ไทยใช้คำนั้น โจนจุกแต่โจนเกษา ต้นเดิมใช้ โจนทันทนา เน้นภาตนา
มา ก็ตกเบน โจนไทย ๆ แก่เกน โจนตามมีใน แบบพจน์บทไซ ระเบิดก็
ต้นคำสอน

กอน

๑ แตนจกแก่หมวดกอน เรียบคำทำกอน จะก่นจะสรพาทิ คำไทย
ใช้พุดกอนมี อยู่สองวรรจ จะจกให้ชดคำไทย คุมทชงนำไตโต ข้างบน
นำไต ข้างล่างตกรอนมุดดิน ยาบ่นกตม ๆ กถนกิน คำนิยมิน ว่ากถนเป
ยาดูกกอน สองคำคำไทยตั้งหร พุดทั้งราชฐร ตดยตถชนมุด คำกอน
รอดกตมากมี มาแต่บัพ ด้ชกจะยกรำพัน ศุภกรว่าฤษ
ยามอัน ท่างามตามวัน ซึ่งมีคติโชคไชย พระกรคำเชมรว่าไต แปลภา
ษาไทย ว่ามือทั้งสองซ้ายขวา ถ้าโดยสรวมไล่หัดดา คำสูงราชา คับที่เรียก
ว่าทองพระกร ไม่ท่างเครื่องทรงฐร ชื่อขารพระกร จึงเรียกคำเหนียกใช้ตาม
พระศรีสังขกรคือนาม นารายณ์พงษราม ศรีกรตั้งกรอกต้อง นามทอง
อาทิตย์ผู้ครอง โดภัยทุกจันปอง เปนพากยมศขบหมี่ ทิวากรทินกรรังษี ภาษ
กรระพี อีกคัพที่ว่าประภากร รัชนิกรแดนใต้กร สองนามจันทร เปนคู่ดวง
สุเรียน หนึ่งดาวากรนภคด หนึ่งดาวอำพน ตาตาษ ณ พนมพร อีก
คำว่าแค้นยากร หนึ่งเสนาจร หนึ่งจับในหมู่จตุรงค์ ไวยาจะระกร
แห่งสังฆ คือผู้จาง ขอนชวายแก่บุตรชินวร หนึ่งว่าตราบรูปมังกร ฝ่าย
จันนคร นบถอกันทุกกระทรง พระราชตัญจกรตราหดวง ฝ่าย
ไทยทั้งปวง คำนบแต่รับทำตาม พอกพดนิกรด้นหนตาม ทุก

เขตทุกคาม ดงนพวงพดากกรก้อง หนึ่งว่านระรากรปอง แผลด
 โดยทำนอง งามหมู่ระรานรชน คดงสรพากรสองคน ในนอกคำบด เจ้ากรม
 ปดตชายชวา หนึ่งนหน้ากรตงนนา อากรคงคา อากรทุกอย่าง
 ค่างพรรณ อากรบอเนบเยแบ่งบัน เป็นดงนดงนกัน เรียกชอชุนพฒนากร
 นามเจ้าภาษิตระกร ชุนตัมมชชากร ได้เก็บภาษเค้นรำ ชุนตัมยากร
 อักคำ เจ้าภาษกา กับเก็บพอกหน้าตาตทราย เจ้าภาษฝางอกราย ชอคงบาด
 หมาย งามัญเชฐูกรกร คนรับทำงานจ้างฮอน เรียกว่ากรรมกร คู่กันกับ
 ทาษาษา คำกรซึ่งรำพรรณา ดำดืบเอ็ดวาจา สกตรอบมมีการันต์ ยัง
 กรณพอกหนึ่งท่านสร นอใหญ่ได้ทัน ทรชาฏทุกคำจำสอน คือคำว้ายก
 อกรณ ส่งชณะมอญ พ้องพระกระณะฝ่ายไทย คำกรพระกรณไซ ตี
 ร้ายไตโค กั้นแจ้งประจักษทกทาย สัปตกรณนหมาย ใช้แทนที่ร้าย คำราชฎี
 ที่เรียกบงตูกุด ยกเป็นคำตุงตามคุณ ศัพมบุญ บรมศัพพระศัพเจ้านาย
 มหากรณพิปราย โดยคำธิบาย บอกชอคำกรใหญ่ยง อดงกรณเครื่อง
 ประดับองค์ เป็นชอเครื่องทรง กูตศวจศรนาฯ เครื่องกรรมกรณนหนา
 เป็นชอชอกา เครื่องจำแต่ทำโทษทนต์ คำกรณเช่นรำรำพัน ดงนณอมหนัก
 เป็นดงมาเติมเติมปลาย กรกรณสองอย่างบรรยาย หนักคำเรียงราย
 รอมตมดืบตั้งคำคง เรียกกอนใจพจน์บรรจง จัดเพื่อประสงค์ สำหรับนัก
 เรียนเพียรจำ

เกียน

๐ เกียนเกียนเพียนปากหาดาคำ เกียนนบุรีว บูราณบรรหารดืบมา
 เรียกชานนาพเคดอนวาจา คดงอนิรา นิราคก็คดาศเป็นเกียน ใช้ให้ดองแบบ
 แบบเนียน ควรใช้ว่าเกียน สมความที่กงหมุนไถ ฮาเกียรณเดียรดาษคำใน

กุด

๑ ผักกูดพูดกันแต่หู ไม่ต้องถามครู อึกว่าจิ้งกูดท้ายเรือ ต้อง
 คำไซคามันเผื่อ มกชบเจือ ประจักษ์ว่าพรรคพากย์ด๋ยาม กูฏโนมกช
 แปลความ ว่ายอดดอย่างงาม ภูเขาศรีกูฏพูดมา ว่าเขาดำมยอดดภูผา
 หนึ่งบรรพคา ชื่อศิษณะกูฏเจอมง่า หินเป็นรูปแรงแฉกให้ทำ เขี้ยบบิ้นประ
 จำ ทียอดดภูเขาเงางาม จึงเรียกศิษณะกูฏโดยนาม คงตำเหนียกตาม
 แบบบทสกัดตัวกูฏ กูฏว่าเกียจ โกงกตงอ แปลไว้ให้พอ ใต้รู้แฉกดู
 เดศไผ่ สกัดตัวกูฏตอนไผ่ แคคู้กำไทย มีใครจะใช้ศงามถึง อึก
 คำคนไทยไซอิ่ง ว่าเราพรันพริง แต่บิตตะกูตแก่กัน คำนเป็นคำสำมัญ
 นับกูดเสร์จสรพ์ หกถันชบจนวาจา

เกด

๑ เกดในสยามภาษา ที่ไซเงรจา คือว่าต้นเกดมีผล ไม่ทำงไม้
 เกดชอบกอด ชอบถือทุกคน น้ามันดูบได้แดงเหลือง คนชื่อนายเกดนายเรือ
 มต้นเกดเมือง แดการะเกดกตณเกดฯ ทงห้าคำพดกเขาเรา คำตณเพดฯ
 เพดฯ คอเคชสกัดบทไทย ไโรเกษพระเกษมาใน มกชคำไซ ว่ามม
 แดโรจูกอง ชื่อวัดสระเกษคำคง แปลความตามตรง ว่าวัดที่สระเกษฯ
 เกษระว่ามมนหนา อย่างไซก้นมา แต่ก่อนสกัดชชอบบ บคณมกเป็นศอกอ
 สู้ดแดงแต่พอ ใจไซบ ได้ทศทาน พระเกดชื่อดาวดณฐาน ตั้งชงชาย
 ฉาน เหนชคจงหวัดในส่วรค์ ชุมเกดุนวาขงควัน เป็นของร้ายอัน
 แดคณนิมิตร์ฤกษบณ ต้องคำเกดุนอยาฉงน เหมือนเหตุยุบต คิวคู้สกัดการันค
 อึกคำว้างเกิดอัญ ญะพากย์สำคัญ มกชสกัดคอตรา พระโตเกดณ

ตมญา พระพรหมชาติา ถกตสอดตพอศวร คำเกตุแจกตามกระบอน
ครบในจำนวน ดิบคำจงจำคริตรอง ๗

โกต

๑ คำโกตตรวจตามแบบตะบอง บอเห่นคำปอง จะเป็นข้างบทพจน์ดยาม
ใช้โกฐูทงห้าว่าตาม ซึ่งมีในคาม ภรแพทยประกอบเก็บยา ถกตฐูอดัณฐูาน
มา เบนอย่างคำรา โนศับทมศรบทม พระโกษบุทาจามี กรรุงรังษ
ตำหรับพระศัพเจ้านาย อย่างตุงบรมโกษนามหมาย เตมอชนเจ้านาย
นับนามแต่พระโกษศวร โภษชนขุนนางทงมวน ดดยอนทอนทวน เรียก
ใช้ว่าโกษบิตทอง คำโกษเข่นนทงผอง แบบเทียบทำนอง ชอบบอดกต
งตงาม ตุงรณจิงโกฐูนศวาม แปรดเป็นดยาม ทำนว่าผอบทองคำ
คัวฐูอรกชฐูประจำ ถกตคือคำ เนระว่าเปนพากย์บาฬี หนึ่งโกษฐูา
ศารคำมี ศวามแปรดจาท ทำนใช้ว่าหอเรือมคตัง ชอบบอฐูอดัณฐูาน
หอง ถกตประดิง ทงตองอักษรสอฐูอ คำโกฐูปะโกฐูนีพอ ทราบเค้า
เหต่ากอ กำเนตนับศับทตงชยา ดิบด้านเปนโกฐูหนึ่งรา ร้อยแदनโกฐู
ศรา จิงเปนปะโกฐูหนึ่งไป โภฐูนใช้ภาษาไทย คัวฐู คอนใน ถกตเข่นบท
แบบบาง นับโกฐูหกคำคักตาง ไร่พอเปนทาง นิตค่นนืเทศเหตุการณ ๗

เกียต

๑ คำเกียตเตียตแทรกเส้าจนาม นับบทพจมาน ประมาณเพียงห้าคำ
ตง เต้าเกียตชานาจำนง บักกตางตางตง แदनจตเมตตชญญา จิต
เปนดยามภาษา ตอเตชบญชา ถกตตามบทไทยไทย รังเกียจเกียจ
ศร่าชานไซ นีคำอะไร จิงตองถกตคัวจอ ตำรสภาพมมิตราบค่นตอ
เก้าใช้มาพอ ดิชคักคิตตามกน เกียรตยศเกียรตคฺคุณดรร มคชจำนน จะ
นับกเข่นกิตคฺคุณ เกียรตยศคือผู้มบุญ ตำรงยศตุน ทราบุฉิตร์ตยชรรวม

แม่กบขรรจบดำน้ำ ไทยใช้ประจำ อำหุมาติดกับนาน อักจ่ากักับ
 ตุการ กบเขาเวียงจาม แดจวนช่วยไปกับเรา กบกับเขนนาคาเขา
 สยามควรวเอา คัดบอสังคต้ามัญ มคธค้ำวากปกตปี คือกาดนานครัน
 บังคับสังคตตัวปอ วิกกับฝากไว้แคพอ พมอาบตรอ ผ่อนเขตรให้เนิ่นนานไป
 อากป้อการชานไซ ความข้างค้ำไทย ก็ใช้ว่าเดศกักรยา อากป้อกป่นนา
 ทงต้องจางา สังคตตัวปอภอควรว

กาบ

๑ กาบภาษาไทยใคร่ครวญ ประมาณประมวญ มีมากหดากหดากหดาย
 ค้ำ กาบอ้อยกถ้อยนำกาบค้ำ กาบกอระถ้ำ กาบหมากแดงกาบปลัดมี ไร่ไป
 ไม่สุดสุดท้ว กาบไทยพาที้ คือท้วมบอสังคต โคตงกาพย์กาพย์กตอน
 มคธ ใช้คาบไวยจน์ สังคตพอยอทงต้อง แม่กบกาบค่างโดยคดอง ในแบบ
 ระเบของ ส้ามค้ำเช่นร้ำพรรณา ก้ำม้อก้ำแม่ ก กว บำปกรรมภาษา มคธ
 ม่มอโรหัน ค้ำวากคนกุ่มกรกัน เป็นค้ำต้ามัญ สังคตค้วมอพอด ค้ำกุ่มภ
 เป็นชอราชา ภอการันคัม ทานแปลว่าหม้อชงชด จบกอไวยจน์นุตันช
 เดาเดศยุบด เป็นแบบถ้วนแยบคายค้ำ นักเรียนเพียรดูเพียรจ้ำ ในกตอน
 ดำน้ำ จระจ้ำก้งายตายตี เพียรผูกพากยพจน์พาที้ หวงให้เป็นศรี ส้วต
 แต่ผู้เพียรเรียน

๑ จบ ค้ำร้ำเพื่อพูด พรรณา
 กอ แจกแต่ ก กว ก้อเค้า
 ไว อ่องถ้องคักษา ต้ำเหนียก แม่้นเฮย
 พจน์ พากยหดาก ๆ เย้า ยัวให้เต็มเรียน ๑

ชาน

๑ พดกชานกำหนดไว้ ชานคำไทยเรียกชานพด้น จัดเป็นคำดำมัญญ มอ
 สกคบทคำตรง ไชชานแต่ว่าชาน คำบริหารดำมัญญกน มอเด็กสกคตอง
 อย่าพระจงเป็นอื่นไป มีชานอ่านมามาก เห็นเป็นพากย์ภาษาไทย แต่
 บางอาจารย์ไซ ว่าเป้นคำกำพูนช่า คือชดาแปลว่าเตือ ตำเพียงเจือเป้น
 ชาดมา กัมพูชภาษา เตียงเป้นชดาว่าดงคอง ของเกาก่อนจำเนียร
 เจามักเขียนสกคตอง เรืองนุกไม้พอ ทังจะเตียงเกียงเตียงกัน นอดชกตาม
 เตือ เห็นไมเกิดชิ่งโทษทัณฑ์ ว่าไรว่าตามกัน ได้เงินพันทองถึงแด่น
 บริกขารบริหารเหตุ แนะนิตศเป้นเขตแดน เครื่องใช้มากฤาแสดน
 ทุกสิ่งเรียกบริกขาร มักใช้ในของพระ เรียกอัฐุระแปดประการ ไตรัย
 บาตรมีต ไซงาน ศัตนะชามาดีพัน อักเขมบริดา ฉะนะร่ากรองนำฉั้น รัต-
 เอดกายะพินชน ครอบถ้วนจัดอัฐุบริกขาร ต้องเขียนรอสกค โดยมคช
 บทเขาราน จะแปดโดยใจหาร ว่าเครื่องทำรอบคอบควร หนึ่งคำว่า
 ดั่งชาร ชิ่งบริหารในจำนวน คำแปดได้ด้อยดองน มอศกต์ด่ายหดาย
 ยุด ใจหารพนาเป้นวัด ฟังไมชัตของชัตสน จะเผยจะม่อนปรน ต้อง
 ยัตชากดถ่าวบรรยาย มุญบาปหากชุนนุม ชักประชุนเกิดว่างกาย คำ
 แปดแตชบาย ว่ากรรมสร้างปรุงแต่งสรร จึงเรียกวาดั่งชาร โดย
 ไหวหารอเนกนัค ผู้ได้ฟังเทศกรรม ย่อมเข้าใจในดั่งชาร ว่าย่อพอ
 ให้เห็น แต่พอเป้นบัตกตฐาน จะกถาวพิศดาร จะเนนช่านาเบือฟัง
 หมอดชานประมาณไซ เช่นแจกไวมาแต่หลัง รวมเป้นห้าคำทัง ไทย
 มคชหมคคำไซ

ขอน

๑ คำขอนกตอนยานี้ จัดไว้มีต่างเทศในย คือขอนภาษาไทย
 ว่าท่อนไม้แตกุ่ขอน ไม่ต้องอธิบาย รู้แพร่หลายชงายจร อีกคำว่า
 ทูตขร มักเป็นบทสักรขอ อย่างไรก็ไม่ทราบ รุ่ขยาย ๆ เท่านั้นหนอ
 เห็น ใช้สักรขอ ก็ออ้อว่าตามไป ประวิงขรณน คำขापอย่างดังได้ย
 แปลมาภาษาไทย ว่าสร้างเสริมเติมเปดียนแปลง เขียนต้องสักรขอ
 กับตัวขอเติมท้ายแฝง เพื่อจะมีให้แคลง รูชด ๆ อคัถคต ๆ

เขต

๑ ค้ายเขตแดนอาณาเขต ตามเขม้คำไทยมี ไต่คุชกวาทให้
 กระทบต้นสำเนียง เขตแดนอาณาเขต ดำแดงเหตุแห่งคำเคียง ใจ
 พจน์กำหนดเคียง ค้าย ๆ กันด้วยต้นยาง เขตระแปงว่าแดน กับไร
 นาท่านกัถดำว อักกาดกำหนดคราว กดำวว่าเขตแดนศวาท เขตนา
 ในท้องทุ่ง ศดองมตุงเขตรกรุงศรี คำพระจไนยมี่ กาดสังเกตเขตร
 กระฐิน ข้างไทยใช้ว่าแขวง คือดำแดงเขตรบูริน บ้านแบ่งแขวง
 เมืองอินท ในเส้าหินเขตรนคร เขตบ้านแดนเขตรวัด ให้เห็นชัด
 อุทาหรณ์ กาดที่บันเปนคอน ค้อยว่าเขตแดนศวาคา เท่านั้นพอเปน
 อย่าง เปนที่อ้างทางคึกษา คำเขตรเช่นว่ามา สกตคอรอเติมปดาย
 เขตรนมกำหนด พากยมคชบทบรยาย ควรจำคำพิปราย ขอโวพจน์
 หมดระบุด

๑ หมวดขอโวพจน์ต้น

ดาร์ต้นอง

ย้ายแยกแจกดะบอง

บ่อนไว้

เพียรเรียนเร่งคฤกครอง

ไตรตรอง คุพ้อ

กำหนดจดจำให้

แม่นถ้อยทางสอน ๆ

กระจ่างสว่างใจ ถ้าหากจะเป็นบท ทังมครมาเป็นไทย จะต้องเขียน
คำไข บริคณห์อย่างนี้ควร แปลว่าของกำหนด ถ้อยเขาบทในจำนวน
สำหรับได้ด้อยส่วน สิ่งสำคัญไม่ผันแปร ในหมวดคำคนนี้ ดิบเข็ดมี
ตามกระแต่ อยากรูหมื่นดูแต่ ในระเบิดดินสงกา ๙

กัน

๑ ขอบคั้นแฉกคั้นเขตร แต่งเหตุตามภาษา ดยามความเจรจา
กันออกคั้นทุกคั้นอัน อนึ่งว่าตามเค้า ถ้าจะเกา ๆ ทคั้น พดกนคำดำ
มัญ เช่นเถาคันคำไทยตรง หนึ่งคำว่าสำคัญ ควณชนนาพิศวง เปน
พากย์ดยามคง ฤพากย์แปลกแตกเดศไผ่ จึงได้สังเกตขุอ ไม่พบข้อ
วินิจฉัยโดย เขียนตามที่ท่านใช้ มาแต่ก่อนย่อมตามครู พดกนคำมคธ
จงกำหนดหนาพ้อหนู จะจัดคัดให้ดู เปนหมวด ๆ ตรวจตฤกตรา หนึ่ง
คัดแปลว่าไถ ราษฎรใช้ว่าไถนา คำสูงศัพท์ราชา ใช้ว่าจรดพระนัง
คัด จงรุตเปลี่ยนแปลก จัดย้ายแยกทุกสิ่งสรรพ ออกคำของคด
เขมร ใช้ว่าไถนา ไรงคัดว่าไรงเผ้า ที่จอมเจ้าแต่จ้อออกว่า ราชกิจแฉ
กัจจา นุกิจยอมพร้อมขุนนาง อีกคำบังคมคัด ว่าให้เผ้าเจ้ากรุง
ขวาง กัมพูชคำตำอาง เขามาใช้ไทยพาที้ ด่วนเหตาดอดักต คด้าย
มคธบทวิธิ คำคั้นดรรจง หกจจาอย่าฉงน ยังเพิ่มเติมเศกสรร คำ
ครันครรภเจ้าระคน โดยแยบแบบขุบต บอกคำใช้ไม่แปลกปลดอม
ของเขามักครัน จะชอบันเขาไม่ยอม มีครรภคองอดยอม จะยิ่น
นังระวงกาย ครามครันคำไทยแท้ ไม่ต้องแก้อัดลพปราย มีครรภน
ชบาย แบบบงคบคัมทบาท ศัพพะพากย์มคธ ตามกำหนดในวิธิ
แสดงตั้งลักฤษณมี หนึ่งตัวรอกอการนคิ ควรอ่านว่าครรภะ ที่ดตดระก
ว่าครรภี เตียงไทยใช้จำนัน ว่าครัน ๆ ท้องทุกคน

ตาม

๑ หมวดคานบรรหารเหตุ ให้ตั้งเหตุพจน์พจน์ ไทยขอมบดอม
 ประปน จักประคนประดับกตอน สลักกานแฉกานหาม ว่าเรียงตาม
 ในแบบสอน คำคนขานสุนทร อุทรหรัณคานคำไทย อาการว่าโรงเรียน
 เซตรคันเขอนท้อไชรัย โภฐาการนไช คำแปลใช้ว่าเรื่อนคดง คำว่า
 เภราการ จงวิจารณ์จิตรใจฟัง ว่าหอกดองประคัง ตีประจำทุกคำคน
 สดดาการคำน แปลความชว่าโรงปั้น กุฐาการยังยั้น ว่าเรื่อนยอดทุก
 ทุกพรรณ ชงดอยพระอังการ คอดดอยถ่านเท่าปนกัน คำว่าอังการนน
 แปลโอหารว่าถ่านไฟ วันจันทร์อังการเด่า เรียกตามเค้าคำข้างไสย
 เป็นชื่อดาวจมีโน เวหาห้องทองอำพร ทำคำการทงหมด รอดักคบท
 แบบสอน ในพวงกอุทาหรณ์ การตัวรอปอเพียงจำ ถึงคาดลอดักค
 ตามอย่างบททไชคำ จงจอกัดตัวอยู่ถ่า นกนในดงพงไพรแวง หนึ่งคำ
 ว่าถึงฆาร พระอาจารย์ท่านคิดแปลง เป็นคำฉิแผลง ว่าศฤงฆารอ่าน
 ดีบมา ว่าเครื่องประดบยศ เปนมคชภาษา ข้างไทยไชเจรจา ว่า
 ศฤงฆารบริจาร สมบัติก็ควรไช สมคำไทยพูดไชชาน ถึงใดใช้นาน ๆ
 มักกตายเกดอนเกดอนความเต็ม ขานนขอชะนิต ตัวรอดีดักคเต็ม หมวด
 คานตำรวจอนเดรม สิบสองคำเช่นว่าพรรณ ๆ

คุณ

๑ คำคุณในสยาม ไม่มีความจะใช้กัน เอาปากย้มคชธรร มา
 พูดหลายกตายเป็นไทย เหมือนพูดว่าบุญคุณ แดชอบคุณการบุญใจ เจ้า
 คุณท่านตั้งใคร ให้อยู่เวรประจำชอง กระตัญญูรู้คุณท่าน ประกอบ
 การทดแทนตนเอง ให้ชอบตามท่านอง กระตะเจทมุมคุณ เขาไทยพูด
 เช่นน คำบาพมาเจอรุณ เพราะเหตุคำว่าคุณ ไม่มิใช่ในสยาม เนื้อ

ทองนพคุณ เรื่องจำรูญตูกอร่าม ผคุณนเป็นนาม แห่งเดือนดีดุดบี
 ปลาย คำคุณทงตั้งไซ้ ฌอใหญ่ใช้สกัดหมาย คิวเดียว บ กดับ
 กดาบ บทชบายบอกคำตรง

คุณ

๑ คำคุณภาษาไทย ก็มีใช้ย่อไฮ่หงด ต้นคุณคนจ้านง ปดุกไว้
 ใช้ไบเหมือนบอม คำคุณมคชชาน เดชคุณหารหมวดนิกร หนึ่งคืบที่
 อุทาหรณ์ ทิวคุณแฉศรัคุณ คุณระคำเช่นนี้ ความแปดมีวาเพิ่มภูด
 เติมเข้าตามเค้ามุด เปนต้องปุนต้องต่อเติม เดชคุณพูนตามที ต้อง ๆ
 มีเป็นดีเดริม ต้องห้าดับเติม เติมทวดงนไป ทิวคุณศรัคุณเดา ก็มีเค้า
 จงเข้าใจ ทิวด้วยปรับใหม่ ก็ต้องต่อตามต่อมี ฤจะว่าต้องเทก ต้องชน
 เค้าส่งนทอ ก็ต้องกับบัพ คำคุณระทิมะคุ เขียนคำภาษาไทย ก็ต้อง
 ใช้ตามแบบครู ฌอใหญ่สกัดดู อ่านว่าคุณอย่าสูญเติม ว่าไว้แต่ต้อง
 ตาม จะใช้ความจริงต่อเติม ร้อยพันหมื่นแสนเติม เขากันคุณภูดเพิ่มทำ ๆ

เกน

๑ ประเคนดำเคี้ยวไซ้ ภาษาไทยแต่บูรา ยาวต้นดรรประจำ จิต
 โวพจน์บทคำไซ ประเคนว่าตั้งยื่น ดำเคี้ยวชนดำปากใจ ต้องคำนักนไทย
 ใช้เจรจามานมนาน

คอน

๑ คอนคอนคำไทย ๆ ที่เรียกใช้กันทุกวาร หาบคอนพูดไซชาน
 กับเรือคอนแฉคอนเรือ คำนรุทงกัน คำดำมัญไม่พันเผื่อ พากยอนบม้เจือ
 นอสังเกตบทว่าคอน ยังพอกพากยมคช ตามแบบบทอุทาหรณ์ คำคร
 กรุงนคร ควรตามทชวาจา คำครว่าทะเล ฤกเดเพพ้นคณนา ฌนใหญ่
 ได้ชดา ก็เรียกว่าชนคำคร ฌนอ้างค่างทะเล รูปจรเซ้หม่มังกร
 มัจฉาชาคิขดจร เค้าปูปลาธารพรรณมี สำหรับโอรสราช ดงประพาศ

ด้วยใช้มากคราวนั้น จำให้มันแน่นแก่ใจ คำอารัตประศศ จะแจ้งบทธิบายไข
 มคอปนกับไทย ท่านแปลว่ามารตกาย นับคำในหมวดศศ โดยจำจดบทเรียง
 ราว แปลคำกำหนดหมาย คำงัดกตพจนาน คำพูดว่ากตๆ จำเนียงชาติไทยว่า
 ฆาน อตคตชดกนตาร แดกคตฆานพูดค่อนคิง ออกคตทอองตราดั่ง ให้นายส่งไป
 เมืองสิงห์ คัดไม้ใหญ่จริง ๆ ต้องทอดทงไว้ตามทาง เหล่านคำไทยหมด
 ตามแบบบทท่านไว้วาง คกลองเป็นคำกวาง ถัดคตอ้อบรรหาร คัจฉะคำ
 มคอ จอศกตบทพิจารณ คำไทยไม่พบพาน จะเขียนอ่านไม่ใคร่มี คัจฉะ
 ว่าจงไป แดกอไม้ในบักพี แปลได้สองว่าที่ คำบาพิมมากหลาย ๆ

กาต

๑ เขียนกาตว่าผูกมัด พากย์ดาวชัดว่าเขียนกาย ผ่อนผ้าคาดเอวคตตาย
 แก้วขยายให้หย่อนตง อังกาคออีกคำหนึ่ง รูไม่ลงในจำนง พูดว่าอังกาคตสังฆ
 โดยความตรงว่าเดียงดู คาคณภาษาไทย พูดกันใช้ออกแต่หู ว่าคาคคระเนรู
 ทุก ๆ ผู้รูทอกัน คำว่าผูกอาฆาฏ พยาบาทพูดผูกพัน ว่าคตปองร้ายกัน กระทบ
 ใจในทันเดิม คำใช้ได้พิฆาฏ คำประหตาดพูดค่อเดิม ดยามความล่อตเดริม
 ใช้พูดว่าฆาราวี สองฆาฏฆอระฆัง เป็นคัวตงเช่นคามี คัวศกตพจนพาท ฆอรก-
 ฆฎท่านจัดสรร คำค้อจันทรคาช สุริยคาชเป็นคู่กัน ว่าจับดวงพระจันทร์
 ดวงดาวอันให้มดมัว คาทะกับคาชะ สองพยัญชนะนี้ใช้พันพัว อาเทศแปลง
 เปดียนตัว ค่างกันได้ไรตงแทน ว่านตามกำหนด ในมคอเป็นเขตรแดน
 ขอเธอท่านใช้แทน คัวทอได้ใช้ว่างจา คาชะว่าหยุดยั้ง ก็จงฟังอีกในยหนา
 ในยหนมีความว่า ทำให้อยงขงรคัม อาทคยทงดวงจันทร ทุก ๆ วันมองผาดดี
 ทำให้อมดมม เวตาขงยงหยุดแสง คำคาชสองอย่างนี้ แปลความชชตแต่ตง
 ไว้วางไม้คดางแกลง ขอบบทไหนให้วิจารณ์ ผักคราดคำไทยๆ พูดเรียก

ไวพจน์ประพันธ์

ใช้ไม้ขีดถ่าน ชักมาจำเทียบทาน เป็นคู่คาตกราชบาฬี อัมมตราชจับกิ่งดวง
ไม่เดยดวงถึงดวงตรี ถัดดวงสามดวงมี เรียกตรีตราชดาชดวงจันทร์ ดรรพ
ตราชจับต้นหมด มีกำหนดต่าง ๆ กัน ดวงเดือนดวงตาจัน อปรภาคภาค
เป็นด้าม คำคาชกับตราชนน อย่างเดียวกันโดยเนื้อความ นักเรียนพยายาม
อยากใคร่รู้ ดูแบบสอน

กิต

๑ คำคิตภาษาไทย ไม่มีใช้ในแบบกสอน ฉางแบบอุทาหรณ์ แคมช
บทคำชาน ประโคมเครื่องตั้งคิต เป่าตีตคองกิ่งจวน คิตแคนไฟเราะ
ปาน เพดงดจรรคมาขันภา คิตแปลว่าขบร่อง คำพรอกพร้องคองนับถือ
คามแคะหัดปรีอ เรือนคองครุวิชาณาญ คิตระคามคช คองตคตบทบริหาร
เรียนรู ให้ชคชาญ ให้ตมการกบเพียรเรียน

กุต

๑ คำคิตพากย์สยาม ดูเนื้อความจรอานเขียน ตั้งเกดให้แนบเนียน
ชยาให้เพียนผดจจา เขาคคตมตแผงอยู่ นอนคคตคตือนภายา มงคคตผด
โธช รัชชานฉาชอนกตาคถน พระองคครูจ่านจใหญ่ มือเท้าไชชยา
ไผ่ผืน คำราชวงยงยน ราชาศ์ขทบงคบจาง คชทไชไมตั้นตุด คำนัง
ครูแปลว่าหาง แห่งดีตจทุก ๆ ปาง คชว่าหางตคตจทุกพรรณ สองครู
รูอตคต จงจำจตพจันจันน คามปุนทที่แบ่งปัน เปนแผนกแยกย้ายคำ ๆ

กุต

๑ กูลถอกุชชนน ตองวาทมประจ่า เปนตองคำออกดำ เนียง
เตยอตุรุคต จจะเขียนอักษรโต ถิตตามใจจะพาท คชจ่าคำบาฬี มี
ตองทางอย่างบริหาร

กิต

๑ ตั้งเกดคำไทยไช คชฉ่าไครย์บาตบริชาร ทำบุญในการงาน
พระศัพเจ้าศัพนุต ตั้งเกดชอบกตอยู่ ทขางครุมกพาท ฉาเคิมคำบาฬี

ตั้งฉีกะไทยทานัง ถ้าตั้งฉีกะพจน์ โดยกำหนดขอระฆัง อีเอเปดียนโดย
 หวง เปนตั้งเขเด่หือจาจา คักกะแปดงเปนคร โดยไนยะอาเทศมา ยก
 ขนเปนภาษา อาตั้งเขเด่เรื่งกระบวน แต่คกเปนคร้าไทย แด่กัณไผไม่
 รมกวน จะไค้แคระทบทวน เรื่งร้อไนใจไค้รำกาน เค็จฉาเค็จฉยาคร ค้านักปราช
 แต่โบราณ ท่านแมดงใช้ ไค้หาร ในคำหดวงเค็คสันดร คำเค็มกัคัจฉะ อัดระ
 อาเทศลอน เปนเอ็ดเรื่งสุนทร เช่นวจจะเปนเค็จมี ๗

โคตร

๐ คำโคตรพากย์มคช คร สกตบทวจี คำไทยไม่พาที้ คำจันมีใช้แซ
 แทน ยูโยชเสียงกักก้อง แด่บัววร้องทุกด้าวดแดน นฤโยชกักก้องแค้น
 ไม่มีว่างระหว่างเสียง หนึ่งในอักษรโศด โยชอะโยชตรรด้าเนียง สิบเอ็ด
 อักษรเรื่ง เรียกว่าโยชโอรูกัจฉาน อะโยชยีสิบสอง โดยทำนองมคชชาน
 เสียงไม่ก้องพิศดาร จักกรณฐานค่าง ๆ กัน ๗

คัม

๐ คำไทยพูดคำคัม คระเนนบมีมากครัน บังคบบัญชาณัน ฉนคัมใจ
 ไม่รู้ ฉาย ประคัมประคองไค้ ถนอมใช้ไม่สตาย สัมประคัมถักด้วยหอย
 ยกชนตงหงกฤษร คัมที่พออยู่ไค้ ถ้าคัมใจเจ็ยมด้วยมรณัน คัมไทยอุทาหรณัน
 ยังมีมากหดาก ๆ ความ พระเต้าเบญจะครรรภ ราชาคัมที่ค้องใช้ตาม แด
 มาข้างดยาม ห้าห้องฉนฉนหากเห็น สงสารทรามบงอร คัมโกทรหนักด้าเค็ญ
 ด้าบากไค้ยากเขน ค้องจำเปนประเพณิ คำคัมสองตฐาน เช่นบรรหารโดย
 วจิ คำไทยคำบาพิ มีครบถ้วนกระบวนตอน ต้นข้อค้อไวพจน์ ซึ่งจำจตเปนนบท
 กตอน โดยแยบแบบสุนทร ถ้วนละม้ายคด้ายด้าเนียง หนู ๆ ไค้ดูอ่าน จงวิจารณ์
 คำเรื่บเรื่ง จะไค้เปนเด็บียง ทุนความรู้ ณะหนูเอย ๗

๑ จบคอไวพจน์แก้

นับสิบหกหมวดราย

คำขยาย

เรียบถ้อย

แจ่มจืดดัดถ้อยบรรยาย

แยกบท บอกนา

ไว้เพื่อหนูจ้อย ๆ

อ่านจ้อเจมใจ ๗

๑ แค้นจะแจกแจ้ง

จ้อไว พจน์พ้อ

เรียงรำตาคับใน

แบบพ้อง

สุรางคณางคไพ

เราะเรื่อง กตอนนา

สวดอ่านชานบทคดออง

คตาค์แฉ้วเดือนเหตอ ๗

สุรางคณางค

๑ จะเริ่มรำพรรณ จ้อไวพจน์สรร

เกตถกถันเปนกตอน นึกเรียน

เพียรอ่าน ในตำรสุนทร

จักบันเทถอน

โทษเขถาเบาบาง

๗

จน

๑ คิวจ้อแม่กน

พูดว่ายากจน

คำไทยไว้วาง

โอ้อ่าเขาเรา

ตำเกอ้อบปาง

มาจนกิงทาง

แค้นคับอ้อจน

จะประจัญศึก

ใช้ขัญญา

คฤก

ให้ภักเด่หัก

ใจคองหวอนหัก

มักจอดจิด

เสี่ยทรพด

จตุ

จตไป

ตองคำข้างท้าย

คำมคชขยาย

มากถายเปนไทย

จตจิดนว่า

เกต้อคตอไหวใหญ่

จตคำเคี้ยวใช้

หวันไหวเหมือนกัน

๗

จัน

๑ คำถคณใช้

จันภาษาไทย

ใช้ว่าประจัญ

กับคำประจัญ

ยุบด

พาดพน

คำทพูดน

ว่าประจัญบาน

อ้อประจันห้อง

คานกพอง

คำไทยว่าชาน

หนึ่งว่าโจษจรร

พดษนซ์ทวยหาญ

นี้คำโบราณ

ว่า

ด้นนบ้นภา

อ้ออย่างหนึ่งว่า

คำเขาจรรจา

ปฤกษาหาฤ

จันจรรจา

แสดง

จันแดงกค

จรรจาพูดอ

อ้อพูดจรรจา

เหตอานคำไทย

ท่านเขียนท่านใช้

แต่โบราณ

เปนคำพ้อ ๆ

สรรต้อด้นมา

จตเปน

ไวพจน์ประพันธ์

ภาษา วจาตามัญญี พดกคามคช ในแบบคัมภีร์ บอกว่าแก่นจันทน์
 เขียนต้องเติมคือ ทอนอกการันต์ เช่น ไซ่ทุกจัน คัมจันทนา เรียงคำ
 ถัดนั้น มีบทพระจันทร์ คือดวงจันทร์ จะเขียนตาม มีทอรอกา
 รนคสังรามบา พิแท้แก้ไข วนอาทตยวนจันทร์ เขียนคงเหมือนกัน
 การันต์ได้ เพราะอ้างดวงจันทร์ ทอนอ้าไฟ จึงเรียกเขียนไซ่ ชื่อ
 ว่าจันทร ประจันตคาม คำนพุดตาม มคชพากย์พรรณ คือเมือง
 ปลายดำน บ้านปลายเขตรกัน หนังสือประจันต์ ชนบทกัม พด
 วจาศจรรย์ คำนทานังกร มาจากขाप ตอเติมนษด วจาจรย
 ดงกระฐะวิชิ แผลงดอแปนคือ เขียนอศจรรย์ ต้องได้รอกัน การันต์
 ควดยอ การประหลาดมาก ออกปากอ้อออ ถึงโตคใจคอ คบ
 มือหยุดรย อากาเรนน แปลความจจ ทวาอศจรรย์ ชเติมให้ดู
 ให้รู้สำคัญ มีไซ่ตามัญญี พจน์พากย์ดยาม อตมจันทนนเดา คิดตาม
 คัมเต้า แปลได้ใจความ ว่ารูปกิ่งวง พระจันทร์อนงาม เก้าเจ็ด
 ทำสาม ชนชนบันได บันไดตามัญญี เช่นเราไซ่กัน กิ่งจันมีไซ่ ตรงๆ
 ยาวๆ ควรกล่าวคำไทย เรียกว่าบันได เท่านั้นมันคง บันไดคำหนัก
 ท่านผู้ตั้งศกต นั้นควรประดังค์ ถึงรูปอย่างอื่น ไม่เป็นกิ่งวง จันท์
 ก็ควรคง เรียกว่าอตมจันท์ ในหมอดจันท์ จำแนกแจกช เซตชติ
 จัตตวร ลีบดองจจา กลางมาครบครัน สันชอคำจัน จบหมอดตรวง
 ครา

งาน

๑ ในงานไวพจน์ งานไซ่ในบท ดยามภาษา ถ้อยโตโองาน กระจ
 การนาๆ ทำประธานช้ ให้ได้ข้ออายุ หนังสือใบदान ผู้กนใคร

ไวพจน์ประพันธ์

งาน ฝีมือหนักหลาย ก็นเข้างานมา กัดมกต่างบาย กับเข้าเปิด
 ตาย ปลาทูชูรค์ งาน ๆ เหล่านี้ เช่นอย่างอย่างช คำไทยใช้หมด
 ครูท่านคัดค้น นอนดัดกด ถูกต้องตามบท ฉลาดสามัญ ทนจะแจก
 คำด่อนแผนก มคอจัดสรร คอวาอาจารย์ คาท ไชกน มยอการนศ
 คัดรัดกด แปลว่าท่านครู บันตาเต็กผู้ เป็นศิษย์ทั้งหมด ควรประ-
 พุคค่อน ดตหยอนออมอด นบยอมประนศ เออเพื่อกำดอน หนึ่ง
 ณะมาจาร ไนบทพจมาน บรรหารกำกอดอน แปลว่ามารยาต ที่ปราช
 ธาร เป็นครูฝึกสอน โอนอองงามดี อาจารย์นี้เดา โดยคำค้นเค้า
 มาแต่บาพี แปลว่ามารยาต นักปราชวาที้ แต่มารยาตนี้ เป็นคำ
 กต่าง ๆ ยังอีกคำหนึ่ง ทูราจารพิง พิศเราะหีเสาะต่าง แปลว่ามารยาต
 ชวชาติกระดางดาง อยาบออกนอกทาง ชอกายฉาา คำทอระจะดาม
 ว่าภิกษาจาร โฉหารตมะระณา ว่าเที่ยงบิณฑบาต เทยวยาจะนะ คำ
 ไทยเจรจา เทยวขออาหาร ไนดีคาคะยง ต้าตบับเรียง ตามบท
 พจมาน ตัจนรอดกด จำจตวิจาร์ณ รวมแก้คำชาน หมดงานจบดง ๆ

จีน

๐ ในจีนวาที้ คำไทยไม่มี ที่ใช้ประดังค์ ทำเป็นอาจีน นิจ
 ตินยั้งยง มคอแปลคอง คำว่าตั้งดม ทิศปราจีนนี้ คำหรับเชิดช
 ว่าทศอุดม คือทศตจันออก คำบอกนิยาม คนมกชนชม บายเคียร
 ยามนอน ปราจีนบุรี แปลนามตามมี โดยนามกร เมืองตจันออก
 แห่งกรุงนคร มีค่านราญรอน รัรบไฟรี ตามคำกำหนด อนุคุณ
 ด้กด ตามบทวิธี ข้อยกคคคคคค ตัจนชอกระตี่ แจงจัดจะจี้ มีแบบ
 แบบขนต์ จีนตามณี้ คำมคชมี ตับดาร์นุตั้งนี้ แปลว่าแก้วดี มี

โจน

๑ คำไทยใช้โจน คือว่าโตคโจน โตคโจนชุดมน โจนตงในน้ำ
 นำโจนจากชุน เขาแก่งແຫ່ງพรุน เพราะน้ำเซวาระโจน อย่างนี้คำไทย
 พูดทักกันไป เรียนใช้ว่าโจน ษณัตวิบาง ถึงค่างทะโจน พาพวก
 เพื่อนโจน จากกึ่งพฤษษา คำไทยทั้งหมด นอนิดสกัด ตามบทบัญญัติ
 โจรคำมคธ สกตรอร่า เช่นคำใช้ว่า โจรโจนกรรจ อีกคำหนึ่งว่า
 เปนชอณณผา บริกขาระภณัท มาพระใช้ดอย เด็กน้อยต่างพรรณ
 เรียกชอณณน บริกขาระโจน คำใช้เช่นนี้ ตัวอย่างอย่างช ออกซัด
 เซดโชน ประพันธ์ดรรกดอน บ่หย่อน บ่ โจน จัดแจกหมวดโจน
 จงจำคำด่อน

จอม

๑ คนไทยถ้าเห็นยก โดยคำที่เรียก จากรรเจียกจอม กับว่า
 จอนหู เปนคู่ตำจร นอนิดสังทร สกตบทไทย อจรกัจกร ไม้
 ทราบนิกร ว่าคำหมู่โชน แปลว่าฟุ้งเฟื่อง นับเนื่องคำไทย แต่เพราะเหตุไร
 จึงสกัด รอ ชอนตำรภาพ ว่ารูงอຍาบ ไม่ถึงคั่นตอ เก่าใช้เปนพน มาก
 คินมาพอ จึงโตคชอนค้อ เปนแบบด้อมมา คำอนุจร เรียกนามกร สังฆอน
 พรรษา คือพระอนันตบ ตำหรับราชา คณะธานา บงคบกกิจการ ชอนแปล
 ตาม ใช้ในดยาม โดยความประมาณ จะใช้ให้ค้อง ในคดองโจนหาร บท
 แปลคำชาน ว่าผู้ประพฤติคาม ตัญจรค่าน จะด้าแดงช ที่ใช้ใน
 ดยาม แปลว่าเที่ยงไป ถูกในใจความ ตัญจรเซครคาม นครท
 คม คำอุทาหรณ์ ซึ่งว่าสมจร บาพินยม ประพฤติเต็มอ แปล
 ความงามดม ช้างไทยว่าชม เขยรคฤดี เช่นคำสังทร ว่านาคสมจร
 กับนางนาค นางดาสมจร อิศกรกัม สมจรอย่างนี้ คนไทยใช้ชม

มคชกถาย ๆ เป็นความภิปราย ไม่สู้สู้รวม ช่างไหนไม่แท้ เป็นแต่
 คดาคดุม เขาพูดกันซุ่ม ซักมาว่าชาน พเนจรน คำแปลท่านช
 ชัดว่านายพราน คนเที่ยวแต่ดวงหา มฤคาคชดาร์ คณพงดงดาร์ ด้วย
 การหากิน เขจรนว่า เทียบไปในฟ้า พุ่มผ้าเมฆิน เห็นทางเหาะได้
 คังใจฉวัด คำนิยมยีน เรียกว่าเขจร ยังอีกคำคู่ เขียนเคียงกันอยู่
 ในอุทาหรณ์ ว่าตามตำบับ เคจรคเนจร คือเที่ยวชอกซอน จาก
 บ้านเรือนคน นักปราชท่านว่า ทงต้องจางา นมแยบยนค้ เต็มเป็น
 มคช กำหนดคณุณช ใช้มาแต่คณ ว่าเคจร ครนภาดนานมา
 ดยามภาษา ฉางาดคทอน คังหะศกหาย กถายเป็นเคจร บทถ้อย
 สุนทร ท่านสอนไว้มี เคกับคระเน กถาวโดยเดศเดห้ คำเดียวจาท
 เช่นคัตคานัด แบบสรจรจี้ เป็นฝ่ายวิธ เจอนงำคำแมตง คังแต่
 ชจร เวียงอุทาหรณ์ ค้างถอนแจกแจง คังวรชกต ทกบทอย่า
 แดตง วิร่าตำแดง หมอจจรชบดง

เขียน

๐ ฮาเขียนคัตเขียน มีแบบแนบเนียน ใช้เขียนให้คง เขียน
 นอคำไทย ใช้ตามจางง เขียนตองประสงค้ บรรจงรองจาง ดาร์
 พัดคัตเขียน คำไทยใช้เขียน สกตนอนิดชาน เจียรรชกต มคช
 บรรหาร แปลว่าชานาน เนินภาดพาท ในคำว่าเจียร แมตงเป็นจ่า
 เนียร ใช้เขียนคัม อยู่เนินจ่าเนียร ที่โนไพรศรี นานนับเดือนบ
 กิ่งจ่าเนียร โนบทแบบฉบับ นนมแต่ค้บท ซึ่งว่าจากเจียร เหน
 ยังบกพร่อง คองเติมคำเขียน เพิ่มคำจ่าเนียร ตระจรูระวิธ เจียรคำ
 มคชระ คังเติมจระ ตระอิมี่ แปลงอิเป็นยอ ตามช้อคค้ เป็น

ไวพจน์ประพันธ์

เจียรวาจ ^๕ เซ่นนคากถาง ^๕ คัจจอแม่ง ^๕ มีคำจำนง ^๕ จิตจางเบญจางค์ ^๕
 เปนคูไวพจน์ ^๕ กำหนดไว้วาง ^๕ คำไทยว่าจาง ^๕ ไม่ต้องอธิบาย ^๕ เบญ
 จางค์คำมคธ ^๕ แปรคำจางค ^๕ ว่าองค์ห้าหมาย ^๕ แปลงบัญญัติ ^๕ เปนเบญ
 อย่างเช่นภิปราย ^๕ จัจจเปนเวจกถาย ^๕ คัจจเปนเคัจจมี ^๕ อักขณฆาฏ ^๕
 ทานผู้เปนปราช ^๕ แผลงโดยวิธี ^๕ วจณเปนเพชณ ^๕ ตำเรัจวาที ^๕ คัจ
 อย่างอย่างมี ^๕ ที่เบญจกบบญจ ^๕ ๗

จัก

๐ คำว่าจัก ๆ คำไทยใช้จัก ^๕ ย้ายพูดจำน ^๕ จักฆ่าจักสาม ^๕
 ไฉนหารเคียดกัน ^๕ จักให้จักปั้น ^๕ จักเกรียกเรียกราย ^๕ จักกรคำมคธ ^๕ จัก
 ไวตามบท ^๕ บ่อนไซม์หตาย ^๕ จักกรแกวจักกรทรง ^๕ จักกรองค์นารายณ์ ^๕
 ตัดจเวยนเกิดตาย ^๕ เรียกจักรตั้งสาร ^๕ กงแกวียนกงรถ ^๕ เรียกตาม ^๕
 มคธ ^๕ ว่าจักรใช้การ ^๕ มณฑตโดกษาค ^๕ นักปราชบรรหาร ^๕ เรียกว่า ^๕
 จักกรวาพ ^๕ ไฉนหารบาฬ ^๕ จักกรแกวจักกรพรรค ^๕ คำท่านแจจจ ^๕ ในพระ ^๕
 คัมภี ^๕ เขตธาณาจักร ^๕ แฉนแกฉนกรุงศรี ^๕ เมืองชนธานี ^๕ ฤคเขตร ^๕
 นคร ^๕ นารายณ์เทจราช ^๕ ทรงฤทธิอำนาจ ^๕ อยาจกถางถมร ^๕ ทรง ^๕
 จักกรวุช ^๕ โรมรุตราญรอน ^๕ พระนามกร ^๕ ว่าจักรปานี ^๕ จะว่าโดย ^๕
 คุณ ^๕ บันดาของหมุน ^๕ ท่านย่อมพาที ^๕ เรียกจักรทั้งหมด ^๕ ตามบทคำ ^๕
 ภี ^๕ ภาษาค่างมี ^๕ คำเรียกค่างไป ^๕ จักขุจักขุ ^๕ รู้ไว้ให้ปรุ ^๕ ไปร่ง ^๕
 จิตรแจ่มใส ^๕ แปลว่าดวงตา ^๕ ซ้ายขวาคำไทย ^๕ จักขุชานไซ ^๕ มคธคำ ^๕
 กง ^๕ จักขุแปลงขอ ^๕ ไปเป็นชอบขอ ^๕ แจ็งข้อคำตรง ^๕ ให้เดียงเด้นา ^๕
 ไพเราะจำนง ^๕ ดึงภิกขุตั้งมี ^๕ ภิกขุแทนกัน ^๕ คำว่าประจักษ ^๕ แผลง ^๕
 เป็นปรตยักษ ^๕ ชอบอการันต์ ^๕ แปลว่าชัดแจ็ง ^๕ หดกแห่งด้าคัญ ^๕

โวพจน์ประพันธ์

ความที่จำนน ประจักษ์แจ่มใจ รวบรวมคำจก จำแนกแยกยัก
 ความเหตุเดส์ไนย์ รวมเป็นสองบท มคชกับไทย ดั้นข้อคำไซ จก
 โวพจน์นำ

จาก

๑ คำจากหาดกถ้อย มทไซน้อย เพียงสองสามคำ จากภาษา
 ไทย ที่ไซประจำ จรจากกรากกร้า ครอบงำจากไกล จากมุง
 หดงศา ฝูงตฤณา จากพรากเพรียกไพโร เวงมาพราก จำจากกัน
 ไบ จากพูดคำไทย ไซตถกถอ มคชพากย คำว่าบริจก ตถ
 ค้วคอ แปลว่าเดี่ยตระ ดิ่งของเพียงพอ ไซใจไม่ท้อ ที่บ้ำเพ็ญทาน
 บริจกค่าน อารยี่ทานช โดยศบัทแมตงชาน เปนปรคยาค ไซ
 มากสาขารณ มีในกตอนการ ภาพยโคตงพากยฉนัท

จัด

๑ คำจัดในสยาม พุดพอรุคความ ไมสูต่าคณ เจนจัดกำจัด
 ปากจัดจัดมัน จัดชอตารพวรรณ จัดตวรรณานา จัดเชนนคความ พุด
 ไซกันตาม ตยามภาษา ตอเคชตถ โดยบทบัญญัติ ตามบัญญัติ
 ไมตองพิจารณา จตุบาทจตุบท ในคำมคช เขียนเรียงค้วอ่าน แต่
 เมอคนไทย พุดไซมานาน ต่าเนียงก้งฉาน ว่าจัดชิตเดียง เต็มคำ
 ตระหุ กตายเป็นคระ ค้วค้วที่เคียง เปนค้วตถ ตามบทต่าเนียง
 สองคำแปลเรียง ตถตถเทาคง อักตองคำอถ พุดคำไทยชิต จก
 รัตจตุรงค์ คำแปลจตุรงค์ ว่าตถเตียมตรง คำว่าจตุรงค์ องคต
 เตณา จตุอูตระ แปลงเปนค้วระ ไซเปนจกฉา ตกเปนคำไทย
 พุด ไซกันมา ไมตรีจกฉา วรรณยุดยนิย หัวเมืองเอกโท กถาว

ไว้ตามใจ หารไทยใช้กัน เมืองศรีสัตนา ดศหย่อนผ่อนผัน เมือง
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ทหนังสือ ส่องตามดีเรียง แจกคำจำกัด คำไทยคำอรรถ ทชดคำ
 เนียง เตือกแต่ทไร มาไว้พอเพียง ค้อย่างวางเรียง เปนเขียน
 อย่างสอน

จิต

๐ คำจำกัด คำไทยไม่มี ค้อยุทธาหรณ์ มีแต่่มคช เคิม
 บทออกตอน ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 พุดใช้กันมา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 บทบรรพ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ของดี ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ส่องคำศัพท์ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ความนานา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ภาพ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 บ้างรา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

จิต

๐ รุกไฟรุกดี อีกรุกดี ร่องวันเพ็ญดูญ รุกไทยค้อย
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 เพียงภอเพิ่มภุด มคชประมุด ๕ ๕ ๕

เจด

๐ เจดในสยาม ไม่มีใจความ จะใช้ไซงาน มีแต่ในบท
 มคธบรรหาร เจตรมาศกาด เตือนห้าข้างไทย แผลงจิตรเปมเจตร
 วจ้อาเทศ คัมเทศมีโน สังตฤชฎพากย์ คำหาดากันไป อีกคำหนึ่ง
 ใช้ กันว่าเจษฏา คำนี้ไม่สุด ไม่สิ้นวิมุติ ที่ในกังขา บางครู
 ท่านกล่าว ว่าคำนี้หนา คำพุทธภาษา แปลว่าเรื่องฤทธิ ครูหนึ่ง
 ท่านว่า เป็นคำภาษา ในสังตฤชฎี แปลว่าเปนใหญ่ ใช้กันสนิท
 เป็นคำวิจิตร ดิกขิตกาพย์กถอน ๗

โจด

๐ คำโจดในสยาม พุดในใจความ ตามข่าวจร เตื่องภาโจด
 กัน ต้นันดินดอน มีในคำกถอน ว่าเตียงโจษจร โจดเจ้าโจดนาย
 โดยเหตุภิปราย คำไทยใช้กัน ตัวคอดสกัด ตามบทรำพัน ไปต้อง
 เตือกถรร เหาตัวอันมา เป็นโจทย์ฟ้องความ มีใช้สยาม มคธภา
 ษา คือเป็นญุกทัก ท้วงโทษมิจณา ตักเตือนยตรา กว่าจะเต็วจความ
 โจทย์เดชถูกคิด ทักท้วงถูกผิด แก่ในคำถาม แด้วตักเตือนให้ คิด
 ในข้อความ แปลในสยาม ว่าผู้ท้วงเตือน ๗

จาบ

๐ จาบจาบคำไทย ที่พุดที่ไซ ก็ไม่พ้นเพื่อน ฝูงนกกกระจาบ
 ทำรังริมเรือน คัมพุงจาบเกิดอน กถนคณพนตง ไทยพุดคำจาบ ไม่
 ด้ือบอบ โดยตามประสงค์ บังคับในบท สกค บ ตรง ออย่าหวัง
 จ้างง ใช้ตัวอื่นแทน คำขมูจาบ แปลไว้ให้ทราบ บ ให้ขาดแควน
 ว่าแต่งขมู ดู้ซากักแค้น จงรุเขตรแดน จาบปอดสกัด อีกคำหนึ่ง

เดา ว่าตามมุดเค้า ถ้อยคำจำกัด ฤกษ์จาบ ภาษามคธ แปด
 ความตามบท ว่าบุตรฤกษ์นา หมอสนิมจงจำ ไทยขอมดีคำ เซ่นรำ
 พรรณา บอ ปอ ถักด ตามบทจากา กุมารอ่านมา หมั้นจำคำสอน
 อุด้าห์เพียรพาก รวมคำหาดากหาดาก เกดากถันดรรกถอน หัวให้จำ
 ง่าย แยกกายสุนทร เด็กบุญญาอ่อน อุด้าห์เพียรจำ ๗

๑ เพียรกิดกิดจิดแข็ง

โดยบทฉบับใจ

ต้นสุดเต็รจดารใน

ตอบอ่านทานทอนคั้น

๑ แคนจะคงคอ

แก้หมวดฉอโวพจน์

เป็นกถอนตจวดได้พศ

ต่อนคี่ศัยค่อเกดาด็เย็น

จอใจ พจน์เฮย

ชอดกั้น

จอหมวด หมายนา

ตออดเบองอวดาพ

เคิมบท

พากยเพียน

เดาแบบ ฉบับนา

หากเดียมต่งแหดม

๑๖

๑ จักเริ่มเคิมค่อดารา ฉอโวพจนา จระเนระนาค้าเคียง จัก

คู่ตม่ายคด่ายเดียง ตาดบนิบเวียง ในเบองยุบดแบบตอมน คัดเค้าเกดดา

กถนดรรกถอน ตบคัยทสุนทร ทกพจน์ทกพากยหาดากคำ กุมารอ่าน

อุด้าห์จำ เดาเดศดำน้า จระรำจระเรียนเพียรดู ให้ชดให้ชนตนหุ

อย่างแยกแบบครุ อย่าทำจูดุเดย หมวดฉอโวพจน์บทเฉดย แจกจิด

ตามเคย คื่อค้ำว่าเดศเคิตฉน แปดว่างามพริงพรายพรรณ หนึ่งน

มนคฉน ที่ใช้แต่ในพระสังขี ยกให้แปดกคำกนตรง จิงใช้นอกตง

ไวพจน์ประพันธ์

ตั้งคำว่างามเกิดขึ้น บ มีตองมีตองการันต์ เป็นคำตามัญญ บัญญิตชน
 ใช้ในสยาม ฉันทมคชค่างาม แปรโดยเนื้อความ ว่าปกบืดโทษโดย
 โนย เช่นว่าพากย์ฉันทอันไพเราะเจ้าเอาใจ นักแดงกระวีปริตา
 ชมชื่นรื่นเริ่งพรรษา ไนรศวาจา ทิจตประพันธ์สรรกดอน เอกะฉันท
 นนุทธาทรณ์ แปรยัดถ้ออาทร ว่าร่วมฤไทยปราถนา นำหนึ่งใจเดียว
 กัณหา พุคไซ้เจรจา ไนพากย์สยามความตรง ฉันทานุรักษ์จำนง
 คำมไซ้คง แต่ไบบาพม้ความ คือศัพท์คำยาวกต่างตาม บังคับในคาม
 ภรณ์ที่แปดต้นวาจา ญาตีเป็นญาตีนา เพื่อจะรักษา คณะบให้แปร
 ฉันท คำเขาเป็นหนักเช่นกัน จงรู้คำัญ ตามข้อบังคับคำจกร แม่
 บมีทรายกระบวน แก่เดอะตามจน ที่ควรครุภักดิ์เขา ๗

ฉิม

๐ ไฉมฉิมเกิดขึ้นคำแรก พุคกัณธำเนา ก็เนื่องกับคำเกิดขึ้น สัม
 พังฉรินท์หากสรร ใช้คำตามัญญ การันต์ท้อทอทาน แปรว่าตติบ
 ตามกาด ขาดต้นวันวาร พิธเมื่อตรุศ์สุดปลาย ๗

ฉัต

๐ หนึ่งพูดว่าข้างฉัตฉาย ภาษาคำหมาย เรียกคามกรมข้างเจรจา
 จัตเป็นตามัญญวาจา บ ตองมีกา รันตเพิ่มแต่เดิมต่อคำ ฉัตรินมคช
 พงนำ คอรอประจำ สักดใช้บทตามัญญ ว่าร่วมสำหรับทางกัน ฝนแดด
 ฉัน เย็นร้อนได้ผ่อนเบาไป หนึ่งมหาเสวตรฉัตร์ไชย เก้าชันอำไพ
 ดชมนนแจศห้าตาม ฉัตราติฉัตร์โดยนาม สำหรับยศตาม ที่ตั้งแต่คำ
 ท้ามกตาง ฉัตร์นาศทองเงินระยระวาง เบนญจรงค์รายทาง ฉัตร์ม้ากระ
 ดาษทดากทดาย เรียกฉัตร์เพราะรูปร่มกตาย มีตามคัมภีร์ กับรม
 ที่ตั้งมญาเต็ม ๗

เจด

๑ คำเจดต้องคำเพิ่มเติม เป็นข้อต่อเติม ให้คิดให้เนื่องเรื่องความ
 เจดตวาดตักทายบหายาม ผักกระเจตหนึ่งนาม ต้องนี้เป็นเจดคำไทย
 บริจเจตเช่นคำมีโน มคชชานไซ ว่าคักว่าชาตข้อความ หนึ่งว่าทัก
 หนตตาม เหตุยัดจนตาม บด้นบดวงเขตรแดน เต็มจอตักดแบบแผน
 ไซเนินนานแกลง เกล็ดอนตคักจอบมี จะไซให้ตรงบาพิ ติงคจอบมี
 แดเจตตักดทอทาน หมวดตอไวยากรณ์บรรหาร ติบคำประมาณ ประ
 มวนที่คควร ไซคำ

๑ หมวดตอคำพูดน้อย	นับตั้ง	ค่านก
เตอกทคควรยกหยิบ	อย่างไซ	
ไมเตากัดมฉิบ	คถาเปถ่า	ไปเฮย
น้อยมากหากจำได้	ตักจกแตถัดหด	๗

๑ หมวดตอจะคอกัง	เต็มบท	
เวียกว่าชอไวยากรณ์	พวงน	
คำแจกจะจามจค	จาทุก	ไฉพ้อ
บฏกขตบต	เตศแจงประจกษคความ	๗

๑๖

๑ จักแจกหมวดตอคอกัง โดยแบบบรรหาร ที่จคเป็นมคหมวด
 กอง คังคณแตชนชนรอง จนจบตบอง บอกลคำทชาตอเตียง ชนชน
 คำไทยไซเพียง กระบือคฤบเกดียง ทกตากราชนกน ชนพกชนไกพนัน
 เซนนต้ามญ คำพูดดยามคความตรง ประชาชนชาติอาจอง บุถุชนมก

หดง ก็เด็คยั้นหนาม้าง คัจฉกตตองคองหนอง นอนิตประดิง ดกค
 เช่นบทธมไทย คำว่าพระชนม์อ่อนไวย พระชนม์ภูงไวย จระนบกัห้า
 ดิบปดาย พุดตามราชาคับทหมาย คำแปลบ่อกดาย บ่อกดาคัฮาย
 ขอบบี เวียนคองมอการนคัม เพิ่มท่ายทวี่ เป็นทตั้งเกดเด็คไวย
 เมืองชดกระแงชดโหด ทานบรหารไซ แปลคำจ่านามทาง ชดชชด
 ชารท่านวาง ใจเป็นคักดาง แปลจ่าแม่หน้าห้อยคดอง อีคัชชชชด
 เนตรโหดมอง อายภักคกรณิงหมอง อีคัก้าหนิงฉ่าชดไวย แปลจ่าฟ้า
 คางังโหด มคชกดายไทย มักไซในคักกตอนชุม ชดชาราทังรวมรวม
 ถังดงทังม กัโหดกัตบทบทอน ไซแค่ชดชารกัคจว แปลโดยประมอม
 ว่างแถวอูทกทุกพาย ชนบทเป็นชอเมืองหดาย คอหัดเมืองราย รอบชน
 แกกรุงธานี

ชั้น

๐ คำชั้นด้ามญูมากมี่ คอเชนคกร พาทจางูเซาชน บันไคคัง
 ตรงถงน ว่างบันไคชน กระชนด่าบากยากเดิน ผังนวดาห้อยหาตเชน
 คองบันด่าเนน นนเรียกวาคดงชน ยางไม้ปนปนนามัน ยางยาบักกน
 ราวเรียกวาชนยาเรือ หุชนชนชนผนเผื่อ คำหนิงฮยาบเจือ กัเทดอจระ
 ชคจวตรง เณงานประชันประดงคั ชระนจ่านง ใจเกียรคิเดองฎานาม
 คำชนพุดไซในดยาม ค่างค่างตามคความ จระร่ากัพันพรวรณา อัญชนน
 เดิมภาษา บากพมมา บรรจบประจวบคำไทย เรียกดอกองชนเพนไป
 กับอเพนไต มีโกดัมโกดคอกัน คำว่าดคีดัมปชัญ มคชจ่านัน ว่าง
 ดคีอนคกรคฤกการ บมีเผลอโหดเดื่อหลักฐาน ระวงจจวณัน ดังมิต
 แดชอบชจวดี ญูอญูาคัดกควาที่ ตามเดิมบัพ เป็นหัดกัเพนเค้ามุดคัก

ชาน

๑ คำชานนอกชานประจำ ดยามพจนำ คองทงกคนอนิด ชาน
 อ้อยชานหมากเตนกิน พุดทุกประคิทิน บ คองอติลแปลแก้ไข เชียว
 ชาญนคาอุภย มคชแกมไทย แปลวารุชคเชยวแรง คือชาญชำนายญ
 คำแผง เช่นอย่างตำแดง มาในข้างคันทนหลัง ชายชู้ทำชู้บตบิง
 เขียนว่าชาวหวัง ให้รูดกตควรือ ฅอฅมานลัดคตควนอ นงนนักพอ
 ตั้งเกศนเหคุวาจา คือฅมานกระลัดนงมา บัดแห่งโยศกา จจรฤาษชไฟ
 ชาต่านวาแปลจไฟ บางที่ท่านไซ ว่าชาตบรรหารวาที ๗

จีน

๑ คำจีนสยามคความมี คือผูกไมตรี ดินทแต่ชิตชินกัน คีบุกชาวดำ
 ดองพรรณ ไหวหารจำนัน ก็เรียกว่าจีนไซ้มา ชินใหม่คชภาษา คือจีน
 ชรวา คองบทลัดคณอกุณ ๗

ชุน

๑ คำไทยไซ้จาเย็บชุน เดอชคทากรุณ ก็ชุนเปนเนื้อเดียวคิ อรรชุนว่า
 เมชกิมี่ ไซ้เปนนามคีรี แห่งเทพว่าทาดอรรชุน คำแห่งยศนำมตามคุณ
 พระยาเทพประชุน เปนช้อปัดตทุตถอง กรมกระดาโหมยศคกรอง ชอน
 นับบอง เปนนามแห่งเทพฝ้ายฝน ชุนหับกษคือจันฝ้ายบน ชนค้ำหนึ่ง
 จน คตอควันเพญพุดทอ นับบกรบตีบหาราตรี ถ้าดับคถิ เรียกชุนหับกษ
 โดยหมาย คำนันระกะฎระแผงกถาย โดยแบบบรรยาย เปนชุนชุนนับกษ
 ไป คำฤกเดศต้นคนไทย จะพุดชานไซ้ จึงคองเปนค้ำบาฬี ๗

เชน

๑ คำไทยพุดไซ้เชนมี่ ชาญเชนเจนคิ ชิตเชนก็ไซ้จำนัน คเชนทรมคช
 คำถรร ทรการันคิ ว่าข้างเปนใหญ่ในพงษ์ ๗

ชอน

๑ กระจชอนนค้ำไทยตรง คือของจำมง ตำหรับจะครองโตโต

แมงกษอนเป็นสัตว์ชอนไซ อรชรนไ้ อชุนครบทมี่ แผลงอูเป่นระดองที่
 จคโดยฉาฉี่ อชุนจึเป่นอรชร ค่ำแปดว่ำตรงคองส่อน ใ้ในกาพย์กตอน บ
 ชต บ ชองค้ำคอง ว่างามอรชรยรรยง ค้องามตรงตรง บ ห้อยน บ ดคงค
 งาม ช้อตอถอรชรนคองวาม ว่ำช้อชุนทราม แดคอกก็ออกโดยตรง กุญ
 ชรว่ำชางดีพงษ์ ค้อวษณองษ แดพงษ์อศ้วรจอมผา พวกหนึ่งพงษ์
 พรหมชาดา วองษชตถนปว กฏแจ่งค้ำแห่งคชกรรม บัญชรว่ำกรงคอง
 ค้ำ พระแกดจรมำ ก็เรียกว่ำสิงหบัญชร เพราะเพรงมดีเวียงรอน กน
 บานบัญชร รวยรายกคต่ายดีกรง

ชวน

๑ ชักชอนประชวรอย่าหตง คู่ค้ำจันง ใ้รู้ตักตต่างค้ว ค้ำดยาม
 ความพุดพันพัว ชักชอนครอบคร้ว แดชจนกันทำกรงาน ใ้ไปไม่สิ้น
 อวด่าน ค้ำไทยไชชาน ชักชอนตักคณอนิต ประชวรนทานคัตตสิน เปน
 ค้ำระบิต ระบอบโนบทบาทพี ประชวรระ เต็มมี แปดว่ำไรคี่ ใ้ทำแด
 ย้ายกาย ใ้ค้ำม้วยเจ็บเจ้านาย ราชาศับทหมาย เปนค้ำคี่เปนครีพจนา
 ควรี ใ้ตักตรอร่า ใ้ต้องตามบา พับทมคชค้ำเต็ม

เงิน

๑ สองค้ำประเชินเชิญเสริม ใ้ช้อค้อเคิม ใ้เคิมโนบทพจมาน
 ฉ้ำชาติประเชินคองกร ใ้เชิญพยาน ยดเพื่อนแดเคอนเชอเชิญ ตักค
 เหมือนค้ำจำเวิญ ญอใหญ่ยิ่งเกิน ตำมัญประจำค้ำดยาม เปนแบบจำเนียร
 เวียนตาม คิตกันคั่นคองวาม บ ใ้ค้ำคัญมั้นใจ

ชง

๑ ชงชงค้ำจันเจือไทย ชงน้าร้อนใบ ช่าห้อยใ้กอกคองกัน ชง
 เปด่าชอมการันคี่ จิตเป่นตำมัญ ค้อค้ำทไทยใ้คอง มคชค้ำว่ำพระชงษ

ไวยพจน์ประพันธ์

กว่าแข่งจำนง จงนับในค้ำที่ราชา ใช้คิ้วขมอระฆังกา รัตนเพิ่มเต็มวา
จุดประกายกษัตริย์กความ ๗

ชุด

๑ คำชุดเช่น ใช้ในสยาม แจงชุดอศตตาม ได้ทเห็นชุดชุดเจน พุด
ไทยไม่ชุดชาวเขมร ล่ากนเกนเกน จะฟังบยชุดวาจา รกชฎีตักต ฐ ระฆา
ค่านมมา แคบทมคชค้ำชาน ชฎีชุดบัญญัติเขาราม จะเขียนจะจาม
จะใช้อ้อ่าได้พาดแพลง ๗

ชาต

๑ ทาชาตตักตักแดง เขียนอย่างกลางแดง ตักตักด้วยโดยตรง
ร้อยชาติแดนชาติอย่างหง คิ่ตักตอง ตามบทมคชค้ำคอร ๗

ชุด

๑ เซยชุดต้นทนมมวน โทตชุดชุดชวน ชุดชมภริมย์เปรมปรีด
ผลชุดเชื่อมเอมมี ชุดในเวลาที่ ไทยใช้คิ้ว ค ตักต ชุดเช่นอย่างค้ำ
มคช คิ้วคอกำหนด ตังบทพิชิตชงชาร พระยาไชยวิชิตคิดการ พระพิ
ชุดमार พระยาอนุชิตชาญไชย อนุชิตพิทักษ์มหาตไทย กรมชดาโดย
ราชานูชิตหนึ่งมี พระสยามพิชิตภักดี อักนามหนึ่งศรี ตักตพิชิตชาญ
ณรงค ค้ำชุดวิชิตจำนง มคชประสังค แปลว่าขำระแดงแดง ถือชุด
จุดเพลิงเริงแรง ชุสนบั๊กษ์แดง มาแต่ชุนหระตรงกัน ๗

เซต

๑ นายเซตเซตนมด้ามญ สุรเชชูรวงตวรรค ว่าพรหมแต่งตร้างโต
กา พระโดกระเชชูเจษฏา อักพระเชชูชูา ธิราชติเรกเรืองบุญ วัดเซต
พนยตสุน ทวเทียบวงจุด ตระจักรพรวิคพงษ์พนุ ค้ำเดิมเป็นเซตตะวัน
เดิมอูแปลงมัน กตบจะเป้นพะพาที่ ๗

โชด

๑ นายโชดบ้านบางนางชี คำด้ามัญมี้ คิ้วคอดกตบทยไทย แต่ง
 โชดชวิตศฤงไธ ชองโชดอำไพ วิโรจรุ่งรังษี ความจ่ารุ่งเรืองรัศมี
 เปนพากย์บาฬ คิ้วคอดกตงตงาม แจกบทมคชกับสยาม ธิบายแปล
 ความ ทุกข้อทุกคำรำพัน ไทยชอมระคนปนกัน แปลดีบรมบรรจบ
 จิตทศคคำชาน หมอชอไวพจน์นิตสาร จักแจกพิจาร์ณ กักรบแดง
 จำนวน ๗

๑ หมอชอไวพจน์อ้าง

เรียงเรียบเทียบทำตาม

อุส่าห์พยายาม

หม่นเด่าจงอย่าพดง

ชอกนาม

แบบตง

แยกคัต คำเฮย ๗

พดาคถ้อยทางเรียง

๑ จักจิดพิภาคต่าง

เคมคคคยเรียงไป

รินรดพจนกถอนไฟ

เปดยนกาพ้ยานคอง

คอไว พจเฮย

ถดถอง

เวารีน รมย์นา

คอตงเคมคความ ๗

๑ จักแจกคอไวพจน์ จงกำหนดจตจำสอม ถ่าเนาเดาถาพ้ยกถอน

ผอนผนเพนเปดยนยานี แคตนเปนคั้นเค้า อ่านอย่าเตาคูคะคี้ จงนับ

ถาดบมี้ ที่ตั้งเกดเหตุยุบด คำไทยใช้กันมาก ทำหถากหถากจ่าดับประ

คณ คือพวงกที่ชุกชน ชอกชอนเตนเห็นผดผน หนึ่งคำจ่าประคณ คำ

คณชายจ่ายแจกกัน คือเกมเคมให้บั้น เชนยชองทพรองไป หนึ่งพูดจ่า

คจจ่า เทวดามาคนใจ คำคณภาษาไทย ชักมาให้เห็นราวทาง คจขอ

นิตถกค คามแบบบทท่านไว้วาง สยามคความกถางกถาง กถนเกดถ

กตอนต์อนนักรเรียน ตตตอคำกำพูช กตบุตรจะอ่านเขียน จำแบบจง
 แนบเนียน อย่าให้เพี้ยนผิดคำกรู ตตตนแปรอวถึง เร่งรำพึงพิเคราะห์ดู จะ
 ชำคำเช็ดชู เด็ดจตตตหน่งฐาน ตตตกรคำมคช ว่าตามบทที่ไซชวน ไซ
 มาแต่เบาราน เครื่องตตตตชงม่งาย จะเช็กกระจับบี แดชอด้มีมากหลาย
 โหมฝนชนชงราย เรียกตตตกรชนามกร นภตตตวาพนฟ้า นภาทตตหนอตร
 เวหาตตตงทร ชอพนฟ้าว่าหลายคำ ตตตนแปรอวาพน ไซคายตตตคุดแด้จ่า
 ดำหรับปรตตมคำ มีตางค่างอย่างระบิต ไซแพรงทุกแห่งหน เมทนิตต
 วาพนคณ พระองค์มูทรงคตบี จอมเทรตเกิดเจ้าภูวดต บัดพัตตตก็ไซ
 ชกเทียบไ้ตามยุบต อักพระตุ้ชาดต วาพนคณตตตทงมจญ บคตตแปรอว่า
 ชน แจงดำคณูอย่าหันทจน คำไซในจ่านจน นพปตตแด้วครณต แก
 ชนตตตตตต เขตตตตอยทชยจบบจทจต ทตตตตตตตตต ราไซยตุ้รย
 จรูญศรี ทตตตองรองตงมา อปราชระณตตต ตตตตตตตตต ตตตตตต
 ชนถนถางทตง เบญจะ บคตตตต ทาชนจตตตตตตตต ททยอนม่มมตตตต
 ต บคตตตตตตตต ชนตตตตตตตต ตามกำหนตตตตตต บคต
 เปนทตตหมาย อยางพิปรายชงพตตต

ตาม

๐ คำตามพิจารณแจก จดย้ายแยกโดยภาษา คำของพ้องพจนาน
 ำให้เห็นอุทาหรณ คำไทยแผ่นกระตาน พุดสาขารณทงนกร อักคำ
 ราชฏ ไซตักตานว่าชานถน เพตานคำมคช นอตตตตตตตตต
 คนไทยไซจ่าน ฐทวถนมานมมาน คำเดิมจิตตต อกเทค้จะเปนพระ
 ชาน อีเอเปตียนแปรตงตาร เปนเพตานไซพจนาน ตาตจิตตตตตตต
 บันตาดตตตตตต หนึ่งโรคเบี่ยนกายา เรียกเถาตาตตตตตต ตต

คาดบาดาดใช้ เหต่านใช้พานจะคุม มลชบหตุชุม ฤคำไทยไม่แน่นอม
 ว่าทางกนดารน คือว่าทยากตัญจร ทางนาแดงทางคอน ชงคบแคณ
 ด้อยจาร์ เหมือนอย่างทางทะเล ฤกเดเลนาเคิมจี้ จระข้ามไปคองม
 คุมมาของคองเตรียมไป หนึ่งทางทคบแคณ คือหนาแน่นด้อยเกทไทย สัดจ
 ร้ายฤาใจรไพร ให้เกิดโอยหดายตฐาน เช่นนไนมคช ท่านกำหนดว่า
 กนดาร แปลตรงตามโงหาร ข้ามควยนำตจบกจร พิศดารว่ากว้าง
 ขวาง ขุดจอย่างทางตมทร ที่เกิดสัดชาคร ชือเกาะแก่งพิศดาร คือ
 ว่าทเกาะนพ แเนอรัญกวางไฟคาด คำเคิมว่าจิตถาร พิศดารแดง
 แจงอะจี้ คำว่าพงษาดาร จกบรหารแห่งว่าท แปลว่าเรื่องรวม
 เปนชองตงแห่งวงษ์วาร มลชบทบาทมี้ คำพาทว่าตั้นตาน คือของ
 คัดเนื่องนาน คอค้อมาหนามุดมอง ตั้นตานของควรคิต ท่านจั้งจัตไว
 เปนตอง ตั้นตานคัมญครอง ตั้นตานร้ายฝ่ายบาปคุม คำไทยใช้ โงหาร
 โง้ตั้นตานพานจะชุม เณเณไม่ตุชุม คกเปนไทยใช้มานาน ฐานกรณ
 ท่านจัตเวียง อักษรเลี้ยงเกิดแคตาดู คารุนแปลโงหาร ว่าเพดาดในคัง
 คน ชองคางทวารใช้ มีดุกใจโง้เปนกต เรียกกั้นทุกแห่งหน ว่าชอง
 คางชานวาจา กนคางดอสกค มีคัวบทบุราราณา กระแต่ที่แปลมา
 ท่านว่ากถางวางแบบตอน ขุนศรีรักษนคางพด แปลยุบตนามกร เปนศิริ
 กถางตมร ภูมพจกพดตงคณมี ชือท้าวทรงกนคาง แปลโงหารแห่ง
 ว่าท พนักงานกถางบายูชี่ พระคดงโนได้ตำรง หมอดคางโดยกำหนด
 คิวตักคตตามคังคอง ยักย้ายโดยประสงค้ นอรอดอต่อเนอความ

ดิน

๐ เรียกว่าแผ่นดินนี้ คำเชิดชี่ในสยาม ชฎินี่เปนนาม พดกโย
 คัญญาไพร บดินทรคำมคช แปลตามบทว่าเจ้าใหญ่ คำคั้นยักย้ายไป

เปลี่ยนใช้ตามความระบิด ตัวอย่างมีอ้างว่า รัชฎาธิษัตินทร์ พระ
 นามเจ้าชเรนินทร์ ภูบดินทร์นกกม นฤบดินทร์เดา นามพระเจ้าจอม
 ปรีดิ์วิ ย้ายแยกแจกกระจ่ ที่เปลี่ยนใช้ ในกาพย์กถอน แปลว่าเป็นเจ้า
 ใหญ่ ในคำจแดนแผ่นดินดอน ดารกยกลดาจร อุทาหรณ์ให้เห็นทาง ฯ

คุณ

๑ ช่างทองคำดาวยคุณ นึกำไทยท่านไว้วาง ตามัญญ์คำกลางกลาง
 นอင့်กตบทศยาม ภารามพคุณ ยี่สิบคุณ บ ดั่งงตาม ดำด้นับคุณตาม
 แบบมาตราว่าคุณไทย ดุดยระว่าคณซึ่ง เป็นชื่อคังราชไธย จอมภพภูว
 ไนย เศษอศุดยบุญบารมี แปลว่าไม่มีเปรียบ ดั่งโตเทียบไม่เทียมที่
 อศุดยไธยวิธี่ สกคดอยออการนคี่ ฯ

คุณ

๑ อาศุดยท่านก็ใช้ สั้นยาวใช้คำเดียวกัน หากแยกให้แปลกผัน
 เพื่อสัมผัสจัด ในกถอน อาศูรรอดกค แปลตามบทว่าเคือดร้อน เดิน
 นุกทุกขอาหาร ให้อาศูรภูงทวิ ฯ

โตม

๑ เรือโชนโตนเรือคอน คิตบทกถอน โตนกัณมี คำโตมไทยพาท
 สกคนอภพอกจร พิโตรว่ากถันพุง ขจรจรงจิตรหอมหวน คำมเนอง
 ดำนจน ในกำพุชสกคจรอ ฯ

กอน

๑ ดุ่มคอนแผ่นดินคอน อักถันคอนสกคนอ จระว่าให้เพียงพอ
 คอนคำไทยใช้กันหลาย ราชฐุรคือไฟว์ฟ้า ข้าเขตรชณจันครทมาย ทิศ
 เหนือ บ กตบักถาย เรียกอุตรส่อนกันมา ขรรมชือโลกอุตร คือคำ
 ส่อนพระดำศดา ส่งสัตว์ข้ามโตกา คือมรรคผลแดนฤพาน คำอัยชฏเฐศคร
 น แสดงชใช้โงหาร ว่ายังแปลประการ เช่นร้อยแปดรูปมกคด คำ

เดิมอุทิศพระ แผลงดั่งกระดุมตามอย่างยด ดำเร็จเร็จนิพนธ์ อธิษฐาน
 ศัตรพ่อนไซ้มา อัครมัจฉะเสศ ว่าตามเหตุตูกนางดา จะกตอดฆ่ามาร
 ดา ทำดาฆ่าพนอุทร รวดเรวฤทธแรงนัก ซอประจักษ์ว่าอัคร
 เหล่านุทาหรณ์ ค้ำมคชดกตรอ อันตระระกำบาฬี ท่านไซ้มีมากเพียง
 พอ สำหรับใจเต็มค่อ เป็นคัวปดายท้ายจางา เช่นค้ำบัทนามกร เจศ
 สันดรคองหนมา ว่าหว่างครอกพ้อค้ำ ท่านประสูตริคัพโกทร ยกเอา
 เหตุหนมา เป็นสมญานามกร พระเพ็ญนิตร ค้ำมแผลงแจจวิชิ ย่าง
 ถดางหว่างพุทธบาท กาดนักปราชกำหนค้ม เรียกชื่อไซ้ว่าท พุทธน
 ครทอนค้ำมถาด สิ่งใดไม่ขาดเรื่อง คิคค่อเนื่องตบต้ายส่าง ท่านเรียก
 โดยใจหาร มคชว่านรินทร์ คือกาดทำเป็นนิตย แดทชิตเหตอณนพ่อน
 ก็เรียกนรินทร์ โดยทางต่อนตบวาจา บิตรมารดาณ ค้ำวิชิท่านแปลง
 มา บิคุมาตุภา ชามคชบทกำเต็ม อาเทศอเป็นระ อำนตระว่า
 ออนเดริม เดีงแปลกจากเดียงเดิม จึงตอองเต็มตงแบบแผน ค้ำตอม
 นมมาก จักจิกายากสุดแฉน ข้าเจ้าท้อใจแทน เกรงจะไม่ได้ใจจำ ๆ

เขียน

๐ เดียรดาชกดาตเกิดอนกถุม พุดกั้นชุมไทยพจนัว มีไซ้ตุมค้ำ
 อยู่ดอดอภอเข้าใจ เดียรถนค้ำมคช แปลงเป็นบทภาษาไทย ว่าท่าชดา
 โดย มีค้ำไซ้ตงโดยเดียรถ คือกองไปโดยท่า ค้ำทว่าพอแนบเนียน
 ตำคัญของนักเขียน คัวท้ายต้อถอกการนค้ ยังเดียรอีกค้ำเด้า ว่าตาม
 คำเป็นคูกน แต่ไม่มีการนค้ แปลว่ามิ่งฟากนท คิวอย่างท้อางโษษฐู
 เดียรสระโรชโษษชรณ คิวชอบตบตงระศร์ มีประทุมเป็นพุ่มพวง ค้ำเต็ม
 ว่าคิระ อีเป็นยะอาเทศตรง คิวรอตถกตง คงเป็นเดียรเขียนตามมา ๆ

คง

๑ บ้างพงพอน์ คำไทยชัดตามภาษา อึ้งตงคนคำบา พแปล
 ว่าตกคำไป คำนี้ท่านจงรู้ ว่าเป็นคู่กับอุทัย ก็อดวงพระสุริไศ เข้า
 อุไทยคำอึ้งตงก็ เขียนต้องมด้ากัญ คอการนัตเร่งไถ่ตง ส่วนว่าคำบ่า
 ตง ไม่ตองมทการนัต ควเดมอดตงคะ ณะเปษชะทะท่านแปรผัน คำ
 หรับใช้จำนน ในภาษาพฤตมาจารย์ ๑

ต่าง

๑ คำต่างในสยาม มีเนื้อความพูดไขชาน คนเด่นอຍาบดำชาวจัน
 คำพูดว่ากระตางตาง คำสูงราชาศัพท์ บังคับเรียกพระปฤษฏางค์ คำ
 แปลท่านไฉ่จาง ว่าเบองหลังตงตารา บัญชีกับอังกฤษ ตองพจนะรวม
 กันมา ถิ่นชิต้อวาจา แผลงตามตั้งตักฤษตไทย จึงเปนปฤษฏางค์
 บอกลไฉ่จางอตถ์แกไข จะเขียนอักษรไทย ใช้ตัวอุอคอกการนัต อักคำ
 อึ้งตงก็ วิชทางอย่างเดียวกัน คำแปลหากแปรผัน ว่าองค์แปล
 ประการมี เหมือนคัตอุโบสถ นับโดยบทแปลวิธี ระวง์กายจะจ
 ัดเปนองค์แปลประการ อึ้งคะแปลว่าคุณ ข้างฝ่ายบุญเปนแก่นสาร
 รักษาสมาทาน ทงแปลบทกำหนดวัน ๑

ถึง

๑ กระตงตงวงเอง พวกกันเองมาตงกัน คนไทยใช้จำนน คำว่า
 ตงตงนนา ตาวะตงษชอตงวรค์ นับในชณะกามา จะจรหมู่เทอวา ได้สมญา
 ตาวะตงษ อ่างเหตุคนกำเนิด เทอวาเกิดชนไตรตริงษ เมื่อแรกชนไปถึง
 ต้ามตบถวณคณนิยมน จะเด้าให้ยาวเย็น จะชกเนินในนุกรม แนะเรื่อง
 แรกประฐุม พอทราบเหตุตงเกิดคความ ตาวะตงษชอการนัต ใช้ต้ามัญ
 คำสยาม ท่านจัดไว้จ่านาม เทอบทมคชตรง ๑

คัดฉทม กนิยมใช้กันหลาย กัมพูชพากย์กตายกตาย แปลว่าต้นจากต้นอน
อีกคำใหม่ศษ โดยกำหนดว่าดุษกร คือฆ่าศึกกรานรอนญ คำให้จิตร
ตั้งรณ

คาต

๑ คาตพันคาตเพดาน พุดไซชานแทบทุกคน คาตคินพันอรณญ ถ้วนทรง
ผดคันพฤษา ช่างเรือนไม้ฉดาต ประงเรือนคาตทรงหลังคา หิวท้ายแห่งนาอา
ดูคาตไปไม้สูงาม คำคาตพุดกนคิน ในปางพันพงษ์สยาม แปลผันหัน
ตามความ ดกคดอกกพอควร กระตาสใช้ให้แปลก เป็นพากย์แขกคำ
ผันผวน คัจคอบบอบังควร คัจชอบบอต่อภาษา บุคาตคู้เต็มยณ ซึ่งใช้
เขียนอยู่อตรา ไม่ทราบคั้นเดิมมา จะเปนพากย์พจน์อะไร เห็นเขียน
ดอสังค เหมือนกับบทสามัญไทย คำคั้นนั้นคั้นใด ไม่รู้แน่กระแแต่คำ

คิด

๑ ประคิดสองตฐาน พึงพิจารณาใส่ใจจำ ช่างคิดประคิดทำ ภาษา
ไทยใช้เจรจา คยเทศคัจฉกค ตามแบบบททำนบัญชา ประคิดคิดดารา
ก็เช่นกันบอผันแปร ประคิฐประคิฐฐาน นี้คำชานในกระนต มคชนิ
บทแปล ฉายนทงคางคาง เช่นวัดราชประคิฐ คือ บ พิศรจอมจักรพงษ์
โปรดให้เริ่มตั้งตง เป็นอารามงามตระการ วัดคั้นนคัม ในถิ่นที่กรุง
โบราณ วัดราชประคิฐฐาน แปลความคล้ายดมายกน พระบาท
พระจอมเกล้า ทรงศริค้ำให้แปลกผัน ถอนฐานคางจำนัน แต่ประ
คิฐฐุคินทคี้ หมูช่างตู่ประคิฐ พงษ์พิจิตรคชกรวี แบบบทดกคมี
ฐุคินฐานบริหารสอน ทำพระค้ำหนักชด พระนิพนธ์มะหิศร ทรงคิง
นามกร ทำราชะวะระคิตคี้ แปลว่าทำหลวงเตีศ ทำประเดริฐูราชวังตฤษญ

อธิกาญจนดิษฐ์ เมืองท่าทองของเดิมมา หนึ่งว่าท่าบางโพ บ้านใหญ่
 ไทคนแน่นหนา พระจอมมหิศรา โปรดให้ยกเป็นบุรี ชื่อเมืองอุดรดิษฐ์
 นามฉนิทไพจิที่ แปรว่าท่าเหนือมี มุงเมืองเดอองภาษา เจ้าเมืองท่ากระดาน
 แต่โบราณเรียกกันมา พระโปรดเปลี่ยนสมญา ผดุงกระตีดลระบัต เจ้าเมือง
 ท่าขุ่น เรียกกันจนแต่เดิมที่ บันระตีดลระบัต ทรงเปลี่ยนใหม่ใช้นามขอม
 ดิถุณแปรว่าท่า ดิษฐินว่าตงยนิยอม ในแบบยังพดาดปดอม เปลี่ยน
 เป็นชื่อตั้งฐานไป เพราะตรวจดูไม่ทั่ว ผิดในตัวต้องจนใจ พิมพ์
 ยากจะแก้ไข แด้วแด้วไปเลยตามเลย ตัวทอไพโรหุริยน์ โดยว่าที่ท่ามเฉดย
 ตามที่ได้พบเคย ตั้งเกศจำคำโบราณ เตียงคอกก็อ่านได้ ที่คำใช้จะไขชาน
 เหมือนว่าถึณ } ทา } การ ราชบัณ } ทิศย์ } คิดแปรธรรมทอน }
 } ตา } } ดิ } } }
 แทนตัวตะ ในวรรคทู่ ขอมศรจ่า อยู่ตามประจำ ทงไทยขอมยอม
 ตรงกัน อีกว่าบิณชบาศ คำนักปราชใช้จำนั้น มคชบทครามครัน
 มีด้ากัญทอแทนดอ หนนจาคาดกชด คนชอติศ์สกศ์อ บัพมเพียงพอ
 ศรัทธาศิศ์เจ้าตงกา ศิศ์ศะบุศ์ศะน เป็นชอติในภาษา มคชพจนา คิตเพอง
 ใช้ในสยาม

คิด

๐ เค้นตักคำไทยแท้ ไม่ต้องแปรชดเชอความ ประคัจจุจหนึ่งนาม
 ตองคำนจอตกด คำอะไรไม่ทราบชด ตองนัจดตามแบบบท ศุริพากย์มคช
 แผลงเป็นบทคุษฎี แปรว่าความชนสน ศอกรนิยอมอย่างว่าที่ บางครุบางกระวี
 แปรว่าให้อ้อไข้วเขวคำ คุณธิแปรว่านึ่ง อย่าเกรงกรังจริงแม่นยำ ท่าน
 แผลงแปรดงพจนำ คุษณิมมากหดาย คุษณคุษด ตองคำนหมกกดบกดาย

ไวพจน์ประพันธ์

เพราะไม่ทราบบรรยาย กระแต่ความตามที่จริง ที่ควรว่าชื่นชม ผู้เงา
งมใช้ว่านึ่ง ดอนว่าอย่าประจิง ความว่านึ่งใช้คุณนี้ ๗

๑๑๑

๑๑๑ เสดศในสยาม ที่ใช้ความไทยไม่มี ชักคำในบาฬี ใช้เจรจา
ว่าจนเงิน หดวงเทศมีฤทธิเดช ว่าตามเหตุไม่แกดงเกณท์ พระเดช
นฤเบนทร์ ผ่านแมตหน้าฟ้าดินชม พระเดชคืออำนาจ ไทยธิราชวะโรดม
ราชาณานุกรม คือพระเดชเหตุแมตเผา พระคุณคือกรรณา แม่แมตคา
แก่เขาเรา ต้องคำอย่าดูเบา มีได้ใจไม่รู้แปล ยางต้นเดชไวพจน์ จง
กำหนดในกระแด้ ส้มเต็งพระเจ้าแปร จะเต็งเจเมตจักร มุขเต็งทำ
ขาดเต็ง มีเข็บจแบบเส้าหาญ เต็ดดอกพฤษชาติสาร มาดุษบคมชม
กถินหอม แปลกกันแต่ต้นยาว เช่นดังกถาวในชบฉม เต็ดอกคตจตทกอร
เดชไวพจน์กำหนดจำ ๗

๑๑๒

๑๑๒ โดตโจนโตนคอหดก ขาเกือบหักนั่งตงคด่า หน้าโตนหน้าโจนทำ
เปนน้าพุทธุหิน เช่นนี้โตนคำไทย คำพูดใช้ประคิติน มคชบทรบิต
ว่าต้น โตนรูต้น โตนศมี แปลว่าไม่ระโมย บันเทาโตนถ่อนนิคตี อย่างไร
ก็ตามที่ ตามแต่ได้ไม่ทยาน ต้นโตนศนทานับ เรียกว่าทรพัยเป็นแก่นสาร
แม่มในต้นคาน ของผู้โตนใจชักเย็น โตนตแต่โตนจ บ เมามัจตามแต่เป
น้ำใจไม่ดำเค็ญ เพราะปดงเห็นเหตุมีขยม ดยามความชดว่า มีนาชาดำหรับค
กถินหอมย้อมชื่นชม คมกถินเหม็นปนร่าคาร สกตปด้นคตม ไทยนิยม
พูดไซซาน นักเรียนจะเขียนจาม จงรู้ใช้ไทยจ้านั้น ดตมภักคำบาฬี น
คองมีภอกการันคิ จะแจ่งแห่งสำคัญ วางคำใช้ใจเป็นครู เต็นาบคต

ไวพจน์ประพันธ์

คาแหงมยศเพื่องฟู เขตขอรระบอช ออกนามชคจตุตถมภ แปรว่าดี
 เด้าหัก แน่นหนาหนักควรมียม เวียงวงคตงนาถม มุคยอเรียกเพรียก
 พร้องเพรา คาเดิมมะคะระ ค้อถ่มภาแปรว่าเด้า ทานแผลงแปรดงเปดียน
 เอา ละเปนตตะระตวเดิม จิงกถายเปนตถมภ ภาอประตมการนคเดิม
 จตุคตคณเดิม พอเดิมค้ำเช่นร่าพัน พนตถมภว่าบ้ำเด้า ม้อเค้าเช่น
 เดียวกัน ใครรู้ คุด้าคญ จำให้มันหมั้นตบตวง วิธคอไวพจน์ แจก
 จดบทหมตชชอน เพียรเรียนอย่าเรวจน จะได้รู้ เปนครุคน ๗

๑) เพียงนจบหมอดด้าอ

จงจิตรอย่าหลงไหล

คำขอมมคอไทย

ตราตรวจตงแต่คณ

๑) แคนจกเริ่มตง

กตอนตู่รางคณางคไฟ

เตกอ่อนอ่อนอ่านไป

จำง่ายเพราะบทพร้อง

คอไว พจน์นา

เดอะถัน

ทานเทียบ ไฉนา

จวบต้นขอถ่าน ๗

คอไว พจน์แฮ

เวาระว้อง

เจนจิตร

ผูกคตองจของค้ำ ๗

๑) แจกคอไวพจน์ ตามโนแบบบท กำหนดพิจารณ์ คำเทียบ
 เรียบทู่ ไม่ตู่พิศดาร แบบบทพจมาน ตามตารครต ๗
 คณ

๑) คำคณเปนคณ ตยามยุบด คนไทยพาที ขอนศักคณน คณ
 ตนิทค ประคณไม่มี ด้าดาบกาบโพรง ปถายคตองนคณ มีทานบทน
 เปนถ้ากระโดง ไม่คณบัญญัติ ฉาจาบังโหยง เพี้ยหูตตะโพง ปร
 ไปรงเจรจา ซึ่งค้ำว่าคณ หนีในต้ามัญ ตยามภาษา นอนิดตกค

แบบบทบัญญัติ มากพันพรรณา ยักย้ายตามศงาม คัมตะว่าหูก กอ
 ไรให้ถูก อย่าให้เดยตาม คั้นคั้นเด่า ไซ้เค้ากำสยาม มคชแปดศงาม
 จารึกแบบแผน อักคำคัมที่ ในพระบาฬี มีไซ้เป็นแดน แปลว่าเกยจคร้าน ส่า
 ธารณ์ชวแควน จะหาคำแทน คำไทยไม่มี คั้นหาราคะ ใครใครไม่ตระ ทังทั้ง
 โดกัย ห่อหุ้มกระมด คั้นร้นพันทวิ รังรัตราคี ไม่คดคั้นคตาย
 คณทุณณ คำจันเรียกบ หาบเวคองฉาย ไทยเรียกเข้าสาร ไซ้การ
 มากหลาย ทุกคนของนฉาย ทุกวันเวดา ๗

ตาม

๐ บรรหารตามคัมที่ โดยคะเนนบ ตามดีจาจา เด็กเป็นตามทราง
 ผอมร่างกาย แพทย์รักษา ชื่อว่าหมอทราง คั้นคาตโคนด ดุง
 กรวดดอดโคต ผดพวดทงทาง เขาทำนาคาต รศหงานบัจาง เคียว
 ไล่หม้อจาง ไล่เพื่อชอชาย นาคาตทงหมด คือนาคาตสัด แดนา
 คาตทราย นาคาตอนอน มีคณมากมาย โดยแบบแยบคาย ดัวนดักคตอ
 พระอะระตาร เป็นนามชานาน นารายณ์เหต่ากช จะว่าตามบท สักคตอ
 รช เด่มียนมกพอ ใจไซ้อื่นแทน นารายณ์แย่งภาค เตือนอดคตงจาก
 ดงรรคเมืองแมน เพือมาปรามปราบ สัตตะบาปนับแค้น ในพนคินแดน
 นนเรียกอะระตาร คณนแปลว่า สาระพินัญญา นานาประการ หนญา
 แพรกหนญาคา อักหนญาตะมาน สรรพหนญาธาธารณ์ ท่านเรียกว่าคณ
 คินะมคช หนอใหญ่สักค โดยบทรบิด สังกฤษฏมแดง ไซ้แปลง
 เป็นคฤณ มีมาอาจัน ในโคตงพากย์คัมที่ คำคอไวพจน์ แต่งตาม
 กำหนด ในฉบับบรรพ หมวดคณน้อย เพราะถ้อยจันนั้น ฉาจาสวมัญ
 ไม่มากมุดมี แคพศรบหมวด จันวรคจรรตองจ ด้าคัมที่ที่ แม้น
 ยิงบกพร่อง ท่านองคัมที่ ขอท่านผู้ปริ ชาชวยเคิมเคิม ๗

ไวยากรณ์ประพันธ์

๑ แยกครบจบบทเพลง

ไวยากรณ์ตัวต่อหมาย

คำใช้บ่มาหมาย

ลำดับพจน์บ่พร้อง

บรรยาย

ข้อพ้อง

หลายเดาศ์

ภาคพินทุมคำ ๆ

๒ หมวดกลอนต่อคัตถ์

เรียกว่ากลอนไวยากรณ์

นักเรียนหมื่นจำจก

เทียบคู่คิดเดือกเค้า

เต็มบท

ทเก้า

คำแจก ใจเสีย

แต่ข้อควรจำ ๆ

๓ จักเริ่มเต็มคอบท กลอนไวยากรณ์ระดมี้ ทานเทียบเรียบว่าที่

เดียงพ้องคตองคำชาน สดงแปลว่าบก ควรหีบยกชันพิจารณา คัดตอ
 ทานบรรหาร แห่งสกัดบทบาพี สดงแปลว่านม พึงนิยมอย่างระจี้
 นอนิดสกัดมี้ แบบบั้งค้ำคำหรับใจ มาดเรียกกำมะถัน คำด้ามัญภาษา
 ไทย อย่าเขียนเบียดย่นแปลงไป มีใช้บทมคธชอม พระถันกับถัญญะ
 เวงจะระนิยมยอม ตำเนียงไม้แปลกปดอม สดงแยกแปลกกันไป พระ
 ถันสกัดนอ ความคิดต่อภาษาไทย ว่านมนมตรงตรงไป ถัญญะใช้ว่า
 นานม อาถรรพ์ข้อพระมนต์ ชันเขตรคนผูกทับถม คำราพระอาคม
 ดับเนื่องในไตรเวททางค้

ถาน

๑ ถมถานถานคำไทย มักพอใจพูดไว้วาง ถินถานบ้านขุนนาง
 กว้างโตใหญ่ไทยเจรจา คำใช้ในตฐาน มคธชานคำภาษา แปลเปน
 ดยามมา ว่าทคงทงทกจร พระเจดีย์ฐาน ถินมัดการอย่าตามดจน
 คำแปลโดยกระบวน ว่าทคงตั้งตมบุญ อนึ่งรูปตั้งฐาน คืออาการ

โทษแดคุณ คำสูงแดตวยลุ่ม ทรร้ายกายมอมพิ์ ท่านเรียกตั้งฐานหมด
 ตามแบบบทพระบาท ทุกรูปทุกสิ่งมี ตั้งฐานตั้งนยาจแบบกดม ภาวะ
 สมฐาน โรคอาการเกิดแต่ดม โรคเกิดแต่ตั้งม มุขบิเระสมฐาน
 ความที่ตงจิตใน ขรรมโตโตกิจการ เรียกว่าอะธิษฐาน กวตัง
 จิตรปราถนา พระกรรมฐานน คอวจิตศึกษา สมณะวิปัสณา ปรารถ
 เรียนเพียรบำเพ็ญ อีกคำวาฐานกรณ คืออักษรหงดากหงดากเห็น ทตง
 หดายหงดากเปม นาดักโอยฐุมุทธคยดาต ๗

ณ

๑ ผู้ชายชื่อนายณ คำระเบิดไทยไชชาบ ดอกเห็ดองเวียงแบ่งบาน
 ช่อกระถินกถนหอมหวน ฤตุทอศกระฐิน ทุกบ้านถิ่นชกยอมชจน เวื่อเด่น
 เปนกระบวร แท้กระฐินยอมยนิค อักษรซึ่งดีชิต เปนชนิดดีติดม
 เตียงแยกแปลกวาที คือหนักหยอนผ่อนเตียงตาม ๗

ณ

๑ ต้องณภาษาไทย จักดีใช้อย่างงดงาม ดฤตณแปลความ
 ว่าอียบพจน์ตักดอ เมณว่าคนคู่ เคียงกันอยู่นึงเคตาคดอ บงคัยตักดนอ
 นับเปนนามตามราชี่ แมนดาวของอังกฤษ เขาดีชิตเขียนใจมี รูปคน
 แผลคินดี ทนะระแอบแนบเคียงกัน ณเมคือคนคู่ เพื่อให้รู้แห่งตักคณ
 เมณตั้งวาคนั้น หนึ่งกับชายรวมฤดี ๗

ณ

๑ เณเณรณคำพ้อง ความเปนตองคำบาพิ์ เณนอตักคมี แปล
 ว่าใจโรใจโดภหง เณระตักครอ ว่าใจคยท่านม้นตง เปนนามแห่งพระดงษ์
 ซึ่งคำรงค์ดาจวร ตองคำควรพินิจ ตางด้วยจิตร์ดีแดพาด ตองคำพุดมา

๑๑ หมวดถ้อยคำไวพจน์ต้น

คล้ายคลึงแจกแจง

ต่างแถง

จัดไว้

ไทยอ๊กมคชแปดง

คำเป็ดย่น

ทั้งหมวดตรวจคำใช้

เสร็จจัดตามดับสอง ๗

๑๒ แจกจัดถ้อยคำไวพจน์

จักแยกแจกบรรหาร

ทอทาน

แห่งไซ

สำหรับเพือกumar

ดูเต่า จำเฮย

เบมบตบงให้

สอดคดอ้งของกตอน ๗

๑๓ จักแถงแปดงแปดแกไข คำหมวดทอใจ พจน์เบมบตกตอน
ดบัง ๗

ทพ

๑๔ คึงคันทนทงทกทั้ง ทดทบทมหวัง ว่าย่นไปจนเทยทาย เรียง

คำดำดยับนัยหมาย ตามหมวด บ คลาย บ คลาศในบาทบทเดิม ในแบบ

บทพร้อมค้องเต็ม แทรมแทรกสอดเสริม ดำเนาสนิทธิคติเชิง จูงใจเด็ก

ให้บันเทิง ดำราญสำเร็จ เรียนเต่าโพเค้าคำควร คราตรวจหมวดต้นจำ

นวน ประมาณประมวญ รอมร้อยสามดับเคศสาม คึงคันทนคำ

ดยาม สู้ทพพยายาม ทุกซยากลำบากครากคร่า คงทนออกทนถ้อยคำ คน

ไทยพจนนำ ทนบอเนกคณนา ถ้วนเป็นสามัญจาจา ตามแบบบัญญัติ

คือนอกสกดบทไทย พระทนต์จำพินมีใน ราชาศัพท์ไฟ เวาะเรียกมิตอ

การนค้ วจกตมเช่นตวงสุริยัน อักตวงพระจันทร์ กิจดงามมณฑล

จังหวัดพชเวทมนต์ สายสิญจน์วงวน ก็เรียกมณฑลพิช หนึ่งนุ่งห่ม

เรียบร้อยค้ โฉหารบาฬี ทานเรียกบริมณฑล ดมจักถดถกตมเวท

พัตทวนป่วนบน ก็เรียกมณฑลทวาคา ชื่อพระสุทนต์มโนหร่า ค้องมิตอ

กา รนค้เพิ่มแถงค้องปดาย ทองชนค้อทพยแห่งทลาย ปรั๊กมาศ

นามหมาย ว่าชนทุกคนคิดแฉง ชุนนางฝ่ายคตงนามแฉง คอวอ้าง
 ออกแฉง พระราชชนบรวิรักษ์ แปลว่าเป็นผู้ทกษั ทรพยหดวงหน่วง
 ทนถ คตงจนับแฉงบจ่ายคง ๑
 ทน

๑ ได้ทนนค้ำไทยตรง คิต บ ทนหด บ ทัด บ เท้าเทียมทน รัใจรู
 แก้แปรผัน รัเท้าทนถน ค้ำพูดด้ามญมากมุด ยังทนท่มทอไพโรทุริย
 ท้ายพจนเพิ่มพุด ทยอใหญ่ดกตทอทาน พรหมทนท้ภาคทนท้บรรหาร
 เทอทนท้บนิदान คตราชทนท้พตถถง คตงเปนโทษทนท้ตราบคตริง
 ทนทกชทนท้ถง มิตรญาคิกขาตศุญหาย ทนท้ทระว่าอาญาหมาย ทน
 ทานชบาย ว่าทอนไม้ทาจชากร ผู้ถอยคชกรรมบ้นรอน คตราชฐ
 โดยทางท้เปนศคยชกรรม ผู้ถอยทจริคณคณัน ด้าเอียงอาชกรรม บ คิตถ
 อายบาปบุญ เพราะใจอาชกรรมทารุณ กอบเกอเจอจุน กองกรรมให้
 เกิดไภยเวร พวกชกรรมชอเชอมีเกณท้ รอทนใช้เงิน ท้ายตอค้วมอ
 ธารนค ๑
 ทาน

๑ ทานบนเขียนตอชทานถน ทานทานด้ามญ ใช้มากในพากย์ไทย
 ตรง ท้าบุญให้ทานแกตงช ทานนจ้านง นับใหม่คชพจมาน อักค้ำ
 ทนท้ว่าโงทาน แปลว่าถนदान ผองแฉงพิศุทธิแจ่มใส ตระโมชานนค้ำ
 ไน บัพทานไซ ยตถว่าประชุมพร้อมถง คชาชารว่าชางทนท้ถงค
 จยมกระษคตริยตรง ออกตุงศรามงามคกรน เหาชารโอพารเชนถน แปล
 ว่าตงชน ยถถนแฉงทนพนทจ ชดชารว่าแฉงวาร อักทอชารม ใน
 ทรอกคิรหดงไทด ส่าชารนแปลว่าทจไป จันทาดนไชริ ว่าคนชาติ
 ร้ายแฉงทราม คจตถกถ่าหนคณอนคาน ให้คตงโดยคจวม เช่นแบบท้ใช้
 ใ้วาง ๑

ทิน

๑ นายทินเป็นดำนาง ทินมคากตาง อื่กค้ำจ่าเป็นมดทิน ด้อง
 ค้ำไทยใช้อาจิน สกตชนิด คามขทณบับด้ามัญ ถึงทินมคชจ้านัน
 นอตัวเดียวกัน สกตเช่นบทค้ำไทย คือเรียกตุ้ทินมีใน ค้ำราโหรไซ
 ว่าปรกคัจฉันต์ ประฏิทินใช้วาที่ นบัจฉนคตอศบี่ ประจบทุกฉันทุกฉาร
 ทักะทินเป็นฉันห้ามการ ในค้ำหรับชาน เรียกว่าฉันตายร้ายแรง ราชะ
 ทินนะนามอย่าแคง คือช้อยศแปดง ซึ่งไปรดประทานตั้งัญญา ๗

ทูน

๑ แบททูนค้ำไทยพจนา ส้ามัญญาจ่า บ่าแบกแดทูนด้วยเคียร์ พิด
 ทูดกราบทุดค้ำดเถียร ใช้มาจำเนียร นันตอัสกตบทเดิม ค้ำชาทุดตออง
 บาทเดิม คัจฉตอต่อเดริม สกตเช่นบทกราทุด บงคบชอนเค้ามุด บทราบ
 สกบตั้งัญ มีแบบที่ใช่ ใช้ตาม บันชุกรบันทุดสองความ บันชุกรน
 นาม กำหนดตั้งหะตระกูล โองการมารพระบันชุกร ตั้งหนาทเพิ่มกุด
 คัจฉัดค้ำรงทรงธรรม บันทุดนเป็นฝ่ายกัน พุชพากย์พจน่า สำหรับ
 บวรวงตั้งฐาน ที่สองรองพระโองการ แบบบทพจนาน ดตหย่อพฉอน
 ใช้ในตั้งยาม ไพระชุกรียจำริญเรื่องงาม แกงนมนาม กำเนิดในฉาเฉพู
 บ้างว่าแกงนพคตุ คัจฉัดตั้งไฟรุ ผิวไม้ตม้ายคด้ายกัน มชุกรมะคชพฯ
 พวรรณ คัจฉตอนกถ่าฉกัน ว่าเป็นมชุกรมุดมี แปรว่าไฟเราะเหมาะดี
 อ่อนหวานวาที่ เช่นว่าฉาเมียงมาชุกร ถักถ่าฉในรศเพิ่มกุด แปรค้ำมา
 ชุกร ว่ารศอร้อยโอชา วิชุกรนเป็นตั้งมัญฯ แห่งพระมหา พุทชางกุง
 กอฉมการ ที่เกาทนบประมาณ ชาฏกนิทาน ดิบชาติทงเวศฉันตร
 ค้ำว่าพิทุดตอองกอน แปรอูทาทุหรณ ฉาที่แดทงห่างไกล ประมอญ
 ทูนค้ำชอมไทย ครอบสิบค้ำไซ คัจฉัดฉันมีฉารา ๗

โตน

๑ คือโตนคู่รั้วรามา บุตรโตนเอกา ว่าบุตรคนเดียว โคตตาย
 หนึ่งพูดกันจาข้างพตาย โตนเที่ยวเบียดยอกาย บ่มเพื่อนเที่ยวถึงต้อง
 เด็กผูกกระกรุด โตนทอง แปรโตนทำนอง ว่าสายตระกูลดอกเดียว ว่า
 ดวงด้วยโตนคำเจดียง เดียงโตนจริงเจียง แต่ต่างตกคณอกุณ แปร
 ว่าทนามนุษย์ ประมาณเจือจุน แก่เกณชพกคังคอง พรหมณ์แจก
 พระชาคุบรมัง กุติมารายัง นั้นชื่อว่าโตนพรหมณ์ เพราะคงพระ
 ชาคุทงตาม ด้วยทนามทองงาม วิจิตรประดับเพชรพดอย ๗

ทอน

๑ บันรอนทอนให้เป็นรอย ชื่อของคองคอย ทอนฮูประจบครบครัน
 บทดศบททอนอ่อนฉนั้น ทอนไทยจำนั้น จะนับอเนกจาที่ ยุทธคำในบาฬี
 แปลว่าท้องมี ศอรรถกลดจางา มโหทรช้อยกษเสนา นครดงกา แปลว่า
 ท้องใหญ่ดำดิน เป็นความคองอุทธรณกัน คำนกัศวร มาแต่เมศรบทเจดิม
 แปลว่าถอนจากศาดเดิม มีพ้องเพิ่มเติม กต่างโทษอุทธรณศระดากการ
 ศักัชรจรแจ่มกัณนาค จันทรชชวาดย์ ใสสว่างอัมพร มคชคำว่าอาทร
 รอดกลดเป็นกร แปลว่าเออเพื่อเคอแจ่ม ดำทรมิตัดระเดิม แปลคชคำเดิม
 กอบด้วยเออเพื่อพุ่มฟาย อนาคตไทยใช้หลาย แต่เห็นความกลาย กดับ
 จากมคชเค้ามุด อะนะปฏิเดธตันตุญ หมคความนุกุด ไม่เออไม่เพื่อคอกัน
 ความไทยใช้พูดบดฉนั้น เช่นคำจำนั้น บำรุงบให้อนาทร มีมากคัจจุทาทรณ
 หมุกะวัวร์ วิจิจจกคคตวจจตุ ดำชรดำชแด้หู แปลว่าคัศรุ ทานแปลงเอา
 อูเปมรช คระทชรนเพียงพอ ทราบเค้าเหล่ากอ แปลว่าผู้ทรงตะบอง มหิชร
 ภูชรทงต้อง คำนโดยคดอง แปลว่าผู้ทรงแผ่นดิน วิชารชนคายน พุดกัน
 อาจัน ว่าฆ่าปรอทงอดจาย แดงว่าเปมเพชรทงกาย จริงญาเทจกตาย คงอยู่

แกผู้เจรจา คำแปลว่าทรงวิชา ตระกูลภาษา นมว่าพวกเพชฌายา ๗

เทือน

๑ ทูปเทียบคำไทยตั้งหฺร คำหนักนฤศฺร เรียกพระราชมณเฑียร
ชวยเขินตะเทินอายเจียน จระมุตรเมียน เช่นพจาทินด้ามัญ หนึ่งว่าไป
เทอญท่านสรฺร ใช้แทนเถิดบั้น เปนพจกตฺวญอต่อเติม คำนมทราย
ความเต็ม เปนแต่เติม เช่นดกษณฺประจกษฺสาธาณฺ เปนแบบ
บัญญัติมานาน ใช้บทพจมาน คำสูงที่จูงใจความ ๗

ทก

๑ คำทกที่ใช้ในสยาม หนาวเนื้อเหตอหดาม กระตุกกระทกกงกน
ศฺตฺรกระทกแบ้งบั้น ปูนแบ้งดงนกัน แดงป็นชนมกตมแบบ หนึ่งทก
ท่านใช้ทกแทน ทกท่าวทกแดน ดงนคมใช้ชุม คำว่าอุทกปกคตม
มคตฺชุม คือแปลว่าน้ำคำไทย ประเด็น โนทกหน้าใส อัจโธทกใช้ ก็
ได้ว่าใสเช่นกัน อาวโธทกนฺสรฺร ว่าน้ำชุนอื่น มัจมตแตชนคตมเป
นโธทกกว่าน้ำเย็น อุษโธทกเห็น แปลว่าน้ำร้อนชงชา โธโธทกน้ำ
เคมหนา สายทกกว่า น้ำจตงนิตสาธา คำค้ำบทยุทกนิกฺร แจกอุทา
หรณฺ ให้สั้นให้สุดพรรณา มณทกกว่ากบคำบา พัดอสาธา บังคับ
คัวทอไพโรทฺรีย สาธกชอเชอเค้ามุด ว่าให้เสร็จจรูต เพิ่มอ่างให้ต่าง
สงไสย ทดทกว่าคนเขี้ยใจ ทกมากหดากนอย จะใช้จกค้อยคาม
ความ ๗

ทก

๑ ทกซึ่งพูดภาษาดยาม คือพบทกถาม ไหรทกท่านายร้ายคิ ทก
เปนพากยอนกม ว่าฉายชอ เช่นว่าดาญทกทกกรทน พัทกษฺใช้มาฮา
จึณ พัทกษฺชานิน ชุนวาชพัทกษฺทกทาย คำนมคชกดาญกดาญ

โดยคำอธิบาย ว่าผู้ฉลาดรักษา

๑

ที่ก

๑ บันทึกคำไทยใช้มา ว่าย่นย่อปรา กฏในบุรีคำหดวง ว่าเทพย์
 เจ้าทงปอง ทราบในกระทรอง ก็ช่วยบันทึกทางจร ดัทธิขบางครุท่าน
 ล้อม ในอุทาหรณ์ บันทึกว่ากำหนดจำ จดหมายบันทึกถ้อยคำ
 เขียนไว้เพื่อกำหนดแน่กระแสดอบถวน ต้องอย่างจงให้ใคร่ครวญ
 อย่างไม่ควร ก็ใช้ให้ต้องแบบบรรพ์ ทรรศนแปลว่าฉม ร้าย
 ยิ่งเขมรอัน ของขัตติวงศ์ตมกต ว่าโทษชกคือคน ทำผิดยังกต กับ

โทษฉกรรจ์พรรณา

๑

ทุก

๑ คำทุกดยามภาษา พูดใช้กันมา ประมาณประมวญมากมี คือ
 ว่าทุกครั้งทุกที่ ทุกเดือนทุกปี ทุกบ้านทุกเมืองทุกวัน ทุกไทยพื้นที่จะ
 ราวพื้น ออกคำจามัน บันทึกระวางนางา นนทุกมคชภาษา ซึ่งเป็นสม
 ญา แห่งยักษในเรื่องรามวงศ์ คำเต็มนนทะเลตรง ท่านเต็มอดง อ
 ทกอยู่ทุกเช่นกัน เหตงาน บ มการนค เป็นคำด้ามัญ อย่าเขียนตัวขอต่อ
 ปดาย ทุกข์ใจทุกข์ในร่างกาย ทุกข์ยากมากหลาย เหตงานดองมีขอ
 เต็ม เพื่อให้เต็มทคำเต็ม มคชบทเจดิม ตามดกษณครระหนักแน

นชน

๑

ทล

๑ แจกทตแม่กตคอกกอน ชักอุทาหรณ์ แห่งบทว่าทตคำไทย พูด
 กันว่าทตน้ำไหล ทดแทนกันไป ทดเข้าทตปดว่ากัน ทดนมบมการนค
 ด้วยเป็นด้ามัญ ตัวดอตกตทตไทย ทศแปลว่าสิบมีใน มคชคำไซ
 คือกคตตกตบทมี่ เอกาทศรถจอมตรี กุณาธิบดี กระษัตริย์ณกรุงเบ
 ราณ ศรทศไตรทศประมาณ ดิบดามตามวาร หนึ่งนับว่าสิบดามหน
 ทวาทศมาศยุบด โคดงตันโดยกต นีราศสิบตองเดือนกาด ทศนัชดับ

นวกำชาน นัชตะโมชาน ว่าคงเดบพรหมน้อมเศียร ท่านท้าวทศรฐู
 นามเมียน สติยศตะเถียร ประจําไพทิศปราจิณ นามไท้เทจราชจักรินท
 เรียกท้าวบุริน ททเทพสถิตยแมนธรวง แจกทศขอมไทยทงปวง จนต้น
 กระทรวง ครบตีบวะจัจงจํา

ทัต

๑ แคนจกแจกเวียงว้า พนทศคตคก้า ทศตองแดพองว้า นาย
 ทตทตคอกจําป้า ท่านเจ้าพระยา ทตทตคกชคตทตไทย แขงชิตทตททาน
 เราโย ปรีชาเชิงโว พอทตพอเทียบเทียบกัน คัดซ้ายมันทตทตคตบัน
 สุนยถ้วนเที่ยงทน แคนบบนทตคอกษร ประทศจันไทยไฟฟอน บันญา
 ขจร ล้าเนียงถันนโกตถา คนไทเทียบโคโคตนา วงไปเวียงนมา ร้อง
 ทตแดทูนถองค้ำ โภพั้งเข้าใจเจนนจํา โดยด้าเหนยยกด้า เนียงร้องทตคอง
 แวะวง เหนงาทตคก้าไทยตรง บคองจ้างง สกตแดบทการันต ดย
 เปนโพกถ้ามัญ เซนรทจกน ว่ากตสกคตคจตอ ค้ำทคตมคชเพียงพอ
 สกคทวขอ เซนชชว่าชตรงค้ำ แดไซมิกเปลียนแปดกด้า เนียงเปนชช
 ค้ำ พิทานมาเต็มอุดง พรหมทตไซยทตนามองค กระษัตริยค้ำวาง
 ทศรแต่ก่อนถาดม พระเจ้าเอกทตกรุงศรี อยทชยาบุรี เปนทตุดท้ายปดาย
 วงษ์ เซนนถกคตอกง อย้าไตจ้างง การันตมาถรรเศกปดาย ทคณา
 นคไนยคู้หมาย แปดบทบรราย ว่าเห็นว่าคู้ โดยคความ วัตตคู้คั่นจว
 ราม ว่าวัตตคู้งาม คู้วยโบศระเนียงบริเวณ

ทาท

๑ ค้ำทาทค้ำไทยมีเกณท ทไซกนเจน แดถ้วนมคชภาษา อฐู
 ถมเตจถ่าถ่า บัญญิตถ่มญา บรมชาคู้ทุกพรรณ อฐูถ่าวกอระระหนค
 ค้ำเรียกถดกน เพียงว่าพระชาคู้โดยนาม มหาชาคู้ชื่อพระอาราม เพราะ

อ่างเหตูกวาม บัญญูพระราชศุภศพต อมิ่งโลกชาตุมณฑล ดินฟ้า
 ว่างด ก็เรียกว่าชาตุดอกย ดินฟ้าเพลิงอมส้ม นามในบาฬี บัญ
 ญูชื่อว่าชาตุดุรงค์ ถ้ารวมอากาศชาตุดง เรียกเพิ่มชื่อตรง ว่าชาต
 ัญญจกจัดสรร ศวศุดกตเช่นกัน ในคำจำพรรษา แปลตรงว่าทรงธรรมดา
 ทาษซึ่งเสียเงินไถ่มา สวรรกรรมคัตรา นี้เรียกว่าทาษหญิงชาย ขอบบ
 ด้กตบทหมาย ตามแบบธิบาย บังคับจนตามนี้ โอทาตว่าชาวเมืองค
 ะเขิน ไร่ค้อมมี ศวศุดกตจกจก อาทาศว่าแฉ่นอีกคำ ว่ากระจกทำ
 เปนกตองแฉ่นองคูกอง บันตากระจกเงาได้ ต้องเห็นโคโค ก็เรียกว่า
 อาทาได้ ไทยใช้อาทาศคามใจ หารสระโอ ค้อคยดกตคองค
 ก้าทาคณักปราชประมวงญ ไว้ตามชบวน ในบทที่เป็ดย่นเพี้ยนเสียง ๆ

ทศ

๑ อธิษทาค้าทิตค้อเคียง โดยดำดับเรียง ระยะไม่ประปนกัน สงม
 ค้อกออกไม่นานวัน เพื่อนพบทักพดณ พทตณค้กเมื่อไร เหมาเขาเป็น
 ทิตค้อไทย ถ้าจะว่าไป ค้อไทยก็ไม่แท้ค เพราะเติมพุดอ้งบาฬ
 บณทศยผู้ปริ ชาปราชณดาตทางธรรม คนไทยพุดใช้ประจำ ดตทอน
 หยอนค้อ กตงแต่ทิตคิตพิน แม้นถึงคนในประจุบัน ยังใช้พุดกัน ว่า
 พดณบณทศยกม เป็นค้อก้ากวงมจาท สกตตตทจ ตามเติมแฉ่นหยอน
 วาจา มณฑลฮาทศยชษณา การแฉ่นเผอา ทาศแฉ่นคจแกจจต้อง
 แฉ่น วนฮาทศยนทานแฉ่น จะต้องคจแฉ่น มาเป็นตะยะอักษร
 ทิตค้อใหญ่ตั้งนามกร บุรพาอูตร แฉ่นทิตค้อประจิมทกษณ ทิตค้อน้อยนับค โดย
 ระเบิด ตามได้ใช้ชิน ว่าเฉียงออกได้คตเห็นอ ทิตค้อใหญ่ทิตค้อน้อยนับค
 ทงแฉ่นคคค รวมเรียกว่าอูฐทิตค้อ พระทิ่งอูฐทิตค้อมญา ดำหรับ
 ราชา ทิตค้อพระเจ้าชรรณ ย้อเห็ดยมครบแฉ่นทิตค้อม พราหมณกบกระ

ไวพจน์ประพันธ์

วิ ถวายน้ำเสกกรตตั้งขี ดิบทิศคือนับอุทขัง อะ โหทิศทั้ง ข้างบน
 ข้างล่างรวมปน คำว่าอุทิศแผ่ผด คือทำกุศล แดงแม่เจ้าเกาะเงาะเงง
 ให้ถึงหมู่ญาติมาตรง บิทรแดงก็ ให้เทพที่ตนปราถนา ยุทิศ
 ทิศของวาจา เช่นว่าพรรณา บังคับสกัดคอคอ ๑

ทุก

๑ ประทุษรูตสกัดจรูอ ถดางเคิมชอบอ แปลว่าทำร้ายร้ายแรง
 รุตสกัดจรูอดำแดง ว่าขงอย่าแดง กับชี้เช่นข้างอย่างกัน ทุกสกัดคอ
 คอจ้านัน ว่าผ้าแพรพรรณ ด้ามค้ำมคชบทม ๑

ทุก

๑ ทิงทุกเรียกนามบักษี คำไทยพาที สกัดเพนบทสามัญ ราช
 ทูตทูตขรแข่งชน มคชพจน์พรรณ ค้องบทสกัดคอตรา ๑

เพด

๑ นายเทศน์นำแขกเทศน์มา แคเกาะชะวา เป็นค่างประเทศเขตร
 คาม พระเทศน์ทานะภณทตตาม พรรณาความ เนียรเทศพระเวศ์สันดร
 ค่ายอชอหมวดนิกร แห่งอุทาหรณ ทานเรียกอุเทศบาฬี คำแจกแตก
 ข้อคดี กระจายวาคี จัดเพนนิเทศ์โดยนาม ดั้นเทศ์หน้งตั้งตั้งความ
 ไปตั้งที่ตาม ประสงค์ผู้จงจิตกรกัน ตั้งเพนเอกเทศ์เขตรบั้น เทศ์เหตงาน์รร
 ค้อคอสกัดพจน์ชอม เท็จแทศย์เพนคำโคปดอม ตุชาคัดยอม บร
 ประเภทพาที เท็จปดแทศย์วายกษณ ทงสองวระจี สกัดค้วจอกคอยช
 เขียนตามของเก่าเหล่ากอ ไปรู้ คั้นคอ บัญญัติที่อ้างอย่างยด ๑

โทด

๑ คำโทษโทษข้อนุสนธิ เพนสองยุบด โนบทสกัด (ศ ช)
 ด์ ล้อง บังคับ ชอ บอ แบบปอง เป็นแบบทำนอง ทำนุกจินดา
 มะณ บังคับคอคอกม จอมเจ้าชรณ ทัดโคตรองอาจน กถาว

โทษมีผู้ตัดสิน โดยความแผ่นดิน บมีผู้โปรดโทษทัณฑ์ โทษแปลว่า
 ความผิดผิด มคชพากย์พรรค ว่าความประทุษรูโกรา คนไทยพูด
 ใช้นานมา ตกเป็นภาษา สยามสันนิทริตชม โทศานุโทษนิยม รั
 ทั่วทุกกรม ทุกคนทุกผู้ ฤษ

ทบ

๑) ปรารถนด้วยทบจำนน คำไทยใช้กัน ว่าเกณฑ์สัมทบทบทอน
 พับผ้าทบมาประมวญ ขาทบคำควร คัดบอดสกัดบไทย ดินขพเด่นขพมใน
 บาพชานใจ คองบตสกัดพอพิณ ชื่อมากำเนตจาวิน เวดเทียบดมบิณ
 เรียกชื่อต้นขพอศิศร

ทับ

๑) ไม้ล้มทับขวางทางจร ปลุกทับใจนอน มาชูด้าทับทางดอง
 ถูกเกณฑ์เขากองทัพดอง กองทัพทงปอง ยกทัพดำทัพฉับใจ กอง
 ทัพพิภษาไทย แต่เพราะเหตุใด จึงต้องตัวพอดสกัด คำนวางแบบตาม
 บท ของเก่ากำหนด เป็นแบบบัญญัติจิตวาง คนขรรพจับพิณคัต
 พดาง ด้าเนียงท่มกดาง แดเอกจิเวกวงเงง คนขรรพพอกเทพบันเดง ทรู
 ด้าหน้าพดง โทนทับแดกรับตนศรี

ทับ

๑) เครื่องทัพของเทพยทรงศรี จาริศรุจี ระวังด้วยแก้วแกม
 ภรณจัน ประทับแสง โชติธิชวาลัย เพียงทีวภาต สว่างกระจ่างแจ่มไสน
 หดวงโลกที่ปกรมโหร บได้เตาโดน คุแม่นประจักษ์ทุกตรง

ทบ

๑) ทบเกวียนเขียนทอท่านตรง บอดสกัดดง ก็ได้รับต้องแปล
 แปลง รูปเทียนขอเธอเจ้าแดง สกัดปอแจง จงจำว่าคำบาพ ทอ
 ขอใจพจน์บหมี่ คิงแจกจ่า จิตคำทพองเพยนคัว ชาติเจนบมเกิดอบ

ไวพจน์ประพันธ์

๗๓

คดมมัว เพราะข้าคดกถว จะไม่กระจัดชดความ จึงดูอุล้าให้พยายาม
 คดคนคนตาม ทรีบเขื่อนขอมคำ แดยากหลากหลากหลายคำ นึก
 เรือนเพียรจำ จะกาจะชูปรีชา แม่นยำกำหนดพจนา จะเรื่องปัญหา
 เปรมปราชนดาตสาร จบทอไวพจน์บทสอน เกดากถนั้สรรกดอน
 ดิบหกณบงบริบูรณ์

๑ หมวดทอไวพจน์ต้น

ดาร์สอน

เดือกคดจตสุนทร

ถองถ้อย

ชกเทียบอุทาหรณ์

หาเหตุ อ่างเอย

เกอนุกุดเตกน้อย

นิกผู้เพียรเรียน ฯ

๑ คณอจะตอตั้ง

เค็มบท

คือหมวดนอไวพจน์

พากย์พ้อง

นิกเรียนเร่งจำจต

จงแม่น

กถอนกถาวยานี้กถอตั้ง

เดศตั้งนถำนำ ฯ

๑ หมวดทอเอกาทศ

จะแจกจตนออักษร

เกดากถนั้สรรเปนกถอน

ผูกพากย์ผอนสอนกุมาร

เรียกชื่อนอไวพจน์

พงจำจตบทวิจารณ์

ด้า

เหนียกถำเนาสาร

อย่าพลิกอ่านเด่นเปถำตาย

คำแนกนอบทศัน

คำ

ว่านพนนมหลาย

คำไทยใช้บรรยาย

นิกไก่อวายแพ้จำน

หม้อนำทารน

ใช้ ฝีมือไทยรูปชอบกถ

เรียกว่าหม้อกระน

แทบทุกคนรูจกมน

คนตรีกรูปประดิษฐ์

เรียกให้คิดกำนพถน

คือว่าบุชาบัน

เปนตั้งนกรู

ผู้สอนเพลง

ถำมนนคำไทยหมด

ความแปดบทบอกตัวเอง

ใช้กันมา

แต่เพลง

นอถกคตบทคำกถาง

กำนนแปดว่ามำ

เปนภาษามคธวาง

อนนค

บอกไม่พราง ว่าไม่มีที่สะดง ตั้งของฤๅการกวด แด่สังสารทวง
 กำหนดไม่ได้คง เรียกอนนต์พันประมาณ นนทระดีว่ามารดา ทิมมา
 ทักนว่าชาน ไม่ทราบมุดตฐาน ว่าเป็นพากย์ภาษาใด อานนท์แดนนท์
 ๕ คำแปดขมาข้างไทย ว่าความชื่นชมใน จิตรแจ่มใสใจยินดี เมือง
 ๕ ขนกรมท่า นามเรียกว่านนทบุรี เจ้ากรมอาต่ามี ตำแหน่งที่เดื่อนานนท์
 กรมวังนอกนั้นเกณฑ์ หดวงนนทเดื่อนกำกับคน ขุนศรีประชานนท์ คำ
 แห่งกรมพวกรรรมการ คำนนท์พากย์มคธ นอด้กลตบทธสาธาณย์ ย้าย
 แยกแจกวิจารณ์ คชคชทอด้อการันต์ ๗

นันท

๐ นันทินภาษาไทย ทิม ไซไทยพูดกัน นักเดงเด้นพนน แข่ง
 ประชันเอาชนะ ตู้ เดียของกำนัน แจกให้บันตู่ สดระ เกยของคอง
 ๕ ชำระ ตีบกำนันพพว้อยแจวง ตีบตองพระกำนัน ทวากนนวนอย่า
 แดง ตีบตองนยงแฝง พนังงานฤๅหมุกรม คำนันชนิตน เป็นวาที่
 ไทยนิยม นนทระว่าชื่นชม เหมือนคำนันในหนตง สวงนทพยนิทระวง
 พระเศษกรรมเราได้ฟัง ไม่ได้เห็นจริงจิง ยินแคชอเดองฤๅชม สวง
 นนทระอุทยาน เกณฑ์นายค้ำนทำระตม ทาษหดวงมีสารกรม มาแต่
 เก้าเผ้ารักษา อเนกอนันตแน่น พดนบแด่นสังขยา อนันตเด้นานบไม่
 ๕ มีที่สะดง อนนคกับอนนค คำเดยวกันอย่าไหดตง ดำเนียงออกไม่
 ตรง เพราะไทยขอมปดอมเปดียนแปดง นันโทปะนันทะ อุระคราช
 ๕ ฤทธิ์แรง เรืองราวกล่าวจำแดง ในฐีกาพาหุงเห็น อนันญญะสาธาณย์
 ๕ แปดคำชานไม่ยากเย็น คชคชทอด้อการันต์ สาธาณย์ทวทุกคองคน ๗

นาน

๐ นานเนิ่นเกินกำหนด สยามพจน์บทยุบด ชำนาญเขี้ยวสาณุกด
 ๕ คัญอใหญ่ใช้จิงคอง ดำนานคู้ดำเนา โดยช้อเก้าเก้าดำนอม คำใช้

ไวพจน์ประพันธ์

ในชบวน เปรารณมากหดากหดายคำ คัดนานคั่งจนสุดฟ้า ใช้เปน
อากาศประจำ มีดอกกรีนคณา แนะสอดดำคำบาฬี

นิน

๑ นินทาว่าดีเคียน ใช้จำเนียรหดายร้อยปี ถึงเต็มเปนซาฬี

เอามาใช้ในสยาม ผู้ใหญ่คดอดเด็ก พุดกันเซกทรายเนอความ ดต

หย่อนค้องผ่อนตาม มคชปตายกตายเป็นไทย มุณิทรพระผู้เลิศ รู้ประ

เสริฐนักปราชใหญ่ พระปรีชาชาญใจ คือดรรเพชผู้ทรงธรรม นิดะ

ค้ำทมคช แปรคตมบทว่าเขี้ยวจ่า ช่างไทยใช้ว่าคำ ดุจใช้คำว่าเพชร

นิด ช้อมานตรคน กิจากตมาด่าสน ถึงคนทชอนิด ประสงค์คำ

คตาวจกกาย พระยานิดเปนชอชาง คำทอานนมหดาย แปรแปรตงมคช

กตาย กตบกันไต้ใช้เปนคี่ คำว่าเจ้าชรณินทร คือพระปิ่นบัลฬี ฌอใหญ่

ใช้ค้องมี ทรท่ายฝ่ายการันคี่

นูน

๑ คำไทยว่าบวมนูน ผตนางนูนก็เหมือนกัน ต้วนเปนคำสำมัญ

นอตคตบทลปปราย มคชพจน์นุกุด พระธรรมนุญชอกฎหมาย ญอ

ญาคีย่ากตาศคตาย ตกตตงตรงกบความ ฟิงทรายในกระแด้ คับทน

แปรว่ายอมาตาม โดยยุติธรรมงาม ประทับคความถูกถระทรวง

เนน

๑ คนชื่อนายชุนเนน เรี้ยกกันเงินปากทงปอง คิวเพิ่มไม่เต็มคอง

ค้องที่ ใช้คำไทยตรง โนบทมคชเกณท์ พระชินเนนทรคือพุทชองก

ภาไชยยิ่งใหญ่ยง เพราะเหตุพระชนะมาร ด้ามเนรค้ำมคช รอดคค

บทไชชาน ฌอใหญ่ใช้คจรรการ จงจิจารณจัตวะจี่ แปรว่าเชอองษ

จาร คือบุตรทดานแห่งพระชี่ ร่างบคบบาบี บัญญิตนามตามกันมา

เจ้ากรรมไพโรหตองใน มหาศไทยมีตมญา คำอศศชคจจา หตวงชร
 เณนทรเกณท์ไพโรพด ๗

นอน

๑ คำพอนในสยาม ใช้แต่ความจำนอนกรน พรนแปดว่าคน
 ตกตรอต่อเสียงกร เทียบพจนมคชไว้ คำทไซนกรนร แปดอศศชม
 ด้วชร ว่าหมุ่คนกต่นเกต้อนทตม กปนรนามชกษ กายนทรยเหมือน
 คนงาม ไม่เห็นเปนแต่ตาม เขาว่ากันสนันหู ฉานรแปดว่าถึง นิมจริง
 ฉนได้ดู มตปนพชมพู ทงบ้ำบ้านพถ่านถมไป คำนรนอศกต มิใช่
 บทช้างคำไทย พ้องพจนมคชไซ ใจเปนแบบแยบอย่างยด ๗

เนียน

๑ เนียนเพียรสองภาษา พ้องฉาจาค่างยุด คำไทยใช้ปะปน
 ไม่รู้ กต ไซฉนฉเยน แม่ทองหุ้มแฉฉกวด ทถายตงตกวดให้เนียน คำ
 นทจระเชยน นอศกตบทงามัญ หนึ่งคำฉาฉแนบเนียน ฉาจะเชยนก
 เหมือนกัน ศฉนอบฉฉฉฉ ฉเยนฉกตบทไทยไทย ฉาเนียรคำมคช
 ฉฉรบททางแฉฉงไป เปนฉเยรแฉฉกตบไซ เปนฉาเนียรฉานฉฉฉ ฉก
 คำฉาฉาเนียน ศฉฉฉเยนไทยพุดกัน ฉฉฉฉฉฉฉฉ แฉฉฉาฉเยนเป
 ฉาเนียน เหมือนศฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ
 ฉเยน ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ๗

เนิน

๑ คำเนียรอศกต ที่แบบบทเห็นจะเกิน เพราะแฉฉงออกฉจากเตฉ
 คำไทยไทยใช้ฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉ
 ศฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ๗

นง

๑ คำไทยใช้ตรงตรง โฉฉทงนงประยงแฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉ
 ฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉ ๗

นาก

๑ คำราชาชนานาก มีหตาทหตาทแต่มีกตอง บุนนาคคอกคกคอง ช่อ
 ชูพวงว่องเวณู แทนาคเสียงให้รื่อง คนเพรียกพรื่องว่องตามพรู ถ้อง
 แถวแถวถีนธู นาคราชผาตมั่งจร หนึ่งนาคแปดจ่าข้าง คำทอานนาคกฤษร
 ย้ายแยกแจกคำด่อน ตำชรพจนันท์ถ้อง นากนาคจิกนาคพจนันท์ คัจ
 ตักคบันแปดอง คัจกอกคัจคอปอง เปนแบบไว้ใช้ตามคจร ๗

นิก

๑ คำนิกไทยมกร กอตักคตังทงมวน เหมอนจ่าขารนจวน นิก
 ถ้องของหมองกรรมถ ถ่าจ่าบัจจณิก คัจจ่าคัจไฟรชน อถนิกไนยบถ
 แปดแบบศรจ่าหมูคัจ เต็นนัจจ่ามัจถ พถบทจจรจคัจจก ฉ่าชองกองกก
 กัจ เรียกหมูคัจทงตักอง หิตถาณิกทหนึ่ง แถวณบถมัจจถอง อัจ
 จาณิกนামปอง ทถ่ามรองระถาณิก ทถัพถเต็นเท้า นามตามคัจจ่าหมูอัจ
 เรียกจ่าบรรถาณิก ภาษานพจนันท์ทปาพิ ๗

หนวก

๑ คำแดงแดงคำบจก เป้นผนวกเตชวช เตียงพ้องโตศรหนวก
 มี คูไวพจนันท์จจารณ ๗

นค

๑ คำนคภาษาไทย ไม่มีใช้ทจจ่าชารณ ประนคบทมัจจย ชม
 พุนทตได้แดง โอนคจ่าน้อมกัม นัจนิยมส่ามคัจจาง มคชรบทจ่าแดง
 ไว้เป้นแบบแยบยนคัจจอน ประนคกับโอนค คอตักคจ่าจตทอน ประนค
 บทสุนทร จ่าโอนอ้อนอัญชถ เรียกทองชมพุนท เพราะกัจหนดกัจเนต
 มี โนชมพุนท กัจจ่าใหญ่ไนหิมฉนค กัจจ่าประจ่าภพ หลาย
 อ้อมทบใหญ่มหันค ร่องนัจเป้นขอบคัน มีพจจ่าหลังถนไหถ เรียก
 ชมพุนท หน่อจ่ามัจจกคัจนไป ครนนานกัจเกิดอนโคถ ตามกระแดงแผ่

ผ่านมา คดแค้นถนมนุช ทองบริสุทธ์ชเชนนพหนา บางผู้ คารา ก็
 เรียกว่าชมพูนท ขอนจงแพร์ทตาย ทอหญิงชายรู้ กนหมด เรียกนาม
 ตามมคช ชมพูนทแม่คำตรง ครมมานลาดกักตาย ตำเนียงปดายเต็มอุดง
 เปนชมพูนทคง เรียกย่นยงจนทุกวัน

นิต

๑ ผัดนิตคำสยาม ใช้ตามความไทยพูดกัน ยานัตถุการ์นัต บอก
 ตำคัญคำบาฬี ทุกจนนไฮดต การ์นัตบทถุไมมี จะฝ่าฝืนจาท เปนอัน
 ยากดำบากใจ มคชบทสาธก แต่ต้องคกเปนคำไทย เขียนโตก็เขียน
 ไป คงเข้าใจว่านัตยา บาฬีทไฮดต พงพนัคแปดว่าป่า ยังไม่พบที่มา
 เห็นใช้มากหากตามกัน อาณัตว่าบังคัย กระแต่คัมที่บอกตำคัญ ราช
 ณตคอบัญ ญคเจ้าหตาบญชาการ คำแห่งขุนนางจัด ราชานัตยานุหาร
 แปดว่าผู้ นาคาร ตามบงคัยเจ้าชรณนท

นาล

๑ นางนาฏผาดผ่นผาย เต็มนาตกรายศด้ายกันริน ภูวนารถเจ้าแผ่นดิน
 ทรงอำนาจอาจองหาญ พระไตรภพนารถ องค์เอกราชเจ้าจอมปราณ บรม
 นารถพระภูบาด พระโลกนารถสาส์ดา พระนามเจ้าต่างกรม นารณนิยมใน
 สมญา นีพนชพจนา พิศณุนารณนิภาธร หนึ่งว่าประชานารถ โดยจอม
 ราชนิพนชกตอม เป็นแบบอุทาหรณ์ แห่งคำใช้ในจจา ปดักกรมต้นม นามนิ
 ยมตำแหน่งตรา ทงคูปเนช่ายชจา รักษานารตราชบ่าเรือ สุ่มุหาญชักรม
 เกษตร รู้แวงเขตทรทุกอ่าวเภอ ชูเร็ดนามเด่นอ เด่นานารถอาจอาษา
 บัณจุรตั้งหนาท มีพระราชบัญญัติ นินนาทก้องโกดว หดณฤนาท
 อาจทรนง ดุถึงเมืองไชยนาท ผู้คนกตาดดาชตาตง ตั้งสารญาติ
 วงษ์ จะพินาศชาคอุปลัมภ์ วันโดกะวินาศ โหราสาครย่อมแนะฟ้า

ห้ามฤๅชบ ให้ทำ การมกตต้นทงมอง บรรณาคว่าห้าดับ คอรรถกหีบอย่างทำ
 นอง รอนันดรณรอง คอธกตใจพจน์มัน อยู่เดี่ยวเปลี่ยวอาณาล พรากจาก
 คตาค์ นาฏนวนจันทร ดงหนาคพาดพัวพัน กอพิศนาคตาษคินดง อนวถกับดง
 หนาค เลี้ยงพองพาดเลี้ยงเดี่ยวตรง เขียนคจคองจ่าง ให้รู้แยกแปดก
 อักษร

นิต

๐ ชาตชิตนิตนาคนาย พดกณิพายมีนามกร คำไทยไม่ดตทอน

นิตอะไรไม่ได้ความ นิจจะแปลว่าเที่ยง ท่านบายเบี่ยงบิดแฝดงตาม จอ
 ดองอักษรดยาม เปนตระกูลตกรวม นิจนิตรเหมือนนพุตธา เปน
 ดองคำไม้กำกวม เนื้อความอย่างเดี่ยวกรวม ว่าเต็มอแดเที่ยงตรง ได้
 บาตรอยู่เปนนิตย ตั้งอุทิศต่อพระสงฆ์ ราชาคณะองค์ นิตยภักตรจัต
 ถวาย ศิวอะเต็มต้นคำ อนิตยกรรมแปลว่าตาย มคชบทธิบาย เกิด
 กับตายกตายกตบเห็น คำว่าอนิจจย อนิจจยดองคำเบน มคชข้อประเดิน
 ว่าคตคตินต้นกตค พินิจจตรพิจารณิ ถ้าเนาสารดองจาท พานิชต้นกำมี จะ
 จำหน่ายชายถึงของ คำคั้นนั้นว่าฮฐู ตั้งตฤศฐูแฝดงท่านอง เปนอ้า
 นิสฺฐอง ในคำแปลว่าปราถนา นพนิตยจ่านมเนย เครื่องตั้งเฉยท้าว
 เทอจ นานิตนเจรจา จ่านาออยอรอยหวาน หุ่มแพรนามรังตฤษติ นาย
 พินศรราชการ อิกนามท่านชนาน พระราชาคณะสงฆ์ ดัญญูบาบตรดิชค
 พระพนิตพนียตรง ความแปลว่าจ่าง จิตรทรมานการวินัย เสงวนิต
 คู่เสางนึ สำหรับที่ท่านฝ่ายใน ตั้งชั้นบัญญัติไช โดยแบบใช้เสางนึ
 คำหรับฉบับแบบ เปนอย่างแบบสอนโตกัย เรียกนามตามคำภีร์ โดกนิต
 วิจิตรสาร คำราตอนหนังสือ เรียกโดยชื่อเปนใจหาร อักษรนิตชานาน
 นามบัญญัติจัดแบบสอน แบบหนังสือดิชค จาหนักทัยนิกร ว่าแบบ

ไวพจน์ประพันธ์

นำอักษร สูงจุงค้ำนำดำเนียง นิตราแดเนานิทร ถ้าจะคิดโดยเทียบเคียง
 คิ้วต่างแต่พ้องเสียง ส่วนใจพจน์บทนิยม เหนินิทรว่านอนอยู่ ฤาตงดู
 นิตราภรณ์ ว่าหัดบแดบ้นทม ตามคำใช้ไพร่ผู้ดี ธรรมเนียมคิดแปลแก้
 คือพระเจ้าจอมจรรณิ สูงสุดสมภารมี ขานุภาพปราบแดนดิน สนิทอกระ
 นิฐู คิ้วต่างผิดโดยถวิล แต่เสียงซึ่งไต่ย่น อย่างเดียวกันเหมือนหม่นหมาย
 ชนชมสมตนิท แบนฐูชิตเช่นชู่ชาย โคนคตางค้อจาย หวานตนิทคิดใจกิน
 อกระณิฐูช้อชนภพ ที่สุดจบบภพพรหมิน หิ่งของมากมุดดิน ว่าอกระณิฐู
 คิตวาจา เหล่านักตวลกต อย่างแบบบทเช่นบัญญัติ มิใครได้พรรณา
 พงศุทมิประจำ ค้ำหาดากพากย์อังกฤษ ว่ามินิกมีแม่หย่า เครื่องนับ
 ตำหรับกำ หนคท่มโมงบาดนาท

นุค

๐ นายนุคบุตรนายเนตร อ่างออกเหตุค้ำไทยมี อนุชค้ำบาพี แปล
 ว่าน้องพ้องอุทร นางนุชคูนางนาฏ คำนักปราชหากตั้งหริ เพื่อใช้ในบท
 กดอน เปนค้ำต่นกกระชั้นเคียง อนุคตรตมโพธิ์ เสร็จแล้วโปรดตั้งตัวภอ
 เพียง เวไนยที่โกตเคียง บันดูตวงห้วงสังสาร เนื้อทองชมพูนุท บริสุทธิ์
 เกินประมาณ ตอกโกกษนุทบาน แบ่งเบกถดบถต่นเกศร์ มนุศย์อีก
 มานุษย์ ใจสูงสุดไม้ท้อทอน เอิบเออมตวงทินกร ตวงจันทราเออมฟ้า
 สวรรค์ อนุศตติญาณ แปลใจหารที่รู้กัน ปัญญาารทุกธรรม พุทช
 คุณเป็นประธาน สกตบทนุคมี ประจำที่ทุกค้ำชาน บันทศย์จิตรวิจารณ์
 จักรู้ได้ไม่ฉงน

เนต

๐ คำใช้ไวยเนตร จะแจ้งเหตุแห่งยุบด คำไทยไม่ประปน มีแต่
 บทมกชชอม ตริเนตรท้าวสามตา เจ้ากฤษาเป็นปี่นจอม ไกรดาศ
 นามคอยดอม ค้อยอัสวรเจ้าภาพไตรย พันเนตรท้าวพันตา ซึ่งเรียกว่า
 สหัตไทย เจ้าฟ้าสุราโดย นามนตรงองค์อมรินทร์ คำหนึ่งนามวิเศษ
 ภูวเนตรตาแผ่นดิน ใช้นามเจ้าชรินทร์ เป็นหัวหน้าดวงตาชน เนตติ
 ว่าแบบอย่าง เป็นที่อ้างแนะนำคน ให้รู้เดหักถ เยี่ยงอย่างยดเพราะ
 แบบบุรีพระยามนุเนตร นามพิเศษในอุกขน ความรู้เชิดชูคุณ ชำนาญ
 บทกฏหมายหลาย เนตติกับเนตระ เวงจะระกัน บ คตาย ถึงความ
 อธิบาย กตมายคตตายคตงกัน ถอนหนดตรงมณฑล ต้องคำตรวจตัว
 คางพรรณ แคเตียงพ้องของกัน คู่ใจพจน์กำหนดจำ ๗

นบ

๐ เคารพนบมอบไหว้ นี้คำไทยใช้ประจำ พระนบนั้นเป็นคำ เรียก
 เครื่องทรงองค์ชติยา ต้องคำ บ ถักถ ต้องตามบทแบบบัญชา นบเนื่อง
 ไนภาษา สยามใช้ไทยจำนัน นพใหม่แปลว่าใหม่ เก้าก็ใช้ไม่ผิดนัน ต้อง
 คำร่วมตัวกัน ใช้จึงต้องคตองวาจา นพใหม่ใช้จึงชอบ ตาม ร บอบ
 คือนพนครา ว่าเมืองใหม่จงใคร่ครวญ นพซึ่งแปลว่าเก้า ความตาม
 คำในขบจน เนื้อทองเก้านาควร คำเรียกร้องทองนพคุณ เทวัญบันเขตร
 จำแดงเหตุแห่งบาปบุญ เก้าองค์ให้โทษคุณ เรียกนพเคราะห์ที่เหมาจะความ
 แปล อรรณพว่าห้องนำ ซึ่งมีตาเป็นกระแด้ ทะเดที่สดแแต่ เรียก
 มหรรณพดบถนพอง คำเต็มอันณะวะ วะเป็นพระตามทำนอง มะหะ
 เจ้าทนุรอง เป็นมหรรณพจบาดาที่ มหรรณพาราม ชนนานามวัดกัม

ภายในพระบุรี ถนนเนื่องเฟื่องนคร ทานพจนาคกรุช ฤทธิรุดมข้างราญรอน
 อักครุหนึ่งท่านสอน ว่ายักษมารบรรหารไซ นกะแปดว่าฟ้า พระเด็ศ
 หต้านภาโดย พระนามเจ้าจอมไทรย ตำรเสด็จครเกษรณ นภคตว่า
 พนฟ้า โนนภากาศวิถิ พระองค์เจ้าหนึ่งมี นามสมญาว่านภวงษ์ มาณพ
 คนน้อยหนุ่ม เรียกกันกตุมมคชตรง เช่นไทยไซ้จ้านง เรียกกันอยู่หนุหนุแทน
 ไนหมวดนอไวพจน์ มีกำหนดเป็นเขตรแดน จำได้ไซ้บ แคน บ ขด
 ข้องคตองใจคน เด็ยแรงเป็นนักรเรียน จงพากเพียรให้เป็นผล ฐูจริง
 ยิงฝูงชน จักได้คตคฺรตอวตต

- ๐ ๑บ ร บอบ ร เบียบถ้อย ทางด่อน
- นอ อเนกเดณาภดอน กตาวอ้าง
- ไว วินิตยอุทาทรณ หาทเหตุ คัมเขย
- พจน์ พิจารณจิตรมต้าง มดระตักนแทนง ๑
- ๐ จักแจกจำแนกเบอง บอไว พจน์พา
- คิตตอถัดนอโน หมวดน
- ถาคับนบเรยงไป เปนทออง แลจแฮ
- กตอนตฺรารางคณางช ษตถอยทางกตอน ๑

- ๐ จักแจกแยกบท หมวดบอไวพจน์ กำหนดสารก ให้รู้คำ
- พ้อง คอองตามบัญญัติ แบบทคักษา อุด่าหพิจารณ แต่ดะหมวดต
- ครวจคฺดู เท่าไรไม่รู้ นบคฺูประมาณ คากทพอองกัน ให้หมั้นเทียบทาน
- ให้ชินช่านาญ เต่าอ่านคฤกตรอง ไวพจน์ควคณ คื่อค่างาบน อนุตฺนช
- ตฺนอง ช้างต่างข้างบน ผู้คนก่ายกอง ผู้โตอย่าปอง ดินจ้างดินบน
- ตฺกคตองค่าน นอนิตตามท ไม้มแยบยนคฺ ยังอักตองค่าง ค่างบด

ยุบต ^๕ต้องนชอบกต ^๕ตักตถอย ^๕จะเป็นคำไทย ^๕ฤคำอะไร ^๕ไม่
 ทราบคั่นตอ ^๕เขียนมาเก่าเก่า ^๕เปนมเหต่าเปนกอ ^๕เหมตักตถอ ^๕ก็เขียน
 ตามกัน ^๕ยุบตหน้า ^๕ใจความส่ารา ^๕ทุกอย่างต่างพรรณ ^๕คำบตว่าถน
 ๕๐ ^๕กตคนแดนบัน ^๕เช่นว่ากำน ^๕คำบตบ้านแมน ^๕คำบตกับแขวง ^๕มีแยบ
 แอบแฝง ^๕อย่าใช้ทดแทน ^๕คำบตว่าที่ ^๕แขวงจ่าเขครแดน ^๕เหมือนหมน
 กับแดน ^๕น้อยมากหดากหดาย ^๕ยุบตบานต ^๕ตถอยตถต ^๕มคชชยาย
 ยุบต ^๕ใช้ทั่ว ^๕พวกลบมต่าย ^๕กอกำนกระจาย ^๕ก็ต่างต่างกัน ^๕

บัน

๐ ^๕กตบหนีไป ^๕ให้รู้จักใช้ ^๕คำไทยนำบัน ^๕คืองานำจ ^๕ตาย
 ตถกตตายบัน ^๕หดายอย่างต่างพรรณ ^๕บันเปตากม ^๕บันทุกบันทต ^๕บัน
 เทากำจ ^๕บันทมไนที ^๕บันเทิงตำราญ ^๕บันถำนตถตดี ^๕บรรตมพาท
 บรรจจจจนา ^๕ประจบบรรจ ^๕คือของตมทบ ^๕ถจนครบอตรา ^๕อ้าง
 อย่างพระนาม ^๕บรรจบบเบญจมา ^๕ครบถจนทท ^๕ชิตาภุช ^๕คำว่ำบรยง
 คต่ายกับบรจ ^๕จตไนพามกร ^๕พระทงบรยง ^๕รัตนาศนบจร ^๕ครงกรงนค
 ทวาราค ^๕คตตตบัน ^๕คำไทยเรียกกัน ^๕ชอพฤกษาศ ^๕ตตบตตตบัน ^๕คูกนกม
 บันไทยพาท ^๕หดากหดากมากหดาย ^๕บันทุดวาจา ^๕กมพูชภาษา ^๕ใช้มา
 มากมาย ^๕ตำหรับจ้งนำ ^๕บัญญัติชาทหมาย ^๕ดตหย่อนม่อนคตาย ^๕จาก
 พระ ^๕โองการ ^๕บรรหารน ^๕ใช้ ^๕มคชปนไทย ^๕ด้วย ^๕ใช้มานาน ^๕กำมคชแท้
 มี ^๕แต่บริหาร ^๕ท่านแสดงแปดงสาร ^๕บรรหารรอห ^๕แปดจ่ารักษา ^๕อย่าง
 หนึ่ง ^๕แปดว่า ^๕ปตตเปิดองจำน ^๕เช่นว่าจ่าเดย ^๕ให้การแก้กัน ^๕เปิดอง
 ๕๐ ^๕ชอตำคญ ^๕ซึ่ง ^๕ใจทย ^๕พ้องหา ^๕บัญญัติคำไทย ^๕เห็นความตาม ^๕ใช้ ^๕คูก
 บัญชา ^๕หดวงนงคตถก ^๕บัญญัติการกรมพา ^๕กระตการบัญญัติ ^๕ปตตตตไป
 ๕๐ ^๕นเปนฉบับ ^๕แปดนามตามค ^๕บ ^๕บังค ^๕บการ ^๕ไถ ^๕ด้วย ^๕อย่าง ^๕อ้าง ^๕บท ^๕มคช

ปนไทย จะควรฉันทใด จงรู้ดูความ คำว่าบรรยาย นี้คำกลายกลาย
 มกชนพดยาม มกชนแปลว่า ยุบตใจความ มีเรื่องราวตาม เหตุว่า
 ต้าแดง ความใช้ไทยกลาย เหมือนว่าขยาย บรรยายคัดแปลง ดารา
 วจาจง นัยยังแอบแฝง บรรยายข้แจ่ง ให้กระจ่างคำ เนื่อความเข่น
 ชกมาเข็ดช เป็นอย่างอ่างนำ บรรยายคำไทย ที่ใช้ประจำ แปลกกับ
 ถ้อยคำ บรรยายฝ่ายหอม บัญชานี้เดา จระว่าเป็นเค้า คำไทยก็ยอม
 แแต่เกียงข้างเกนท์ เขมรมาปดอม ถึงเต็มของหอม ต้องยอมเป็นไทย
 คำว่าบัญญัติ เป็นมกชนชด โดยอัครเดศไนย แปลว่าแต่งตั้ง ศึกษา
 วิไนย บัญญัติฝ่ายไทย คือตั้งกฎหมาย เขียนโดยท่านอง ญอใหญ่
 ทงต้อง คัดกลดปดาย แแต่คจคณน การนคกลดายกลาย บอกขอแยกกาย
 บรรยายเหตุผล บัญชรคำน จะเข็ดชช วาที่ยุบต ท่านแปลว่ากรง
 ชงคควชงคน ตงพนแขวงบต ถ้วนว่าบัญญัติ นำต่างคำหนัก ชักกรง
 ถอดถัก ท่างามบวร มีชอประจักษ์ โดยศักดิ์นทร เรียกพระบัญญัติ
 เต็มมชกรง คำเต็มบุปมะ แผลงเป็นบุษบะ ไทยใช้ไม้คง เขียนเป็น
 บุษบา ว่าดอกไม้ตรง น้กแดงกลดองจ เต็มเป็นบุษบัน แต่จความมัว
 ใช้เป็นดอกบัว บุษบงคู่กัน พังดูแกว่งแกว่ง แปร่งแปร่งจำนน แต่
 ฐุเค่ากัน แแต่จคคตามท บัณณะณอใหญ่ แปลว่าไบไม้ หนงถอยกม
 บัณณะศาตา อาศรมฤาษี เพราะมุงบังดี ด้วยไบไม้คง ต้นเทศ
 บรรณ หนงถอยถ่งกัน ตามความประสงค์ บุพเพคำคั้น ประตม
 แผลงตรง เป็นบรรพจ่านง แปลว่าก่อนกาล เหมือนว่าเบองบรรพ์
 แผลงในค่านัน ว่าแต่ก่อนนาน บรรพบุรุษ ในพุทธบรรหาร ว่าญาติ
 องษจวร เก่าก่อนถ่วงไป หนง ในโคตงฉนท ว่าฉบับบรรพ์

คือแบบไตโต ซึ่งเป็นของเก่า อ่างเค้าออกไข คดีเดศไผ่ จำแนบ
 บรรพ์ บัณฑิตบัญญัติ สองคำนักปราช ทำนบส่วนบัน แผล
 จำหัดบ ยกหยีบรำพรรณ จงจำดำคัญ ญอนนอลกต อนึ่งบันหา
 แผลงเป็นปฤษณา ว่าตามแบบบท แปลว่าคำถาม ข้อความทั้งหมด
 หนอใหญ่ถกค มคชพากย์พรรณ คำว่าบรรจ้ฐรณ์ พรหมเจียมเตือออ
 เตือทกตั้งสรพ์ เครื่องปูเครื่องดาต สยามพรายพรรณ ควรเรียกว้าบรรจ้
 ฐรณ์ตั้งทุกประการ ซึ่งว่าบัณฑิต คือคนรูคิด บาปบุญแก่นดาร
 รอนรุวิทยา ปรีชาชำนาญ รูโทษธารณ รุกุณความดี บัญจกนหนา
 แปลว่าหมวดหา ภาษาพาฬ บัญแปลว่าเบญ เหมือนเช่นว่าที่ ว่าเบญ
 ญินทริย เบญโยภาศพรรณ เบญจางคิกะ คัดองค์ห้าละ อภุศตธรรม
 ฆาตจัดกทรพย กามตบมิตถัน พุดปลตบิตกน ตูตคิมของเมา เว้น
 ห้าอย่างนี้ เป็นคัตเชตติ บอกเช่นเป็นเดา แปลคำบัญญัติ โดย
 ทวงดำเนิน ไม่ควรคุเขา บทแยกแบบด่อน บัญจกแปลว่า ประชุม
 ของห้า ตั้งตามนามกร ตะจะบัญญัติ ยกอุทาหรณ์ มาเทียบทางถดอ
 ถดางอ้างทางเห็น บัณฑิตระดี คือว่าดี เว้นจนเข้าเย็น จนถึง
 ติบห้า เรียกว่าฉนเพญ คำเต็มนเป็น บัณฑิตระดี อีกคำหนึ่งมี
 ไซในบาฬี ว่าบัณฑิต แปลว่าดีชาด คู่กับเสตะ รวบกกับนาคะ ว่าช่าง
 เมือกพรรณ พระยานกครุฑ เรืองฤทธิ์รุกม กายใหญ่มหันต์ มคช
 เรียกว่า พระยาตบพรรณ รอดของดำคัญ ญอนคุณถกค บัณฑิตใช้
 เห็นแต่ที่ไซ ในคำมคช แปลว่าทางเปลี่ยว ห่างบ้านชนบท โจร
 ติญจรดค เดียวชุ่มชุ่มจริง บรรณศาตา มุงด้วยจากคา ใบไม้ทุกตั้ง
 เต้าพนเครื่องบน ถึงปนไม้จริง นามเต็มไม้ทั้ง ชื่อพรรณศาตา ถัด

นพบรรณาศักดิ์ คู่กับบัญญัติศาสตร์ มคธภาษา แปลว่าห้าสิบ ยกหยีบ
 เจริญ อนุโอใหญ่ไซ้มา กับทั้งรอกัน บรรจบบรรจง ต้องคำจำนง
 คำไทยสำมัญ คำเต็มประจบ ประจงตรงกัน แผลงเปนมรอกัน ประพันธ์
 เพิ่มพจน์ เบื้องบรรพข้างบรรพ ต้องคำสำคัญ ไทยปนมคธ แปล
 ว่าปางก่อน ตามผ่อนกำหนด บัพพะเต็มบท ทำนแผลงเป็นบรรพ แบบ
 ก่อนฉบับก่อน ต้องคำผอน เปนพจน์ผูกพัน ประดั้มคำเปน แบบ
 บรรพฉบับบรรพ จงเห็นเช่นกัน กับเบองแผลง คำว่าบรรพหาร คำ
 ใช้ไซ้ชาน ได้เสาะดับส่าง บริหารบท มคธคำกลาง แผลงไซ้ไว้วาง
 นพว่าบรรพหาร แปลว่านารอบ ความไทยไซ้ชอบ ว่ารักษาการ บัญญัติฝ่าย
 ไทย ใช้แต่โบราณ แปลคำบั้นหาญ ว่าพูดเจรจา ติดกันต้นเค้า ตามคำ
 ของเก่า ก็มีดับมา โดยราชบรรพหาร ไซ้ชานบัญญัติ ความเช่นนั้นหนา
 ว่ากล่าวถ้อยคำ บัญหารนี้ไซ้ แต่ก่อนท่านไซ้ อนุโอใหญ่ประจำ พอก
 กับบัญญัติ บังคับให้ทำ ขอดจงดวงรัก หนตจตพิจารณ

บาง

๑ ถัดบนั้นไป ฉิมจกแกไข ในคำว่าบาง เรียงตามลำดับ

ฉบับเขาราน คำไทยพูดบาง ประมาณใจมี คำไทยตำราณ ว่า
 คอกไม้บาง ละครการค่างคี่ หนึ่งว่าไบบาง ทวารกมี บางนำต่างดี
 มิตรคดีคั้ง ตรีชยนอมบางพับ เจ้าพนักงานรับ ไซ้ตั้งคงคั้ง บาง
 พับใหญ่เด็ก พกแจกประตั้ง ทำตั้งชนคั้ง ในชวสารพัน ได้
 ทราบในสาร หน้าใจเบิกบาง ปานได้เห็นจจรรค คั้นบางพระแนก ดู
 แผลงกแยกกัน บางเช่นจ้านนี้ คำไทยไซ้ตรง บางุชนี้ไซ้ สกตญอใหญ่
 เห็นไซ้ยนง ภาษาอะไร ก็ไม่จำนง เขียนข้อค่าง ตามตามกันมา บาง
 ดอดกค ใช้ตามแบบบท มคธภาษา ที่คำดะมาย มีหลายวาจา

บุญ

๐ บุญภาษาไทย ไม่มีพูดใช้ แต่เบื้องปางบรรพ์ พูดตามแบบบท
 มคธพากยพรรณ สืบมาจนครัน กดายเป็นคำไทย เขียนตามมคธ
 ญอญาตีสกค กำหนดตามใไพ คำตั้งสัถษฏฐ ถิวิคฆานไซ บังคับ
 เขียนใช้ สกคนอยอ ทำบุญมีบุญ ได้เป็นเจ้าของ สัมบุญเพียงพอ
 สัมบัคมังคัง บุญहतงทานก่อ ศวรกเขนยอ ว่าท่านมีบุญ สอง
 บทแบบใช้ อุด่าห์แคะไค ให้เห็นเป็นคุณ ศวอื่นอย่าใช้ เซอใจวิ
 ชนดมุน จำได้เป็นทุน อุดหนุนบุญญา อีกคำกำหนด นิบุณณะบท
 มคธวาจา แปลว่าเต็มแท้ กระแต่ภาษา สยามพจนา ว่าเต็มเบียมพูด ๆ

บุญ

๐ ถดินค่อไป บุญภาษาไทย เรียกไม้ตะบูน เขาคัดเผาถ่าน
 ใช้การมากมูน ฟืนไม้ตะบูน ตั้งกำขั้มไฟ สัมบูรณ์บท ฝ่ายข้าง
 มคธ แปลเป็นคำไทย ว่าเต็มพร้อมเพรียง แยมเขียงอย่างไร เต็มเต็มอ
 กี่ใช้ แปลได้เหมือนกัน บริบูรณ์เจ้า แปลกตั้งเค้า ว่าเต็มคราม
 ครัน เต็มโดยรอบคอบ ประกอบสักรพัน สัมบูรณ์เช่นกัน ต่างแต่
 อักษร พิบุตย์ไพโรบุตย์ ต้องร่วมนุกุต คำเดียวตั้งทร พิแปลงเป็น
 ไพ เพื่อใช้กาพย์กถอน ยาวต้นบ้นทอน ฉ้นฉอนพาท ทั้งสองวาจา
 นทานแปลว่า เต็มพูดท้ว เต็มจนแพร่หลาย พุ่มฟายมากมี่ ใน
 ต้องกำน สกคตออยอ เมืองเพชรบุรี มคธเค้ามุด สกคตวัชรอ
 ปรุระว่าเมือง สับเมืองคิตค่อ จำแต่ยอโยย ศวรสกคต เพ็ญบูรณ์
 คำน ฉ้นฉะช้อยช วิภาคทถากบท เขมรคำตัน ปรดาบปนมคธ
 ความแปลต้องพจน ว่าเต็มด้วยกัน แต่คู่ที่ใช้ ตามสั่งเกิดไว้ ว่า

ดวยดวงจันทร์ เค็มตามดำเหนือก ทานเรียกเพญจน์ เป็นของดำคัญ
 เพญบุรณคดี คำว่ากาการบูร เค็มคำเค้ามุด มาจากคำกริ คือกับ
 บุระ พจนะวชิ หนึ่งพ้องพาท กับพากย์ชวา ซึ่งว่าทศบุรพ มี
 คำเพิ่มพูด ว่าทศบุรพา เพราะเป็นทศคัมภ์ ประทานทศคำ คัมภ์เค็มก็
 มา แต่พากย์มคช เมืองจันทบุรี คำใช้ตามท ไม่มีตักด แต่คน
 เรียกกัน ว่าจันทบูรหมด ผิดแยกแบบบท ดาวดตามกัน บูณดับ
 วาจา เช่นได้ไธมา ไม่ผิดแยกมัน แนะไว้ให้รู้ กระตุ้แบบบรรพ
 ทยเป็นดำคัญ ในการอ่านเขียน

แบบ

๐ เบนคำดยาม พุดใช้ในความ วาจาพาเหียร คนไทยใช้
 คดอง ไม่ต้องเดาเรียน เบนปากจากเจียร เบนเบียงเดียงเอน ชาย
 ผ้าเห็นบุง ร้องเรียกกันยุง ว่าโจงกระเบน แท้ไทยพจนำ ใช้คำ
 เขมร อักปลดากระเบน หนึ่งกายตายคม มวยเบนท่าหอบ เบนท่าย
 เรือรบ ให้ดับคันดม เบนเหต่านใช้ คำไทยนิยม เขียนใช้ให้ดม
 วาจาสามัญ เบนทรพากย์มคช นอนิดตักด ทรการันต์ ภูเบนทร
 ดิงหนาท เทวราชรังสรรค์ นฤเบนทรทรงธรรม คือเจ้าแผ่นดิน
 มนุชาธิเบนทร แปะดอศถชดเจม ว่าเจ้าทรณินทร แปะดคำสมชิ
 ศวรรควิศวรรคจิต คำเค็มคืออินทร แปะดว่าใหญ่ยง

บอณ

๐ กอบบอณปากบอณ นือทาหรณ์ คำไทยตรงตรง นอเด็กตักด
 ตามบทใช้คง ไทรย่าจำนง นิกเขียนเบียดนแปดง คำบรรพาฬ
 ย่อมใช้พาท จะช้ดำแดง ราชบรฝ่ายบร อักษรแถดง ราชบรช
 แจง ว่าบ่วงวิบุ พุดภาษาไทย ว่าคกอยู่ใน อำนาคศักรู บรคือ

ก็นำคำอาทิตยบท เป็นมคธภาษาดรร แปลว่าทางตวัน พระสุริยัม
 คัดโดยจร โดยความทรงตามศัพท์ ท่านก็นับว่าอัมพร พระพายทินกร
 ย่อมจรตดหนนภางค์ ทางบกสถิตชล ควรจำจดที่ไวอาจ ชตบถแปล
 ว่าทาง ดำน้ำแน่นกระแด่ชด อีกคำกรวมบถ ในมคธมีแยะย่นค
 แปลว่าศตของกุศต แดศตองมาปอ้อยาบคาย ชอนมจตถาร โดยไว
 ทารท่านบรรยาย คือใจระจิกาย ที่กำเนิดเกิดบาปบุญ ต้องฝ่ายย้าย
 โดยกิจ ผู้จริคนั้นฝ่ายคุณ ทุจริคโทษทารุณ ย่อมเกิดในไตรยทวาร
 ฆ่าสัตว์ฉมังของเขา อีกซ้ำเรามีจนาจาร ดำนัยกายทวาร เกิดทุจริคคิด
 พัวพัน พุดปลตพุดเตี้ยตถ่อ พุดคำทอชยาบหยามกัน เพื่อเจ้าคำจ้านน
 คตถคนองปองเฮฮา คำพุดตั้งชนิด เรียกทุจริคในวจา ฝ่ายจิตรอะ
 ภิชณา มุ่งของท่านมาเพื่อคน พยายามคิดแข่งสัตว์ ให้จับตยบปั่น
 มีจนาทิมชฎียต สิ่งที่มีคิดคิดเป็นดี ทั้งตามทุจริค เกิดในจิตรถ้วนกระต
 รจนสืบประการมี ชื่อกรรมบถฝ่ายอกุศต วจิตความเว้นบาป อันชอ
 ชยาบไม่รคน เว้นบาปตามคำบถ กายปากใจเช่นไซซาน วจิตนบถ
 ชาติย์ เรียกสุจริคไตรยทวาร เรียกกรณบถองประการ ชื่อกรรมบถคำ
 หนตจำ บตบถพจน์ภาษา เช่นแจกมาทั้งแปลคำ สกตใช้ประจำ
 ถอลจิตควรจินดา ฝ่ายบทสกตทอ มีเพียงพออเนกา ถูกชุนเขิญบทมา
 พดกศักระวาคคิบทกถอน บทเพลงเครื่องกลุกลฎ่า น พุดเป็นพนบทละคร
 ทรงยศบทจร ขำประนคบทมาตย์ บทรัชตระองบาท คำนักปราชท่าน
 ไซซาน จงรู้ประกอบการ ที่จะใช้ให้สมควร ต้องบทรู้ในคความ ที่
 พระนามนเรศควร ผิดคความอย่าตามดจน ใช้กระบวนมก่ง่ายงม ชน
 บทบ้านบงบาง คู่ควางกับนิคม หัวเมืองเพื่องนุกรม เรียกชนบท

กำหนดมี คำว่าพระคาบศ นามกำหนดพระฤๅษี คู่กันกับ โยคี คย
 นักรบกว้างสำคณา คำบศประมวญจัด ยัสยทศชตวาจา ใช้ในสอง
 ภาษา มกชไทยเช่นไว้วาง ๑

บัด

๑ บัดบัตภาษาไทย คำพูด ใช้ได้สว่าง กระบือโขงของกลาง
 เขาบดบดดัดของวง หยุกยาบับัดโรค คนทั้ง โดกยค้องประดังค์ เมอ
 นนพระจักรพงษ์ เต็ดจตงด้วยบัตใจ บัตนนายเด็น เคเวียม
 โยชพร้อมพลไกร ทูตแต่พระภูงไผย ทราบรหัดในบัตลด ดักครูปด
 เคียวใจ คำคนไทยพูดทุกคน พวกพาดตั้งตามชน นือกระบัตจคจริง
 จริง ระเบ็ดเอาดินทาน เริงจัดจ้านไปทุกสิ่ง ทหารชานาญยิง ปั้น
 ระเบ็ดผดคเปิดนกัน คนขไม่ذنทต มาสบตยวงเหยาเรียน คนตยง
 ไม่นัน มนัสบัตพลดคกตลง ทิวชายปลายดบัต พระพายพคคองเทยจรง
 คนถือไม่มันคง สบัตหตุคยุดไม่ไหว เขากถ่านารมวัด ผลหน่อผดค
 ระเบ็ดใบ ทุงนาหญ้าไลอ ใบระเบ็ดคตคทนกัน บัตบัตจคตั้งเนยง คำ
 เทียบเคียงไทยจ้านัน แปะค้ำเช่นรำพัน ถังนพจน์ ใช้ในสยาม คำบัตใน
 มกช คัดสกดเปิดนตามคความ บัญชอชฎาตาม แปะดว่าแผ่นมัน
 โคยของ คีดาบฏฐานแท่น แปะดว่าแผ่นคีดารอง เรียบเรียงได้
 เคียงทอง ทำเป็นฐานคระการงาม ทนิงบฏท่านแปะดว่า แผ่นมัน
 ฝ้านานานาม ฝ้าใหม่ฝ้าด้ายตาม แปะดจะ ใช้ได้ทุกพรรณ ครสกด
 บัตร์ จดว่าใบทุกสิ่งสรรพ ทานใช้คู่กับบรรมณ์ คางดะบัตร์พัต ใบคาง
 ทนิงของทพงผาย แม่คัตคดายเช่นใบदान กระต่ายแผ่นเงินกาญจน์ ใช้
 ไหวหารว่าบัตร์ใบ บัตร์นแผ่นจะแปะด ว่าแผ่นแม่ก็แปะดได้ แผ่นเงิน

แผ่นอุไร ก็เรียกไซ้บตรเหมือนกัน เช่นพระสุวรรณบัตร แปะกัซด
 แผ่นสุวรรณ แผ่นเงินงามเทียมกัน เรียกหรัญบัตรบาง นามบัตรตั้ง
 ญาบัตร แปะได้ซัดคำไวจาง แผ่นช้อยศุขนาง ตามนิยมกรมกระทรวง
 บัตรพดัวไบไม้ สำหรับใส่เครื่องบวงสรวง ส่งเวยทั้งบาบอง เทพไทย
 ไสยวิช สมบัติว่าถึงพร้อม คำไทยน้อมงามมี สกตศวดิต ฤาคร
 กัถอศอร วิบัติคู่สมบัติ แปะโดยฮตักว่าประมอญ ว่าถึงความแปร
 ประจน ถึงวินาศขาดทอรอน วิบัติมีหลายอย่าง คำพูดอ้างในอักษร
 สวดเพี้ยนผิดฐานกรณ ว่าอักษรคู่ควไป เรียกอักษรวิบัติ เป็นข้อ
 ขัดพระวิไญย์ จะตอดกรรมใดใด ไม่เสร็จกิจตั้งฆกรรม ชุนนางซึ่งมี
 ยศ ต้องถอยถยศเพดียงพตา ต้องถอยคองจองจำ เรียกวิบัติซัดแด
 เห็น เศรษฐมทรพย มายอຍยบพเอนเป็น สันทรพยคับแค่นเชญ
 เรียกวิบัติโภคะชนช คนมพนองมาก ศายพรัดพรากจำจากกัน อย่าง
 นทานจัดสรร ญาตวิบัติซัดสนใจ จะร่ำให้ครบจบ ท้าวทอนทบเฉดย
 ไซ จะชกยตายไป รำคาญใจท่านผู้ฟัง ในคำวาพิบัติ ความแปด
 ซัดเช่นหนหง หากเขียนเบดียนประนัง วิเปนพิตรไทรตรา พระสงฆ์
 ปดงอาบัติ คำในวัดไซกันมา ปดงความถึงโทษ ถองบัญญัติซัดชน
 ทำ เข้ามานั่งมาบัต ว่าโดยฮตักตั้งชุมคำ คือท่านที่ได้จำ เวญกระ
 สัตถอภิญญา ได้ถึงซึ่งวิเวก เกิดจิตรเอกฮคคตา มนุดมานั่งมา
 บัติใจมาจากโตกัย บัจจยสกดจอบ ท้ายด้วยฮประจำมี เปนคำในบา
 พี ว่าต้นเหตุให้เกิดผล เรียกเงินว่าบัจใจ รู้กันได้แทบทุกคน
 รอมไทยใช้ปะปน พากยมคชดคเปนไทย คำว่าयरบัตร รู้ไม่ซัดยง
 ดงไลย มคชฎาคำไทย ไม่น่าใจเปนตองเตียง คูที่เป็นมคช ด้วย

ไวพจน์ประพันธ์

ดังกดคอเรือเรียง จะแปดออกถ้ำเนียง ท้องแท้ไม่แนใจ ครทหนึ่งน
 ท่านจ่า เปนจามาชชช ยุกระบัตตะไนย คำแปดใจจ่าถึงคราว
 เขียนจ่ายุกระบัต ไครู้รู้ชัดจงดีบด่า เถาะคั่นคั่นเรื่องราว จังรู้แน
 กระแต่ความ คำบัตโมมคช โดยกำหนดนับดีบด่า รวมทั้งบัตดียาม
 ยดีบเอ็ดเด็รจวจา

บาท

๐ บาทข้างคำไทยหมด ดอด้กดตามตำรา บาทแฉดแฉดกายา
 ถูกมิตบาทเดือดดำดไทด คนชยาบพูดบาทหู คนค้ครุพูดบาทใจ กระ
 จกแฉ่นวิโดย แฉงบาทตาไม่น่าดู แฉงค้วดระครกาต เขียรบาทเห็นงาน
 ครุ ถูกคี้คี้คิดแค้นครุ เกิดบาทหมางระกางหมอง ทอดโนนตวางบาท
 หมาย ถึงมุดนายตามดของ ทำนุกถูกทำนอง โจทย์จำเดยเฉดยกัน นั้ก
 เฉงเด่นด็กกา ทอดบาทมาไม่ซ้ำพด้น แต้ม้อ่นม่อนไม่ทัน ชระนกัน
 หดายกระตาน บาทไทยใช้ประจำ ทังแปดคำเช่นรำชาน เวียนรำจ่า
 วิจารณ์ จัดเปนแผนกแยกให้เห็น ขอเชิญพวกนักปราช มาด้นนิบาท
 เวดดาเขิน อากาโรคนเปน ใช้ด้นนิบาทชาติร้ายแรง ด้นนิบาทจ่าประ
 ชุม ไม่สู้ชุมสิ้นเผื่อแฉง มคชไม่เปดียนแปดง ใช้ตรงตรงคงภาษา
 นิยายเรองนิบาท คำนักปราชท่านเด้ามา นิบาททิจจะฉา คู่อุปดักชัก
 เทียบเคียง แฉงส่ายอสนิบาท อึงอากาศเป็รื่องเป็รียงเดียง พุดกันโดย
 สำเนียง เรียกฟ้าผ่าน่าคกใจ อย่างหนึ่งอกาบาท พุงนุดฉาดเช่นคบ
 ไฟ กดมแดงแรงดูใจ กระดาบาทประกาศนาม อาหารบิณฑบาท
 ของอังกาตมากเหตอหดาม เดียงพระทงอาราม ก็พอตู้ เดียงคุดงมี
 แปดคำเช่นรำมา ค้วดอคราด้กดง แม่นยำจิตรจ่าทรง คงที่ ใช้ไม่

เปลี่ยนแปลง บาดรดินแดนบาดรเหตัก ทั้งใหญ่เด็กอยู่ระแวง สกตคร
 แผลง จากบัคตะมคชไซ ใช้ว่าบาดรพระสังฆี คำดวงตรงตำราไทย
 จินตามณีนโผย ท่านได้แจกแยกไว้มี ปาทะแปดจำเท่า เป็นข้อเค้าคำ
 บัพพี ใช้คำสูงศักดิ์รี ว่าพระบาทแห่งเจ้านาย หนึ่งพระพุทชบาท
 คนเกิดอนกดาตบุชราหตาย จงจำคำภิปราย ว่าบาทเท่าสกตทอ บท
 บาทแดงเงินบาท ตั้งไว้ขาดควรจำหนอ ให้คงสกตทอ เช่นพระบาท
 ชาคีเคียดกัณ อูบาทวะจันไร ใช้ สกตทอจวเรียงรัน คั้นคำจำดำคัญ
 อูบัทวะมคชไซ คัยริบราชรบาทัว เป็นฉกาจฉกรรจ์ไทย ทดรวม
 ไทยย เช่นอูบาทจัทฉนทมาฏมี้ คำหนึ่งคนระบาท บางนักปราชกัฟาท
 ว่าเป้นคำบัพพี คืออูบาทจวอเปนรือ บางท่านว่าคำไทย ไม่ควรใช้ถึง
 ทอจว รบาทสกตทอ เช่นระบัตชัตตยาม วิภาคไว้เปนสอง จง
 ตฤกตรองกระแต่คความ จะใช้ไหนก็ตาม ไม่ห้ามปรามตามแต่ใจ ปา
 ตะแปดจำบอง ตกเดยดองมาเป้นไทย เรียกกันอ้ออิงไป ว่าเชือกบาศ
 ศดอังกชสาร กรมพราหมณพฤคมิบาศ ฐิตีตปธাত্রชานาญการ เค็ก
 บัตติตรางคความ ตามบาทบทคชกรรม วิชิโหรธาสตร จันอูบาศนบอ
 ประจ่า ช้ทางโทษแนะนำ ว่าจันร้ายฝ่ายข้างไธย เต็มใช้ตจทอจว
 เหมือนอูบาทจวคัจจันไร จอมจบทภไศร แม่นไมททิจตวา ไปรดเกตุ
 ให้เขียนใช้ จันอูบาศนเช่นนี้หนา คันเรียงกันมา สกตใช้เป็นแบบแผน
 ศาธาใหม่คช ลีบาทบทใช้เป้นแดน เรียงร้อย่าดูแกลง คำบาตบาท
 ประหลาดหตาย คำบาทไทยมคช รวมทั้งหมดที่บรรยาย ยี่สิบห้าโดย
 หมาย หมู่คำบาทปราชประมอญ

มิด

๐ คำบิตในสยาม จำเพาะความไม่ถามดจน ฉาช่างกบิตกบจน
 เปนโรคบิตอดโรยแรง เจานเขามาเตือน ทำบิตเขื่อนพุดแอบแฝง เจ้า
 นนกระแวง เขายอแยงตาทอกัน ผ่าเปือกเรียกบิตคนรู้ คตมกบิต
 ผัน บิตहांไซครัน ตุกบิตหันกระชนชด ของสูงมชอคง พระท
 นงภทริบรู สำหรับราชสถิตย เมื่อฤกษ์แรกเถดงถวดย ความแปดก
 ชดแจ้ง ที่โรยแบ้งเจริญอัน พระครูผู้สำคัญ แแบ้งศารางวางแบ้งดง
 รายนคควชเวท ไครเพทพราหมณตามประสงค์ แดวจึงเชิญเต็ดจองค์
 กระษศรยนงบตตงกมนค ตงแตงนามตามกิจ ภทริบรูแท่นมกคด ถ้า
 หรับเจ้าภูวดต แกรราชาภคเฑกศรี นบิตไทยภาษา หกวาจาเช้นพาท
 กบคำหนึ่งบัพ รวมเปนเจ็ดเต็รจคำชาน

บุด

๐ จบบิตกิตคำบุดคร ไม่ต้นตุดไว้วิจารณ์ คู่่มบุดไทยพจมาน
 ตามพวงแหกแปดกภาษา นอกนมแต่บต ฝ่ายมคชแปดวาจา คือ
 บุดครแตภรรยา อิกบุดครหญิงแตบุดครชาย สำหรับเป็นคำดี ใช้พาทที่ทุด
 เจ้านาย กุดบุดครคำนหมาย ตุกครระกุดคำดำมัญ บันดาบุดครผู้ชาย
 มากเหตอหงายต้นด้วยกัน ควรเรียกโดยจำนน ว่ากุดบุดครบุดครระกุด
 บุดครคคำถามคช จงกำหนดค่นเค้ามุด ฝ่ายตั้งสัถฤษฏีพุน บุดครดประตน
 แผลง บุดบะแตบุดบผ คำบัพไม่มีแผลง ฝ่ายตั้งสัถฤษฏีแปดง
 เป็นบุษบบุษบา คำแปดว่าคอกไม้ ท่านก็ใช้มากนั้กหนา อีเหนาเรื่อง
 ชวา คิงบุษบาเป็นนามนาง บุ้ดะตะพากยมคช มีกำหนดที่ใจวาง

แปลว่าชาวต่างชาติ มีต้วอย่างเช่นพดอยบุคย์ หนึ่งเป็นชื่อเดือนนี้ เพราะ
 งามดาวชาวบริสุทช คงนามตามตมมุต บุษยมาศปราชพาที ความกม
 มา บุษยาลิเศกศรี ท่านจัดในวิธี อภิเศกเจ้าชรัตนทร ราชรถ
 เตียงเศกช้อม เครื่องชาวพร้อมเสงครดิน ชพเทียมดะออินท์ เรียก
 บุษยราชรถทรง ตาบศชื่อโคบุตร เรื่องตมมุตรามวงษ์ ชื่อช่างกะวี
 พงษ์ เรียกโคบุตรหางอย่างโค บุตรบุตรสืบวาจา พรรณาว่าตามโว
 หารเหตุเศกเศไโบ ราชณบัญญัติจคยบุตร

แปล

๑ คำเบ็ดภาษาไทย ไม่มีใช้ทุกแห่งหน มคชบทนิพนธ์ ควรหยิบ
 ยกทกวาจา นายเวรราชบัณฑิตย์ ท่านแต่งคิดตั้งตมญา เรียกชื่อชุน
 ชรรมา ชิบเศกใช้ตกด คอ แปลว่าประสงคคอดถ ชรรมบริยศรุเพียงพอ
 เจียนจางดามดอ อ ทงรดห่อพระคำภีร์ เจ้าฟ้าชรรมิเศกศรี กนตนิเหตุ
 แห่งวาที ชัมมะคำตนม อธิประอศรา แปลความตามชื่อเศก เป็น
 เจ้าใหญ่โดยชรรมา ตมนิเชอมวาจา ชรรมิเศกศรีแบบระบิต หนึ่งว่า
 พระภูเศกศรี แปลตามเหตุได้ทงตม แปลว่าเจ้าแผ่นดิน ตกดศอรอการันต์
 นฤเศกศรีคำมเศก โดยชื่อเศกเทมือนกน นราชเศกศรีตมร อีกรวามมา
 บันตม ชนาธิเศกศรีช่า รวตสามคำโดยนิยม แปลว่าเจ้าอุคม ทรง
 ยศใหญ่ในนรชน ก็คือเจ้าแผ่นดิน แผ่นเศกตมจบตมกต มคชบทยุบต
 บอกรคำเศกศรีเหตุแดง

ไบต์

๑ เรือไบต์ไทยอังกฤษ ช่างกันชิตคิดเศื่อแสง ไบต์คำอังกฤษแจง
 กิ่งว่าเรือเรือช่ากัน คำเรียกไบต์จิหาร แต่ไบรณมานานกรัน คำมถูก
 แบ่งบัน ชอบพูดตมภาษาไทย คำเติมอุไบตถ ชื่อกำหนดตามวินัย

ไวยพจน์ประพันธ์

จนถึงปลาย เป็นปัดของคณบางต้นยาว ออกของคุดบัพ แปรคำศัพท์ได้ดั่ง
 ดำ ว่าชอนนมมือจาก เป็นปัดของปัดขององคุด ดักรบพเรื่องพระเทศ
 บันเป็นเขตรชนกณทมิ ว่าด้วยท้าวโกดีย์ ประดาทพรแปดประการ แต่
 อกคโพิธส์ดอ ทานเวียงจัตเป็นวรรควาร เรียกนามตามเหตุการณ ว่า
 ดักรบพนบเป็นกณท บัพระตะวาภูเขา แต่พวกเราใช้รอหัน ตามตั้ง
 ดักรบพณณ์ แผลงว่าบรรพค่างาม

บป

๑ บัญบาปเราพูดใช้ นิมใช้พากย์ดยาม คั้นเต็มคำในคาม ภิระ
 อัดกคคเป็นไทย คำแปรไม่มรับ แปรทับศัพท์กันรำไป นานมากก็เข้า
 ใจ กนชดชดไม่ชัดสน คกตงเป็นคำไทย เพราะเข้าใจกันทุกคน แต่
 ฟังตั้งเกดกต ปยงกตอย่าดตเตย บापเคราะห์คือเคราะห์ร้าย ตาม
 ไหรทหายทักเฉดย คนอยาบทำบาปเคย ไม่ชยะแขยงใจ

บข

๑ คำไทยไม่หักบข คือหักขุขย่นเข้าไป คคอยู่เป็นเยอโย ไม่หัก
 ชาดกตาศจากกัน บขพระคำบัพ ดักรบพเอเวียงรณ ที่ใช้เขียนว่าบรรพ
 แปรว่าก่อนผ่อนตามกาด เช่นว่าบุรพทศ บุรพนิมิตร ใช้มานาน ทิศคั้น
 เป็นประธาน แดคั้นเหตุแห่งร้ายค บุปยาตายายญาค ษนกนารตชระนณ
 เรียกบุรพการี ทานทำคุณอุตหนุนมา ถึงครุแต่อาจารย์ ได้กอบการ
 ให้ศึกษา ตั้งสอนวิชา ทางโดกยคคัชรรม คอวเรียกโดยสมญา บขพระ
 กวรเหมือนกัน บุรพนกับคำบรรพ ไม่แปรดกกันโดยเนื้อความ ไปยก
 คาบุทอต จักรายรงคด้าตบตาม ตรีภูตหงายช้วนาม บุรพบุรค้เรียก
 ตามวงษ์ คือทานเกิดชนกอน ก่อตรีภูตโดยประดงค ดับเรื่องเนอง
 นามวงษ์ โดยช้วนตหดหันมา แม่กบบบอไวพจน์ มีกำหนดเช่นรำมา

สิบสามนับวาจา พอเจนจบครบจำนวน นึกเรียนเพียรเด้าบ่น อย่าตัก
 ดนเด่นตามตอ ตั้งจิตครึกโครมครวญ แบบกระต๋อนตำเนาในย คัวบอ
 จิตเป็นหมอด จงตราตรวจตามคำไข ชินชาญชำนาญใจ เขียนอะไร
 ไม่ขัดสน จิตข้อบอโวพจน์ แจกจบหมดบทยุบต ตั้งเกศเหตุแบบยนต์
 เยี่ยงถ่านาคำพิปราย

๑ โวพจน์กำหนดคัว

จัดแจกแยกคำพอ

บทอธิบายบอกตรอย

เพียรเด้าเพียรจำได้

๑ จิตเริ่มเต็มค้อมคัง

กตหมอดโวพจน์บอ

นึกเรียนนอยารวอ

อุดำหืออย่าต๋รรแต่รัง

คัวบอ

พากย์ไข

โดยละเอียด

ตักตักแต่จกตาดายลงน ๗

คัวบอ

บอกแจ้ง

เรียนเร่ง รุเฮย

ตฤษคี่ใจหวังต๋อน ๗

๒๘

๑ คัวบอแม่กน คัดแบบยุบต นิพนธ์เป็นกตอน คัดคัตจัดคำ

แนะนำนิกร เป็นอุทาหรณ์ งามกยกมา

๒๙

๑ ปุณบั้นแบ่งบั้น คำไทยไซกัน ตำนัญญาจา บัญชางมกช คื่อ

บทบัญญัติ แต่หากตถมา เป็นภาษาไทย ถึงไม่ได้แปล ฟังคี่บทกระ-

แต่ รู้แม่เข้าใจ บัญญามันทึบ บัญญาอ่องใจ บัญญาทรงไตร

บัญญัติแม่หย่า บัญญานคื่อ ทำนจิตเป็นช้อ เจตตักกรรม อนุ

ระบอบ ฝิดชอบบุญกรรม รู้อองทางกรรม รู้อองทุกประการ ๗

ปิด

๑ คำไทยใช้บั๊ก คีตาไม้หลัก บักใจไซงาน นาดำนาบั๊ก ย้าย
 ยักหลายตั้งฐาน บักข้างบักร้าน ไร่ไม้จบดง บักคำบาฬี แคคณเดิม
 ที่ บักชระตรงตรง แปลงชระเป็นชระ สระกักคง คำแปลงจำนง ว่า
 ฝ่ายบั๊กบัน ขางชนทุกมาศ คิลไม้คดาค นบดับหัววน เรียกศุกร
 บักษ ฝ่ายชาวแสงจันทร์ ฝ่ายข้างแรมสรรพ เรียกกาพบั๊กษ ว่า
 เป็นฝ่ายคำ ดวงเดือนมคคตา ยามคำประจักษ์ เขตขิงแบ่งบัน พระ
 จันทรเป็นหลัก ไทระทหายทัก อาไศรยคิล ขางชนทานยก เรียก
 ชุชนบั๊กษ เพยนไปกิม คามตั้งตั้งกฤษฏ ดิขิตวาที ความคงคิล ขาง
 ชนทุกเดือน คำว่าประระบั๊กษ แปลความประจักษ์ ว่าพวงกอนเบอน
 บิดเป็นตั้งครุ อยู่ตางบ้านเรือน เขียนบั๊กษจงเหมือน บักษชนบั๊กษแรม
 บักษนชด คำแปลว่าตั้งคอง มีบั๊กษนแซม คอหมุพทค ทงนกกกาแกม
 คำบั๊กษาแกม จำนวนเชนกัน กำหนดคำบั๊กษ แยกคายย้ายยก เช่น
 คำราพรณ เปนเจตวาจง รอมทงสามัญ ไม่แยกแปลกผัน แบบ
 บรรพคारा

ปิด

๑ ปุณาดกवादปิด นิคำไทยชด ดำมัญวาจา ตุกบั๊กเป่าบั๊ก สัตต
 บักปา บ้องบั๊กหัตถา ภาษาไทยตรง หนึ่งไนคำบั๊ก แปลงเป็นปรัด
 ใช้ตามประสังค เหมือนว่าทรงปรัด ผัดภักครผจง โดยความกักคง
 ว่าบั๊กถายา คำว่าบั๊กจย นนมไน มคธภาษา แปลว่าคั้นเหตุ ซึ่ง
 เปนท้อ ไศรยแห่งผด เกิดก้อค้อตาม หนึ่งบั๊กจุมัน คำนพุดกน
 กชดเนอความ ว่าของเกิดอยู่ จำเกาะหนานาม รัตตามเห็นตาม ได้
 ทุกตั้งอน ทานเพยนเปดยนบท แปลกจากมคธ ว่าปรัดยุบัน คนอ่าน

ไวยพจน์ประพันธ์

อ่านดู จรุงรำคาญ ว่าคำเดียวกัน บัจจุบันจากที่ บัจจุต์ไต้มย อัก
 อย่างท่านไซ บัจจาตักมี แปลว่าจอนรุ่ง พวยพุ่งระพี คำหดองพาท
 บัจจาตไต้มย วิชัฎการ ใช้แสดงแสดงสาร อยู่เป็นอาไป เป็นคำดำทุก
 เกินนักคนไทย แต่จงเข้าใจ ตุจคำรำชาน บัจเจกะโพธิ ไต้ครัด
 เปนไต้ด คต้ายโพธิญาณ ไม่ปองไปรดต้ดัว ให้พันดงสาร บันด
 นิพพาน เช่นองคกศพด ไม่ครัดเทศนา ตั้งสอนประชา ให้ถึงมรรค
 ผล ตัดช่องปดองปดอด รอดจำเกาะคน เรียกนามตามยด บัจเจก
 โพธิญาณ คำไต้สจรรยา ชิปตึ้นนา ใช้มานมนาน เปนคำแปล
 ยาก ไม่มากสำธารณ์ แปลความวิตถาร ว่าชิบตี เปนเจ้าไต้สจรรย
 ศฤงฆารกรรมกรัน มังมุตพุนทัว อิศรานุกภาพ ปรามปราบอริ แม่
 พระบารมี ทิวทิศโกอด อิศราชปติ คำนักชด แปลอย่างเดียวกัน
 หนึ่งอิศรา ชิปตักังรร เปนคำเดียวกัน ไม่ควรกังขา บัจดาสระจาศ
 คำนี้ไม่คงาศ นักปราชใช้มา ตมหายใจเข้า โดยคตองนาคา ที่ใน
 กายา เราท่านทงหลาย หนึ่งบัจดาสระจาศ คู่อุจจาระ ซึ่งมีในกาย
 ไต้ดเลื่อนเคตอณา ตามเงตฉาย ครันพันจากกาย ก็เป้นบัจจูกต
 บัจดาสระจาง มคธมีอ้าง ใจเป้นเต้ามุด แผลงเป้นปรัด จักเคิมเพิ่ม
 พุน เหมือนคำพิศทุก พระปรัดเรื่อนจันทร คำบัจดเหต่าน ฌนจะ
 แนะช ซึ่งทงำคญ คิวตอังกต มคธพากย์พรวณ เดรั้งแกตงกลน
 สรร ประพันธ์พจนา เมืองอินทรบัถ แฉ่นแกฉ่นกัรรูฐ ไต้พศนศรา
 คิวตอังกต แบบบคบัญญัติ มคธภาษา ังมญานคร ในบอไวพจน์
 แจกคำจำจต บทอุทาหรณ์ นบยตีบเข็ด ฌนเดรั้งนิกกร ไม่ถดทต
 ทอน ถังนกรบจบดง

๑ จบขอไวพจน์แก้

หมงดยอพอยดยิด

ไปพิศดารมิน

ยัดบวาจาได้

ควรถวิล

หยาบไซ้

ฉันทน์ พียงแฮ

ตรวจแฉ้วดงกตอน ๗

๑ หมงดกตจกแจกตง

จำแนกจำนงพอ

ทอดท่ายฝ่ายคำฝอ

กตอนตุรางคณางพริอง

คจผอ

พจน์พ้อง

ฝากเพิ่ม บ้างนา

พริ้วชาส้วตระเบ็ง ๗

๑ จะรำคำค้น คือคำว่าผล ประคนว่าที่ แรกเริ่มเต็มใช้

คำไทยไม่มี เอาคำบาป มาใช้เจรจา จึงต้องสกัด คัดลอกกำหนด ตาม
 บทบัญญัติ ถึงแปดไม่ได้ แต่ใช้กันมา ตั้งเกดตั้งกา ก็รู้โดยหมาย
 คือ ดกษณผล ก่อเหตุข้างต้น เกิดผลข้างปลาย เช่น พฤษ์งามงอก
 ผลตอกคนตาย เหตุต้นผลปลาย อธิบายเค้ามุด เหตุเพราะเซานา
 หวานดำเข้ากดำ ดงแรงเพิ่มพูน ไตรวงไตเม็ด ตำเรือบริบูรณ์ ผล
 เกิดแต่มุด เหตุต้นคนทำ ผลว่าผลแตก ขยายย้ายแยก จากเหตุ
 ต้นดำ เรืองนจทราบ ฝ่ายบาปบุญกรรม ที่คนกระทำ เปนเหตุ
 ให้ผล ถ้าบาปเปนเหตุ ชักไปโนเชตร ชั่วร้ายทรพด ถ้าบุญเปน
 เหตุ วิเศษศุภผล ชักได้ไปดต มงกตส้วดี เหตุผลมคช ตัวอย่าง
 อ่างบท คำใช้มากมี แต่ไพลยาม เดือกความพาท พุดอย่างผู้ดี
 ถูกไม้เรียกผล กับผลประโยชน์ มักพุดคิดโอริ อยู่แทบทุกคน คำพุด
 เหล่านี้ ไม่หนีแยบยนต์ ค้องในยุบด เหตุต้นผลปลาย ๗

ณ

๐ ฝนกำลังยาม กระจ่างโดยความ ที่ใช้หม่นหาย อักษรผันแปร
ห้ามแต่คำตาย แปรผันกตมกตตาย ผืนหน้าผายผัน ผืนกับผืน คำพูด
บางที่ ว่างรอบคอบกัน บางที่ก็แตก แยกคำจำนน ผืนหน้าหากัน
ฝนภักตร์บุรพา หนึ่งคอกบวผัน มื้อย่อนนัต ในท้องกงศา ปางพระ
ทรงธรรม ผายผันยาตรา สระสระธารา ทรงเต็ดบวผัน เนื้อความ
เช่นนี้ คำไทยพาที จัดเป็นด้ามมัย ไม่ต้องอดีตแปร รุแนทงกัน
จงจำสำคัญ สักคนอนิด จิตรผืนชนะ แท้คำมคธ ดยามอย่า
ถวิล ว่าใจคนรม โดภถันฮาจิณ หนึ่งว่าใจคน โดคห่างทางธรรม
หนึ่งผืนชนะ เป็นชื่อพฤษะ ทานใช้ประจำ คือคั่นตะกร้อ คู่ก่อ
เวรกรรม กับหมักกายคำ คึงกับกัตปมา ถึงมาตรแปรได้ ไม่มีที่ใช้
ในสยามภาษา ชักมาดมทบ พอครบจาวา คำผันพรรณา ช้แจจ้งใจ

ถึง

๐ ผงฟงโทเอก เขียนมาอเนก แบบภาษาไทย นามงรวงผง ผง
โทชานไซ ที่ฟงฮาไศรย ฟงเอกฮาจิณ ๗

ณ

๐ พุดผัดคำไทย เจียวผัดอะไร จะให้ใครกิน เราพูดเพี้ยนผัด นัต
หมายนายนิล คนผัดหัดดิน ผัดพ้อข้างพาด เหล่านภาษา ดยาม
พจนาน ใช้มาเนิ่นนาน ด้ามญญะพากย์ ไม่หลากสาธารณ์ นักเรียน
เขียนอ่าน รู้ได้งายตาย คำว่าดัมผัด นี้เป็นคำอดีต ชาติพิปราย
แปรว่าถูกต้อง สอดคล้องเกียดกาย คดงเคด้าบ คตตาย ดัมผัดนอกใน
ดัมผัดหลายอย่าง คือแข่งกระต้าง แดอ้อนดะไม ดัมผัดเกิดสุข เกิด
ทุกข์ในใจ หยาบดะเอี้ยตชานไซ จัดไว้นานา ๗

มุต

๑ ขาวตายแทงมุต ฎากันออกตุด ไปดอกตำรา ตำมุตตำห้วย
 ที่สายกงคา มุตมุตขมมา เป็นสิ้นทั้งกาย มุตเช่นตั้งว่า ดยามภาษา
 วาจาพิปราย ปดามุตเบ็ดหย่อน ปดาห่อน โถดักตาย มุตอนดินตาย
 ในสายชดชี่ มัธยมดมมุต ไม่หมดจิมติ ต้องซ้ำทำทวิ เพราะ
 จะเกิดอนกดาดี จากดำครวฉี่ โหราดำกร ดมมุตสุพจนา ๑

๑ คำพูดว่าผี ดยามวาที เบญจระวาจา ผีเกิดในกาย ผี
 ปากวาจา ผีมือเดชา ผีเท้าผีพาย ห้าคำหนอ ท่านใช้ควมฝอ
 เช่นแบบบรรยาย แคตถกวนน พาทมกกตาย คงแต่ผีกาย นอกพัน
 เขียนดี ของโบราณไซ ถ้าเขียนคงไว้ เห็นใคร่จะดี มีไซเห็นอยยาก
 ถ้าหากโตมี ท่านผู้กูร จะว่าเขียนขอ แพร่นำคำแปลก หมอจดนยาย
 แยก แจกควมฝอ คำไซไม่มาก วิชาคเพียงพอ ต้นเค้าเหต่ากอ
 หมอจดผอพจนา ๑

๑ จบหมอดตรวจจรเสร์จสัน ดารา
 รอมลับแปดวาจา แจกแจ้ง
 ตำดับนับตมญา ไฉพจน์ ผอแซ
 เพียรคิดเพียรคิดแกดง กถันไฉจวนจำ ๑

๑ แคนจะชเรอง พอไฉ พจนเฮย
 รอมรวบพอกอไทจ วากย์เว้า
 ตำดับนับเรียงไป จวบจบ หมอจดนา
 จงอยาดมเดอนเค้า คัดคนฉบับบรพ ๑

ฉบับ ๑๖

๑ พอกอต่อเคียงเคียงกัน จักรจบรำพัน ไฉพจน์กำหนดนับปน
 ผู้อ่านอย่าคาดจิตรณม ว่าคดระคน คัดจำเนียงเยียงกัน ๑

พณ

๑) เบื้องคนแจกพณด้ามญู ดยามย่นย่น ยดอย่างท้อข้างออกไซ ข้าพ
 ว่าดาตาสไป บูราณคำไทย เขียนไว้ตักคนอกจว จะนระว่าป่าแดงจน
 คำแปลดงแมดงผวน เป็นพณพ้งยดอย่างคุด จุดพณป่าเต็กค่นมดู มหาพณครุ
 ทานแปลดว่าป่า ไหญ่ยง พนจรกว่าพรานเดินตง พนตื้นที่ค้ำคอง ว่าราว
 แห่งป่าดำธารณ วัตพระเชตุพนวิหาร นามเค้าชานาน เทียบตามอาราม
 กอนมมี อนาคตปิณฑะเรฐู เตือนมได้โยคี้ แต่ของค้พระดำค้ดาจารย์
 ชยสงวนพระเชตุกumar สร้างเป็นวิหาร ถวายแต่พระชินวร จึงย้างเฮานามกร
 โอรสภุชร พระเชตุผู้เจ้าของสงวน ชยวัตเชตุวันต่มกวด ดยาม
 กระบอง เต็มอูเป็นเชตุพน มคชตักตพ้องปน กับไทยแม่ถน ระคน
 คัดอนนิตนาม คาทานีพณซ์แปลคความ ว่าท่านผูกตาม คณระแดงบาท
 บทฉนนท กายยกตอนพระเจ้าทรงธรรม ทรงแต่งประพณซ์ เรียกว่า
 พระราชนิพณซ์ ผ่าด้านผ่าหตอดวยจน สัตตทอส์ากด กิมพดพศรานาม
 ตรง กองทพทวยหารจตุรงค์ เป็นแรงแห่งองค้ นระราชราชภูชร
 เรียกว่าไพร่พดนกร พดรบราญ์รอน รุกรบบทดบดำทั้น หนึ่งเรียก
 จตุรงค์เส่นนี้ คือพดห้ษคี้ พดรถแดงพดอ้ค้จว อี้กพดกพดเตินบาท
 คี้เหต่าเตินา นนามว่าพดจตุรงค์ กองทพท้นบจ้านง เรียกไพร่พดตรง
 คระหนักประจักษ์ค้ส่ากด ซามแดงไทยเรียกซามพด ค้านประตณ ประ
 คคพดโยธา หนึ่งองค้ค้ดมคี้จค้ค้ค้ค้ ทรงก้าตั้งฮา นุภาพพระญาณตึบ
 มี จึงได้ทรงนามพระศรี ทศพดมุนี ว่าพระทรงแรงตึบประการ ๑
 ระพดว่าพดกค้ฮาญู สรพดไซซาน ว่าคนก้าตั้งค้จาม ๑

พณ

๑) คำพณเช่นพุดโนสยาม คือนับเรียงตาม ตึบร้อยเป็นพณหนึ่งคอง
 พุดเพื่อว่าพณพาดง เฮาผ่าพณอง แวะเวียนให้ถูกผูกพณ บ่อนถั่วเต็น

พาน

๐ พานพานไทยพูดประจำ ไต่พานทองคำ พานเงินแต่นาคทอง
 ขาด ปลูกถัฟานทอดไม้ใหญ่ยาว บางทีมีราว ค้ำมคตของแดงฝังขด
 แหพานพราวมมากตากจน ได้ด้อมปลาดจน ก็จับมีจณามาขาย พูตระ
 พระพานอวยบายกาย พ้องพาน โถดักถาย แดกถับเขาเชือกพานคู้ พาน
 ไทยพูดใช้ชินหู ชดชดเชตชู มีอยู่เพียงหกวาจา มีพานพูดตามคำบา
 ฟ้าใช้กันมา เป็นชื่อแห่งองค์อมรินทร์ คองท่งกตมอชนิด บางคน
 เขียนมัน ดักตค้วพอบอศวร พระนิพพานนฤพานด้อยบส่วน คองตาม
 กระบจน บาพดักตมอชนิด บำหนิงนำค่าง โรยริน อยาคหยดอ้าจณ
 บเวณทวอจณจาร ปลายแดนฮินดูตู่ฐาน เรียกบ้ำหิมพานต์ เพราะมีนา
 ค้างพว้างพรม ดักตมอศวคณนิยมน การนค้ดร์รดม กบพจนทเรียกหิม
 วนต์ ค้างว่าบริพารอนันต์ คานรวมกัน กบค่างทวอบริวาร แบ่งงวอ
 เป็นพอบควรการ รอดักตพจมาน บงคขมคชบทม คนพาดรานร้ายราว
 ทุจรีตไนตรี ทวารบเวณบาปกรรม เรียกว่าคนพาดจงต่ำ เห็นยกได้
 ไลเจ้า ว่าบทดักตค้วดอ ชักค้ำอนนชพาดกพอ จะรู้คั้นคอ ทคออท
 เพิ่มเต็มค้ำ อนนชอว่ามีคบอศคด้า บอเห็นชวาค้า แดเคาคบงคองตน
 คนพาดอการปุนกัน ไม่รู้ทอน จะผิดจะชอบกอบการ ทำไตใช้แต่
 โมหานธิ งานจักเดียงงาน บองคบ้อออคยอมใจ เช่นนอชพาดชานไซ
 เป็นชื่อคานไน ยุดตคณร้ายแรง ประพาพเป็นชื่อแกวแดง จักรพาพ
 ขอบแฝง จังหวัดพิภพโดกา ดองก้างดักตพอบา พิแจกจวจา พย
 จบพอบครบหมจคพาน

พิน

๐ นายพินค้าไทยไชชาน มคชค้ำชานาน ว่าพินแดงพินพาทย์มี
 พณนคอกกระจบบี ชงถ่ายคคคิ พณพาทย์คอบปของกตอง พินทว่า

เพื่อน

๑ พุดว่าปลาดูเพี้ยนตาย บอต้องชบาย เปนบทสยามภาษา
วิระมคชวาจา ใช้แดงแดงมา คือคนหม่นมากปากเพียร ฯ

พง

๑ เดินป่าฝ่าพงองเวียน พงไทยใช้เขียน จำงแต่พงเป่าตาย
ปลาดูพงหอยกระพงหาย บอต้องเคิมปลตาย ด้วยพงนกงด้ามญี ษาพิ
มว่าพงษพนธ์ วงษพงษเพี้ยนกน กักรรเปนคำเดียวคง เช่นว่าพระยา
จรพงษ ท่านใช้จำง นบคักตกระกุดเขอดาย ต้มนคพงษพิปราย
องรอบเรียงราย วิเศศวิศุทธยุดม จรดนคพงษนยม ตำตบพุกรม
แต่ต้นคตอดวงษมา จรโรกระยะพงษวงษปรา กฏยศดมญา ทงตอง
ประเดริรูเด็คต อภพงษวงองษยงทอ อักคานึงมี ต้มนคเทพยพงษดรร
ว่าวงษต้มนคเตจญี คือกระษัตริยอน สูงดุดมมนุษย์บอบูน หนึ่งข้างมี
ดักกระกุด ท่านนับประยूर ด้อย่างทแยกแจกพงษ พงกหนึ่งพระพรหม
ทรงหงษ รังตฤษติจำง กนบว่าพงษพรหมมาน พงกหนึ่งอศักร
บันดาน เรียกนามตมากาด ชื่อว่าอศักรพงษพรณ พงกหนึ่งนารายน
รังตรรค ต้มนคเรียกกัน ว่าวิศณพงษกร พงกหนึ่งพระเพด็จฤทธิ
รังตฤษคินามมี ว่าอคนพงษคช ทงตพงษนปรากฏ แต่งนามยศ
แห่งข้างแดงางเทจญี พงษนชอบบอการนค บางอาจารย์ตรรค บังคบ
ว่าศอกคอกจร คำพงษจะแจกจำงอน ให้จบกระบวน บอต้นบอดุดวาจา
ให้เห็นพอเปนอุทา ทรณพงษภาษา มคชเปนบทศัพท์ไทย ฯ

พัก

๑ หยตพักสยามคความไซ ถด้าพักมีโน ตยามพากย์มากมุด
แดงพักพวนกนเพิ่มพูน เหมือนว่าเกอูกุด เป็นทพานกนอาไศรย พระ
ภักตกร้าพุกพากยไฟ เราะเรียกใช้โน ราชาศัพท์สูงวาที ใช้ทอ

พุทธเจ้าความ ว่าพระผู้แจกคุณของ คำศรีเฝ้าภคยศวรรตของ แปด
 คามละบอง ไนบทมคธคำตรง คำมีตั้งนงามตำรง ศรีตอตั้งตบนิยง
 บัญญัติว่าคำสูงศรี อนึ่งจากยบาฬี ดยามพาที ว่าพากยแดพจนภาษา
 เช่นกัมพชพากยชวา พากยแดมดา จะพากยหริภุญไชย ดยามพากย
 คือภาษาไทย มคธพากยไพ เราะคำแห่งเซามคธิ พากามพากยเซาบุรี
 อังวะวาทิ คือมานพมาตบดรรพ์ พากยเคตงภาษารามัญ ตั้งตั้งกฤษฏ
 ยัน ว่าพากยแห่งพราหมณอินดู พากยแปดจัดตามแบบครู ชักมาให้
 ดู ให้รู้วาทพากยภาษา คำเต็มว่าวิจักขา แมตงพิพากษา ว่าพูด
 วิเคศคัตตสัน คำพากยเหต่านศวรรตจิต ใช้มาฮาจิณ แต่ยากจรูใจ
 ความ ๗

โพก

๑ ผ้าโพกนั้นพวกคำดยาม สกตกอตาม แมกกทียกเปนไทย
 บริโลกว่ากินคำโน มคธอติใจ อัดอย่างว่าเครื่องใช้สอย อูปโพกน
 กัดงรอย ว่าของใช้สอย แต่แปดกทใช้ โกดเคียง สัมโลกว่ากินพร้อม
 เพรียง คืออยู่รวมเวียง ติดยกินแดนอนนอนนัน อีกคำวาทโกศระชั้น
 กองสัมบคือนัน จะกินจะใช้ไฟรบุดย โภคะทรพยนค้ำแกมุด ไทยพูดเพิ่ม
 พูน บพักจะแปดบรยาย คำพอแมกกมิตดา ย คำเช่นพิปราย ประ
 จจบบั้นจบครบครัน ๗

พด

๑ แมกกค้ำพดตำมัญ เช่นไทยใช้กัน ว่าไม้คพดคักะบือ ช่าง
 เงินโบราณชาญมือ สันทคหิตปรีอ พดคังงแดงกตอกตอกตรา พุดพด
 โทพิชวาจา ดยามภาษา ถ้าเห็นยกแดเรียก ใช้มี กำหนดพจนไนบาฬี
 วจนะระเคิมที ทานแปดงเฮาจอยเปนพอ จึงใช้เขียนพจนคังนอ การันค
 ไว้พอ กำหนดว่าพจนถ้อยคำ เช่นกับพากยพจนศวรรตำ เห็นยกจง

แม่นยำ ถ้อยคำภาษาวาตรง ไวพจน์วิจารณ์จ้านง แผลโดยประดงค์
 วิจารณ์ซึ่งคำกล่ายคดง พจนาคณิศกรร่าพอง แผลจงถองถึง ว่าความ
 แห่งถ้อยคำคน พจนานในตำรณุสนธิ ว่าถ้อยยับด ในแบบคติมหาย
 พจนวิลาศนอชบาย ว่าเชิงเยื้องกดา ย กระทบที่ถด่าจวาจา พจน
 สุนทรธมญา คำแห่งเสมียนตรา นนแปลว่าถ้อยคำดี เอกพจนพหูพจน
 บาลี ท่านใช้มากมี ในที่บังคับศัพท์แต่ง เอกพจนตั้งเดี่ยวอย่าแสดง
 พหูพจนแสดง ด้วยของซึ่งตั้งมากมาย แผลคำเช่นว่าบรรยาย กำหนด
 อย่ำกดา ย ศิวอัสกตหมตกัน เจ้าเมืองกมพชฎกพัน คำนกดั้ง
 แผลคำว่ากมพชฎา ท่านดคดบอัสจระรา เช่นทุกเจดง ท่านยกว่าทกวันวาน
 บัพพะระคมคชคำชาน ท่านแสดงแปลงธาร เปนบทบรรพตฎฐา รือหัน
 สกตคอตรา เช่นใช้กันมา กมอยู่มากหดากคำ วจิตะมคชพจน่า
 นิเทศทางธรรม เปนตั้งสกฤษฐ์ว่าที่ เปนพรตเช่นบทใช้มี ว่าพระมุนี
 นักพรตท่านอดออมใจ ฤษัธร้างพรตอยู่ไพร คัดบ่วงห้วงโย รักษา
 สมาชิธรรม การที่ประพฤติแม่นยำ เปนแบบประจำ ท่านจัดว่าพรต
 จริยา แจกพดกำหนดจวาจา ถ้าฉบับนี้มา ทั้งหมดสืบตามคำคอง

พัต

๐ ตมพัตพุดคำไทยตรง อยู่งานพัตองค แดได้คะพัตคิตพัน
 ดนเจ้าตอดกงพัตกัน ทรุกให้เที่ยงทมิ ณะที่ทุดมหดมเดม กงพัตพัต
 ด้วยไบกเบน แม่หญิงใช้เจน ประจบประจวบรอบเรียง พัต ไชกจามร
 คุ้เคียง พัตต่างต่างเดี่ยว ตำเหมยทที่เรียกในดยาม สกตคอตอดอ
 ความ พัตด้ามเบูนาม จำแนกแดแจกคำไทย พชนนนำตั้งได้ย
 คด้ายกับคำใน มคชนบทวิชชนัน ชรอยแดแรกเดิมที่ จะพุดวิชชนัน
 นานพดตเปนพัตคำกดา ย พรตมะพัตมะนะใช้หดา ย โดยบทชบาย ก็ว่า

เจริญวัฒนา เช่นนาพระพพัฒน์ตยา ว่าน้ำใจดี มัคคเจริญราชการ
 พระยาศรีพพัฒน์นามชาน ตำแหน่งพนักงาน พระคตงตั้งค้ำคองกรม
 ขุนพัฒน์ดมบคุดม แคมกหมกหมม เปนมกนบรชอยพนิ รัชฎากร
 พิพัฒน์สร เค็กช้อหออัน เปนท้องพระคตงใหญ่ยง แปลคความตาม
 คับทประตงค ภาษาไทยตรง ว่าทเจริญอากร ทิวเขตรแฉนแฉฉน
 พระนคร รวงมทรพยอากร แดราชทรพยทงผอง บางคนเรียกรัชฎาปอง
 ค้ำข้างเงินทอง บอคองกับค้ำรัชฎา บอมัควรธือเปนค้ำรา คัดแปลง
 ราช ชิบายบอชอบเชิงการ จักรพรรดินามเจ้าจอมปราณ อาณาภาพ
 โไพศาล ได้ผ่านพิภพมณฑล อาณาแม่ทวดลาด ทวีปตั้งค้ำบด
 คดอดพิภพจตุรงค์ มีจักรแก้วทพยโศภณ อางบันดานคด ให้เสด็จ
 ตั้งราชฤไทย อางให้จักรแก้วเปนไป โดยประตงค้โต ประตุงค้ำริห
 ทุกประการ จิงทรงบรมาภิธาน จักรพรรดิภูบาด บพิตรผู้ใช้จักรทรง
 วจิตถาแสดงพัตราตรง แปลค้ำจ้านง ว่ามาทุกขอย่างค่างพรรณ ใช้ว่า
 พัตราภรณ์ดรร ประตัมค้ำกัน ว่ามาแดงเครื่องแดงกาย ภัตกรภอภรรยา
 ชิบาย ว่าเข้าตุ๊กหมาย สกคตจวดอรชเคิม เช่น ใช้นิจจระภัตกร
 ค้ำเสริม ค้อเงินจุนเจิม กับเข้าเข้าตุ๊กทุกฉน หนึ่งภัตกรทอรช
 การนค ดุงเช่น ใช้กัน ว่าภัตกรมุขมุนี แปลค้ำหน้าจ้าเจริญศรี
 อกค้ำหนึ่งมี ว่าภัตกรบิฐบวร พระทึง ไรยแบ็งตยมพร อภิกเศก
 ภุชร ดุงบทชิบายภายหลัง หมายตราคความชอบชาวคตง อ่านช้อคนพัง
 กษัตราภทรภรณ์ แปลค้ำเครื่องแดงอรชอร เจริญศกคตงนทร ทิต
 เสออนตงวมอินทรย ภัตกรมว่าเท่าชุด พศคัพาท เปนช้อแห่งชองมา
 มา ค้ำเคิมวัตถุแดงมา เปนพศคูปา ษาเรียกค้ำเหมียกในพราหมณ

ล้มพัจฉรินแปดตาม คำใช้ในดยาม ว่าต้นวาชาดขบขี้ ยกเป็นชอ
 ราชพิช ยิงอาชานาม เมื่อครุคที่ตุดเขครณ นำ แจกพิศไทยชอมรวม
 คำ ดิบเจตประจำ ที่จตเป็นหมอดตครวจครา ๗

พาด

๑ คำพาดพูดในภาษา ไทยใช้เจรจา มีมากบอหดากจำเนียง เขา
 ไม่พาดเรียบเทียบเคียง กตอนพาดแปะเรียง พาดบ้านนผ้าอะไร พาด
 ราวอีกพาดมันใด พระองพาดชนไป จนยอดโคนคโคตครัน ตั้งวาศพูด
 พาดพังกน เหนตามถ้ามัญญะพจนตักตักตอ ภาษนะใช้ตอยคัจภอ
 ภรรยาควชชอ ตักตแตอ่านออกตรง ไต่เถาตทองคำเครื่องทรง ราช
 คับทคง เรียกพระตุพรรณภาษาหนอง ตักตชอนนอการันตปอง เขียน
 ความดระบอง บอณิตฉบับแบบบรวัพ ว่าตองพิพาทยนิยนิ . เกิดแก่งแย่ง
 กน แดตองในพ้องคำหา พินพาทยนิศาเต็มบาพิ พากยภาษา เหนอง
 นบแคศบทอชาติ เขาจาเป็นพาแปดงอ เป็นยอเด็ริมทวิ คนครีแคตตั้งช
 กงตดาว ตัดตบ่าบรрдาน เดีงก้องกิงงาน มกชทวนเรียกจาท ใน
 ดยามความแยกแปดกม กัทนตคนครี ตำหรับแดงจงจอง ปัดังระ
 ฆาตฆองกตอง ตระโพนอถัดอง นานบตำบรววมคง เรียกว่าพินพาทย
 ครบอง เป็นชอจ่านง ที่นับในศับที่ถ้วนดยาม อาพาชโรคเมียนรูปนาม
 แปดให้ชตคความ กือบ้อยแดใช้คำคง ตำหรับพูดในพระสงฆ์ คังพระ
 ดมฺหวงษ์ อาพาชเป็นโรคเรอริง ประพาศ์พอพิณพจนัง ค้อคอประตัง
 ตักตมคชคำชวน แปดจาแรมราศจากตฐาน บัดนโหวหาร ช้างไทยมก
 ใช้เทียบวชม เรื่องดะครบทกตอนกถ่าจธม ตำเนานิยม เด็ดจประพาศ์
 พงไพโร เด็ดจประพาศ์ชดาโดย ประพาศ์แรมโกด เด็ดจประพาศ์ยาตรา

ไวพจน์ประพันธ์

ประภาศกถาภรรยา จำพูดเจรจา เช่นครัดประภาศพจมาน ครัด.
 ประภาศกัททายนายปาน ประภาศตามถาวร คตอนันตมีมา ประภาศ
 ประพาศันนา เปนต้องวาจา จงจำทนายแปรแปด ตั้งฉากสมพาศกระแด่
 ความเดียงกันแปด เขาจะเปนพระแปดกเดียง แปดว่าอยู่พร้อมร่วมเรียง
 สยามดำเนียง สมพาศว่าอยู่สมดัง คือหญิงกับชายอยู่ครอง ฤๅ
 เดียงมดอง ดวยดอบดวยดกรกเซย ก็เรียกสมพาศตามเดย รุกนตาม
 เศษ ที่ไรประดิดคคกถย คำหนึ่งหน้าภาษากร เดียงรอเปนขอ
 คตภาศนภภรรยา คำแปดว่าดวงพระอา ทศยธองนภา ดังคคดวขอ
 บอคง เช่นคำภาษากรวงษ์ แปดโดยจำนง ว่าพงษ์อาทศยเทวัญ ดทช
 เกจจำนน คำวงษ์พงษ์พนช บังคับคตออกอักษร บริภาษว่าคตตรอน
 พุดเพี้ยเยี้ยหยอน กะทบกะเทียบเปรียบปราย โอภางษ์ว่าแดงสว่างนาย
 เณตณพรวณราย แดเรียกเพนชอรคมี หนึ่งคำเครื่องหมายผู้ดี คนมีก
 พาท ว่าทนายสมพาศนา ความนดุดมคำภีรา พุดตามกันมา ก็แดง
 เอยศทพยต้น จะแปดให้คตองตามระบิต คนไม่เคยยิน จะแย้มจะ
 สรวอดทวงถม พาศนาว่าเครื่องอบรม โดยโตกยนิยม พุดอ้างว่าบุญ
 หนหง เปนเครื่องอบรมตราครัง คตคามตนตั้ง เจาเงอนขอเคตอน
 กตาคถาย บุญหงอุปกมภตบถาย มยคคกคทถาย สมบูรณสมบค
 อศรา เรียกทนายสมพาศนา บุญอบรมมา เปนเค้าเช่นมุดพุนผด รวม
 พาศชอมถยามยุบด เดริงถารนุถนช ประถมถิบห้าคำควร ๗

พิศ

๑) หมวดพิศคคคำจำนวน แจกตามกระบวน ขอแปลขอพ้องคตอง

คาม แบบฉบับในคำถยาม แต่หากคคความ ว่าพิศว่าเพ่งแดงแด งาม

พิศพิศดูต้งแซ่ งามค่าน้ำแฉ กระทบงกักรคำไทย แต่คิดคูน่าต้งไฉย
 เห็นเข่นคำไทย ควรใช้ต้งกตตัวตอ เหตุใดจึงใช้ต้อตอ เหตุอคนคนตอ
 จะเขียนกัเตียนตามกัน ประวิตรบพิตรคำมัน ว่าท่านมีต้งรพี ต้มบัก
 เปนที่ปดมใจ ตรต้งกรวมไป ท่านมีกวางใน ท่อนท้ายพระนามใหญ่
 ยศ บรมนารถบพิตรตอบท ตำแหน่งกรมตด ตงมากมีหลายนาม
 บพิตรชอเขตตดตาม ค่านแปดคตวาม ว่าแต่จว่าต้งร้างบารุง พระอาราม
 หตวงในกรุง เทพยไต้ตง อดราชบพิชนามชนาน แปดคตวามตาม
 ศับทไโบราณ เปนไทยไชชาน ว่าจตกระษตริยต้งร้างทรง พทยาตอวิชา
 ตรง ท่านแปดจ่านง ในต้งตฤษฏฐภาษา จึงเข่นค่านแปดงพทยา ตอ
 อย่างมีมา เข่นพิชยาจรจร ผู้ทรงคตวามรุกรุกตงอน คำหรับรายรอน
 พรอทแต่แร้แต่ตหลาย เพียรฆ่าพรอทตอตวาย ฤทชเกิดกบกาย จึง
 กตวายจกตบนามกร เรยกวพทยาจร ราวเรตงตงห จเรเทจแต่จรง
 จงตรอง ค่านบอย่างหนึ่งแต่ตอง อย่างต้ามอย่างปอง คตอจจนตบ
 รอยพน ตาคบตงชยาเวยงกัน เอกะพิชมัน ว่าชองอย่างหนึ่งพงพง
 โทพิชไตพิชเรยงตง ชยาศับทประตง ตองอย่างต้ามอย่างเวยงไป จนตง
 ทศพิชแต่ตงใจ ว่าตบอย่างในย เดศันทอโดยจง แปดค่นค่านใช้โดย
 ประตงค ปตายค่านพิชตง เท้าไตก็ได้โดยจตง พพิชค่านคตกรยีน แปด
 โดยระบิต ระบอบว่าชอย่างตางพรรณ พพิชโกไตตอกรรย แปดค่านจ่านมัน
 ว่าโกคตมบคตตางมัน พพิชไอสุรยวาท จางวางชางท ค่านแปดกัเหมือน
 ไอตอกรรย พพิชเคชะเขมชน พพิชอกษรพรรณ พพิชณรงคอกนาย
 ใช้ค่านพิชมหลาย พพิชบรราย ตำแหน่งชุนนางตูกกรม พระคตงตง
 ค่านิยม พระยาเจ้ากรม นานาพิชภาษ ตำแหน่งว่าอากกรม หลาย-

อย่างยิ่งทว่า โรงหอยแถมอ่อนจันทไทย คำพิชเช่นอ้างอย่างไซ คงประ
 จักษ์ใจ ขอเชอด้กตจคจ่า วิธะบาพิพจน่า ไทยแปดซ้าคำ คือแปด
 ว่าพิศม์ด่ารพัน เขียนไซได้มอการนค วิเป่นพินัน ศอคยด้กตจคแฉง
 ทรพิศม์วาพิศม์รายแรง คมภรแพทยแฉง ว่าไซมีตาดโดยตรง ยดร์พิศม์
 ว่างูจ้านง แปดคจามประดงค ว่าพิศม์ตงตบบคคกาย ไซพิศม์พิศม์ไซ
 บ ฉาย พิศม์ของกนคกาย ท่านเรียกว่าพิศม์ด่าแฉง ไหรายาเบือด่ารแรง
 เรียกยาพิศม์แฉง ดยามว่ายากนคกาย มคชวิธส์ด่าระกตถาย เป่นพิศม์จาศ์
 หมาย คำไทยว่าคจวมคูนเคย แศแบ่งข้างร๊กชมเซย เช่นคำพิเปรย
 ว่าพิศม์จาศ์นาฏนจน คำพิศม์จคแฉงประมวญ ดิบเจ็ดคำควร จะจตจระ
 จ้าคำร่า

พิศ

๑ คำพิศพิศไทยเจรจ่า ว่าเขียนอักษรา คิคกนเป่นพิศยคยาด เหต็ก
 พศเฮาทำม็กตาด พอไซไปกราว ครงนทาดไมทั้น คำพิศเช่นนด่ามมญ
 คำไทยพูดกัน คิวคอดกตงตงาม วิธะว่าพิชไซตาม มคชแปดคจาม
 ว่าของทตบวงษจวาร ดิงว่าพิชชัญญาหาร เข้าเจ็ดประการ ที่เก็บไฉปดุก
 ตามกราว ด่ารพิศพรรณเพาเรยคยาด ทังมะเด็ดหน่อจาว ก็จิดว่า
 พศด่ารพัน , แศข้างคำไทยไซกัน เขาไฉทำพรรณ ทำพิชมิไคร์เจรจ่า
 บ้างคจวมทงตองจ่าจ่า คนร้ายรามา ไมเฮาเป่นพิชเป่นพินัน พชนบาง
 ที่เขียนกัน เคิมมอการนค เห็นข้างจระถนเหตงเดย

พูด

๑ พูดทชาดนน่าชมเซย พูดช่อนเราเคย กิงบักกเป่นคินด่า พุดดาพุดจิบประ
 จ่า หนึ่งนายพุดด่า เนียงไทยก็ไซคจวมอ ฉนพุดมถกคคจวมอ เพราะเค้าคินคช

ดูทดมะมกชคามิ แปลงจำผู้เถาผู้ม ความจำเรณูศรี เจริญอายุยืนนาน
 จนพจนนามเทพย์ในตู่ฐาน ราชศคณานค เปนเทพผู้เฝ้าทางได้ย กัมพูช
 ว่าเขมรดุจโน กัมพูชบทไซ คคัประคนหนหลัง ภูชะว่าเขนควรพัง
 จักรภูชหวง ว่าองค์นารายนตกร แปลอกอย่างหนงครูดอน มียุทธ
 ทรณ ว่าทำงภูชงกนาคินทร นวาชนตกายน ทงตองระบิต ระเบอบก
 ชอบบรยาย วรรษุชนคานจกชยาย แปลโดยชบาย ว่าเครื่องประ
 คับทุกพรณ ชอบบม้นอกการนค ภูชคองภอกรร ยาวาเครื่องแต่งดระ
 ไม วรรษุชนคทตมโน คำเลื่อโคไพร เราะเริ่มแต่เคิมอ่านมา จำแดง
 เครื่องแต่งกายา แห่งเลื่อแดง วัชชูปคปฏิตนธิ ตราเครื่องยศเด็ค
 มงคต แห่งจอมภูวดต ธิอภูชนาภรณม ภูชนภูชนาจาท ทงตอง
 วจี กจคเปนอย่างเคียวกต ตมเต็จตมัพุชทศพด แปลโดยยุบด ว่า
 พระผู้คณเบกชาน โดยบทตกตทอทาน ธิอเชอเคิมดาร์ ต้าเหนียกเปน
 การนคเรียง บางทตองอ่านออกเคียง ตั้งเกดคำเคียง ธิกรูว่าไชการนค
 ธิาพระพุทชเจ้าจันน พิตทุดทงชรรม หนีอานคองเรียงคจวราย พุทช-
 คักราชคณปตาย ทตองแดงหมาย จมะราช้างนำตองนภาค รวมนคำพุตพุต
 เต็จดาร์ ปรระมอญปรระมาณ มียุครบเกล้าค่าง

พูด

๐ หมวดพูดคำไทยจำนง ความไทยตรงตรง ค้อมตมพุตตุงองม
 พุตจาปฤกษายินยอม ปรานีประนอม เราะคนช้างพุตพุตค แถวบ้าน
 บางพุตทรายมี ในท้องชอช เปนเนินเปนหาดตาดชัน พุตที่คำไทยพุต
 กัน เปนคำจำมัญ บังคบัตกคคัวตอ บางคนเขียนตงกคจข โดยยอด
 พ้อชอ ว่าออกแต่คำบาท ค้อมดูจระชาคูเคิมที แถงถึงเกณชได้ต อย่า

เชื่อย่าใช้เขียนตาม เพราะพูดนแท้คำดยาม - สกคตอตาม ดิงแบบบั้ง
 คับเห็นควร ภูคทมิในจำจน มคชชบวณ โนแบบที่ใช้กันมา มีแต่
 ภูคทอภรรยา สกคตอตรา ดิงภูคบี้อาจอาจหาญ ปลุกภูคผู้พราย
 ร้ายราญ สูงเท่าดาตาด ค้อฤทชกับเราเราดี ภูคระมคชบางที่ เปนคำ
 กถางมี แปรอิดถวอัสคองสาธาณิ เช่นว่าภูคทงทุกสถาน ดองกระ
 มตมาน มุงหวังแต่คู่ช่อกถ บางทีความเพ่งแดงยด โดยแบบยุบด
 ประดงค้แต่หมุเทวดา เช่น โนยานิระภูคา กถางด้วยเทวา โนภูมแด
 พนมพร บางทีเชิงค้บที่สังทร เรียกเปนมามกร แห่งชาคติน้ำนมไฟ
 ดิงมหาภูคต้นไกร ภูคจิตเจมใจ จงแจกแดแยกดีตั้งฐาน ดินแข่งน้ำ
 เหววอาการ แห่งดมพัตพาน เพลิงร้อนระบมบ่มกาย เรียกมหาภูครูป
 โดยหมาย มีทอหญิงชาย แด้คองทงต้นโตกัย ภูคระมคชวาที้ เดิมคำ
 เดียวมี - แปรแปดกเพราะแยกเนื้อความ

เพด

๑ เพทเภทพูดใช้โนดยาม ฮาไครยใช้ตาม แคบทมคชบาพี เพราะ
 เพดคำไทยไม่มี จะพูดพาที้ ก็อ้างแค่อัญญูภาษา เช่นพูดไครเพทพิท
 ยา กานมมา แคเวทวิเคศแห่งพราหมณ์ ซึ่งเขาจัดไว้เปนตำ จำแพก
 โดยนาม ที่หนึ่งอรุเวทากค้ ที่สองยชเวทียงค้ ตำมะเวทวง ที่สามครบคาน
 ค้ารา ประเภทค้อภรรยา ค้องโนบญูชา แบบบทสกคตทอทาน แปรว่าย้าย
 แยกแตกฉาน แจกจากประธาน ทคองเปนครันเค้าม เช่นกับกะดก โหม
 จกริ เด่นาธิบคี้ ทงสองเปนครันเสวกา กรมชนแยกย้ายช้ายชงา จะ
 นัยคณนา ฮเนกอนนค้แหตหดาย ยงหัวเมืองชนเวียงราย ซึ่งแยกกระจาย
 แด้จัดเปนเอกโทตรี อิกทงจิตวามูรี เรียกโดยวิธี ท่านว่าประเภททงหดาย คำ

ว่าอาเภทถกถกตาย คือต้นกับปลาย บอต้องแฉแฉกแยกกัน เกิดเหตุเกิด
 เกตไทยัน ว่าเกิดไทยอัน ตรายมตายคู่ขลุ่ย เจดะว่าเพศเค้ามุด
 มคชเพิ่มพูน เปนพากย์สยามความไซ เพศหญิงเพศชายกตายนิน มิศเพศ
 พรรณไป พงษเพศวิเศศสูงทรง แปรงเพศแปรกพวกปลดอมพงษ์ ตาบศ
 จ้างง คือเพศผนวชบวชนาน ยึดบ้ำอายุประมาณ ฝ่ายไทรจารย์ ว่าเป็น
 เบญจะเพศครบปี บัญจะวิเศศเต็มที อาเทศอะจี จึงเปนเบญจะเพศพจน์
 ร้ายดีเปนทกำหนด คามในแบบบท ฉบบำหรับไทรทาย ๙

เพ็ด

๑ เพ็ดไม้ปลอองถกปลตาย บรเพ็ดฤศตาย รัชชมอยำคจรเจรจา
 วจระคำมโนบา พับแปรกนมา ก็แปรงว่าแกจจเซียร คำไทยพูดไซจำ
 เนียร คือเพชรรัดเจียร ชกเห็ดยมแฉฉจรไน เรียกว่าเพชรรัตนอ่า
 ไพ บอม่แกจจโต จะเทียบจะทหนักตั้งอง เมืองเพชรบุรีนามปอง เปน
 คำจ้างอง ว่าเมืองตั้งเพชรเด่นดอง ชกเมืองเพชรบุรีกระทรอง ฝ่ายเหนือ
 ธรรมอง คำเดียวกับเพชรบุรี เจ้าหม่นธรรมเพชรรักดี คำเต็มบาพ
 ว่าดีพพระวิชภักดีโก ท่านแฉดงแปรดงศับทโดยไว ทารแห่งพราหมณ์โบ
 ราชนเรียกด้าเหี้ยกเปนนาม แปรดวามักกิตตาม สุจริตใจงาม ทุกอย่าง
 ไนราชกิจการ พระศรีธรรมเพชทรงญาณ เปนนามชาน แห่งองค์
 พระพุทธมุนินทร์ คำนนถปราชย้ายจินศ กระวัดตต้น ว่าออกแก้ธรรม
 พัญญู แฉดงตามฉกฏระเปนครู เมื่อพิเศราระหตุ เปนถ่มในดกษณออกษร
 บางทไซเปนนามกร แห่งองค์อดิศร์ ถ่มเต็จพระเจ้าชรัตน์ กระษัตริยกรุงเก่า
 กมี ถ่มญาพระศรี ธรรมเพชเดดีจครองกรุง แปรดวารอบรูบารุง ทุกสิ่งผดุง
 โดยเหตุแฉไซเหศการ หนึ่งคำว่าเพชรญาณ ว่าบัญญัติปาน กับเพชร

ไวยจ্ঞ์ประพจน์

อินแขงคมคาย พระเพ็ชรชะฎาโดยหมาย คำบอกธิบาย จำชื่อแห่ง
 องค้อมรณทร จิตพดกคำเพ็ลโดยระบิต ที่ไร้อาจิณ แดจัตเป็นหมอดตรวจ
 ตรา

แพด

๑ คำเคิมเดศสังเในบา พ้นแดงแปดงมา เปนเพดัยเปนแพดัยพั้ง
 ยด แปรว่าพ้อคำทุกคณ เซานาประคณ ในคำว่าแพดัยพั้งจำ ถึงนาม
 พระเจ้าจอมธรรม แพดัยนัครคำ นนบกเ็นองเรองศวาม ท่านเกิดใน
 ระหว่างเขตรคาม พ้อคำพระนาม จึงนับว่าแพดัยนัคร เดชชะว่าหมอ
 ดั่งทร ดองชออักษร เขาเปนทยะท้ายคำ เขาออเปนพอประจำ เปน
 เพ็ชแแต่จัว เคิมเอเปนแพทย้อกจาร เช่นกุมารระเพ็ชไซชาน ว่า
 หมอกุมาร กุมารระแพทยกม คารามอเรียกคำกร แพทย้อกวาที่
 ว่าเดชชะตำครตามเคิม โรคมกหาแพทยเคิมเคิม ขวัญเข้าชาเคิม
 โรคากก็ค้อยเขาคถาย หมอดเพดคำแพทยเคิมปลาย เช่นฉันบรราย
 ยนค้แยบที่แอบแฝงเื้อ

โพด

๑ เข้าโพดนเปนพากยเคือ จะเปนคำเห็ดอ แต่โกชนะในเพรง ตก
 เปนคำไทยไรเออง เขียนกนคฤาญเครง สกคตจลอตำมัญ โภชนาหาร
 หากพุดกน คำนทานสร แคบทมคชบาพ อาหารแต่บ้นตาม ท่าน
 ไรพาที่ ว่าโกชนะทงมวน พระสุทชโกชนค้ำคว ไรในกระบวน
 แบบเปนคำค้บทรธา สมโกชคำไรก้นมา ศวามในภาษา สยามว่าการ
 เณดิมชวัญ คอคองเดียงคูปริอมน คำไรจันัน จำเกาะแต่ในการหอง
 ทำขวัญราชฎูรทงปวง มีไรกระทรอง จะไรสมโกชเดยตาม โพธิ
 ญาณอ่านเขียนกนคคาม มคชแปดศวาม ว่าพระบัญญัติใหญ่ยง ส่า-

มาดลครีตรูเบนองค์ ดัมพทุทรตรง พระญาณอันยิ่งโตไทย โพธิ์ดมภาร
 มีใน ขอมกตายเปนไทย ด้วยไธมาพาทกาตเพรง ก่อสร้างคีตทาน
 คัญานเครง เพอครีตรูเอง ทานเรียกว่าโพธิ์ดมภาร แต่ไทยพูดใช้
 ไชชาน คำโพธิ์ดมภาร นันเพงเอาพระบารมี เหมือนว่าเมืองดาวภักดี
 เปนข้าขุดี ดอองพระบาทบวร พิงโพธิ์ดมภารภูษ กรุงเทพนคร แด
 ยอมเปนข้าเขตรคิน เช่นนคำไทยใช้กัน แปรคความยนิยน์ ว่าพระบรม
 บารมี คำหนึ่งเรียกคั้นพระศรี มหาโพธิ์บาพิ ทานว่าคั้นไม้สำคัญ
 เปนคั้นคัมเด็จพระสร พระครีตรูธรรม วิโมกษวิมุติหุดคตอน ข้าม
 เขตรดงดาวดำคร ดุโดกอุดร ข้านะเกดค้หม่มาร คั้นโพธิ์จึงเปนเจคดีย
 ฐาน โดยนามชานาน มหาโพธิ์มณฑต ชัยจัตวรโพธิ์ตาบด กรุง
 เกานุดนัช ประดงค้วาคั้นโพธิ์งาม พระราชาคณะหนึ่งนาม โพธิ์วงษ์
 ตาม คำแห่งกำหนดยศดงฆึ แปรคว่าคำแห่งเฝ้าพงษ์ แห่งพระผู้ทรง
 พระญาณอนครีตรูธรรม นงโพธิ์นค้ำด้ามัญ แปรคว่านางอัน ดอองแด
 พอพิงชม ดกคขอเชอนิยม ตามแบบบรม บูราณได้อ่านดึบมา คำ
 โปดเช่นว่าพรรณา ครบดึบวาจา จงจัวในคำอธิบาย ๙

พบ

๑ แมกบคำพบมีหลาย จักแจกขยาย มคชต์ยามคความมี พบ
 ะคนไทยพาท ประดบพบศรี สุตาก็คอจนจรจัด คำพบเช่นนค้ำมัญ
 คนไทยพูดกัน คัวบอสังเกตบทไทย— ภาวะมคชค้ำไข ทานแแดงแปรดงไป
 เปนภพบรรจบวาที ว่าเปนวาเกิดจามี แปรในคัมภีร์ ทอานทเทียบ
 เพียบเพ็ญ ภาพระโดกัยแปรคว่าทเปน เกิดศัดจหากเห็น ะระหนัก
 ประจักษ์ในยนา ตามภพเช่นพูดกันมา ทหนึ่งคอกกา มระภพเปนพอก
 นิกร รูปภพท็ดอองดงหฺร ทังามอมร อรูปภพครบครัน ไตรภพท

ใช้จำนน คุงแจ่งแบ่งบัน เป็นส่วนทั้งตามความตรง พระไตรภพนารถ
 คือกองค คุ้มพุทธชินวงศ์ ทพิงทั้งตามโตกาท่านชกใช้เป็นสมญา แห่ง
 จอมนรา ธีราชผู้ครองกรุงไกร พระดำมภพพ่ายแกว่นไกร ตำแหน่ง
 ทหารใน เป็นคู่พระราชสงคราม สมภพดีมีความ ว่าวันฤกษ์ยาม
 บงเกิดแก่ศรรภมารดา วันเฉลิมพระชนมพรรษา แห่งปิ่นประชา ดยยาม
 ชีเบศร์นฤบาท เวียงราชสมภพศัภวาร กำหนดตามกาด วันรอบพระ
 ชนม์คดปี พระไตรภพนารถมุนี พระนามพระศรี สรรเพชญ์ศรีธรรม
 แปลว่าพระผู้เป็นจัน โดงโตกยลสบสรรพ์ ทพิงแห่งภพทั้งสาม คำนใช้
 เป็นพระนาม แห่งเจ้าจอมดยยาม เช่นไตรภพโตกษณารถอยู่หัด คัมเต็ม
 ภระเวียงคัว แปลงแผดงพันพิง เขากับด้วยศับทอนปน ใช้แยกแตก
 ศับทนุสนธิ เป็นภพพหุตาชกต ประกอบให้ชอบจางา ๑

พบบ

๑ ผาพบเดือพบพบชา ดยยามภาษา ว่านังพบเพียบเรียบเรียง
 ดาอฮยหักพบดงเอียง หนึ่งนินด้าเนียง พิบพิบไกรจับไก่อู ชากพิดับ
 น้าอดตุ ไม้มีมุช ผู้เช็ดให้เด็ดดอยตน ว่าคณาอาภัพชนจมน วัชชตต้น
 สันทรพิยทุกตั้งถาวรพัน ชากพิเช่นคำจำนน แปลว่าเหตุอื่น ของชตบอ
 ศวรแก่การ คือกตงก้าเนคเตยรรจณาน เป็นชากพิฐาน ไม้ควรจะได้
 บรรพชา ในพระวิโนยตักขา ชากพิเอกา ทศพิชประเภทเหตุแทน
 ห้ามจัดบัญญัติเขตรแดน บอให้ปลดอมแปลน เขาเพศภิกษุสามเณร ๑

พบบ

๑ ทอดคนพังพาบดัมเอน ไทยพุดกั้นเงิน ว่าจับคระพาบหน้าแกง
 คำว่าถาวรภาพยังแสดง จะเป็นคำแผดง แต่พจนสะภาจจะมี แปลว่าคองม
 เป็นเองค คือกัจจระวาที ทจริงภพุดคามาจริง คำไทยมักใช้ประจิง

แกมรอยแอบอิง ว่าสารภาพพจนา ฤๅจะเป็นเค็มจางา สารภากา ว่า
 ความที่เป็นแก่นสาร คือทอดเท็จจริงไซชาน บมได้มีมาร ยายอกแกดง
 บอกร้ายจน ความเปนตองในยใคร่ครวญ เตือกคุดแต่ควร แต่ความที่
 ฐัดจัดเจน เพราะของบมิต้องกระเกณฑ์ สุดแต่จะเบน จะมากให้ต้อง
 คดองงาม ว่าคนตู่ภาพในสยาม ประสงค์แปดความ ว่าคนทเรียบร้อยด
 พร้อมทั้งกายใจระจึ กิริยาพาที ไม่หยังไม่เยอเลมอสมาน เค้าแรก
 ทรอยบุราณ จะอ้างคำชาน มคธว่าตู่ภาวะ พุดแผดงแปดงวะเปนพระ
 สักตพจนะ จึงเปนตู่ภาพราบเรียง ท่านยังใช้แยกแปดกเดี่ยว จะอาคม
 เคียง แปดงอุเปนเฮาเพราค้า อ่านว่าเส้าองภาพพึงจำ มักใช้ตำนำ ใน
 โคลงแดพากยนิพนธ์ สิบเก้าเส้าองภาพกรของสนธิ ด้วอย่างอ้ายยด เปน
 แยบในแบบเขาราน พระสังข์มักใช้คำชาน ขอจงโปรดปราน แต่
 อาคมภาพลฉายพร เปนคำดะเมียดสุนทร ความในอักษร คือใช้แทน
 ช้าแทนเรา ขอนเปนนบัญญัติเบา รานเรียบตำเนา ตำเหนือกในทาง
 พิศทุต คฤหคฤฝ้ายช้าบางทุต ในคำเพิ่มพูน ช้าพระพุทธเจ้าจำนง
 อาตมาภาพฝ้ายพระสังข์ ใช้ทุตแต่องค์ จอมภาพแดพงษชัตติยา คำพาบ
 ไทยใช้เจรจา ฐักประมวญมา มีเจ็ดเช่นลัดรำพัน

พิมพ์

๐ คำพิมพ์ที่ไทยพุดกัน ใช้คำตำมัญ มักมาแต่คำบาฬี คัม
 ในคำไทยใหม่ จะเขียนว่าที่ ข้างท้ายต้องเพิ่มศอพอ ว่ารูปเปนแบบ
 คัมคย ถอนดออกดะออย แดอาจจะอ้างอย่างพิมพ์ สันฐานไว้วางกลาง
 รม คำหน้าบัจฉิม ๒ ศดาศ ๒ เค็ดอนแบบบรพ์ ศพิมพ์ฝาดายหตาย
 พรณ อักษรพิมพ์อื่น จะเรียงอย่าให้เรียราย แกะพิมพ์คฤกระตาดีชาย
 ใด้รู้พศหตาย เพราะเด็กมักชอบใจชม

พุม

๐ พุดพุมคำไทยนิยม ท่านผู้ดม แก่ภาคแก่กุ่มผู้ดี ไวภาค
 ไวกุ่มเกินที่ ไฉยสัยทอี่ เช่นนั้นว่ากุ่มไทยไทย พระกุ่มเทจอาไศรย ณะ
 พนพฤษไพโร นิคมเขตรคามนคร กุ่มจาแผ่นดินดอน อานดอักษร
 ว่ากุ่มกมนิยม ชุมกุ่มจาที่ปลัดกรม ไพร์ทอดวงระตม มหันตโทษทำทาง
 ไชยกุ่มคำไซไววาง แปรเนกถางกถาง จาทอนมีไซคไชย หนึ่งว่า
 สมารกุ่มใน เรื่องราวใดใด ก็แปรดจาทโรมตาย คือทกกองทัพหงหลาย
 ฆากนออดวาย ละครงละคราวครามครัน เรียกว่าตายรวมพร้อมกัน ถึง
 ทางชอน ก็คตายกบรวมชอี่ สุวรรณกุ่มเป็นชอี่บุรี แปรคำบาฬี่ ว่า
 เป็นทเกิดทองคำ ปราศธนาพุทธกุ่มพึงทำ บุญอย่าเขือบ้า เพญไพธิ
 ญาณเพิ่มพูน กุ่มจารเป็นคิลี่สูญ ไปควรเกอูกุด แก่การพิชมงคต
 กุ่มดามแจกโดยคำขด แแต่อธิบายคต แตนสุดคามางจร ท่านนับโดย
 นามกร กวมะกุ่มผอน ว่าเป็นทหนึ่งของโนกาม โสฬศพรหมต่างต่างนาม
 รูปะกุ่มคาม ทนบนิยมพรหมณาน ทงดีอะรูปพรหมมาน โดยไหยนามชานาน
 อะรูปะกุ่มพนบพ ดามกุ่มดามภพมณฑต ทดีศวเจียนอน บังเกิดกำเนิต
 แก่ตาย กุ่มมทไซหลาย เช่นฉนบรราย ที่แยกแแต่แจกจำนน ๆ

พรม

๐ คำพรมนิยมพจนพรรณ เปนต้องอย่างบัน ดยามมคชบทมี่
 ประพรมบุพรมดายดี นายพรมไตท ก็เก็บเอาผลพรมมา ไม้พรมรอง
 ศพเร่งหา พรมมีทอี่งนา มกชนออกคินคาศไป เหน็ดานจาทพรมไทย
 พอรอเรียงไป คัวมอดกตหมคค้ำ ฝ่ายพรมมคชจงตำ เหนียกในใจจัว
 คัวหอทานค้อเคิมตง เช่นข้างอ้างไซพรหมพงษ์ ค้อนับในวงษ์ พระ
 พรมประดีทธีรังสัตว์

ไวยากรณ์ประพันธ์

พราหม

๑ คำพราหมในสยามพูดกัน เชือกหนดพราหมอื่น จะหย่อนจะ
 ติงขงดู กรมพราหมณมหาธาครุ นบถอเชคช อิศวรนารายณ์ฝ่ายพราหมณ
 คานมคชบตงาม จะเขียนว่าพราหมณ คิวหอชำแรกแทรกกดาง การนค
 ณอใหญ่ไฉฉาง ถองถงนททาง นทคณนเทศเหตุการ เพียรคิดแคะไค้
 ไชอาน ไร้ออนกุมาร ได้อานได้จำคำแปล ๗

๑ ำพินใจพจนอ้าง

อักษร พอแ่

เพียรพากผูกเปนกถอน

กถาวไฉ

เรียงเรียบเทียบสุนทร

ทางแบบ ฉบับนา

จบเสร็จสำเร็จให้

อ่านแจจจำความ ๗

๑ แคนจะคอตง

เต็มบท

จัดแจกมอไฉพจน

พากยพอง

นักเรียนเร่งจำจค

จงแม่ณ ยานา

กถอนยักยานพวอง

พรอกอ้างออกเด่นอ ๗

ธานี

๑ จะแจกมอไฉพจน ตามแบบบทบอกบรยาย แปลคำรำชบาย

แบบส่กตมคชไทย

มม

๑ เบองตนค้ำมมณ จะช่วยชให้แจจใจ กระดามถาอะไร รูป

ไม่วเรียกมมกรม คมไมมทตายออย่าง คมทองหดางโชมมมม ช้างเขียน

เพียรปรระดม นายาดัดมมมม นคความดยามไซ พุดเข้าใจกนทุกคน

แต่ค้ำความมณฑต นนมคชบทบาท แปลว่าจงกถมชค แดจงหดเรียบ

รอยคิ เซนค้ำทานพาท วามณฑตจวงดูริยจันทร พระดงมทรวงดิกขา

มุงหมฉำเรียบรอยครม คองตามฉไฉยอน ทรงบัญญัติบมมณฑต ชิง

ไวพจน์ประพันธ์

๑๒๕

แปลว่าจังหวัด คือบริตซ์ทั่วสักด ประชุมประชาชน เช่นดอมนงพอง
เทศนา เรียกนามคามยุบด ว่ามณฑลบริตธา ชู่มองษชคยา เรียก
ว่าชคตยธมณฑล บันดาหุมุพระสงฆ์ ดาวกองค์พระทศพล เรียกดาวก
มณฑล คือกตมณฑลด้วยคุณต หนึ่งเคียงพระมณฑล สำหรับพระราช
พร คองเครื่องเรือกรูจ แจ่มจารัดชชวาดย หดวงราชาภิมณฑล เขา
เครื่องคนพนักงาน สำหรับอระตังการ แต่งพระองค์พระทรงธรรม เขียน
นอกคุณตักด ทอไพเราะทูลย์เป็นการ์นิต คอภิชัยภอกรร ระยะเวลาแบบ
อักษร คำว่าทั่วสำมนัก โดยยุบดนามภุชร แปลว่าทรงฤทธิรอน
แผ่รอบคอบขอบเขตจรณนัท เด่นาดำมนักเดา ความแปลเคากคด้ายกัน
คือเหต่าเผ้าทรงธรรม โดยรอบเรียงเคียงโกดองคื เขาบ้านจะทำบุญ ให้
นายนุมนมนักตังฆี เผดียงเพียงเกาองค์ ความเจาะจงเจตนา พอบ่ายชาย
ดูเรียน สวดพุทธสมนัคตามเวดา รุ่งเช้ามนนคมา รับบินชบาตรองศาต
ถวาย เขมูหมอเวทมนตรชตง เข้ามานั่งตำชยาย เด็ดตาพระเคราะห์
ศดา ย คอญเวทมนตรคณชยัน หาคำแรงจาจค นอสังเกตตอการ์นิต เวท
มนตรมีแปลดกกัน คือการ์นิตเต็มศร ยังแปลดกแยกนุตนิช คือคำมด
สังเกตอ คำใช้ใจเพียงพอ ได้ครบเด็ร็จเจดคำชาน โทมดกมดณ เปน
ชอชประทุมมาตย บัจหดองทังตฐาน ท่านเรียกว่าตอกโกมด หัวใจ
เราทงหดาย ทงหญิงชายทงทุกคน ตันฐานนนเป็รียบกต กับตอกบัว
จะแย้มบาน หัวใจท่านจึงเรียก ว่ากระมดโดยตันฐาน คำนี้ใช้มานาน
คำด้อด้อพอเข้าใจ บางทิวมระคน ว่ากระมดหญไทย จะแปลดกภาษา
ไทย ว่าหัวใจตังตอกบัว พิมพ์นฤมด แทบทุกคนรู้กันทัง คือของ
ไม่หมองมัว หมดมดทันตันราก็ กระษัตริย์ตองนครา เมืองปาจาแด

ไวพจน์ประพันธ์

โกธี่ นาราราชธานี มตตะกรษศรียชัตพระนาม มตตะคนมวดยปลถ
 มีประจำทุกเขตรคาม ทนายเดือกหอกตาม ตำแหน่งเรียกกุมวดยทรง หดอง
 มตตะโยธา นุโยคปรากฏนามตรง พนังงานเปรียบมวดยง ยศดำรงท
 จางวาง เจ็ดมดคำมคช ตอด้กตตามทวาง คักษาออย่าจตจาง จัก
 ดุมภกทิมกส่อน ออย่าคิดแต่อาณเดม เช่นหน่งชื่อตำเนาถอยน บันตว
 อุทาหรณ์ ดงนมเหตุดังเกศความ มณฑกแปดอ่ากบ มณฑทารพดออก
 ไม่งาม เรียกใช้ไมล์ยาม แต่มณฑทอาชาชาติคำ มณฑทารพรัตน์ นาม
 ทรษศรียพจนำ กระจ่างอ่าประจำ มณฑทารพครบคำกอร คำไทย
 ชอบใช้ศัต พุดหดตหดตคตขบจร ยดแยบแยบกระดอง ออย่าเพ้อดอง
 คีเคียนไทย ๗

มัน

๐ พุดมันคำดยาม มีข้อความตามวิไลย มันเล็กเด็กเผาไฟ
 มันไม่ให้กักรวมมัน หมูเถื่อนเพื่อนยิงได้ แบ่งมาให้กินมันครั้น มะพร้าว
 แก้วจวคัน เคียนนำมันได้มากหลาย นามนมมากอย่าง มันต่างต่างเหต้อ
 ขบาย สักตกำหนดหมาย ควณอนิดสั้นทุกคำ รามัญแปดจำมอญ แบบ
 กอนก่อนนมแม่ย่า ญอญาคีใช้ประจำ เปนสักตบทเบาราน อักคำ
 ดำมัญเด่า มคชเค้าท่านไชชาน แปดความตามใจหาร ว่าความเปน
 เสมอกัน ความเปนผู้ร่างขบ ท่านกนบว่าด้ามัญ ของเปนทอทั้งกน เรียก
 ดำมัญตามธรรมศา เหมือนหน่งด้ามัญสักว ความกษัตเซพนหนา คอ
 ซึ่งสักวเกิดมา ตามปรกติไม่ยงยง ซึ่งว่าสักววิเศศ อ่าไศรยเหตุแปดก
 เห็นตรง เดศักว่าด้ามัญวงษ เช่นดงองค์เจ้าจอมปราณ ยิ่งใหญ่ใน
 มนุษย์ สูงที่สุดขบมีปาน บุญญาภังมภาร ท่านสร้างสมอบรมมา มัคคะ
 แปดว่าทาง คำใจจางอ่ามรรคา รอหันต์รรวจา ดั่งสักฤษฐวิณัจฉัย ๗

มาน

๑ คำมานอ่านมามาก ไม่พบพากย์ภาษาไทย มีแต่เกิดออบแฝงใน
 ภาษาอินคินตายนี่ เช่นว่าปากดำมาญ เปนคำชานไทยพาที่ สืบสาว
 ราวคดี ไม่รู้แน่แท้พากย์ไหน เห็นแปดกยอสังเกต มีดจากบทที่คำไทย
 ตั้งเกิดโดยเดศไผ่ เห็นจะใคร่เปนบาที่ สำนัญกับดำมาญ เปนอาการ
 ช่งพาที่ ดันยาอกดางวี่ชี่ ขรรมนิยมไทย ไซ่ปนกัน นามหนึ่งคำเขมร
 ไทยเก็บเกณท์มาจำนน มักไซ่ในโคลงฉันท์ ตามดำคัญมานจ๋วมี่ ใน
 เรื่องอนิรุท ซึ่งตัมมุตเปนเรื่องดี อักษรกตชนพาที่ ชัดครเราบร้างมาน
 เซนนเปนต๋ออย่าง เปนท้อางออกพิจารณา นึ่งคำว่าประมาณ ไซ่สังเกต
 ณอคุณควร แปดว่านบทอกลง ของตั้งซึ่งนับประมอญ ช่างไทยไซ่ดำพวน
 แปดประมาณว่ากระเน ซึ่งว่าโรคท้องมาร เปนคำชานพูดเดเพ มคอ
 บทหั้นเห มาเปนไทยพูดไซ่ชาน คือว่าโรคพุงใหญ่ เช่นท้องใต้ของ
 ยักษ์มาร พุดกันแต่โบราณ คิดเนื่องมาภาษาไทย พจมานจ๋อพูดจ่า ท่าน
 ไซ่มาแต่ไรไร มักเขียนเพี้ยนต๋อไป เปนพระตะต๋อจ้อ มานนคองค้อยบท
 คัดตักตมอหนัดหนอ ตันเค้าเปนเหต่ากอย ไม่พอทจะเพี้ยนคำ กุมารพากย์
 มคอ รอดตักตบทประจ่า แปดว่าเต็กจงจ่า เห็นยักนิกแม่แปดให้คง
 ยักษ์มารบรรหารบท รอดตักตย่ำไห้หลง แปดว่าผู้ฆ่าปลง ชัพแห่ง
 ตัดอ์ใหม่รณา สู้ขุมาดว่าผู้ตี สู้ตั้งศักดิ์รั่มยศธา นนตริช้อนชัยมา
 หดายช้อวงษ์พงษ์ประยูร สักตอดอวิตาศ์ คำนักปราชศ่อนเกอภูต ฐูไว้
 ได้เพิ่มภูต ปรีชาชอบประกอบการ อื่กคำใหม่คอ มีแบบบทจ่า
 ดวงมادتย์ แปดว่าคอกไม้บาน เบิกกดับแยมแซมร้อยกรอง อื่กคำ
 เขาวมادتย์ แปดโหวหารโดยทำนอง คอกไม้ช้อนถ้ายอง คำไซ่ปองเปน
 ช้อนาง ราชะบทมادتย์ เหตุบรรหารไว้เปนกตาง คอกไม้รองบาทางค์

ฤๅระเบียบบบาทของษุ่ ดำมมาดยเช่นชานคำ ดอประจำตั้งกดดง การนค
 ที่ประดังค์ ได้ด้วยอต่อเคิมปดาย โจรชอองคุดมาด เหตุปร
 ทารท่านบรราย โจรมมีแยบกาย ฆ่าคนตายคตนอมอ เจา
 ร้อยห้อยตะพาย โดยศุร้ายจนเดองภา ครอบายพวงนอมอ จง
 เรียกชอองคุดมาด เวื่อนอยู่เทวดา มอองโสภาแกัดแกมกายจัน คำ
 เรียกจางมาน มีควบตตกตนอ อักคำประทมมาดย ทานบรหาร
 สกกดข ท้ายเพิ่มการนคยอ เช่นดองมาดยสำรสักษ หนึ่งคำ
 ลุขมาด แปรคำชานจามุด เขียนไซไมคองมี อักขรคอยอการนค
 คำมานสำรนุสนธิ โดยยุบตต่างต่างกัน แม้นไมรูเทาทัน จะตั้ง
 คันในบัญญัติ
 มีน

๑ มินหม้อภาษาไทย คำพูดไซอยู่อตรา คำเดียวเท่านั้นหา
 เป็นภาษาดยามตรง มางษมนจ่าเนอปลา เปนคำบาพจาง เช่น
 มีนราชตรง กับดาราปลาตะเพียน พรหมินทร์พรหมเป็นใหญ่ มีก
 มีนทอานเขียน หนูหนูหมูนกเรียน คองมีเพียรจาศักษา พดก
 โจรไซทมิพ มินมีกกันแต่สุรา หนึ่งพดกแซกตั้งกา ก็เรียกจ่า
 ทมิพมี มีพหะแปรดว่าคู ค่านพูดในบาพ ทงดำมมีพวงจ พอ
 สกตบทธบรหาร
 มีน

๑ มุณฑระว่าได้นคจัน แจกครบถอนดำเนาสำคัน เกรของกระยา
 ตมาน เรียกมุรธาภิเศกตั้ง ไซคำจ่ามุดนาย อธิบายคนคัพตรง
 จะเขียนคองจาง หนีบในบทสกกดดอ
 มีน

๑ มุนไทยใช้คำปอง มากมุนมองสกตนอ เขาเหมียงนงให้พอ
 มุนกระโทให้มันมัน ขุดดินมาเพิ่มภูต กองได้มุนมากครามครัน เหน่า

ค่ายนรินทร์ อย่างจางาภาษาไทย มุดข้างแถมอดม้า มุดปักชาน่าสงไสย
 มุดขอมฤาญมุดไทย เดิมอย่างไรไม่รู้เดิม มีไซ่ใหม่บัญญัติ คำท่านจัดมี
 เพิ่มเดิม ราชาศัพท์สูงเดริม ว่ามุดตั้งแถมมุดดิน หนึ่งมุดแปลว่าราก
 จัศวีภาคโดยลวิต คนไทยใช้ฮาจีน มุดรากยากจะถอน เก็บมุดมุดคต
 มุดเหคุ่มดำเผาถอน ส้ามคำอุทาหรณ์ มุดจำคนคนมาเรียง ประมุด
 เงินภาษา ส่องนทอมาเทียบเคียง ประมุดแปลสำเนียง ว่าเพิ่มคณ
 ประคณทน

เมฆ

๑ พระบุตู่เห็ดอเถน หกขระเมฆเกี้ยวกนุ่น สควาไซ่ได้ชุนดะมุน
 หกขระเมฆเบนหงัดไข อักคำแก้วโกเมน นกเกณท์เป็นคำไทย ศก
 ค้องตามวิไสย ส้ามัญพจนบทสยาม เรียกเซาพระเมรุ คงเดิมที่มา
 แคพราหมณ์ สับต้นปนส้ามปาม เป็นมคชบทบาฬ ทุกกรรมต้องกะ
 เกณท์ ทำพระเมรุเมื่อปลตายมี เมรุทิศเมรุแทรกมี मुखประจำทำครบ
 กรัน รูปเมรุเทียบวิมาน โนสฐานสร้างสวรรค์ คนไทยใช้ทุกกัน
 อ่างงำคัญเสาพระเมรุ นบถอว่าของตรง คงตำรงไม้เอียงเอน ทตง
 ของโยคเกณท์ เชนแก่นหงัดปักโตกา ตามคำพราหมณ์เด่าๆ ได้
 นบถอทวงกนมา มีจริงคงจางา ฤาไม่จริงตามใจตรง เมรุใช้ในมคช
 รุดกตบทระบอง เซานนามเป็นสอง สีเมรุก็ใช้ชุน

มอน

๑ บ้านดาวปลุกคณมอน อรชรไบปลกคณ คิวใหม่มาทินชุน
 เรียกกนถกคณว่าคณมอน เชนนค่างยาม เคมตามสควาไม่ดตทอน รา
 มัญแปลว่ามอญ ญอสังคตบทรามัญ มีไซ่คำศัพท์แต่ง แต่ท่านแกดง
 ให้แปลกกัน ญอญาตเป็นงำคัญ คถ่ายรามัญควรวถวิต ม้วยมรณ
 แปลว่าคาย บทธิบายมีฮาจีน มคชบทระบิต สกตรอนอคุณปลตาย

ไวยพจน์ประพันธ์

ไคมรว่าหอกซัด แหกสันต์ใช้กันหลาย บางที่ท่านใช้กตาย เป็นโจมร
 นนทม ช่างกตงชอนายจร กตงภมรชกหมนจ กตงกวดดวดตายค
 ได้เป็นที่ขุนภมร มะแดงภู่อูหูบุน เทยวหากตงนเกิดอกเกษร มคช
 เรียกภมร เพราะบินหมนอวนจนเจียน อมรว่าไม่ตาย เทพยนิกายพูน
 เสด็จจร อายุนจาเนยร เนนนานนับด้วยกปกตป สัมมุคค้ำอมร
 เป็นนามกรหมู่เทอญู , เช่นคำคนจ้านัน อมรแมนแดนตบาย ๗

เมิน

๑ เมินเมิดมทงคู้ อ่าจนจรูตฺแยบคาย เมินนอชอชบาย ว่า
 เมินไปไม่แดง เมิดดอพอก้าหนด กัมพูชพจน์บทแบบครู นี้แปลว่าแดง
 คู้ ชนกันอยู่คู้จตฺ ๗

โมง

๑ ทุ่มโมงค้ำดยาม รุชิตตามคความวาที้ กับเป็ดอกตั้น โมงมี
 แซมาเชอเจอกบปุน ชุตดินให้เปนปดอง เดินตามชองแผ่นดินพุน ฤา
 ก้อยรูตินมุน เรียกอุโมงค์ไปรงข้างใน ค้อยเขียนคอกการันต์ เปนด้า
 คัญไวก้าไทย ตามเช่นเปนจได้ย คับทมคชพจน์ภาษา พวคเพื่อน
 เคือนชักโยง ด้วนประ โมงดงจับปดอ ดยามคความเจรจา แต่บุราณ
 ด้ารคค ๗

มัท

๑ พุดมัทยักตามเหตุ จงตั้งเกตโนวาที้ มัทไทยใช้มากมี เสดศ
 หลาดหลากมากหลายค้ำ มัทใหญ่ไม่สูงหลาย คนมัทง่ายอยาบคายทำ
 มัทได้ใคร่ดั่งง้า แงเงอนมิตบิตมารยา ได้ตอบกับไฟร์ ค้ำเดียดตัมมัท
 มีมา มัทหนิงดาวเจรจา ข้อยมัทเจ้าเท่าดวงใจ มัทคระว่าหนทาง
 แล่มกระจางไม่สงไสย ค้ำเดียดตดขตไป อริยมรรคแถมรรคมด ยัษฎาง
 คิกะมรรค ทางประจักษ์แปลดอย่างยด เปนทางด้าเนินคต ดุดองโดกย
 โยชด้ากร ๗

หมัก

๑ แซ่หมักหมักเหงื่อไคล ที่คำไทยกล่าวดุ้นทร สมักต์โมตร กัณฑ์

มคธดกตกอ

๑

มาก

๑ คำไทยใช้ว่ามาก ของหลายหลายมากเพียงพอ ครอบเขียน

ดกตกอ ความวาจาเป็นสำมัญ ชดมารกว่าทางน้ำ คือพูดซ้ำเพราะ

ดกตกอ คือกั้น ดกตกมารคบัน เป็นทางบกยกได้เคียง มักจะใช้ว่ามารค

พูดถากถากยาวสำเนียง คำอ้างวางใจเรียง อริยมารคอริยผล คำมาฆ

ดกตกอ ระฆังพอตั้งเกดกอด แปลว่าเคื่อนสำมยด นกตดมาฆดารา ๑

มีก

๑ หน้าหมักคำสยาม ปากไถงามเขียนเดชา พระบรมราชา

ชรรมักว่าเจ้าทรงธรรม มีคะแผลงไม้รุก เป็นมฤคเห็นเพราะครัน แปล

ว่าเนื้อส้ม แดดะมิ่งอังกกวางทราย ๑

มุก

๑ เรือใครใช้บันทุก เปิดอกหอยมุกเอามาขาย ช่างมุกประดับ

ตาย คดุมมุกดุกแวงงาม พวงสร้อยข้อยระยับ ดันประดับไข่มุกงาม

ในสงฆของขุนราม กดด้วยหักมุกดุกคาหวิ มุกกอดดกใช้ มุกคำไทย

ใช้พาที ฝ่ายมุขคำพาที ดกตกอ้อดำกัญ มุขแถมุข แปลว่า

หน้าทุกตั้งสรพ ไซ่ทั่วทุกตั้งอัน อัญญาณตั้งัญญาณ หิ้งมุขแปล

ว่าปาก อักกาหธาตว่าประธาน มคชบทพิจารณ คำปาโมกษ์ประมุข

มี มุขที่แปลว่าหน้า เหมือนคำว่ามุขมนตรี หิ้งหน้าห่มุเด็น คือ

เสนาธิปะไตย บ่ายมุขมณฑล คือจากนบ่ายหน้าไป มุขดกด้วยพา

ไถ ดกเป็นหงนชนหงนคา นำมุขคือตั้งฐาน ที่เป็นคานยนออกมา

ตั้งมุขแห่งพดบพดา ที่ประทับเจ้าภูวดด ตรีมุขว่างามนำ เข้าคำดา

ตามมุขยด เป็นอย่างอังกยุด แบบตรีมุขทุกตั้งฐาน นำมุขหงดกศ

ต้นฉบับไม่มีหน้า 136 – 145

NO PAGE 136 – 145 IN ORIGINAL

ไวพจน์ประพันธ์

งามไพจิตรเพียงวิมาน ดยยามนามชาน จักรมุขดีนำบน คำเรียก
 แก้วมุกดา ใช้กันมากคราครัน มคชบทสำคัญ นินทานว่ามุกดา
 ตรง คำแสดงตั้งสักขี ทิวคอบัดฝนผ่อง เปนกอสักคอง คำ
 ใช้ชุกเป็นมุกดา เช่นคำว่าดีคดี เป็นศักดิ์โดยภาษา กตกับกตวาจา
 เปดียนกันได้ในวิธ มุขเขมรใช้เจรจา แปลว่าหน้าเหมือนบาฬี ชรอย
 แต่เติมที มคชใช้ได้ดีมา รอมมุกที่ราพัน หมดด้วยกันสืบวาจา
 นักเรียนเพียรศึกษา ได้บัญญัติใหญ่กว้างขวาง ๗

เมก

๑ คำเรียกเมฆหมอก คำบาทท่านไว้วาง ตกดงเป็นคำกตาง
 เพราะคนไทยใช้มานาน สกคฆอระฆัง ก็พอยังเป็นพยาน คำใช้ที่ใจ
 ชาน ว่าเมฆคดุมกดุมอำพร หนึ่งนางเมฆดา ผู้รักษาชะโดชร
 สรวมสร้อยระเอวอร ตะเอ็งรัตติกแวงงาม กุมลวงมณีนาย ไร่เยือง
 ทรายกอกอนกาม เทจาดูราราม เร่งพิโรชโดดไฉนาง นางแบแก้ว
 แวงจับ แสงแก้วขับในตาพร่าง โกรธแค้นแค้นสุดปาง เงอชวาน
 ขวางประเปรียงเสียง ช่างทิพย์ในสวรรค์ รู้ทั่วกันโดยดำเนียง ภิ
 เมฆตสูงใหญ่เพียง ภูผาเงอมตระหง่านหาญ เปนสง่าในจักรรงค์ ติ
 หนึ่งทรงพระยามาร ดำหรับชอกรอนราญ อรินทร์ราชชาดยา คำ
 หรับเมฆนาย อธิบายวิธทำ ยกเงาชนเทียมอม พรพินเมฆเสกเป่า
 มนต์ หนึ่งว่านมหาเมฆ เอามาเสกกินคงทน ทำเมฆพัตยต สัตง
 เมฆถึงเอกดี คำเมฆเหล่านี้ใช้ ดยยามได้ใช้พาที ออกอ้างแต่บาฬี
 ใช้จนชินอยู่จนคาง ๗

โมก

๑ คำโมกโยคย์กัศ คันโมกเขาได้กระถาง โมกไทยเช่นไว้
 วาง สกคกขอพอวิจารณ์ โมกชื่อว่าหลุดพ้น เดยดองด้นทุก

ประการ ตามเค้าดำเนาดำรง คับทมคชบชานไซ จิโมกข์
 วมุคต แดงว่าหตุคกเดศไทย คำปาฐิโมกข์ในย ว่าพนักอง
 อาบคคชนช อาภรณ์พิโมกข์นาม พระทนต์เจ้าจอมธรรม ทรง
 เป็ดองเครื่องบัติน ทาภรณ์พราวคอกจากองค พระทนต์คือโมกข์ สูง
 ทรวดโคตรกงามระหง นายช่างวางทรวดทรง โสภิตภาคพื้นไพบูดย คำ
 ในโหราศาสตร์ จันทรศาสดมภ์สุริย เมื่อเปิดองเห็นดวงพูน เพ็ญบริ
 สุทธิหตุตราคิ เรียกโมกข์บริสุทธิ คำสมมุติเป็นนามนี้ คือดวงจันทร
 ระพี หตุคมตทนต์นมจวมอง ทิศำปาโมกข์ครู ท่านผู้รูจพระบอง
 ตั้งต่อนคิศัยทงผอง เป็นประธานทุกทิศทาง โมกข์นมด่าคณ ขอการันคิ
 คองใจวาง แดคำทเขียนขาง ทิศองชอเป็นชอบบอ อิกคำโมฆชน มี
 แะบยนคตถคชอ ระวังเห็นกพอ จะตั้งเกตุเหตุยุบต โมฆนแปดคำ
 เค้า ว่าผู้เปดำจากมรรคผด คือผู้ประพฤคคณ เตียงตอรรคคณฤพาน คฤทริ
 บรรพชิต ซึ่งมีจิตรบาปด้นตาม ประกอบแต่คิจการ ไม่เป็นบุญอยู่
 อศรา คำพระทศพด เรียกโมฆชนโดยสมญา โมกชกหกควาจา จังได้
 แม่แท้เมธี ไวยพจน์มอแมกก เช่นด่าชกเทียบจะจี้ ทรบถันด้นเดคมี
 ข้อธิบายขยายไซ

มด

๑ จะแจกมอไวยพจน์ คำแม่กตเคิมค่อไป นักเรียนฤาใครใคร
 จะใครรู้ตูลงคิ บดวกมคยีกไซมค คำกำหนดไทยพาที มดถูกจำเกาะ
 มี แดคตริทวงกนไป สมนคิมคชพากย์ แดกียากจะเข้าใจ เพราะ
 ว่าคำคนไทย ใช้สมมุติหตุคคำเคิม แดกว่านบถ้อพว้อม เคมใจยอม

พร้อมใจเต็ม หนึ่งจากต่างพร้อมเต็ม ยกตั้งแต่งเต็มใจกัน พระสงฆ์
 สวดสมมติ ด้วยบาทบทวิไลบุญ ญัตติยอมพร้อมเดือกสรร ยกภิกษุ
 ซึ่งสมควร ให้เป็นภักดีเทศ ประจักษ์เหตุจากทางมจน แยกตั้งตามกระบวน
 บ จำเขยงโดยเที่ยงธรรม กระษัตริย์คนกตปณ เรืองราวมโนแบบบรพ ฝูงชน
 พร้อมใจกัน สมนคียกเป็นเจ้านาย พระนามจึงปรากฏ มหาสมมติคน
 เชื้อสาย กระษัตริย์สืบวงศ์ภาย หดงสมมะระราชองค์ เรืองนเป็นกระ
 แต่ ชักความแปดให้เห็นตรง ธรรมนิยมยังคง ใช้ตราบเท่าทุกวัน
 วาร สมมตสังกตขอ ใจก็พอเป็นพยาน ว่าใช้คำไทยชาน คือมคชบทยาพ
 คำว่าดำกิมท ทอดกตคำแปดมี บนเทงเรงจิตรทอ เพิ่มปรีดากว่าประ
 มาณ กำมตกำหนดใช้ จำแนกไปไม่วิดถาร หัวคำจำวิจารณ์ จัด
 เป็นหมวดตรวจยุบต

มัต

๐ ลูกมัต ไบมัตกา ไทยเจรจวทอทุกคน รมัตระวงศน เร่งระ
 มัตระเมียนทาง จรจองจบมัจฉา มัตราทาหนไววาง อยาจองตองมือ
 กาง กรกระหยบจบตองมือ คำคณเป็นมัจฉา แผลงออกมาเป็นคำคือ
 มัตยวอย่างเดาๆ ้องออกแพรแปดเข้าใจ วมัตเจมคณ กำบาพวาตง
 ใตย เตียงพูดข้างคนไทย ใช้วมัตควาเค็ดอบแคง วมัตคตังกต คอง
 ตามบททแจ่งแจ่ง ถึงตกเป็นคำแปดง ว่าเจมตักเหมือนกัน คำว่าอนุ
 มัต แปดให้ชดแห่งดำคณ รูพร้อมยอมตามกัน ฆอนุต้นชทงคณปดา
 มัตว่าความรู ทดางครูว่าอธิบาย คณามเหมือนไม่เกิดอนคดา ย ผู้อธิบาย
 คองรูคณาม บรมคถอคยอยางยง ดอนของจริงคือรูปนาม เค็ดอบคตุม
 สุ่มคณาม ภาระเทยยอมแต่เห็น บรมคถมอรรตดา ย ในรูปกายเกิดดา

เป็นกลางกลาง ว่าสิบสองเดือน โดยปี จิตรมาศว่าเดือนห้า พิศาษาว่า
 เดือนหกทจ เชรูมาศมูงมี ดาวเดือนเจ็ดเสร์จสมนาม บุรพาสาช-
 มาศ เดือนแปดก่อนฝนฝนตาม อุตราสาชเพญ์สยาม เดือนแปดหลัง
 ตงพรรษา ถ้าเรียกเป็นกลางกลาง คำไว้วางจักษนา ก็เรียกเป็นแต่อา
 ษาชมาศบอกดาศคำ หนึ่งว่าอาสาพะ มาศมคชพจน่า เรียกเดือน
 แปดประจำ เป็นสองคำเช่นราพัน เดือนเก้าเก้าพากยพจน มาศมคช
 ว่าสาวัน เดือนสิบคือเรียงกัน เรียกพทรบทกำหนดเดือน ถัดถึงอาต์
 ยช กุดบุตรอย่าพันเพื่อน ให้แน่อย่าแซเซื่อน เดือนสิบเอ็จเสร์จสมญา
 ถดินทลงคราว แห่งดวงดาวชอกคตกา จัดเป็นเดือนจันทรา ทรวิทีกะ
 มาศเดือนสิบสอง มฤคศิรมาศ คือเดือนอายนบเรียงรอง เดือนนทาน
 นบปอง ว่าเป็นคันทุหนาว ถัดถึงบุศย์มาศ คือเดือนยมตามคราว
 เดือนด้ามเรียกตามดาว มาชมาศ บ คดาศคดาช ผคุณมาศน คือเดือน
 ดั้งเป็นปดาช สิบปีเป็นคัทหมาย ว่าถึงตรุศ์สุดเดือนจน ชอเดือนนบ
 บันจบ สิบสองครบจำแนกบัน คำคณมต่างกัน มาศคำทวยช คดาช
 เตียง เพราะมาศแปดว่าเดือน บอมเคเดือนคดาศจำเนียง คำคณเป็นชอ
 เรียง ดาวบรรจบครบสิบสอง หนึ่งเรียกอชกมาศ โหราสาครนิยม
 ปอง เพิ่มเดือนโดยทำนอง นับสิบสามเดือนเป็นปี แปดว่าเดือนเกินยง ฐ
 ทุกตั้งเขาว่าดี พงษ์เฝ้าเหต่าเมธิ โทมระนาสาชการ คำว่าอนามาศ
 คำนักปราชพจมาน เงินทองของคระการ รูปมาศกกายสัตว์ บันดาซึ่ง
 บัญญัติ วิโนยจคินิยมมี ห้ามไม่ให้พระช จับตองถอดด้วยมอตน
 เรียกว่าอนามาศ พุทธดาศนอมนุถันช นักบวชที่แยบยนต์ คงได้รู้ตุงัก

ขา อึกคำมกชใช้ ถึงคนไทยก็เจรจา คือคำว่าประรา มาศมกชว่า
 ทุบคต่า ตยามพุดความแปลก เปลี่ยนค่างแตกพจนำ ใช้พุดว่าปรัก
 ปรำ ปรามาศประมาทเรา ตกความในอยาบช้า คือคำว่าพินทาเขา
 คำนเป็นสำเนา เนื่องในบทมคชกตาย อนึ่งพพมาศ ผู้ฉลาดกต่าอพิ
 ปราย แปลความตามบรรยาย ทองเถานานพคุณ นพระนหน้าเกา
 มคชเกาเขาเจออุน มาศคำเขมรทูน หลงว่าทองต้องจาง มาศนิ
 นบเบ็ดเต็ริง ครอบตบเจ็ดตั้งแจกมา สกตทุกจาง ใช้ตัวคอกยบระ
 จำ

หมาด

๑ ผิงผ้าพอแห้งหมาด กระชากขาดฉีกระยา เหล็กหมาดใช้ใจนำ
 กอนต์ว่านพานจะตี ตองหมาดเช่นนี้ใช้ คำคนไทยใช้พาที่ ประมาท
 นนคองมี ทอสกตมคชตรง แปลว่าความเต็มเตอ สติเมตอพลาดพดงหลง
 จิตรใจไม่มั่นคง ไม่ดำรงจิตรกุศล คำเรียกว่าอำมาตย เด่นามาตย
 อย่างเตยจกต ชุนนางทอทุกคน เรียกอำมาตยราชบริพาร ชุนนางคำ
 แห่งใหญ่ มีทใช้เพิ่มคำชาน มหาอำมาตยมาน ที่ตั้งเกิดเหตุจาง
 อำมาจสกคจอ แผลงอีกคอกตามลาร่า แปลงเอาคอกจมา เป็นคระยะ
 ประสมคำ สมาสกุกุททิต หมูบณทคยรูเรียนธรรม รูใช้ได้แม่นยำ
 สมาสพจนบทบาพี คำมาคปราชประมอญ ประมาณถ้วนในอิธิ สามสืบ
 ตองจระจี้ แจกสกคบทธิบาย

มิต

๑ คำมิตคิตตุงความ ในตยามกมีหตาย มิตชิตขีตปกกาย แต่มิต
 มิตทุกทิสทาง ควันไฟบีกไม่มีต ไม่ควรคิดจะกั้นกาง เปรียบชรายรัก

กับนาง ถึงจะบิดไม่มิดคงัน คำนำจรมิตหาย ไม่เห็นกายวายคังคัน
 เมฆปกดวงดาวน มัวมิตมิตทุกทศำ คำมิตเช่นนไซ ภาษาไทยใช้เจรจ
 จะรำพรรณา ชักเนนข้าพบายการ เหลตามิตรพากยมศอ จงกำหนด
 นบพิจารณ ไซมาแต่โบราณ จาเคตมจิตรนมิตรน่น นมิตรบอกค
 ร้าย หมอรู้ทายทุกสิ่งสรรพ คำแบดว่าเหตุอื่น อาจให้รู้ตุร้ายค ของ
 โดงามพิจร เทพนฤมิตรมักพาที อาศรมพระฤาษี เทพนมิตรประ
 ติชชถาย นฤมิตรจาบนตาน เช่นคำชานบำแดงกาย ว่าชติอชบาย
 คอคตแบดบเตงสร้างสรร นนงมิตรวาเพอนรัก ทรูจกคบหากัน คำว่า
 อมิตรยณ ยินแบดชติว่าสังทรุ อิกคำประจามิตร คำบณชติยเรียกrip
 แแบดว่าชาศักดู เห็นไตชองปองต่างผดายุ ญาติมิตรณิทรัก ค้อง
 ต่มครกตมมาน แฝเผือทงเจือจาน จังจะยติจยนิยยาว รักษามิตรไมคร
 ไวจงตอยารานร้าง ม่อนน้นหันตามคราง ถนอมจิตรมิตรตหาย คบหา
 ปาปะมิตร มีแต่ศิตจะท่าตาย ความคให้กตบักตาย เปนคความช้อมมอหมอง
 มน แม้นไตคบกักดยา ณะมิตรใจไม่กุศต จะชักจะชุนน ให้ได้
 ศุขทุกเคื่อนนึ ธรรมเนี่ยมมิตรเปนตอง จงตฤกครองให้จงดี เตือก
 หาดำมคค คบกักดยาณะมิตรควร คำมิตรคิตบรวจบ แแบดคำกรบ
 ในจำนจน ผู้เขียนนอย่าเพยนผจน ตักคตอรอเคิมตง มีจนาทริฐน
 โดยวิธีทงานง ตักคตจจอตง แแบดว่าตงเห็นผตไป นนงชือพระฤาษี
 ต่มมทชมคाराไธย ตักคตเหมื่อนฤทธิไกร แแบดว่าเคมว่าต่มบูรณ อามิศ
 แแบดว่าเหือ คนบอเบือหาเพิ่มภูต บางแห่งเห็นเค้ามูต ว่าอา
 ทาวคระการทนาย ขุนคาคเจ้าตุภา เห็นแก่อามิศมุงหมาย อามิศ
 ตินบรววย เรียกตุกคความคตมประตงค อามิศอย่างนไซ คความช่างไทยใช้จา

นง ดินจ้างดินบนตรง กับคำไทยที่ ใช้กัน พัดดุตั้งวิญญาณ อวิญ
 ญาณทุกตั้งสรรพ ที่ใจรัก ใคร่กรัน เรียกอามิศ์ตั้งทงเอง ซึ่งว่าอรา
 มิศ์ ตั้งที่จิตรนิยมปอง ประเดริรูดับสมพอง ตามทำนองของอนัต
 คำว่าโดกามิศ์ หมูบฉนทศย้อมพาที รูปเดี่ยวกถนรศมี สมนิศ์ห้ากา
 มารมณั ที่เปนปราศณนา ทอโดกาย่อมนิยม จึงเรียกอามิศ์สม มค
 ว่าเหยื่อพ้อ โดกา พวกรพรานชาญทางเท็จ เหยื่อเกยดเบตทอคคงคา
 ฝ่ายผู้มศัยา ไม่รู้เท่าเจ้าเดหักถ เห็นแต่จะกินเหยื่อ ทุกขณเหตุอับ
 ฌม เปรียบตั้งฉนรชน มุงยนิคโดกัยกาม ได้หนึ่งจะหาสอง จิตร
 โดกปองดองเฉยตาม กถนเบตบชเชคชาม ครนเบตเกยดเดี่ยวจัญญา
 จะคายกมือออก กถนขยอกคิตคอกคา จนใจเจทนา คราบตั้งนชาติชาติ
 สู้ญกัน เปรียบเหมือนกามคุณ อันเจือจุนใจสามัญ สัตว์ไม่รู้เท่าทัน
 หดงกถนเบตเกยดเหยื่อกาม ท่านจึงได้เรียกว่า โดกามิศ์หมายเปนนาม
 พิงพิศพินิจความ ในกะลาภาษิตถอม คำว่าอามิศ์นี้ อย่างเช่นชอูทก
 หรณ เขียนใช้ให้สาขร สกคศอกคชจิงควร พระธรรมตั้งอามิศ์ร จง
 เร่งคิตอย่าหันหวน บทบาทปราชประมวญ เปนพระนามพระชินศรี แปด
 ว่าเปนเจ้าใหญ่ เพราะพระธรรมดำ โดกัย จะเขียนตั้งกถมี ตั้งศอกคชว
 การันต์ อิศ์วรตั้งอามิศ์ร ใช้ตั้งชตบอแปดกกัน แปดว่าเจ้าใหญ่อัน
 ชออิศ์วรเจ้าโดกา คำมิตคิตประมวญ ตามจำนวนที่กถาออกมา ตั้งอัย
 เดรัจวาจา จบทมอดมิตบฉนทศย้อม

มุต

๐ คำไทยใช้ไม่สุด ผดตมุตรศ์เขมอร ดงในระโดธร ว่ายแหงก
 หน้าคำมุตไป เด็กชนคั้นไม่ยุด เทยอถอดมุตอะไร ๆ มุตคุณแถบั้นใด

มุกคำไทยคอสังคด มุทขาคำคัสระ วจนะใหม่คช ส้มมุกคู้ส้มมค
 ดั่งแบบบทบรรยาย วิโมกขพระวิมุตติ แปลว่าหลุดกิเลสหลาย โภ
 มุทกระมุทราย ริมเฉยยืนเคียรถัสระศรี สองคำแปลว่าบัว ไม่หอมองมัว
 คัญยราศี บังคับสังคมี คัญทอทานบรรหารไซ ไร่ไปยังไม่สุด
 มหาตมุททะเลใหญ่ ส้มมุกคำไทยไทย ส้มมุกไซเขียนหนึ่งดี ส้มมุกคำ
 มกช ทอสังคค้อย่าหารือ ส้มมุกคำไทยคือ คอสังคคบทถ้ามัย ฐาน
 เกิดอักษระ มุทชะชะเช่นไซกัน แปลว่าตัวพยัญ ชะนะเกิดแต่ศิรา
 คำหนึ่งใหม่คช มีตอบทมุทธิกา ฉำแหวจนแฉว่าตรา ไซมุทซาบังกัม
 หนึ่งหน้าบัสสาวะ เรียกมุคตะในบาฬี คำไทยไซพาที ฉำโคมุคธสุดท้าย
 ปลาย ประสงค์ท้อจาเยยอโค ข้างคั้นโคเรียวเบนสาย เด็นสุดรุคเรียว
 ปลาย คุดระม้ายโดยตั้นฐาน อีกคำฉำแมนมูคิ ทานไซพุดแต่โบราณ
 พินิจจิตรพิจารณ์ ไม่กระจางสว่างใจ ไม่ทราบฉำเดิมบท ข้างมกชญา
 คำโค มีตอถ้ออ่านไป บอแจ่มใจในฉำที่ มฤคยูราช คำนักปราช
 ทานแฉตงมี มีจจุเต็มพาที พากย์มคชแปลว่าตาย มุคิแห่งบางกรู
 มฤคยูกไซหลาย คำเคี้ยวโดยธิบาย บอมีแปลกแยกคำแปล

เมต

๐ คำเมตไทยไม่มี ไซฉำที่พากย์อื่นแปล รู้ความคามกระแฉ

เพราะพุดมาเป็นอาจณ เหมือนฉำราชเมศ รู้ความเหตุนิยมัย รูปดาว
 ดั่งแพะฉิน ฉินไพฟ้าปรากรูยด อีกคำฉำโกเมต คำคั้นเหตุคือโก
 มด นักแดงเพดงนิพนธ์ แปรดงให้พัดฉำมีศกถอน เช่นอย่างนักเรศ
 คำคั้นเหตุคืออนคร รู้เท่าคำตุนทร ท่วงที่ไซไม่ขัดขวาง อย่างน
 หนีในบท พากย์มคชแต่จางจาง เหมือนไม้ทเบาบาง ไซทาบ

โวพจน์ประพันธ์

๑๕๕

ทามตามไม้หน่า สองคำจงตัวรีห์ คือเมตคักบเมตคา เปนคำนำเอามา
 แค่มคอบทบาฬี เมตคาว่ารักใคร่ เมตคิใช้ว่าไมตรี ข้างไทยว่าอาร์
 ผูกพันมิตรคิดถนอม เมตคาว่าตามบท คอสังกตรวมรอมชอม ย่า
 เขียนเปลี่ยนแปลงปดอม ให้หันเหเป็นเมตคา ดูเมฆ ขอ สกต ต้องตาม
 บทพจนาน่า นแปรว่าบัญญัติ ดีสามารถหาจรูธรรม บรมเศวบรมเศว
 เล้าต้นเหตุแห่งสองคำ คัดต่างแต่จงก้า หนดแปรอย่างอย่างเดียวกัน
 แปรว่าผู้เป็นใหญ่ บมีใครจะเทียมทัน ใหญ่ยิ่งทุกสิ่งสรรพ อำนาจ
 ฤทธิเดชโชพด คำว่าบารเมศ ทราบตามเหตุแห่งยุบต คือเขียนเปลี่ยน
 นุถนอ จากคำว่าบารมี ประสงค์จะให้พืด บทสัมมัยคักถอนจาท
 ห้ามคิบหีบโมชี่ ขอไปที่พอได้ถาร แบบนั้นกรั้นเขียนไว้ เปนอย่าง
 ใช้มาเนิ่นนาน ดงเป็นบันทึกฐาน ผู้ร่นอยพดอยใช้ตาม ไม่คิตยกว่า
 นิต ไม่สันนิทกระแต่ความ เคยใช้จงใช้ตาม ไม่ห้ามปรามท่านผู้ใด ๆ

ไมต

๑ คำเมตเสร็จจตั้งไสต แจกคำไมตเติมต่อไป คำไมตภาษาไทย ไม่มี
 ใช้สักจจี่ ปาโมช ขอ สกต นี้เปนบทฝ่ายบาฬี แปรว่าบันเทิงดี ใจ
 เริงรินหินหรรษา แปรดงชระเปนพระยะ ดักษณะในเดชา ตัวปาเป็นคัว
 ปรา ตั้งปริดาปราโมทย์ ใจ สมนโมตธำภิโมท สองคำ ไสตมกมีใน
 กายณนทคันโดงไฟ เวระอักษรกตอนประพันธ์ ทั้งสองคำชบาย แปร
 กักถายเช่นเดียวกัน กับคำปราโมทย์อื่น รำรำพรรณแต่หนหลัง แจก
 หมอคมอใจพจนัน ประคนบทมอประดัง สัมฤทธิณสูติตั้ง ตามอย่างแบบ

แบบยุบต

๗

๑ จบ เด็กรั้วเขมรน้อย

ถี่แถดง

มอ หมอจดจ้อนมอแจง

แจกไว้

ใจ ยักซัดสำแดง

โดยเดศ หดากนา

พจน์ พากย์หากแคะไค้

คิดค้นประตมส์อน ๗

๑ ค่อนจะแยกย้าย

ยอใจ พจน์แฮ

ดะบตดะบ่อนไซ

คิดค้น

แจกแต่แม่กนไป

เปนระเบียบ บทเฮย

ตจอนเดศเหตุฎกถัน

ดบตชแถดง ๗

ฉบับ

๑ จักเริ่มเคิมค้อยอใจ พจน์แจงแจกใน คำหรับฉบับบรยาย

คังแต่แม่กนจนปตาย บเค็ดอนคตาคตตาย คตาศหมอดที่ตรวจไครครา ๗

อน

๑ ค้ายดค้นในภาษา ไทยที่เจรจา บอจอบบรจบพมนี้ ซึ่งว่า

ยดภักตรมอองศรี ยดโถมนารี เช่นนักพูดอั้งไป แต่ยดใช้ภาษาไทย

พากย์กมพูไซ ว่าเห็นวาคู โดยตรง เขียนตักตักดอเดกตง ตามของ

เคิมคอง จ้างในพากย์ภาษา เช่นคำจ่ายดภักตรา ยดโถมพินดา และ

ยดตระบัตชตชาญ ชักหุ่นสายยนต์ชานาญ เคยเจนนอกงาน กะเกริก

กะก้องทองตนาม แแบยนต์กตใน ใช้ตาม มคชบทคาม ภริตถแถชต

วารา ไพรชยนต์เปนน้อปรางปรา สาทพิพย์ไธภา พิมานลัมเต็จ

อมรินทร ล้ามคำตักตมอนิด ตอการันตลจิด จิตรตงจ้างจงตี ๗

อัน

๑ ค้ายันตวรแแบยนต์ม ค้าไทยพาที ว่าถ้อไม้เท้ายันเดิน เรา

ถูกยันนยบเยน ว่าเรากาเกิน จนเกิดจจาทบาทหมาง หมากยนักหมา

ตายจาง เหือไซมตวรพางค สัจงตวายกายใจ เอาไม้ยันถ่างห่างไทด

ค่ายันบันได ดัดดัดตงตงย่น ๆ เหล่ามจางจางมัญญ คนไทยใช้กัน นอนติดงกต
 พจนันต์ยาม แดยพกานมความ ว่าค้ายอกตาม ไนยามที่ทรวงไศกสัตย์ แด
 ค้ากัมพูชไทยย่น สองพากย์รวมกัน กับแดนแปดว่าใจ พราหมณ์กรูกรุกมกร
 ไสย บูชายัญไน คหรับวชกของกฤษณ์ แดยญกานเจอรุ่น ให้ทานทำบุญ
 ก็เรียกลว่าญบุธา ยัญนินบ ไนค้ำบา พับทพจนา ญอญวาศัดกตทดแทน
 สายันหัตถาจนรอนแดน ไศกสัตย์ชวญแขวน คณิงอนุชสุดอดจต สายันห
 เยนพยับเมสน คับแดงตวงทิน นกร ญอญมเจहन สายันหรัทจทุกคน
 ตอดอดเดยจน เต็กเต็กกพุดกน้อง แดเขียนคจวรคิตราพิง จง ไซให้ถึง
 สกต ญอ แด หอ การนค ค้ำว่าปลุกเต็กเดชยนต์ สกตดำคัย คัจ นอ
 แดคอบเคิมปดาย เหมือนกันกับเวทมนค้หมาย บางครุอชบาย เขาคระเปน
 กรรมนตรา ตูพบเขียน ไนค้ำรา ยันคระนนา ท่าน ไซเปนพนคินไป
 สอนสอนบชอบทงตองไนย จะเขียนอย่างใด ก็ได้บอดของก้านคิง แจก
 ไซเพื่อใหรูจริง กระจ่างอ้างอิง บอ อิต บอ เขื่อนอมพม่า อิกว่ายรรยง
 จงจำ ไบราณชานค้ำ ว่างามชระแด่มแจ่มใส พิมานท่านท้าวสหัสไนย
 เกิดที่ตุดไซย ชำนระอสูรตบตรรพ์ เรียกนามว่าเวชยนต์ อยู่ชงกปกตป
 ประจำไนเทพธานี แดตงไนสระกะฐะวาทิ เช่น ไซกนมี ว่าทพยพิมาน
 ไพรชยนต์ เจ้านายวงษกระษัตริย์ดากถ โดยเสด็จตด พรักพร้อมพระ-
 ญาตีวงษวาร มีนามเรียกโดยโงหาร มคชค้ำชานาน ว่าวงษกระษัตริย์
 อนุยนต์ คัจดกตเช่นค้ำสามัญ เติมคอกการนค้ ทงตองเช่นพร้อง
 ชานไซ

ยาม

๑ คำยานบรรหารคำไทย ชึ่งเชือกโคโค อย่าให้มันด้อยย้อยยาน
 นารูปด้วยศักราน ถิ่นกตอัยยาน ก็หย่อนที่ถ่อนไถ่ภณ เห็นเงาเงาเหาะ
 ทยานเวทพ เกิดแก่นกระมต แดเดือตทยานตานใจ เห็นเขายังกกว่า
 คนไป ฤษยาตาไฟ ทะเยอทรยานแข่งเขา เช่นนภาษาไทยเรา พุด
 ตามดำเนา ในพากย์สยามความตรง ยานว่าเครื่องไปใช้คง เกวียน
 รถตรงก็ กอโคกระบือนางา อย่างคำถึงรองบาทา เรียกตามภาษา มคช
 ว่ายานเครื่องจร พระเสด็จพระวอบวร สำหรับภุชร ท่านเรียกว่า
 พระราชยาน ถิ่นต้นผลไม้ตระการ ถิ่นบุษบมาตย์ มรดกุกุตาบ
 หดากพรรณ เรียกว่าอัยยานทงกน อีกคำหนึ่งผน เป็นอุทยานอย่างม
 แดงเป็นอุทยานแดงทอ แปรคำบาฬี ว่าเป็นที่เงยแห่งนวม ยอเด็ก
 นอนดินิยม สักคบรรดัม เต็มอดสยามพจนา คำญาณคู่กับปรีชา
 นนคชัญญา อันวุพเคศ์สารพน บัญญาเห็นแจ้งแจ่มทน เทียบจกษ
 อนิ ยดชดัดนตแจ่มใจ ญาณจกษุมโน มคชคำไซ คดีย่อมมิใช่ชุม
 กำตั้งบัญญัติสุชุม สิบอย่างรวมบรม ท่านเรียกว่าทศพดญาณ บัญญา
 พระดำศดาจารย์ ฐุบเหตูการ คตอดทุกตั้งส้มพอง สรรพัญญุคญาณ
 ยอปอง เต็นอนามสนอง ว่าพระสุรอรุชธรรม อย่างหนึ่งนามเรียก
 สัมมัน คญาณคู่กัน ว่าระบุบอบรบอบองค อनावรญาณประสงค์
 บัญญาขิงยง บอมทกนกคบง พระเพชรญาณกำตั้ง บัญญาคมตั้ง
 หนึ่งเพชรเผด็จหมุมาร หนึ่งนามสยามภูวญาณ ใ้มืออาจารย์ บัญญา
 ประเสริฐเกิดเอง บัญญาณท่านว่ายาเยง เพราะบารมีเพรง มาพรัก
 มาพร้อมไพร่บุดย์ โพธิ์ตัดหัวหน่อพุทธชางกูร สร้างบารมีพูน เพื่อโพธิ-

ญาณ ไหมยง หวังได้ครีตวิบุณยคุณ สัมพุทธคุณตรง พระภาคยพัน ไถกย
 หนึ่งจรรยาณมนี่ แแปดเคาคคี นักปราชประเสริฐปัญญา ญาณสืบฝ่าย
 จิตต์ตนา หมอจดมาติกา กำหนดว่าทศพิชญาณ สำหรับเพ่งพิศสังขาร
 ประจักษ์โดยการ ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ไซ้คน ปัญญาเนื่อง ในมรรคผล
 ช่อมรรคญาณยด แดผลญาณยิ่งยง ความรู้แจ้งตยตยตย ปฏิเวธ
 ญาณตรง ตระหนักประจักษ์นฤพาน อีกคำหนึ่งว่าจัญญาณ คือจิตร
 ตำราธรรพ์ ทริบแตรูธรรมน์ คำญาณยอใหญ่นิยม ฌอนคุณบรรดม
 เบ็ดเสร็จสืบเอ็จจจา

อน

๑ คำพยุหนเป็นชอปลา ดยามภาษา นอนิตตักตบทไทย มยุระ
 ยাত্রนออย่าสังได้ย แแปดว่ากดาโคต งามตังพิศคนกยุง เป็นบทมคชคำ
 สูง อักษรกตอนจุง ต้าเนียงเด่นารเพราะกตอน คำไทยใช้บทตตทอน
 คตมระอักษร สูญไปก็ ไซ้ โดยเตา หนึ่งว่าปยุระวงษ์ฝ่ายเรา ปยุระญาติ
 ฝ่ายเขา ตอองคำมไทย ไซ้ชน เรียกแควงษเจ้าชรรณนทร ไซ้มาอาจิณ
 กัจตเป็นคำตุงทรง ษนตา ไซ้คำเชอวงษ์ แดญาติคำคอง บ คอวจระดอน
 เตียมตาม

อน

๑ พงษประยุรนักค่างาม อย่างเตี้ยงโดยความ แต่แปดกที่เบ็ดยนคำ
 ยาด นกยุงชนแองแพรงพราว ราว้องในราว ป้าเรียกจ่านกมายูร
 ตร์อ้อยอ้นทองเรืองจำรูญ เรียกว่าเกยูร สำหรับประดับภุช

อน

๑ สุริเยนทรคือดวงทินกร ชาเยนทรคืออร เอกอรรคยอศชายา

อน

๑ คัจฉยงยุงภาษา ดยามเจรจา กนอยู่กรูโดยความ เยียรยง
 ยรรยงว่างาม คำน ไซ้ตาม แต่เพรงท่านพร้องพาที บียังคุดำบาฬี เปนมี

ประณี ที่ใช้ว่าไม่ประยงค์ เค็มเขียนคุณการันต์คง ตามศัพท์จำนาง
 ครอบน่านก็หายกดาไป ตกเบนประยงไทยไทย ชัดเศเหตุใน ศติพอ
 คุรุเชิง

บาง

๑ คัมพางเงาะปดองช่องเพลิง ไฟดุมรมเรียง แดยาก็ย้อยไหตวัน
 ยางไม้มีทอแดนดิน ชันใช้ฮาจิณ ยางรงแดยงกำยาน สีเนหะ
 ว่าเยออย่างดมาน ความมุกกรักปาน ยางรักกระชบชิตชม คำไทยใช้
 เด่นหันยมมาแต่บรม บูราณยอมชานจาก ถ้ามองก็คงใช้ว่าตรี ยางค
 ยดเยงมี ตรียางคณวางศคูกน เขียนตองตวคอกการันต์ ล้อคำดำคณ
 คอบทมคชค่าง อักว่าไตรยางษอ่างตรง กับคำจำนงที่นับ ใน
 แบบแบบด่อน ชอบบอการันต์บนรอน เปนอุทาหรณ์ แปล
 ความว่าด้ามด่อนมี อักษรสูงกตางจะจี้ คำดำเนียงตรี พอครบที่ ใช้
 ไตรยางษ

อัก

๑ ยกไทยยกทยกทาง ยกคองยกคาง ยกเคยแดยกย้ายไป มี
 มากยกพูดคำไทย จะยกตั้งโต ก็ใช้ว่ายกตามการ มคชคำว่ายักษมาร
 คอยกษดำธารณ ทงยกษทเวองฤทช บงคยเขียนใช้คองมี ชอบบอเคมทจ
 ที่ท้ายเปนฝ้ายการันต์

ยก

๑ ยกในคำไทยสามัญ ไม่มีจำนน เปนบทมคชค่างดาง ยกน
 แปลว่าคู่บาง ที่ท่านได้วาง ว่าจริงว่าคราวกถ่างเฉดย ยกแปลว่า
 คู่โดยเคย ใช้คำพิเปรย พิบรายเช่นฝ้ายยุคด เช่นว่าชันบนน้อมตน
 ให้ดูบาทยุคด ทงคู่พระบาทล้าศดา ยกแปลว่าคู่คำบว พิอะเนกา
 บุรุษยุคดอย่างมี ยกว่าคราวดช้อคดี เช่นคำพาที่ ว่าเกิดในยุคเดียวกัน

ตมระยคตมระไวยเทียมทมิ คอวรแข่งคู่อัน เพราะต้องเต็มอรุณคราด ยุค
ตามมความยัตยาด ไครรู้ดับดาว คำหรับฉบับบุรพา กุดยุดอกไตรดา
ยุคยังทวา บวิยุดคำรบครบตาม จำแนกแจกได้โดยนาม ไปประจักษ์
ความ จะพูดกพนภุมเวียน ยุคคิเป็นยุคคิตกเมียน ที่ใช้จำเนียร จำนง
ค่อยุคคิธรรม แม่กกกดแมตงถึงกัน เช่นคำรำพัน ตัดคิเป็นคักคิตดากษี ๑

โยก

๑ จับโยกคำไทยพาที กอตกตมิ คำเดียวได้ดกโยกไทย อนุโยก
ย่อนชักถามไป ดวงชตาโคโร ได้ครบทั้งโยกเกณทัตติ คตฤกษอนุโยกมิ
สุภโธกไชยศรี ส่วัดคักจัตโกยา จางวางเปรียบมอวยตมญา ทตองมต
โยธา อนุโยกนิยมยศนาม ภาคนานุโยกนคความ ซึ่งแปดกันตาม ในบท
มคชคำกตาง จำผู้ประกอบอวริยางค บำเพ็ญในทาง วิชเชริญภาจนา
เหต่านบาพภาษา นิยมอวาจา บังคับตกตคอกอวร ค่ายอแม่กตจำนงน
ทงทมตปรมอญ ประมาณตบตคากง ๑

ยด

๑ ค่ายคแม่กตประตงค ยกคำไทยตรง แต่มีพยตดำพอง นอก
จากค่านนบปอง เป็นพากยอนมออง คื่อพากยมคชพาที เกียรคิยค้แเด
ยค้ค้กตค้ร ทนงทานมูม ยค้ทรวพยแเดตงวาค้ณา อีค้วริยค้บวิจจา วัระยค้
ค้าบา พชค้แเดพตค้เป็นตยาม พุกทนชนตค้กรุกค้จนา บอค้ตอ้งไค้ถาม
เพราะรุกทนทวค้วค้น ๑

ยัต

๑ เตินเบียดเยียดยัตตบัตน ทานชุนตกต แก่ทำอายตตราตนิ อายค้
นายนุคนายนิต ชุนตจัตตนิกรินทร กริบอายค้จัตการ เบียดก้นกตแบ้ง
ยัตทยาน ปากคนตนามาญ มก้พูดว้ายัตแทนกัน คำพูดแตกตั้นโดยลจิต
ใช้ก้นฮาจिन ออกชัตว้ายัตอะไร ยัตเมารยัตหมอนงะไม ยัตภาษา

ไทย ย่อมใช้เอเนกนาพ ^{๕๕}ตวงยุติคิกกรรมวาจา ^{๕๖}คามวิโนยา ^{๕๗}นุญาตประ
^{๕๘}สังทกกิจสงฆ์ ^{๕๙}ยัสประวัชแหวณตง ^{๖๐}เดชยนตจาง ^{๖๑}นวก้อยประกอบพิธิ
^{๖๒}พระยศนระอภวัจ ^{๖๓}แปดโนบาพิ ^{๖๔}ว่าความพินาศนศณต ^{๖๕}กายตจตเยงอยาง
 ยด ไทยขอมระคน ^{๖๖}บรรจบไตเจ็ดวาจา

ขาด

๑ กายาตตยามภาษา ^{๖๗}คนนมมา ^{๖๘}ระยาคเปนชาติผู้ต ^{๖๙}มุกย้อยยิต
 ยาดยาววี ^{๗๐}ยาดไทยพาที ^{๗๑}ประตบไตพบเพียงตอง ^{๗๒}หมุญาตจวงษญาตแบบ
 ตระบอง ^{๗๓}ตัสกตบอง ^{๗๔}เปนบทมคชคากตาง ^{๗๕}ประยुरระญาตค้ำตุงไวจาง ^{๗๖}ใช้
 โนททาง ^{๗๗}พระญาตพระเจ้ารณินทร ^{๗๘}อนุญาตนนว่ายอมน ^{๗๙}คิตจยโดย
 ถวิต ^{๘๐}เพราะตมกบคคจิตรปตง ^{๘๑}เขียนตองตกตตตอง ^{๘๒}ออย่าไตจาง ^{๘๓}เปน
 ติเช่นญาตจวงษวาร ^{๘๔}อตุรินอกครุอาจารย ^{๘๕}จุงูใช้การ ^{๘๖}กระวัชงมครุดอน
 ยাত্রาว่าค้ำเนินจร ^{๘๗}เช่นว่าภูธร ^{๘๘}ชราชชยาตราพต ^{๘๙}อิกมะยुरยาตราจรตง
 ตองค้ำอำพน ^{๙๐}ตกตคัจจตอโรเคิม ^{๙๑}มยूरค้ำทนนจุนเจิม ^{๙๒}ค่นค้ำชาเดริม
 เห็น ^{๙๓}ใช้ไตในผู้ต ^{๙๔}ค้ำตตคัจจมะไมมี ^{๙๕}ยुरยาตราจรต ^{๙๖}แตยुरยาตราคกราย
 ทายาทนเปนค้ำกตาง ^{๙๗}ถูกทงตองราย ^{๙๘}มคชกับไทยใช้ปน ^{๙๙}ทายาทมคช
 ว่าคน ^{๑๐๐}คจรรบทรพยชน ^{๑๐๑}มรฎกบิตามารดา ^{๑๐๒}คอบุครแตเชอจงชาตจวม
 ทายาทา ^{๑๐๓}ทคจวไตตจวมแบ่งปัน ^{๑๐๔}ผู้ให้บุตรหลานออกบวร ^{๑๐๕}พชาเช่นกัน ^{๑๐๖}กับให้
 เปนเชอชนิวร ^{๑๐๗}คจรรบมรฎกค้ำตอง ^{๑๐๘}เรียกตามนามกร ^{๑๐๙}ว่าผู้ทายาทต่าตนา
 เช่นเดียวกับบุตรนิตา ^{๑๑๐}อันไตโลกา ^{๑๑๑}ทคจวเปนตจวมถึงคน ^{๑๑๒}ทายาทแปดโนยุด
 แบบพุทธรณพนธ ^{๑๑๓}อยางนกระจิตชัตคความ ^{๑๑๔}แตทายาทใช้ในตยาม ^{๑๑๕}เห็นไมคอง
 ตาม ^{๑๑๖}กับบทมคชพาที ^{๑๑๗}คความไทยว่าโนพงพี ^{๑๑๘}เตือโครงใหญ่มี ^{๑๑๙}มันตุทายาด
 อาจหาญ ^{๑๒๐}ใช้แทนหนักหนาเกินการ ^{๑๒๑}ทายาทพิจารณ ^{๑๒๒}จ้ำแนกเปนตองตรองตุ
 พยาธิอิกค้ำนตุ ^{๑๒๓}ก็เห็นเปนทุ ^{๑๒๔}พิชพากย์เช่นทายาทยด ^{๑๒๕}โรคซึ่งเบียดเบียนนรชน

ไวพจน์ประพันธ์

ใช้เจ็บทุกคน นึกอพยาธิโรคา หนึ่งความดยามเจรจา ว่าเขมนายยา
 เป็นโรคพาศยายี ต้องเผาด้วยยาออกัน ใหม่เป็นแผลมี เช่นนพยาต
 คำไทย พยาธิคำทมิไน มกรชานไซ คัดรังคตบทขอม พยาตคำ
 ไทยใช้ปดอม คัดดอกย้อม สกตเปนบตตำมัญ กอนเข้าปายาศันจน
 คำไทยใช้กัน ร้องเรียกคยาตำตหวาน ประจบกอนฤตุกาต ยาม
 ตำรทวนวาร ปายาศันิยมตมมุต เขาทพยักกอนกนออกตุต ใต้ของ
 บริตุทช ดับบีชธินมนเหย คิงพระราชพิชเศย กอนบตวงเดย ณฑน
 พิชตำรทกต คอกรเรียกปายาศันแทตตรง กบคำจามง ทนบเปนแบบบูรพา
 อปายาศันอกวาจา นแปลกกันมา มกมทชอกความใจ ว่าชองคบคั้น
 เกองใจ ค้วยเหตุใดใด ก็เรียกอุปายาศันมี บายาศันอุปายาศันทวิ พจน
 พากย์บาท มังคบสกตศอกอ คำยาตโดยเค้าเหต่ากอ นันบรรจบพอ
 ครบถ้วนจามอนสืบคำ

ยุด

๑ ถอยยุดยุดชาตัมคมา ไทยพุดประจำ แปลว่ายุดยุดตมอกัน
 มกรค้ำว่ายุดิธรรม ยงยุดชแยงยัน คอยุดชแตยุดชไพรี ส่องฝ้ายพง
 ยุดชโยธิ ยุดชนาราวี ไนยุดชญมพนรณ ยุดชระวารบแกอนกน ฐ
 ทั่วทุกคน บอคองธิบายบอกแปล ชรรมยุดชเปนสของกระแด้ คอกรต้อง
 คุแแต่ ซึ่งคัดงคตบทปดาย คำหนึ่งชรรมยุดชคิกะนิกาย คัดกตหมาย
 เหมาระคความว่าควรแก่ชรรม ชรรมยุดชทอชอประจำ แปลชื่อในคำ ว่า
 รม ในคำ ไต้เถียง อยุดชณิมะบุรค้อเวียง เบารานดำเนียง หนึ่งเรียกว่า
 ศรีอยุดชยา เปนนามกรุงเทพทวา ระวะคัมทา นครณะเชตรหนองไถน
 แปลว่าเปนเมืองใหญ่โต สบตวรพริไป บออาจจระบราวี คำยุดชนับ
 เจ็ดคำมี เดศหาดากอิธิ ที่ควรได้คตจิตวาง

โยค

๑ คำโยคมีแต่คำกตาง ภาษาไทยทาง จะพูดขอพบยดยิน ว่า
 ทางนับโยชน้อย่าถจิต ไ้มาอาจณ แต่เพื่อประโยชน์ใดใด ของ
 คำมคชเปนไทย เพราะว่าใครใคร ก็ใช้ทุกทุกคน อโยทชอโยทช
 เคียดกต เป็ดยนต้นยาจยด คือขอเป็นโอออกเดี่ยว อโยชณิยะบุรีรัมย์
 เรียง อโยทชยาเวียง ก็คือว่ากรุงอยุธยา คำโยคยุดภาษา มคช
 พจนา จะนับกมัตคำ แจกขอใจพจน์จคจำ จัดเป็นดำนำ ฅบงกจย
 บริบูรณ์

๑ จบยอไวพจนแก้ว

คิตคิตคำพองเดี่ยว

ตาดบพนบเรียงเรียง

หมายหมวดตรวจแก้ค้น

๑ ถดินเรียงเรื่องพอง

กตอนสุรางคนางใน

นักเรียนเร่งได้ใจ

ฉนั้นจะช่วยเซตช

คำเคียง

ตบค้น

ระเบียบแบบ ฉบับนา

คกแก้มเคิมเดริม

รอใจ พจน์แฮ

ถนพ

จำจต เทอญพ้อ

เช่นอ้างทางต้อน

สุรางคนาง

๑ จะร่ารอใจ พจน์พากย์หากไซ เมืองโนดารา คำไทย

มคช แบบบทบัญญัติ หม่นนักศึกษา วิทยานักเรียน ถารู้ตัวคณ

จำใจให้มัน ออย่าหันเหเหียน แม่นรู้ไม่จริง ประดิ้งจนเวียน จะเดี่ยว

ทเพียร จำเนียรบ่อยการ ไนรอใจพจน์ นมกำหนด บาทบทพิศดาร

คองแต่แมกน คอรนรณราน คอรรจำวจารณ คามหมวดตรวจตรา ฮาทิ

ศอค้น คือค้วจารน ตยามภาษา รนแต่จะไป แด้วรนจระมา ร้อน

ไวยพจน์ประพันธ์

รนรพทา ท้อยู่ดูธรรม์ แดตเผาเรือนรม ค้องจำใจจน ดูทนดูท่า
 ดั่งพดกชาวนา ภายเฝือค้ำ ด่าปากศรากลคร่า ทำนาค้ำชาย โยช
 ทวยหาญ รนเร้งรบราญ บอคร้านเกียงกาย ปั้นแสบปั้นหิน ดันเรอ
 ฤาวย ช่างปั้นทั้งหลาย เรียกว่ามันรน รนภาษาสยาม ครอบไตร
 ไต่ความ ที่คามยุบด ผู้ใหญ่มีกว่า ทารกชุกชน อ้ายมันรน
 จะหาไม้เรียด ไหรณภาษา มคชแปดจำ คือเงินนั้นเที่ยง เต็มคำ
 หิริญ ถ้ากัญคำเดียว นักปราชญ์เฉลียว ท่านแสดงแปดไป ไหรณ
 ออย่าศตาศ์ สักตญอญาติ คามบาทบทโน บุรพแบบฉบับ บังคับ
 ชานไซ จำแนกใจ ไซ้ไม่พดาดพด้า รนว่าฆ่าศึก คำนพานทุก
 คอวศ์กษาจำ ณออกณดักด คามบาทแบบคำ นักเรียนเพียรจำ เห็นยก
 นักศึกษา เช่นคำเกิดอนรณ โนกลอนนิพนธ์ โบราณรา คือเกิดอน
 ฆ่าศึก อธิกโยธา ให้ถึงประวา ไซยเกิดอนกดับหนี รนทั้งขอมไทย
 มีคำที่ใช้ ครบหกวรรจ์ อานแต่จวงกำ หนคจำจาท นัยว่าผู้ค มี
 ปรัชญาณ

รัน

๑ รันภาษาไทย เห็นพูดกันโน พดกไทยไซชาน รันกรุงรันปดว
 วาชาดาธารณ รันรันกระดาน เกอียนรันแทะไทย อักคำพูดกัน เปน
 คำแตกคัน รันไปทำไม คีรันพันแทง เข้มแข็งสุดใจ รันทตฤไทย
 ดั่งไตรรันท่า รันในสยาม ที่ควรใช้ตาม ส่าชกหกคำ เงินเหเรียนหิริญ
 สรรดิบดำนำ ควรได้ใจจำ ญอญาติดักด อริญอารัญ นิกคำดรร
 มาจากมคช แปดว่าป่าพง จำนงบาทบท ญอญาติดักด เช่นกับ
 หิริญ รัญชะว้าย้อม อักในยหนึ่งน้อม ความแยกแปดกกัน แปดว่ายนิค

กำหนดเหตุการณ์ รัชชระเดียงบัน เป็นดองอศถสัย หนึ่งจรรจรต จงจำดำคัญ
 มคชกดาชกดาช จ่าเทยจว่าเตน ตาเนนนาดกราย มีมามากมาย พากษ
 พจนยทกตอน เป็นนคยนรนคร นักไซกัน เป็นคำดำธร ถ้าไซเคมท
 เป็นนรนคร ไซต้นบ้นทอน ก็เพยงนรนคร อีกคำหนึ่งจ่า ตามโนพระบา
 พพจน์ประพนช นรนคราย แยกกายดำคัญ แปรคำจำนน์ ว่าพ่อนคราย
 คำจ่าการนต มคายนยน แปรว่าค้วปดาช อ่านไม่ออกเดียง เขียน
 เคียงเรียงราย ตั้งเกศเคธรองหมาย ไม้หางกระแต รัญญชอมไทย ต่าง
 เหตุเดศไนย ค้วไซกำแปด ใครู้ระเอียด อย่าเกยจตุต โดยเคา
 ด่วนแต มกง่ายศดาชเพียร

ราน

๑ ไร่จรรนระราน คำไทยพจมาน เป็นแบบแนบเนียน อีกว่า
 ราชูรอน ไนกดอนมากเมียน เห็นไซชบเจียน ตักคค้วญอ กักราญ
 นักปราช แปรจ่าเคธรองดาต เลือดำคดระออ กัมพูชภาษา ไซมา
 เพยงพอ คำเติมคั่นคช นนจ่ากรายคอง เช่นกรายกฐิน แปรโดย
 ถัด จ่าดาตผ้างด กับเขมตตั้ง ให้คังให้ตรง โดยคำจำนง ว่า
 กรายกฐิน แผลงเป็นกักราญ ตักชอจารย์ ไซมาอจจิน ฝักราช
 อาศน์ เคธรองดาศน์ภูมินทร์ โดยนิยมยิน เรียกพระกักราญ แต่คำ
 นี้ไซ เขาไม่ใครไซ ดับไปนมนาน แต่โดยท่านอง เป็นของเขาราน
 ทุกในฉันจวร ว่าพระสุจนะ ธรรมด้าราย ไซตามใจหาร กัมพูช
 พาทิ แปรว่าดบาย อ้นครายไม้ม ตกเขนจระจึ ของไทยไซกัน
 ดางคนพูดได้ แต่บอรุไนย ที่แท้แปดมัน ใปรู้คั่นเหตุ พิเศศดำคัญ
 คื่อด้ารายนน์ ออกจากธรรม ในหมจตรานน มคชไต้มี ที่ไซไซชาน
 ไทยกับกัมพูช แย้งยุคพิจารณ ประมวญประมาณ ฟ้าคำควรพั้ง

วิน

๐ น้ำใต้ไหลริน ถ้าใครจะกิน ให้รินใส่ถ้วย น้ำไหลรินริน
 เห็นคืนจะพัง บิดทำนบขัง น้ำวายหายริน นักแดงแปรธาตุ เอาเงิน
 ชุบมาศ แฉ้วเฉยให้ดิน หีบเงินขมมอม เปนทองเนอริน ดึงโดด
 ใจเย็น คีโดยพิศวง หอมกตดินดอกไม้ รวนรินก็ไซ้ คำไทยจ้านง
 จัดตามแบบบท ถกคนขอตรง ไม่ควรจะส่ง ได้ยักอักษร รินฝ้าย
 มกช จงจำกำหนด พจน์อุทาหรณ์ องคินารถนรินทร์ เปนปิ่นนคร
 ไบรตประทานพร พระนรินทร์เด่น นรินทร์แปลว่า ท่านเปนใหญ่กว่า
 ชนชาวบุรี พวงเด็กนักเรียน จะเขียนจงดี เคศร์ร้อยคองมี ทรรก
 รินดี จอมนรินทร์ราช คำนหนักปราศ ฤดาตจ้านง ประดมคำเพราะ
 เต็มประพจน์พจน์ ความแปลเช่นกัน กับนารถนรินทร์ เจ้ากรมองครักษ์
 คำรอดประจักษ์ นอกซ้ายภุมินทร์ นามยศประกาศ พระราชวรินทร์
 รุทนต์แดนดิน โดยศักดิ์มณู ท่านทำองเทเวศร์ เปนใต้พิเศศ ใน
 ดาวดิงษา เชิดชพระนาม องคีมรินทร์า อิกนามหนึ่งว่า จชรินทร์
 เทจัญ สุรินทร์นงา ผู้เปนใหญ่กว่า เทวาในสวรรค์ พระยาสุรินทร์
 ถนยศถานัน ตรีโดยแบบบรรพ์ บวรราชวง หนึ่งพระยายกษ คน
 รูประจักษ์ ฤทธิเดช โตงตั้ง เรียกว่าอสุรินทร์ เปนปิ่นนครวัง ชดอง
 อย่างหวง เช่นท้าวทศภักตร์ อิกพระราหู ซึ่งสถิตยอยู่ ในราชจกษ
 เขาเรียกอสุรินทร์ ไถยนิตระหนัก ถึง ไทรทายทัก ก็ประจอบกัน
 นามพระที่นั่ง พระเจ้าไปรดตั้ง สำหรับโรงคัต อามรินทร์อนิจฉัย
 วิโดยเกิดฉนั้น ขุนนางพร้อมกัน เฝ้าฝ่าชุด ตั้งฝูงเทเวศร์ เฝ้าองค์
 อมเรศร์ อมรินทร์ โกตชัย ถังนกริมอิมเขม คู่ชเกษมเปรมปรีด
 ชมพระบารมี มืองภักตร์แจ่มใส

รุม

๑ รุนภาษาดงยาม เห็นใช้ในความ ว่ารุมลงไป ถูกดมรุม
 หดง คางงกตวโคร รุนกุงปดาโพ แม่หน้าดำธาร เมืองจันทบุรี
 กากกรุนมี มากได้ใช้การ เปนถิ่นกำเนิด เกิดแต่เขาราวน จนทุก
 จันวาร ก็ยังไม่สูญ ที่พูดกันมาก เขาเรียกว่ากาก พดอยจันทบุรี
 มีไร่พดอยดี ของมีมากมุน เกิดเติมเพิ่มพูน ที่ดอยพดอยแหวน รุญฝ้ายมคช
 ญชณอศกต มีใช้เปนแค้น เมตตาการุณ พระคุณเหนือแดน ข้าขอ
 คอบแทน ที่ทานการุญ ล่างหนุมทงหลาย ทั้งหญิงทงชาย ชมนัน
 ชุนดระมุด ว่าเด็กกนแปดก แรกกรุนครุณ นำชมล้นบุญ ตรุณได้ภา
 ษายพอกสุด อยาบช้าทารุณ ทั้งกายกริยา พุดไม้เรียบราบ หยาม
 หยานฉาจา ทารุณนั้นมา แปดว่าอยาบคาย อรุณเรือราง เวดาส่าง
 ต่าง สองแสงสุริยฉาย ในเดือนมคคุณ พรุนไปรยปราย ฝนตก
 ราชราย เห็นผลลุด จรรุณเทจราช โดยไสยสาคร สรรเสริญเชิดชู
 เทวดาฝ้ายฝน ผอนปรนสินธุ ให้ตกพริ้วพรู แดงคตามกาด ท้าว
 จีรพทก ผู้เปนนายก หมูเทพบริพาร เนาปรังจิมทิศ เรืองฤทธิ์โคร
 ปาน จงอภิบาล เจ้าจอมภูวดต คำรุณเหล่านี้ มาในบาฬี ด้วน
 มีแยบยนต์ ณอคุณตกต โดยบทยุบต ต้นตำรनुต้นช รุนพจน์
 ทมคอง ๑

เรน

๑ ถัดถึงเรนนี้ คำไทยไม่มี ที่ใช้ประสังคี มีแต่มคช ใน
 บทจำนง อามเรนทรใช้ตรง กับชื่ออามรินทร์ คำว่าดูเรนทร ตก
 อยู่ในเกณฑ์ เทวาธิบดีนทร คู่กับคำว่า พระยาสุรินทร์ ตำแหน่ง
 ทถน สุรินทร์กัม เจ้ากรมตำรวจ หน้าตราตรวจ ในชวาจักรี

ไวยพจน์ประพันธ์

ชื่อพระพิเรน ทรเทพขบัต ตั้งตามนามศรี อเรนทร์เทวัญ นเรนทร
 ราชา ตำแหน่งสมญา ขุนนางดำมัญ ฝ่ายพระบวร ราชองคานัน
 ตรียศศักดิ์สรร สถิตย์ฐาน ที่หลวงภูเบนท์ คูหาวงอเรนทร
 ทรราชตั้งหาร กรมต้นมกตาง ตามอย่างโบราณ ตำแหน่งราชการ
 เจ้ากรมซ้ายขวา เรนคำมคช รวมถนทงหมค นบห้าองจา ทรภา
 รัตน ตำคณูตำรา แจกบทพจนมา ถอนกรบจบลง ๑

รวม

๐ กระตั้นมันบ้วน เร่งคิคเรวณ นึกาไทยตรง ท่านแมตง
 คำสรวย เปนตำรวณตรง เผอความประสงค์ กคือสรวดต้นค ๑

เรียน

๐ นกเรียนปเรียน ถาจะไซเขียน คอเพนผดกน- คำว่า
 นกเรียน คอวเขียนดำมัญ ปเรียนวิธรรม สกคควณอ คำปเรียน
 น บางครูท่านช อ่างเคาเหตาคอ อาคอปรยค สังกคควคย ไซ
 ควคคอ เขียนว่าปเรียนค วางไวทงคู ประสงค์ใหค ใหรู้เดอก
 เปดยน คูตามชอบไซ คำไหนแนบเนียน กิจงไซเขียน ไมบงบัญญัติ ๑

รง

๐ ยางรงมัทม เขาไซประดม เปนเควองนายา ต้เหตองอราม
 เห็นงามแกคตา เขามกไซทา นตรกรรยารงค- สอองคำค้บคไทย ท่าน
 แผลดงแปลงไซ ใหนที่ประสงค์ โดยอย่างซึ่งเห็น ทรงเปนทำรง อัก
 คำจาครง ตำรงแปลงไป เช่นขำรงค้กค แดคำประจักษ์ ตำรงรา
 ไซย สอวรยาธิบค กี้ชคคำไทย พากยกมพูไซ ทรงราชกม
 จำรงมณฑก เรยคชอบ้นยก ษนระวางค จำเรคจำรง จำรงจาท
 ไมทราชคค วำรงอะไร รงคอกการนค นคคจคคสรร มคคคำไทย

ไวพจน์ประพันธ์

วิษณุรงค์ ฌรงค์ วิไชย พุตกัณโธไป เจ้าฌรงค์สงคราม ฌรงค์
 คำน เปนคำเชิดช ในศัพท์สยาม ว่าศึกวารบ บรรจบโดยความ
 แบบเช่นเห็นงาม ตามที่ ไชกน

รัก

๐ รักภษธองไช ธารักคำไทย ไม่มีการนค เช่นอย่างนารัก
 คินรักใหญ่ครัน อักว่านายฉน รักกับนางฉอน ให้เห็นตระหนัก
 บุตรธมรัก บิดามารดร ข้าเฝ้าจงรัก สวามภักดีภุช ครุรักคศัย
 สยบ ศศัยรักอาจารย์ รักรักคำไทย จรวำพรรณไป อเนกธำธารณ
 เขาหากหนเหียร พุดเปดย่นตามกาด เหนือจะประมาณ ไม่เดรัจฉดง
 รักษคามคช ชอบบอกำหนด การนคประสงค์ เขียนขาดไม่ได้ คอง
 ไซให้คง ชอบบอตรง ออกจากคองขอ บาพพจนะ นนมรักช
 พบประเพียงพอ ควขอท่านแดง แปรงเปนชอบบ ตามเคำเห็ดอกอ
 อาเทศอักษร เหมือนเทพารักษ อักคำประจักษ์ บริรักษภุช อมุ
 รักษโยธา कुมพด่ากร ฝ่ายข้างกองมอญ โยธารักษกุม รักชอ
 การนค ในคำ ไชกน นกมชุกชุม ความคตชคอยู่ ไม่สู้ชชม ไม่
 ควรเค็ดอบคตม กับรักคำไทย รักษ โทษภุษา คำแบบจินดา มณ
 มีใน บงคัมชอบบ โดยชชฉฉฉฉ ไม่กระจ่างใจ รักษ ไทยฤาชอม
 ท่านหียบมาไซ ปนคดะกนไป ข้างไทยเข้าปดอม ที่นคประสงค์ จำ
 นงแคชอม ทงหลายพดอยชอม เพราะใช้มานาน

ราก

๐ อาเจียนเหียนราก ใช้พุดกนมาก สำนัญธำธารณ รากไม้รากมัน เสก
 สรรพจักรณ เพราะคองพองพาน กับรากคณหา คนคนองปาก กระ โสภ ไชกชาก
 ตำรากฉาจา มคชพากย์ รากคำภุษา พระครัดจิดว่า เปนเพดงเว็งแรง รากคำ

ไทยคน พุกกันเป็นพน ไม่ต้องขแรง ราคาคำมกช สกคคอกแคง
ความแปดแแต่ดง ว่ากำหนดใจ ๗

รค

๐ คักนารคด่าก เขาว่าดำบาก เพราะด้นบ่าไป รคดักร้อยครัง

ไม่จริงอยู่ใน รคเช่นนไทย พุกไซ้เจรจา เดือครุยดำรด โหมทอง
ดุกดัด งามดะออคตา ทรพัยด้นดำรด โนกฏฎีกา ดำมีภรรยา
ร่วมทูนเคียวกัน ดำมรดคิตปู ถิ่นบางตำหรุ รคโชชาครัน รคเหต่า
นไซ้ คำไทยถ้ามัญ ดกคย่นย่น ควดอพอกควร รจนารจเวช คิว
จอดรรเค็ก สกคทังมวญ คำรจนา นนจำกระบจน คกค่างย้อยจน
ครุคาครุใจ รจเวชนนคความ ว่าคัมเขียนงาม อรามดะไม เปน
คัพทมคช บทกตายเปนไทย แคคควรชานไซ อยู่ในพอกชอม ราช-
รคเกวียนนรค คักคอกดกค คักคินยนิชอม มคชแท้แท้ ไม่แปรไม่
ปลดอม เดียวนรอมชอม ไซ้ชอมไทยกตาย ชรรมนิยมราชรค จะ
งามปรากฏ เพราะชงเฉติมปลตาย หึงนนั้นดำมี เปนที่เคิดชวย ควัน
เปนเคือองหมาย แห่งเพ็ดงเริงรุม สมนนโรก คักคอกดกค มคชด
ชุม คำไทยไม่มี บาศไซ้ชุม แปดคณบรจบรุม ว่าด่มปรากฏา
ฤษนิกพรค นามพระนารท กำหนดคัมญา พรชรทะเลน นฤเบนทร
ราชา นิยายโบรา บุร่าคำแถดง ะระดวารค เป็รียงหวานทงหมด
รคเขารคแถง รคนอกรคไน ทานไซ้เค็ดือบแถง จะร่าดำแถง โดย
แบบแยบยนค รคแห่งอาหาร ชิงหาวิญญาณ ทราบคร์้านดากด รค
ด้ามคคิ ยินคักรมะถ เปนรคัระคณา ช้างพร้อมเพ็รียงกัน หนึ่งวาชา
คักคิ พุกไม้ปลดบัต เปนคักคิเปนครม จักว่าเปนครค ประเด็ริฐู

เด็ครัน รศ็อนบอตัน บอเทียบบรศ็จริง พุดตรงพุดง่าย ไม่ต้องเร
 ร้าย เข็องย้ายประจึง พุดได้คด็องคด็อง ไม่ต้องท้งคัง แต่ทุกชาย
 หมึง ไม่ชอบจ้านัน ซึ่งว่าเอมรศ็ เขมรมคช ระคนปนกัน เอม
 แปรจำหงาน ครงการตั้งสรพ รศ็แปรยัณัน จำรศ็คองตรง หนึ่ง
 คำปรากฏ ว่าโอซารศ็ มคชกำกง รศ็โอซาหาร พิศดาวตำรง
 รศ็ตั้งย้งยง จำรศ็โอซา เลาจะรศ็นี้ แปรจำรศ็ดี มาด็บุษบา เมือ
 ยามองมชวย ริงรยนาธา มละช็อนตา บุษบาตำรงพัน ด้คนชรศ็
 ภิมเข็นชมค กระจแจระจุนจันทัน เกร็องอบเกร็องปรุง จรุงรศ็ครัน
 เขาเรียกตั้งกัน ชรศ็กัมี โอรด็เอารด็ สองคำประชด เปนคำเด็ยจดี
 ว่าเกิดแค่ออก ด้ชกถาที่ ค็อบคอบคอบตรี เกิดแค่อุทร รศ็คำไทยตั้ง
 รศ็ฝ่ายบาพ ด้บตำมคามาถอน บรรด็มด็บเจ็ด เบ็ดเด็ร็จสุนทร จด
 เปนนิกร หมดครตพจน์ไทย

รัต

๐ ทันจะจดี แจกคำว่ารดี พุดภาษาไทย ค็อว่ามูกรัต หนึ่ง

คำใน ด้ยามคความไซ รัตรังครังตรา รดบรัตเอาหมด เรายอมอม
 อด เเงอคงด็โทษา เอารัตเขาเป็รียบ ประเทียบวาจา ทองพระกร
 พา หุรัศ็เร็องศ็รี รัชชะน็ไซ เปนคำชานไซ แต่ในบาพ แปร
 ว่าสมบัต็ ไม่ชดีวาที่ จะให้ถูกที่ ความเปนราชา จะแปรให้ตรง
 โดยที่จ้านง ไทยพุดเจรจา แม่นคันทหนึ่ง ที่ส็องรองมา ที่ดำมทห้า
 ด้ดับรัชกาล ไซว่าบทรช จะแปรกัชดี คด้ายกับบทมาด็ย ชุดพระ
 บาท นฤนารถจอมปราณ แคคำบุราณ ว่าบทรณ ในคำมะคระช
 เรียกระชะฐ ด้เงินงามครุ สมมติว่าเด็ศ ประเด็ร็รูเช็ดชู กห็รูบี

ไวยพจน์ประพันธ์

ภู อ๋ยากได้ทอถัน ดัยามภาษา ใช้วรัชฎา ค้าขายย่นยัน พระ-
 ศัรัชฎา กรนามเทียบทัน นามอารามสงคร รัชฎาธิษฐาน เจริไฟ
 รัช คำเต็มคำผลัด แปรดงบทพจมาน ว่าต่างขอบเขตร นคเรศฎุบาด
 ชอชุนนางชวาน คำแห่งกมึ กรมท่ากตางไซ ชานชื่อพระไฟ รัชระ
 พากย์ภักดี นานาเจริญ ตามอดีตบาฬี คือต่างบุรี ค่างพระฎุบาด
 รัชระกระเด่า คำตรงดงเค้า มาแต่เขาราน แปรว่าช่างซัก ฟอกผ้า
 ตำธารณั ย่อมทุกถนถาร ชาวบ้านจ่างฮอน รัชระตั้งมา คำนี้แปรดว่า
 แฉนแฉนนคร ดัยามะรัฐ นิสิตสุนทร ว่าเขตดินคฮอน แฉนแฉน
 แฉนไทย แฉนรัฐคำนี้ แฉนตามฉิฉิ ตั้งตั้งกฤษฏไผย เปนรัชฎา
 ฉาฉาฉาไป ทิวางอ่างไซ หอรัชฎากร รัชฎาธิษดินทร์ สมเด็จพระ
 มินทร์ จอมมิ่งมหิศร รัชฎาธิษเบนทร์ ใช้เงินในกตฮอน เปนอุทา-
 หารณั แห่งรัฐมณฑล คำอัมระรัต แปรคำไทยชัด ตามตำรณัฉิ
 แปรดว่าเที่ยงคิน ยั้งย่นยุบด วิรติกรรมด ว่าใจเว้นวาง เชนญจะเว
 ระ วิรติคือตะ โดยตัดเบญจางค์ โพชาภีรัต แปรอดีตคำกตาง
 ว่าย่นตีทาง พระโพธิญาณ ฉานาภีรัต แปรไทยคความชัด ยินดีใน
 ฉานา โยชาภีรัต โดยอดีตกตถาร ยินดีในาการ ประกอบคความ
 เพียร สักรคณั จะช่วยแปรช แพร่นำคำเขียน แปรดว่าย้อมงาม
 ลูกตามแนบเนียน คำแห่งกรมเมียน สักรคณามกร รัชระว่าแดง
 คำนี้แอบแฝง แจงอุทาหารณั สรรพางครัต ชอชอศอศร มาคณัฎุช
 ศัรัแดงเฉิดฉิน รัตนนจาแก่ง ประเดวีรัฐเพริศแพร้ว แก่งตำรพณั อัก
 ษรท่ายล่อ คือนอกถารณั เปนเข้าใจกัน ว่าแก่งแพรดพราย คำใช้มี

มาก ยักย้ายทลายหดาก ตามบทขบมาย ค้อมณรัตน เนาวรัตน
 เรืองฉาย นพรัตนคูหมาย ว่าแก่นเก้าประการ หึงเพชรรัตน นบ
 ด้วยกะหริต แก้วอน บ ปาน ไตรยรัตนสามสิ่ง สูงยิ่งโอฬาร ยกเป็น
 ประชาน แก้วทั้งโดกา หึงรัตนาศน์ รัศมีส่องผาด จับห้องเวหา
 รัตตะเลียงต้น กระษณวาจา คำรัตนานา อเนกมากมี

ราด

๑๐ รัตคำสยาม เห็นใช้ในคความ ว่าราดจารี บ้างเทบ้างสาด
 บ้างราดชดชี่ ไม้รวกรัตดี บุกดายเจ็ดฉนั้น ราชะราชา คำนี้แปล
 ว่า พระเจ้าแผ่นดิน ใช้แต่จ่าราช นักปราชกยิน ยอมในจาทิน
 คัดชออดก ด้วยว่ามีไซ่ ภาษาคนไทย ต้องใช้ตามบท ให้ถูกข้อ
 ขำ ในคำมคธ ควรจำกำหนด ตามพจน์บรรยาย จักรพรรดิราช
 แดเอกราช กระษัตริยทงหดาย ประเทศราช เจ้าเมืองเวียงราย เช่น
 เชียงใหม่หมาย กัมมดาญองษ์ ธรรมิกราช ดมเด็จพระมนารถ ทรง
 ธรรมเทียงตรง ราชาราช พระบาทดำรง ถอดยราชทรง บารุง
 ษรณี่ ราชตักคชอ ด่วนเป็นคำส้อย นามองค์กระษัตริย์ จะเขียนคำ
 ไซ่ ไต่ไตก็ตี จรุงทองที่ ว่าเจ้าแผ่นดิน ราชฐะกาน ท่านดำแดง
 แฉ่นแฉ่นแฉ่นถัน เช่นดยามราชฐ์ คาคาษโยชิน เจ้าหน้าดยามินทร
 ผดุงทวแดน แฉ่นแฉ่นไตไต จงเปดียนชอไซ่ ต้นคำราชฐ์แทน อน
 เวียนเปดียนศบท์ ถงนบศวยแฉ่น ก็ไตบอแฉ่น บอศดาศราชฐ์ปดาย
 เมืองกุราชฐ์ คนใจร้ายกาศ พยาบาทคาคหมาย กษัราชราชฐ์
 นักปราชมากหดาย สร้างพระดบส่าย คิตเนื่องนามนศร ฐ์เวียนเปดียน
 ผดดี ใช้ได้อันนี้ ทุกนามกร แต่งย่อพอให้ ฐ์ใช้สุนทร ตามอุ

ทาหรณ์ หากเห็นเป่นเตา ราชฏรค่าน ยดแยบแยบช ชัดตามดำ
 เมา มีทใช้จา ประชาราชฏเรา อำเภอร้องบ่าง แก่ราชฏทักกัน
 นือราชฏบังทดวง ชุนนางทงปวง แบ่งเบียดปุ่นบัน ทรงพระพิโรช
 คองโทษคองทนต์ เพราะราชฏยนิยน์ พ้องชอคดี ทนงเทยวระราช
 นคานกปราช นตาดพาที แผลงรักเป่นราช พจนาดลัดารศรี โดย
 ความแปดมี วารุณยาว ราชศีระอาดัน เทยวระคณนัน ฉนไต่ดบ
 ล่าง เตมที่ระแน ที่แปลว่ายาว ดังตฤชฏกต่าง เทยวระระจ
 นายเวรอาตกษณ โดยนามประจักษ์ เทยวระราชมี พระเทยวระราช
 ปลัดบุรี รุณยาวดี รุทอนถ่อนปรน

๐ แจกราตบรรจบ เก้าคำพอครบ จบดารมุดนช จระแจกคำ

ฤทธิ ประดิษฐ์ประคน ถ้อยคำอำพน ประปนกันใบ โนช้อลลิต
 คือไม้มรวิต ชนิตคำไทย เวียกทองดำวิต ควรวิตเดศไผย เตมก
 คำไทย คอใช้สถด แต่เห็นท่านใช้ เป่นดำฤทธิใช้ ไปข้างนคร
 ว่าทองธมบุรณ พร้อมมุดทงหมด ทองนากระชฏ ประชุมหดอดง
 จงเรียกลธมฤทธิ บังคับดชค เขียนฤทธินตรง แต่ผู้จะ ใช้ เดศไผย
 จ้างง โดยความประสงค์ ดังซึ่งเห็นควร อธิธิว่าฤทธิ ตามตั้ง
 ตฤชฏ ใช้ฤทธิทงมวน แปลว่าดำเรจ เดรีจตามกระบวน นับใน
 จำนวน มคชกดาโยไทย ถึงจะไม่แปล พุดว่าฤทธิแด ก็พอเข้าใจ
 ดังว่าฤทธิเคช ดังเกดแนใน ฤทธิจอมภพไตร เวียกราชฤทธิชา ทนง
 มุญฤทธิ คือความศักดิ์สิทธิ์ ผู้มบุญญา บุญหากนิยม ได้ดม
 ปรารถนา ในเหตุไม่น่า จะได้จะเป็น ดังแดงอธิธิฤทธิ นี้ไม่คองคิด
 ดำบากยากเย็น เขาพุดซ้ำซ้ำ สองคำแดงเห็น อย่างนิยมเป่น วิได้ย

ไทยเรา หนึ่งเทจฤทธิ เทเจศรศกตสังทช ฤทธิไม่บนเทา เช่นพระรา
 หู เป็นคู่พระเดจาร โทษให้ไม่เบา คุณเดากมี ฤทธิต้นทอง
 บดอาจขุนปอง เทาบุญฤทธิ บุญเรียดแรงนัก ประบัคษไพรี ย่อม
 พายแพ้น กถฉบุญฤทธิชา วรเศษมรติ แปรในดิชิต ว่าแม่เดชา
 สัจริตทุจริต กายจิตรวาจา ต่อมบทหนา คอตราประจำ ต้มฤทธิ
 ศก ค้านตารก ยกในดำน่า แปรว่าเต็มที ไม่มีเพดียงพด่า เต็ม
 ศกออกคำ ว่าศกบริบูรณ์

วิต

๑ วิตวิตไท พุคภาษาไทย คำเก่าเค้ามุด นอกวิตนอกรอย
 พดอยเดี่ยววิตตัญญ พวกจีนมากมูน เขาริตรมชง วิตเดือวิตมา วิต
 ได้หมุปลา ปรุงเครื่องกรอกถง เรียกว่าได้กรอก นบอกรชอตรง วิต
 ครรภบุตรปลง ฐัพบุตรม้วยมรณ จาริตมคช คิวคอตกต แบบบท
 สุนทร แปรว่าประพฤติ กิริยาธาร ทิเขาฝึกสอน จนคุ่นเคยใจ
 จาริตคำบา พพากย์ภาษา ว่าปลงทัวไป พกตต์ตัวกำเนิด เกิดชะ
 ตาไทย เรียกวาริชใต้ โดยแบบยุบด แดงคัจฉงห่ม พุดจานิยม
 ตามเขื่องคำบด ตามเพศภาษา ทังประชาชน เรียกตามอนุตฺนช
 ว่าวิตทอง

วิต

๑ คำรุดนไช ถ้าจะเขียนไช เร่งให้ตฤกครอง เพราะรุดค้ำดยาม
 ไร่ตามทำนอง วิตรุดเร่งครอง กระเถนทการงาน ไร่รุดกั้นไป โดย
 เรือโดยไฉ อย่าให้เนิ่นนาน สิ่งของชำระ รุดเชื่อมชุดสาธารณ รุดพจน
 พิจารณ เช่นคำรำพัน มารุดว่าดม มคชนิยม รอดอแทนกัน คิว
 คยศกต ไร่บทตามัญ ปานมารุดสรร ว่าเรือเทียมดม พระทรง
 ฤทธิรุดม แปรบทพจนพุทฺธิ ว่าฤทธิชุดม เขียนจงครบครัน การันต

ไวพจน์ประพันธ์

๑๗๗

นิยม ค้อมอเดริมตัม สุกท้ายจาจา องค์พระนรคัม ก็อปมมนุษย์
 อุดมเตชา สูงสุดเปนเจ้า แห่งเหล่าประชา อีกเฝยหนึ่งว่า พระนโร
 ดิม เปนคำเดียวกัน จงรู้ดำคณ วิชุนุกรม จะแปลประคน ว่า
 คนอุดม ค้อมมุตม มตยค์ใหญ่ยง อนิรุทธศัมภ์ ว่าไม่รู้ตบ บัง
 คับแปลคอง เพดงอรรคณิรุทธ จุจุดจำนง จะให้ตบตง ชากพันประ
 มาน กาดาคณิรุทธ พุดใหม่มนุษย์ ก็ว่าเพดงกาด เปนเพดงเริงร้าย
 ทำดายเผาผลาญ จนดินเขอชาน จึงตบตบใจ นิรุทธอากบ ตักกล
 บังคับ ทอชอทใจ ททานชอชอ เสนอเริงไป เมื่ออ่านชานใจ
 ชอชอการนค คำว่าพิรุทธ อกษรกมพูช ทอชอชอนกัน แต่ไทย
 ใช้ทอน ดตหย่อนม่อนบัน ตักคย้นัน ชอชอเดียดตาย ย่อมเปนนี
 ใตย ชรวมเนียมชองไทย มก ใช้กตายกตาย ถึงเมชัน วัคณรุ
 ปรตาย ชนเขาทงทตาย ไม่ได้คองตาม คนนพิรุช คว่าใช้จ้อตตุด
 ไม่ยุดตงวนตาม ให้การพิรุช เลื่อมชุดเดียดงาม เตอนเดอะดามปาม บ้ายเปะ
 ปรไป พิรุชนปราช แปลว่าผิดคตาศ ตกเปนนคำไทย หนึ่งว่าพดาคแพดง
 แดงโดยเฝย ประจักษ์แจ้งใจ เจนจบครบครัน บุรุษว่าชาย คำ
 ไม่กตบักตาย วิปริตบิตัน ชอบบอตักกล กำหนดค่างกัน บางอ่า
 จารยสรว ตักตศอกอ หมวดนตมมุต แจกด้วยคำรุก รวมเกล้าเหด่า
 กอ จำแนกคำ ใช้ จัดไว้เฝยพอ กิดคั่นคั่นชอ โดยช้อยคำชาน ฯ

เรด

๐ คำไทยใช้เรด กั้นค้ำหาเหต ไม่ใคร่พบพาน มีแต่เจ้าเรด
 คำชองโบราณ คิคคัตตอถัดถาร ไม่ทราบคความแปล ตมเดัจมเรศจว
 พระนามทรงเคช ทราบตามกระแฉ พงษาดการ ได้อ่านคุดแต่ โดย
 เนอคความแปล ว่าเจ้าพรชน อิศจเรศร์ใช้ แปลว่าเปนใหญ่ เปน

เจ้าตากด เรศกำมกช กำหนดอนงค์นั้ ค้อคอรระคน กัรบรอการนั้ ๗

โรค

๑ จะว่าถึงโรค ภาษาไทยได้ด ไม่มีใช้กัน โรคฝ่ายมกช มี
 บทย่นยั้น คีโรคมอกภักนั้ ว่าให้ด้วยเคี้ยร รุ่งโรจเรื่อโรจ ว่า
 สว่างของโชติ ดังแดงเพลิงเทียน พระศรีวิโรช โกรธนายจำเนียร
 ว่าแกดงมาเขียน บัญชี่นอบง วิโรจนั้ตงเคิม ซ้ำแดงเพิ่มเคิม ไพ
 โรจนั้ประดิง แปะดว่ารุ่งเรื่อ เช่นเบองหนหลัง จอนอประดิง สกค
 การนั้ ๑โรชกำนั้ ค้ำแปดทำนชี่ ว่าบัวบุษบั้น สกคดั่งชอ บอก
 ชอสำคัญ สังกะทรุกนั้ ตามแบบบาศิ ทรงพระพิโรช นียกเปนได้ด
 ราชาคับทศร ชอเชอสกค มคชจาก แปะดว่าท้าวมี หฤไทยผิตผัน
 พระอริยเจ้า คับสังขารเขา นโรชเจ็ดฉนั้ ๑ดั่งระวาคบ้ค้ระวาค ดุญ
 ซากเชกฉนั้ คนถงอาดัญ เจ็ดฉนั้จกคน เรือดว่านโรช พระเจ้าศรีรัง
 ไปรด ว่าธรรมยงย่น ระวังคับใจ บอได้ไฝ่ฝั้น เจ็ดฉนั้เจ็ดคน ค้อ
 ดองนิพพาน นโรชมคช ชอเชอสกค แบบบทเขาราน ถ้ำแปด
 ตามคับท้ ว่าคับสังขาร บรมคตอรรธสาร ภุกธาคำกริ หมอค
 โรคพิจารณั้ ประมอญประมาณ ครอบเกล้าท้ แดดฉนั้มคช เปน
 บทบาศิ ค้ำไทยไม่มี ที่ใช้เจรจา ๗

รบ

๑ ครองในแม่กบ ค้อค้ำว่ารบ สยามภาษา ค้อพวกพดรบ
 สมทบโยธา เหล่ากุมารว มัถมารบกฉนั้ หนึ่งค้ำว่าครบ แปะดว่า
 ค้ำรบ ค้อครบจำนวน ค้ำรบสองสาม เรืองตามกระบฉนั้ จำนั้
 ฉนั้ฉฉนั้ ฉฉนั้ฉนั้ไทยไทย ค้ำว่าคารวะ แปะดตามสระฉนั้ เปนเคารฟไป เปน
 ค้ำสะเหยียด สะเมียดสะไม แต่อย่าให้ไข้ว เปนค้ำรบสยาม ทำนท้าวโกรพยั

เป็ป็นพิภพ กุรราชฐนาม หนึ่งว่าเกิดใน นครเขตรคาม โดย
อติลลิตตาม กุรคำเต็ม ๗

ราบ

๐ ภูมพนรราบ ทุกคนย้อมทราบ บอต้องแปดเด็ริม ราบ
ตักตพอ ยกชอต่อเต็ม เมืองหนุมจุนเจิม พูนเพิ่มตำรา ราพนาตุ
แปดคามเค้ามุด ว่าทวยกษา นารายนรชญาภาพ ปราบยักษดงกา
ประหาญชิวา ราพวัยวายปราณ ๗

รม

๐ รมภาษาไทย มีคำที่ใช้ รมยาทุกประการ หนึ่งค่านิยม
อบรมตมการ รมควนกุมาร นารมหน้าหอม อารมณนบท ตกใน
กำหนด มคชแปดงปดอม เพราะรู้จักได้ พุดใช้รอมชอม นักปราช
ยนิยม เปนมคชกตาย ถึงรู้จักแน่ ที่ไม่รู้แปด ก็มีมากทตาย
เพราะไม่รู้เต็ม ได้เฉลิมแต่ปตาย ถ้าใครชอนชวาย รุ่งรุ่งรำพึง
อารมณนหนา กระแต่แปดว่า จิตรหนองทองถึง ทริททโคไร ผูก
ใจคำนึง อารมณนหย่อนคัง ตามเหตุอ่อนหวาน คงจำแยกกาย
ณอกุณเพิ่มปตาย การนคพจารณ เหมือนรูปารมณ นิยมตามการ
เป็ดยนบทพจมาน อารมณนรอยพัน ภิรมยชมชื่น นีเป็นค่านิยม มียอ
การันต์ ้วยนคียง โนตั้งตำพัน นโหรมนั้น ว่าใจนิมิต ริน
รมยชมรส ไทยแกมมคช รวมพจน์พาท เหมือนว่าศกกันต์ ได้
กนคกิม ประตมวระจ พุดคดระปรปน ๗

ราบ

๐ บัญชกราย พวงจัตของชาย เร็วรายตบตัน ได้เดชราย
จ่าย กิรายกคน นีรายยุบต คนไทยใช้กัน จะเขียนนารายนี้ ควร

คั้งเคิมปดาย	คัจนอกาวันต์	ร่ำมาอะเนก	แกดั่งเค็กกถันตรร
รือไวพจน์พรวณ	พยครบจบดง		๗

๐ จบแต่เจ้าเจ้าเจ็ญ

รือหมอดไวพจน์แจง	ทางแถดง
บอถชดทุกบทแปดง	แจกไว
ดะพวกดะหมอดใช้	ค้ำเปดยน กั้นนา
	ชอบค้องตามชบวง ๗

๐ ถาดบจบจตคัง

จ้านแกกถอไวพจน์	เต็มบท
หมอดค้ำเร้งจัจค	พากย์พ้อง
โดยบทฉบับค้อง	เจมจิตร เทอญพ้อ
	บ้อแควดักดากถอน ๗

จบัง

๐ จ้านแกกแจกหมอดถอไว พจน์เรียบเทียบไฟ - เราะเพราะเด่นาธ
 พริงเพรา เพื่อถ้อนเต็กถ้อนฮัพเยาก จดจ้ำถ้ำเนา ถ้ำเหมยยกแต่นักดฤก
 ครอบ เจนจิดชดจ้ำทำนอง แบบบทดะบอง ดะบ่อนจงผอนพุนเพียร
 เรียนให้ถ่มคักคักนักเรียน บอเหนจ้านเียร จะชดช้านาญชาญเชาญ
 เขียนค้องตามเหตุเดศเดา บอพักโคนเดา คึงคั้นคะโพง โปงคดุม ๗

ถาน

๐ ก้ำถานคนไทยใช้ชุม จักคองบรวบวม ถนถานอกถานทเคียน
 หนึ่งถานนวดช้าวคฉายเจียน อักไบถานเขียน จรดเหตักจันถานทของ
 ครงนำพระทึงว่างปอง เรียกโดยทำนอง จ้านำพระถานถานศา ถาญ
 ถกคณูชญาคิภาษา ไบราณใช้มา ว่าหักทำถายช้วน ถาญชัพถาญ
 ชนม์ใช้กัน แบหตาถาญบัน เปนพากย์ชวามาปน เดอถาญในถาร
 นุถนช แปลแยมแบบยด ของค้ำแถชารุดพัง วิถารว่าแมจคอรพัง
 แควถ้ำเนียงคัง พุกกนหนใช้วถา เหมือนเรองนางตุริญาชาก็เรียกจิดา

เพราะดุดเป็นบทละคร โยพารคู่เขาพารอ่อน ให้รู้จักร คำเต็มแต่คำ
เปลี่ยนผัน มะโหพารมะเหพาพารคู่กัน ว่ายังใหญ่กรัน ทงตั้งถกตรอกทง ฯ

สิ้น

๑ คำไทยใช้ดอกดินจง คัมภีร์จำนง มกชนนว่ามจดินท์ แด
ใช้เป็นชื่อตระสุนธุ อักชอนาคินทร คอฮ่างคัมภีร์เป็นนาม กระษัตริย์
ในเขตรมดคาม สมญาโดยความ พระเจ้ามถนทปมชน ฯ

ถึง

๑ ค่างถึงจิงจุ่นชุกชน ฮาดถึงคณฤมถ ว่าสร่วมจ่ากอนงคราญ ฯ

สูง

๑ บ้าดุงคำไทยไซซาน ฮือยาดมชาน หนึ่งในเรียกว่ายามาคดุงค
เขาผิวผลมะกรูดปรุง เปนยาบำรุง โดहितกับพิศมถมแดง มาคดุงค
แปดคำดำแดง มะกรูดกดินแรง ซึ่งนับในหมู่ไม้หอม มีคดุงคว่า
ต้มของทถนอม ในกระหม่อมจอม ศิริเกตาแห่งเรวทงมของ เขียนคอง
คอกการันตรอง ตามแบบละบอง โนบทมคชบาพี คดกคำไทยไซมี
คนช่างพาที จำฮวดนักแดงออกดนาม ไตรยโดกยคิดกฏานาม ว่า
เฉลิมโดกดำม เบนปิ่นพิภพโดไทย มาพทว่าโรงฮ่าไฟ โรงพิชไน
นิเวศแต่โรงฮอนหงาย ฯ

ลัก

๑ ดกถักคำไทยบมิกถาย ถักชะธิบาย ดูกบาทแดงดูกระแนน
ถักชะณะใช้ถักษณแทน ยกคืบทนับแต่ณ กิดจาเครองหมายถายเดี่ยว
นรดกษณบพผอมเพรียง หัดถบาทชงฆเรียง ก็เรียกว่าถักษณคิ ดูก
ถักษณงามด้นอนทริย์ ทุกตั้งพร้อมมี ท่านเรียกว่าถักษณดัมบุรณ
ถักษณดัมบคเพิ่มพูน เฉลิมยศประยูร ดวยชญญถักษณคักดดม เด่าจ
ถักษณถักษณนำชม งามเอกอุดม ฮุดถยถักษณไทรปาน ถักษณชัว
ช่าถ่าชารณ มีคำไซซาน ว่าทรดกษณบมิงาม ฮิประถักษณว่าถักษณ

น้อยทวาม ยอบหย่อนฤกษ์ยาม ในดวงขตาราษี ไตรยดิถีชนเค็รื่อง
 หมายตามมี โดยพุทธฐิติ กาศรต์ไวยชตทงตาม ไม่เที่ยงเป้นทุกช่ ถึง
 ความ สุกญเปเล่จากงาม บกจรจนบ่จาคม ทงตามความด่อนทศพด
 ฐุแทบทุกคน แต่ไม่พอใจรำพึง อาดกษณมีผู้รู้ออง แต่ไม่รูทง ที่แปล
 เป้นภาษาไทย ว่ามีเค็รื่องหมายท้งไป อักษรไตไต อาดกษณประ
 จกษแจงความ ๑

เลข

๑ คำเดชมมีคำดยาม คนไทยใช้ตาม มคชทบทบาฬ บงคค
 ขอสถคตวาท โดยคำแปลมี ว่าชิตวาเขียนเป้นรอย เค็มครุถ่อนเดชใช้สอย
 คำอื่นนพดอย สักเดชจ่ายเดชตามกรม ค้องเขียนหมายหม่นิยม ไพร์
 หตวงไพร์ถ่ม สักรรจแตทาชทงหตาย เพราะเขียนศักตามหม่นหมาย
 บายูช้ทุกกราย จึงเรียกกว่าเดชรายมี สัระเดชแปลวาเขียนคิ เดางเดช
 วาท ก็แปลประตุจเต็ยจกน ๑

โลก

๑ เรียกไม้โอโลกตามัญญ คนไทยจำนั ก็นับในคำสาธารณ์ ยอด
 โลกแปลวาเพตาน มคชพจมาน มีใช้ไพศับทส่อนหตาย อาโลกแปล
 ว่าสว่างฉาย จันทาโลกหมาย ว่าแสงศักจันทร สุริยาโลกศับทสาทร
 ว่าแสงทินกร กำหนดแต่คัมต่างกัน ว่าตัดจวใน โลกยอนนค มียอกา
 รัตนค เพราะอ้างแต่คำโลกี หมู่สัตว์โลกย่มากมี นานาดีญญี่ แด
 นบ่จามาภาาย ๑

ลต

๑ ตคตมชนตคหตาทหตาย ตคห้อยอนนคตาย แดค้องในบตคต
 ทอน เหน่านคาคตคสังทร ดยามพจนนิกร คีอคำข่างไทยใช้ชุม ดา
 ดคคคาคัสชุม พานจะเค็ลตอบคคุม ไม่ชิตจาภาษาไต แปลวาโสภเค็รวั
 อาโดย เห็นจะเป้นคำไทย บูราณบรรทการดีบมา ได้พศนชิตวาจา

ดาวนั้น ตามแปดตุ๊กกัน เทศเพราะเล่นาธรรมนอง ชุนพจนวิดาคนาม
 กรอง โดยความแปดปอง ว่าเป็นผู้แต่งคำดี ชุนเขาไกรดาศักร
 ประดาศัแดนหนี แดวิปดาศัณิณ ในดาศัห้าคำจำนั้น ต้าเนียงร่วม
 กัน สกตศัศอคอกกร กมดาศันั้นจง ไคร์ครวญ ว่าพรหมทงมวน ซึ่ง
 เรียกว่าชาดาวงษ์ กมดาศันั้นเองจำนง สกตศัศอคอกง ศัจนอส์วาเนียง
 การันต์ ๗

ลิต

๑ จับมีดตัดไม้เร็วพด้น ไปตัดผลัดกัน รักษาที่ยามตามเวร
 กดอนรายดัดจัดเจเน ชำนาญชาญเขม เรียกร้อดัดคำไทย ช่วง
 โชติชวดิตอำไพ ชูตติแจ่มใส ด้วยแสงสว่างอศั โมพิศออกจาก
 โมพิศ นักเลงกระวี ประสงค์สมผลพิศกถอน จึงเต็มตัวสกตสังกร
 มียุทธาทรณ์ เช่นอย่างพรหมเมศัพรหมมาพ โมพิศแปดตงคำชาน โดย
 แบบบรรหาร จารุกอวยอมมวณม ๗

ลุต

๑ มาตุศันั้นแปดว่าตม อย่างเดี่ยวระตม คุงบ้านมารุศัเรือไฟ
 ศัตุจยคุกับไศต แปดศัความตามไนย ก็ว่าภูเขาศัศิธา มีศัระตุศัว่าพราน
 มยุศา ศันั้นเดาะแสดวงหา กะทิงมฤคกวางทราย ๗

เลศ

๑ เปนเลศโดยเลศบรรยาย กิเลศเหต็อหดาย เกดศัก็ใช้พาที่
 แปดว่าเครีของหมองใจมี กำหนัศัราศั โดภหลงแดไกรชเกเรียนใจ กม
 เลศเดียนกมดาศันั้นไซ ย้ายยักเขื่องไป ประสงค์แค่กดอนม่อนหา ๗

ลป

๑ เขียนดบดบพณภาษา สยามพจนาน นิเทศไนเทศด้ามัญ เมือง
 ตพบุรีเรียกกัน เพราะแต่ปางบรรพี เขาเรียกดะไว้โดยนาม ดะไว้
 กตบแปดพตาม วิชแสดงสยาม เปนพจนมคชภาษา ๗

ลับ

๑ ความลับแต่ดับตำรา ทดบดบดาคา คอหน้าแต่ทดบดง คำ
 ไทยพูด ใช้ลับบัง คับขอประทัง สกคเปนบทตามัญ คุณหารได้เดช
 ดบชพดณ ดบชอการนค นนบ ในดบชบาพ เขียน ไซตพภกม แต่
 ไม่สู้ค ไม่เหมือนกบดบชคาคจร ดบชแปรดว่าได้จำนวน หารคามกระ
 บวน แต่คกเปนลบบช'ตชคง

ลับ

๑ พวงดาวนงด้อมเปมอง กินดาบจ่าง ว่าแซบขอแพ็ดาบดาว
 เหมองนำดาบยดยาว มือเราเมื่อศราว เปนแมดดำดาบอาบพัง ดาบ
 ด้ามดขามพจนัง กระบวนคจรพัง สกคกักงคดับขอ เสรารหัดได้ดาภ
 เพียงพอ เสรารหรัยร่อยทรอ อดคทงชดดาภทาน สกคภอภรรยา
 คจรรการ ดาภยศศฤงฆาร ก็ไซตุจเช่นนคตรง พิดาภคจจญคร่าถงองค
 อนุชนวนอนงค์ แดร่าพิดาภไทยหา สรรดาปว่าคำเจรจา ตั้งต้นทนา
 แกกันแถกกันโดยใจ

ลับ

๑ โดภนี้มีไซคำไทย เปนค้ำมาใน มคชพากย์ภาษา สกคคัง
 ภอภรรยา แปรดว่าปราดมา แดเห็นยวกระหนทรพย ดิน ตะโมภไทย
 พุดฮาจิณ ทุกคณยดยิน แดไซชำนานูชาญหู แต่มาพิเศรารหัดคำค
 เห็นในแบบครุ ว่าโดภตะโมภจอนฉน คับสกคคจว คจยนิยน์ ไซคัง
 ภอภรร ระยะเวลาเช่น โดภค้ำเต็ม เรื่องนี้เปนข้อส้อเดริม พอเห็นเปน
 เดติม จะเชื่อบอเชื่อกาใจ รวมรวบแจงเหตุเดศไผย มคชพากย์ใจ
 พจน์แยกจำแนกจำนวน เดียกคคจคคาคจจว โดยแบบกระบวน บรร
 เจตบรรจบบกรบครัน หวงเพื่อพอเปนคำคัญ แก่เต็กฮอนอนัน จะเด่าจะ
 เรียนเพียรคดู อำนชัตชาญเช่นเจนหู ตามแบบแบบครุ จะปรุจะไปวัง
 ปรีชา

ไวพจน์ประพันธ์

พระนาม ไพรวันพนมวัน เป็นชื่อชนป่าระนาม ป่าสูงอยู่คนชาม เขา
 เรียกว่าพระหาณ ของงามยามเพ่งพิศ เจิมจุงจิตรเกษมธันต์ คอว
 เรียกว่าดาวณ แปรอ่างามทรามตุกใต้ ราพันวันเหถาน ดกตชเช่นก้า
 ไทย ตำเนียงกับไถด จักเป็นหมู่ตุง่ายดี ตุงวรรณแปรอ่าทอง สุก
 เวียงรองงามรุจ เบญจวรรณว่าห้าดี วรรณว่าตั้งาม คำว่า
 เสวตรวรรณ แปรค่านันโดยดยาม ว่าดีชาวโพตงพดาม เช่นชื่อข้าง
 อ่างพอเห็น ตั้งชวรรณว่าดีตั้งช โปรดให้ตั้งวานรเปน คำบอกนอก
 ประเด็น เข้าตมทบบรรจบกัน กุเพรมหาราช นามประกาศเวศ์สะ
 วรรณ เป็นนายยกษอนันต์ เมาค่านเหนือเมรุตั้งชช อายุแดวรรณระ
 ค่านพระมกให้พร ตำชกอุทาหรณ พงกรอห็นวรรณณอกุณ หนึ่งว่า
 ป่าหิมฉนัต มีตำคัญภูเขาชุน นาค้างคอปรุณ ไปรยปรายตำคไม่ชาต
 ตำย จึงเรียกหิมฉนัต คอการันต์เป็นที่หมาย จะเรียก โดยคำกตาย
 นันเขาว่าป่าหิมพานต์ อภินันท์ว่าให้ฉนบ อย่างเคารพอ่ากราบกราน
 สกคตามบูราน สกคนอทอการันต์ เกอระละคำบาพี แผลงใช้มีว่า
 ไก้อัด บอกแจ้งแห่งตำคัญ ใต้ประกั้นคความตมตกลง จะเขียนให้ถูกบท
 ดอสกคใช้ให้คง ความแปรโดยจำนง ว่าทงหมคตวันสันเชิง เกอจัด
 พนกกไม้ เดอยชนคตุมเปนช่มเชิง ดคาวัดเถตง เดอยชนรอบครอบ
 พฤษชา เกอจัดตาวัด ใช้เช่นกันสองจาจา สกคต้วตพา ให้ตอ่าง
 ทางคำแปร

หวัน

๑ คำว่าตาราหวัน หนึ่งชั้น ๆ มีคกระแต่ เป็นพากย์ชวาแปล
 ว่าดีดาวจางดักได้ ไช้ดอรรยว่าสมบัติ ว่าให้ชัคคความเปนใหญ่ เต็ม
 คำว่ามะไห่ ดอรรยเตาเตาเตยอกัน คักเต็มยัคริยะ เริงตักกะฐะเกิดรอกหัน
 จึงเปนไฮ้ดอรรย ยอการันคักงอยู่ปลาย ตักคระว่าดอรรค วิตถยกันอยู่
 มากหลาย ตักคระกตบคากตาย เปนดอรรคคนนตวยแผดง อชตังตักกฤษฏ
 โดยบั้นทศยทานแตดง มีคอกการันคักแผดง ท้ายรอกหันหมันวจารัน แปล
 ว่าส่วนตักเตศ คักขประเดรีรูป มปีาน ตทอบางอาจารย์ ฉาของเก็ชจ
 เหนียวชารมณ เตดงถจัตยราช คักนักรปราชผู้คตม ชัคคักกัมพชตม
 ทบมคชบทแปลแปลดง ถวดยันนฉาทรง คูการงเปนคักแผดง กัมพชคัก
 ตักแผดง ว่าทรงราชตาศคักนไป ตักยามคความตดาด เสดยราชปรารค์เกท
 ไทย เชมรเทียบกับทไทย พอเปนอย่างอ้างพยาน ๑

งาน

๑ ตักยามตามตักเกศ พุคช้างเขตรจาดันงาน ถักเนนตจจันนาน
 มีคช้างชานจางานชัน หนึ่งพุดจ่านาชงาน เขาชระงานไปคักคัพัน สร้งนัง
 ยงบัน ก้องก้งงานตักทานตง เรือคอกคักก้งงาน ช้างชานาญชากักตง
 ทอชเจือทหน้าชง เจารูงานชารน้ำไหล พิค์ไฉมนางนงคกรายู ทรงตักงาน
 งานวิโดย งานห้าภาษาไทย นอนนิต ไช้ตักคตตรง ทานทักจัมชงาน
 นามชานานทานผู้ทรง วิเชยรรคทนชารง คักออมรินทรป็นตาดตักช คะคัยะ
 จารจ่า ทักสามคระคระกถนถง ไครยจางกักคตักยคตง ว่าตักตามคระยงยน
 คัก บทไครยทจางจ่า กายจางจาดิครประจ่า คักนเหตุมญบาปกรรม
 ตักตามประคูกอยู่ไคกาย คักนัมมานาน ทุกจันจางใช้มากหลาย คักจาง
 เปนคักหมาย แห่งจันงามฤกษยามค จารจางจ่าเปดยนผลตค ตักจันจติ

เจตณัม อาทิตยคณฉด ทานเรือกวาร์วาร์ ศักดิ์วาร์วามจันทร์ ถิต
 มานนถองคาร เรือกชอภุมฉาร เปนที่ตามตามเวรเวณ ถิตถึงพวม
 วาร คอองการเห็นแนบเนียน ครุวารวันเดาเรียน คือพฤษักชัตคำไทย
 ฤกรวาร์วอน์ฤกร โดยทำนุกนับริงไป วันเสาร์เดิศาไทย ชัตคำ
 เรือกโสระวาร ทังเจดหมุเหมือนจักร ผลตเปิดนัยกย้ายตามกาด ชยัฐว
 กปกตปนาน เจตณเวณเปิดนร่าไป จึงเรือกวาศับดา พระวารเวณ
 ตามวิไลย ชรวมเนียนแห่งโดไทย ย่อมนับไชยเดียนวัน คำวารตบตอง
 บท รอดกตเหมือนเหมือนกัน ความแปดไมผิดน เปดยนประคนต่นวระจ
 รัชวาดยวาร์วโรจ ฉายชวงไชศรัศมี ศักดิ์อศกตมี ยอการันตสร
 เสริมปดาย จักรวาพศกตมี พอบาพเปนที่หมาย ความแปด โดยธิบาย
 ว่าชอบกตมตังกงเกวียน ปดวาพว่าปดาร์วย ความดะม้ายดะเมียดเมียน
 ไช้มาเห็นจำเนียร เปนวาจาภาษาไทย ๗

วัน

๐ คำวันห้องกระฉิน พุดไชชินกรมคชไทย วิญญาณนัศคือใจ
 ฐเจนจตชติอารมณ ฉียงเฮกฉิวฉกฉิน คือกตพิณเพราะศอระชม พิณน
 รูปรักตม คือกกระจับปมตัสาย - คำว่าหวังถวิต ไช้ไนกนขทกตอนหดาย
 เปนคำ ไบราณกตาย แปดวาศักติจิตรมุกพัน เห็นไช้ถอศกต นิตกับบท
 คำสามัญ คิตไมได้ด้ากัญ เขียนตามกนคอกคอกมา ๗

เวณ

๐ มอบเวณตมบัตให้ แต่หน่อไท้โอรธา จารัตกระษัตรา ชีราช
 มาแต่ไบราณ มุดนายท่านกะเกณท์ ให้อยู่เวรประจำงาน กรรมเวร
 โทษธาธารณ ของเวรมาตเมื่อพดาศแพดง นามท้าวโดกะบาด คำไช
 ธานีท่านสำแดง ว่าท้าวฤเวรแรง ฤทธิเรองเดองภานาม ๗

ภาษกรวงษ อาทิตยทานแจจดี ยกเปิดชนมตต์ โดยประดงคี่ ประดงม
 เขากบวงษ เปนคำใช้ ในสยาม ชคตยวงษน วงษภุมมุตรงนาม
 เปนใหญ่ ในเขตรคาม ทุกประเทศเขตรมณฑล ราชวงษานวงษ คื่อ
 เชอพงษเจ้าภูวดต วงษชนล้ามัญชน ใช้คำกรวงษตักดู ว่าไปไมถึงลุด
 วงษนุคัยมมากมุด ผู้จริงเพิ่มพุด พจนาดารพน บราณไซตคคื่อ
 เขยนชอบบอบอกการนค นกปราชบางเหล่ามัน คื่อคื่อ ใช้ ในทางเดียง
 หนึ่งตือคนไทยอ่าน ไมตือองการปดายล้าเพียง เปนแต่ให้เขยนเคียง เปน
 พยานอ่านไมถึง

จัก

๑ อิกอิกวารธาด ถูกคนปราศคุดำอิ่ง เด็นอิกปีศาจตั้ง อิกจกจก
 ภาษาไทย จิตวรคบันเปนตอน ศค็อกษรเปนพอกไป แปรจวรคจนิช
 ฉย ว่าพอกเหล่าเคาคคี่ คำไทยใช้ตจกตจก ว่าพรรคพอกเพื่อนฝูงมี
 พุดยชาจจจ ดูเปนตคด้วยฟังเคย ภจรรคจายชตคพ ตามปรารภคำ
 เฉดย คื่อภพทตจจเจย กามแฉะรูปอรูป

วาก

๑ คำไทยใช้กันมาก เปนชวากห้วงคิริ ปากนำดำมะที่ มีชวาก
 ปากอ่างนำ มคชพจนะ จากยะว่าถ้อยคำ จากยเว้าเกตาถอนดำ
 เหนยกนิกแม่แต่ธารา

เวก

๑ วิเวกจ่าตังคี่ ความแปดชัตต์โดยภาษา ตังเวกแปดจจา จ่า
 ตังคทคท้อใจ วิเวกกอสักต เหมือนกับบทภาษาไทย ตังเวกถคี่เรียง
 ไป คอตักคตบทฝ่ายชอม

วิท

๑ ศคัยจตตงนคต พ่อแม่คักไมยอม พอกจัตพตคมาปดอม ตังม
 แปดกวดังตังวางกัน นายช่างจะท่าฝ่า หยิบไม้จาวัตฝ่าพตมัน เสนากับ

ไวยากรณ์ประพันธ์

๑๕๒

กำนัน ชิงเส้นเชือกชักจวนา โองการโปรดคำรัง ให้งารวัดจัดโยธา
 ยกหัตถ์จดไปมา แวงวัดเหวียงเตยงหดกไป วัดเหวียงเตยงให้พัน จะชุน
 ชันไปทำไม วัดห้าภาษาไทย บอกอย่างใช้ใจเป็นทุน วัฏฏะอุทธรกชฏ
 แปรโดยอศลจาศวามหมุน กรรมะคือบาปบุญ - เรียกกรรมวัฏฏชัตนามนำ
 วจาคคือศอผล สิบนุตั้งนชออกแต่กรรม เรียกชื่อโดยถ้อยคำ วิบาก
 วัฏฏตกนมา กิเดศเครื่องเค้รำหมอง คั้นเหตุกดของคือคณหา เรียก
 ตามนามตมญา กิเดศวัฏฏตริงใจ ทั้งด้ามเรียกว่าวัฏ เพราะหมุนจัก
 ตั้งจักรโก ทำตจหมุนอยู่ใน ตั้งสารวัฏฏมตคริงตรา ตั้งชทกษณาววัฏ
 เขาเตอกกคตทเจยนชวา เวียนชายเรียกอุตรา วัฏฏคินตายชายไม่แพง
 วัฏฏณะว่าจาเวญ คือยงเกินยศคักคิแดง - อายุเจริญแรง เรียกโดยวัฏฏ
 จักเปนนาม ชอวัฏฏประฐูปคิ ทำนแจกจัตมากดนหดตาม อนุวัฏฏว่า
 เปนตาม ความต่างคางอ้งใจมี ชรรมานุวัฏฏว่า เปนไปตามชรรม
 อนคิ การเปนตามโดกัย เรียกโดกานุวัฏฏตรง อิศรานุวัฏฏนี้ ว่าเปน
 ตามอิศรของคิ ผู้เปนใหญ่ยงยง ในแวงนแคจันแตนมณฑล จักรวรรคิ
 วัฏฏว่า ทางมหากุศลผล เปนไปเพื่อคึดด เปนจักรพรรคิสมบคิหตาย
 วัฏฏระว่าเปนไป จะเขียนใช้อย่าให้กตาย สกคตปรปตาย กตตายการันคิ
 สรรจะจึ วัฏฏะโดยแบบบท แผลงเปนพรค ใช้กมี เช่นคำทำนพาท
 สิบสร้างพรคคองอกใจ สวัศคิประจคิ แปรให้ชัตมาเปนไทย ความว่า
 ทำนเปนไป โดยสวัศคิไม่ชัตชวาง วัฏฏจัตมาไว้ พอรูได้เปนราว
 ทาง นบคัทใจวาง สิบห้าคำเช่นรำชาน

๑ เจอพบหุดบุดจาด ได้พิมาฏจนวายุปราณ เรือตองในท้อง
 ชาร วัฏฏจาดนหมุนเปนวง จะวาครูปอะไร รูปใครใครก็จาดอง

ไวพจน์ประพันธ์

เดาเรียนอักษรจริง อย่าเกียจคร้านการจดเขียน ผัดข้างอาตระจวด คน
 กุดมกดาตต่อไฉเวียน โรงร้านหรือจนเคียน ร้องเว้อว่าโกดาหด ช้อน
 ปลาสังคะวาด สึงฆาตเข้าดาจน สึงคะวาดจิงจน แกลงุดคชยีน
 วาดวาดเช่นอย่างว่า วาดภาษาไทยสามัญ ตกตอยนยีน บยักย้าย
 ยืนตามบท วาดระแปดว่าดม ไทยนิยมเสียงสกด ใช้คำว่าวาดหมด
 คอตักดเป็นที่หมาย เช่นณพิชระวาด คำนักปราชแปดชยาย หกกอง
 ดมในกาย แห่งนุษยดินทงมอง ดมหนึ่งพัตจนมา แต่พาทาถึงดมมอง
 เรียกนามตามทำนอง อุตซึ่งคะมะระวาดปน ดมหนึ่งพัตลงไป ท่อนข้าง
 ไต่แห่งตักนช แต่เคียรถึงเท่าตด เรียกอะโรคะมะระวาด อังกานุดาร์
 ดมกองนพัตทออาคมี เป็นดมเกิดแต่ชาติ พัตชานมึงหนังกายา ดม
 หนึ่งพัตในได้ ตั้งชื่อไว้ว่าโทษรูา ตระหวาดโดยปาก พันถตงแจ้งนาม
 ดม อักคะระวาดบัตคะระวาด พจนาดก่นามนิยม คือกองตองทางดม
 หายใจออกแต่เข้าไป รวมดมทั้งหกกอง ดมดมสรองกายภายใน ชาติ
 วจินฉัย แต่ตงชัตจัตเปนกอง ชื่อดมนี้ศิวาด มุตตาคางตฤกตรอง ระหว่าง
 ดมทงตอง คือยัตปนกตนมปราชน เสงชยายอนุวาด คำนักปราชหาก
 บรรหาร คือเชิงจิงรพาน พียงดมพัตตบัตดม ศรองค่นะรายนราช
 อักนึวาคนามนิยม ที่ตองรองนุกรม บัตไตวาคชาติศรราม ดมหนึ่งคนตง
 ตาคถ ตัตตะระหวาดเรียกโดยนาม เชือตคัตหัวใจตาม คับไตวาคชิวาด
 ดุญ ดมหนึ่งชื่อเวรม ภาวะคแขวงแรงเพิ่มพุด เพิกพังพฤกษามูต
 ดมเนรนาตดาชดาตง ว่าตชอดมทงหมด คอตักดตงเตยวตง เขียนใช้
 อย่าไหลหลง ทำเดอะเลือนเค็ดอนคำกรู มุต้าวาทว่าพุดปด อ้อมเดยจ

ไวยพจน์ประพันธ์

๑๖๕

น้องน้อยค้อยถนอม คว้นน้อยยาเอาปลอมน ชอင့်กตบทยบอกรตรง ชอัตร
 ความเป็นอยู่ เขียนจงรูปประดงค. ทอรองถดถดง ไซให้คงคำโบราณ
 คำอัตรแดงประอัตร ของปลอมนจิตรค้อชนสาร ถกตบทยบรหาร เช่น
 ชอัตรชมคกน ปอิชชอင့်กค นกบทยบแบบลำคญ แปลว่าทำสร้างสร
 เช่นอารามราชบพิช ดอังกำในหนังสือ วิจิตรค้อนานาวิช แปลความ
 เหมือนพิพิช ว่าม้อย่างต่างต่างเห็น คำอัตรคคคคแก้ไข ตามว่าไว้ใน
 ประเด็น นบคควบรอนรวมเปน ครบแปลคำเจ้าอัตรารณ

๖๓

๐ ตยามความทไซ หดบจุดไปมิได้นาน คำเต็ยจพุดไซชาน นอก
 นไปไม่มีคความ วุทธมระว่าเจริญ คอัยงเกินอายุนาม เจริญตั้งยคุณ
 ตาม ความตั้งคิม ไมคน ช้างไทยว่าผู้เฒ่า พุดดงเค้าทุกแห่งหน แต่
 มกไซประคน แผลดงเหยบยนคควาพฤตมา เหมือนว่าพฤตมาจารย์ ชอ
 อ่างชานเคยมี่มา ค้อครุเกล้าชรา เรียกพฤตมาจารย์ทุกคน กำหนดโดย
 บุรุษย์ ไวยอุมเจริญชน มายหนุ่มเต็มคน คอรรณดุมคคเคียง วุทธมระ
 กบวุทธมิ โดยคระคคตามลำเนียง เปนคำเต็ยวกันเด็ยง แปลกค้ออะสรระ
 ปลาย รวมแปลว่าเจริญ บยงเกินบคดาศคคตาย ถึงว่าผู้เฒ่าหมาย
 เอาอายุเจริญย่น มีคพรำแดงออกตาบ คร์กำสำบโด่คคิงบ่น เด็กใหญ่
 ยงคร์น ๆ เรียกอาวอชทุกตั้งสรพ ชอเชอคควสังกค ในมคชคคจเวียงกน
 ไม่มีตั้งโยคคคค คำอ่านว่าอาวอช เด็มย่นเขียนยอกลย่น ทอท่านชอ้น
 เพิ่มภยโย มีคจากพาลยโว หารแห่งพจนบทยบพพิ ชอคความตาม
 สมมุต ว่าอาวอชทงคคค ปรากฏทอชาคคิ ว่าดำเด็คไพโดกา ค้อแกอ
 อชระรัตน เปนคคหคคคทาวเทวา นรมินอำมรินทร์รา เจ้าภพฟ้าสุราโดย

เรียกฉวีราวุธ แก้วสูงส่งคฤทธิเกรียงไกร ปรางมปราบอรินไฟ รัแพ
 พ่ายสายส่งคราม เวศ์ระวรรณมหाराช ทรงอำนาจบีค้ำจขาม ทรง
 ถ้อยกระบองนาม ศชาวุธเป็นคูกร พระยมอุดมเดช เปดงไฉยเนตรด้วย
 ฤทธิรอน กำจัดตัษกร พ่ายพินาศไม่อาจรอ เรียกไฉยนาวุธ ประ
 เจริฐ์สูงคฤทธิเพียงพอ นึกได้ทันใจคอ เพราะคิดค้อยู่ในตน ฮาพอก
 ยักษ์เบนใจ มีน้ำไฟฤทธิแรงรณ จับขวางกลางประจน ประจามีตร
 ปลัดชิว ขวางไปในอากาศ ผนแดงขาดไปหลายปี ฮาวุธทั้งเต็ม
 บราถฐเลิศในโตกา แคว้งไม่สูงส่ง ทำฮาวุธคือปัญญา ท่านเรียก
 ว่าญาณา ฤทธิเคศ์รุเหตุผล ฤทธิทงรุชอบ ฤทธิประกอบประ
 โยชนันตน ฤทธิากเลิศจน ได้บั้นฤพระนฤพาน ซึ่งจวเทพาวุธ ของ
 มนุษย์ไม่ขุ่นปาน ตามเคาทเด่าชาน เทพฮาวุธจเคศ์หลาย ห่มแพร
 ในแควฤทธิ นามริงอฤษตเป็นคจนาย ฮอเลฮาฮาวุธหมาย คมตั้งราช
 ลาดรา เจ้ากรมแต่งทอกดาบ โดยชื่อทราบในปัญญา บักรตั้งหัดอง
 ธรธา ฤทธิเอกพระแต่งทรง คาอศวาร้อยเต็ม ประมาณเช่นเห็น
 ไซกง คำนทานจำนง เปนคาพยุตวิธแผลง คำวุธไม่ดุดัน แบบ
 ระเบิดบอกแจ้งแจ้ง นัยคำที่ดำแดง โดยวิธีดับตั้งคำ ๑

เวด

๐ เวดเวดคำดยาม ไม่มีศความจะแนะนำ มีแต่พูดคดุมคด่า
 เวทนาแก่ทารก เปนชอมก็มีไซ จะเปนไทยก็กระดก ฐักมาเปนด่าชก
 ค้องเกณท์ยกเอาเปนไทย ไปรเวดคำอังกฤษ ว่าดบับัดเปนศความใน
 พุดกราก็เข้าใจ พุดกนถ่มชุมชดเจม หิมเวดคู้หิมอันค นี้ไซกัน โดย
 เกณท์เกณท์ ประดมด่มผัดเบน บากเยองว่าหากดอนพน เช่นถบ
 พนาเวด ออกจากเหตุพนาจน เพื่อไหรบรองกัน จึงเหียนหันท้ายวาจา

ตั้งเวชว่าสถิต จิตรระทตทชัยวิญญา มคธภาษา ชอสังคบทแบบมี
 เวทมนต์บนตั้งเกศ ร่ายพระเวทวิเศศักดิ์ ไฉยเวทโดยวิธี ไฉยดำตวันัก
 ปราชพราหมณ์ อานเขมเพียรตั้งเกศ ไฉนหันเหตุเวททั้งสาม ทอทาน
 สกคคาม แบบขงคบบบพรพ์ เทเวศร์ค้ำมคช คอสังคตรอกการันต์
 แปลว่าเทพยชน เบนเจ้าใหญ่ไฉนนิกร พระนิเวศน์ดมมคตัง เป็นขอ
 วจ์ธถาวร ที่อยู่องค์อศิศร์ เจ้าแผ่นดินป็นประชา วจ์ตบอรรนิเวศน์
 อาไศรยเหตุในสมญา ท่านผู้ฐาปนา คือพระบวรราชวง์ นิเวศน์อากั
 อยู่ แปลกรุได้โดยหวัง สกคศอประคัง นอการันต์ธรรวง์ เด็ดๆ
 ประเวศ์วง์ ประเวศ์ยงพระบุรี ประเวศ์พนาดี ว่าเข้าไปในป่าดง ประเวศ์
 ว่าเข้าไป คับท้นไซไซโศง คอคอสกคตง ท้ายบอหมทการันต์ องค์
 ท้าวมหาราช พามประกาศ์เวศ์สุวรรณ์ อีกนามพระเวศ์ถัน ตรผ่าน
 ภพดีพ รำพันคำเวตเวต ซึ่งตั้งเกศตามวิธี นับสืบสองวจ์ พอบบ
 หมอดตรวจ์วิจารณ์ ยุดำห์กำหนดนิก คำคณภกทไฉชาน จงจำให้
 ชำนาญ นับว่าปราชชาติเมธา

๑๑ จบขอไวยพจน์เพื่อ

ตามแบบแบบยนิยน์
 เรียงคำรำเลือกถรร
 บกพร้องคองคองคาง

รำพัน
 เยียงอ้าง
 สำนวสืบ ใจนา
 คิคคันปคณเสร์ม ๑

๑๒ ถนถคจคตหมวดคตัง

ถอหมจคไวยพจน์นำ
 เรียงเรียบเทียบเทียบทำ
 กถอนตุรวงคณางค์ให้

ตามดำ คับเฮย
 แนะไฉ
 ตามถัน เขาพา
 ถวดชาทำนอง ๑

๒๘

๑ เริ่มหมอดดอใจ พจน์แม่แก้ไข แบบในระบอง กุมาร
 ศึกษา ขุดำหัดถกครอง อย่าให้เค็ดอนคดอง ดำเนาเดาเต็ม รวง
 ทงด้ามดอ คิดเค้าเหล้ากข คัดคอกแต่้มเต็ม ทียงบกพร่อง กคอง
 แซมเด็ริม ใจเปนเฉลิม แก่หมูกุมาร ในหมอดดอหนึ คำคคชคช
 เดศไนยไซซาน คึงแต่้แม่กน ประตณพจมาน นานาตำธารณึ จน
 ถึงแม่เกย ตอวนเปนโฮจาท คำท่านผู้ปราช ฉลาดเฉลย แต่้ชอชยาย
 พิปรายเป็รียบเป็รย ไม่ควรวดระเดย ต้มจำคำดอหน

๓๓

๑ คิวด้อแม่กน คึงแต่้คำด้น ยุดตสุนทร คือเจ้าผู้คน ดับด้น
 สัจจร ปากบुकชุกชอน ต้อด้นไปมา คั่นด้นสูงใหญ่ ตำชากึงไบ
 สพรังริงกา ค่อยจตค้อยจ้อง สอคคด้องไนยนา ด้นเข็มเต็มผ้า ใน
 ตามุ่งมอง ชาวงนาตำมารถ กัดำหาญชาญฉกาจ องอาจรวบรอง ด้น
 กระบือเป็ตโยว แรงเรียดตำพอง คิวยจิตรกคปอง จรวัยยตะพาย
 กรองร้อยสร้อยด้น เห็นงามชอบกต มาตคคดกตาย สร้อยด้นคนคร์
 กิมชอหมาย สัจจรรณพรรณราย ถักตำยด้อยด้น ทกค่านความ
 ชัดไนดยาม ค้องตามยุดต อักคำหนึ่งไซ เห็นไซ้ประปน คือคำไพร
 ด้นค้ ว่าราวป่าดง ไพรนี้ภาษา กิมพุชพจนา กิดำป่าตรง ด้นค้
 หมกธ ด้องพจนรอมตง แปะตโดยประดงค้ ว่าหมู่ราวไพร ไพร
 ด้นค้ไพรด้นค้ เปนคำเดียวกน พากยกตายเปนไทย พนสณชทนบท
 มคชชานใจ แปะตเช้นกับไพร ด้นค้แต่ไพรด้นค้ ตั้งสนทนา มคช
 ภาษา กักกวมรวมกน กับคำดยาม เนื้อความสำมัญ จงรู้ดักัญ

ทั้งสองวาท ^๕ ตั้งสนทนา ^๕ ว่าจะให้วาท ^๕ ไหวดหากันดี ^๕ ฝ่ายข้างด้ายม
 เนอความกัม ^๕ ว่าพอกเมธิ ^๕ สนทนากัน ^๕ ชักมาให้เห็น ^๕ ได้ดูรู้เช่น
 พอเป็นสำคัญ ^๕ ทั้งสองกระทุ ^๕ ให้รู้แย้งกัน ^๕ ตระมายคตถายกัน ^๕ ยินยอม
 อย่างยด ^๕ เรื่องราวคตค่อ ^๕ แก่ใจเป็นข้อ ^๕ เรียกอนุตนิช ^๕ ตอชการินต
 สำคัญยุบด ^๕ คำไทยใช้ปน ^๕ วรรคนบาพี ^๕ บำเพญกุศด ^๕ พุดแทบทุกคน
 เจ้าใจกันดี ^๕ ว่าเขาทำบุญ ^๕ เพิ่มทุนทอ ^๕ สร้างดมบารมี ^๕ กุศดดมถาร
 โกศดกำน ^๕ เป็นกำบาพี ^๕ ไทยใช้มานาน ^๕ แปรว่าฉลาด ^๕ สามารถทุก
 ประการ ^๕ ฉลาดไหวหาร ^๕ ฉลาดเจรจา ^๕ ญาณะโกศด ^๕ แปรว่าเป็นคน
 ฉลาดด้วยปัญญา ^๕ บิฏุกโกศด ^๕ คือคนปรีชา ^๕ เด่าเขียนคึกษา ^๕ ปรียติ
 กอชธรรม ^๕ หัดละโกศด ^๕ นี้คือบุคคล ^๕ เป็นช่างด้างพัน ^๕ มีมือฉลาด
 เขียนวาดฉากพัน ^๕ ช่างดัดกช่างปั้น ^๕ ช่างดรรพันานก ^๕ ดนด้นไทยหอม
 กิตรวบรมหอม ^๕ ดิบดองวจา ^๕ จัดแยกแจกยก ^๕ ด่าชกพรรณา ^๕ พอ
 เพิ่มปัญญา ^๕ วิชาฝ่ายไทย ^๕

สัน

๐ งามดมคมด้น ^๕ เขามักพูดกัน ^๕ คมด้นสุดใจ ^๕ ด้นมิดด้นพรว
 ด้นควาใส ^๕ ด้นนอกด้นใน ^๕ โตใหญ่ด้น ^๕ เป็นโรคด้นทฆาฏ ^๕ แทบ
 จะพินาศ ^๕ ดุญขาดช้วน ^๕ หากแพทยรุชอบ ^๕ ประกอบยาทัน ^๕ จึงคดถย
 หายพลัน ^๕ ช้วนรอตมา ^๕ ผู้อะคะเนด้น ^๕ หมอรู้ไม่ทัน ^๕ ไม่ถูกชยูกยา
 ช้ามด้นไปซ้าย ^๕ ว่างวายขวา ^๕ แคตงมรณา ^๕ น้บกว่าร้อยพัน ^๕ พวก
 นาวาจร ^๕ ทอดที่ด้นคอน ^๕ ปากน้ำเขตรกัน ^๕ ด้นเหตงานหมด ^๕ ดกต
 ด้ามัญ ^๕ นอนิดสำคัญ ^๕ สำหรับคำดยาม ^๕ จัดสรรเดือกสรร ^๕ คำไทย

ใช้กัน เสด็จร ในความ ตกครอหัน แบบบรรพ์เหตอหตาม จึง
เขียนเตียนตาม ตั้งเกิดเหตุการณ สร้างสรรครังสรรค คิวคอกการนค รือ
หันพจารณ เขียนตามกระแแต่ มาแต่โบราณ คำแปลไซซาน ว่า
แต่งสร้างสรรค หนังสือตคคะ คำมระชะ อาระคนกัน คำไทย
ใช้มี ไมครตั้งสรรค ตกครอหัน คอสรเริมปลาย สัพพรอพพา
บาพแปลว่า ทุกตั้งทุกพาย ไทยใช้ดบสรรพ รือหนทหมาย คิวพอ
เพมทาย เปนฝ่ายการนค คำทไซมาก อยู่ดอดอปาก คือทุกตั้ง
สรรพ แปลเปนดยาม ความว่าดาร์พัน เช่นชอกรมดรร พากร
นอกใน หนึ่งคำจำนั้น ว่าถึงอาดัญ ชิวบั้นใด ออาดัญกรรม
เปนคำสูงไฟ เพราะเพราะไซใน ษนยศพระยา ญอญาตังกด ให้อุก
คามบท มคชภาษา อาดนออกคำ จระว่าพรรณา ตกคนอตา มัญ
เหมือนคำดยาม อาดนนี้ไซ ท่านแปลว่าโกด วินิจโดยโดยความ
คือโกดตั้งไต ก็ไซไปตาม โกดนคคความ โกดเชครนกร หนึ่งคำ
พูดกัน ว่ามรณาดัน คือโกดมัจยมรณ นอนิดตังกด มคชนก
แยบยนตคตคตอน ยกยอนพจมาน พนตณท ไพธณท ก็เช่นเดียว
กัน ไพธณทพจารณ แปลกแต่ปลายเสียง เทียบเคียงไซซาน เพื่อ
บทบรรหาร รับกถอนผอนผัน นำยคนไทย รุจกพูดไซ ฤดูวษนค
ตั้งเกิดคัวทาย คอปลายการนค แต่มกไซกัน วรรณานฤดู เกษม
ตณคน จะดำแดงช อย่างแยบแบบครุ เกษมว่าต้น ไพธณท
ต้นตะว่าผู้ ว่างบไทยพาด คัดดระว่าป็น คำไซยังย่น มาแต่เบาราน
คำอ่าไศกคัตย บึนไศกประหาร คำแปลงแปลงดาร์ คิวดอเปนยอ
ของเก่าบงคับ เปนแบบฉบับ ใหเขียนศอกขอ ไซคามมคช ตกค

คัดลอก เติมท้ายด้วย ยกเป็นการ์นต์ ในสารดีโลก ใช้ความ
 ทุกขโศก วิโยคจากกัน ร้องให้รำทา โศกาขบัตย์ คือว่าโศกศัลย์
 ปั้นโศกปักทรง บอกรบธิบาย คุยคัดขยาย ชัดเช่นเต็มดวง เนะ
 ให้ผู้เพียร นักเรียนทั้งปวง ใช้คำพ้องตรง จำเด่นเป็นกลอน ตำรอก
 ถิ่นที่ คำศัพท์ดบด ขยู่ทาหรณ์ พงกสนฉาจา คณนานิกร ตาม
 ลำดับกลอน - ดับตามวจี

สาม

๐ ถิ่นถิ่นนุถน จักโนยบด คำไทยใช้มี ประธานสนิท
 คือกิตขัตติ คนช่างพาที ประสัสมประธาน ช่างเขียนฉดาด ประธาน
 ถิ่นชาติ ระบายบนาน เป็นสื่อนแก่น ตามแต่ต้องการ ข้ามีข้ามาญ
 ประธานน้ำชา ช่างจักช่างถ่าน ดงดงยดิตถาร ตระการนานา ด้าย
 ล่องถายถาม ถ่านตามตำรา กระบุงตะกร้า ถ่านได้ทุกพรรณ ประ
 ถ่านจักถ่าน นียบทบรรหาร คำไทยใช้กัน นอนิดลัดด เป็นบทถ้ามัย
 อยาเขียนเขียนหิน ย้ายยถอักษร เข่าถ่านนี้ไซ้ ก็เป็นคำไทย ถ้ามัย
 นิก แต่เห็นนักปราช ฉดาดสุนทร ไซ้ออักษร ดักดกม เช่นกับ
 ตำรหนู ทุกคนยอมรู้ คำไทยพาที แต่ดักดรอ แปรข้อคดี ว่าแรง
 ฤทธิ แด่น้องแรงใจ ตำรแปรถ่าข้าง มีคำข้ออ้าง ฝ้ายข้างคำไทย
 รั้นแตะแตะตำร คำชานมีโน ภาพย์ โศกถมไป ทานใช้ชุกชุม ไซ้
 ตำรคำ.ตยอ ทานคิดเฉดยอ จะเป็นลุ่ม จึงเติมคำคช เป็นบท
 รดบรม ดองคำชุนนุ ไซ้ว่าคชตำร คำหนึ่งดบด แต่ชองทามมี
 มาแต่โบราณ ว่าค้อยแตะเตียม เตียมเตียมตำร แปรโดยโหวหาร
 ว่าค้อยเยองกราย คำตำรเหต่าน ชักมาเซตช แปรบธิบาย ถ้วนรอย

สกค มคชกตายกตาย ตคเตอมเคตอณคตาย เรียรายพจนา ตาระ
 ว่าแก่น นีเป้นคำแม่่น มคชภาษา ไทยเห็นยังอ่อน พุดช้อนวาจา
 หนุ่ให้แม่่นหนา พุดว่าแก่นดาร์ คำดาร์นใช้ คำมคชใช้ ที่ของโอพาร
 คือแก้วคือทรพย์ ควรนัยประมาณ วิมุตติญาณ มีดาร์เคิมปตาย คือ
 รัตนดาร์ แปรโดยโงหาร ว่าแก้วแก่นหงาย อักษรนดาร์ ไชชาน
 บรรยาย ว่าทรพย์มากมาย เป้นแก่นถาวร วิมุตติดาร์ เป้นชื่อ
 แห่งญาณ วิมุตติหลุดลอน พ้นจากกิเตศ ข้ามเขตรนิวรรณ์ ได้
 นามธกร ว่าแก่นบัญญัติ เหนือมคช คัทรอสกค ตามบทบัญญัติ
 เพดงยาวคำไทย มักใช้ดารา ประสงค์วาจา ว่าเป้นแก่นดาร์ หนึ่ง
 เป้นของนิก ว่าให้ระกุก สัมคตมาน สมารไมตรี คามที่ค้องการ
 จึงเรียกวาดาร์ อักษรกตอณเพดง ขอแถดงแถ่งดาร์ นีเป้นโงหาร
 แถ่กาตก่อนเพร่ง เสนารสุกดาร์ อ่อนหวานจงเวง นีหต่อนคิตเอง ฤ
 จ้างใครทำ ดาร์เช่นนี้ใช้ พากย์สยามใช้ แปรว่าถ้อยคำ เหตุให้
 ระกุก ชวนนิกแชน้ำ จึงเรียกประจำ ชอกกตอณเพดงยาว ขาวราช
 ดาร์น มีชอบริหาร ดับเนองเรองราว ค้องใช้ดาร์นระ ตามระบิต
 ดาร์ ดับมายศยาจ มคชยนิยน์ บนตาค้าง ใช้ว่าดาร์นัง บอ
 ได้แปรผัน ค้องเขียนดาร์นระ มีนอการนคิ อ่านตามดาร์คัญ ว่าราช
 ดาร์น ดาร์นนี้ใช้ แถ่ก่อนกได้ เขียนใช้มานาน ฟังจะเปดียนผลค
 ไนรัชกาล พระบาทศูบาด ทศโกสินทร์ ปราดาณมคช เนอคความ
 ตามบท ท่านแปรว่าหิน เมือมูกดมา ย่อมว่าอาจัน ร้องชานดุกหิน
 ว่าปาสาโน คือบอกนิมิตร เรียรายตามทศ ดุกหินใหญ่โต เป้นทิวเศศ

บันเขตรพุทโธ รตเรียกโดยไว ทารวีสุงคาม หนึ่งทีศือธำณ ว่า
 โดยโงหาร แปรทีศเรียกนาม คณอัยกเฉียงใต้ เขียนให้ถูกคจาม
 คังถกคตาม อย่างแยบแบบบุรพี ปราธำณธิดำณ บังคับใจชำน
 ถกคณอกุณ อำนธูรู้ได้ จำไว้เปนนทุน โจยยามทารุณ บอรู้คำดี
 เรียกว่าโรงศาล ตกเปนนโงหาร คนไทยพาที ค้องเขียนค้อคย ดอ
 ถกคมี ตั้งเกศวรรจี ไซ้ทีโรงศาล คอรรจะรู้เท่า ค้อทำนเทียบเขา
 ศาลำชำน เปนแบบไซ้มา ศาลำเปนนศาล ตคตามโงหาร พุคสัน
 วาจา กระษัตริย์แดงพราหมณ์ ตำรทพยเห็ดอหลาม มังคังโกศก
 กระหะ บต เศรษฐีสมญา ตมบัตเห็ดอตรา เรียกว่ามหาศาล ประดังก
 มทพย ถึงทีโดยนับ กำหนดประมาณ เงินเกบเงินไซ้ ตระดมม
 นาน หลายช้อจงชัวร์ สิบตำรกระกุด พิศาดไฟศาล มคชกำชำน
 วิศาลเกำมุด คำนแปลออกอ้าง กวางชวางเพิ่มพูน ศตอัยกับไฟบูดย
 วิบุตยเต็มคำ หมู่ถำนตำรก ยี่สิบหีบยยก นกชดพสนำ สักมาให้
 เห็น โดยเช่นฉนร่ำ พันแม่คอวกำ ทนคแม่แก่ไซ

สิน

© ในหมูกำดิน แจกตามระบิต ค้อสินคำไทย ค้วสินตำมัย
 พุดกันดองในย แปลว่าชาติไป กับว่าเงินทอง ไม้ยาวเกินขนาด นาย
 ช่างฉลาด สินเลี้ยงโดยปอง ดินนทานไซ้ แทนคัตตามคดอง คดีทำ
 นอง ในพากย์สยาม หนึ่งว่าคัตดิน ไซ้ในระบิต คัตดินถ้อยความ
 ค้อคัตชาดง คงให้ทำตาม บอให้จดตาม ทั้งโจทยจำเตย คน
 เจ้าของหาย ไปทำกฎหมาย คราดินตามเคย ค้อจำทรัพย์ไว้ บอ
 ให้เต็มเตย อ้างอำเภอเมย นับเปนนพยาน ทรัพย์สินสมบัติ คำไทย

แก้วพระอินทร์ กรุงเทพเรานี้ พระพุทธมณีนี เปนหลักธานี จึง
 เชิดชอชัค กรุงรัตนโกสินทร์ เติมตั้งรัชมหิน ทราอยุธยา กรุง
 รัตนโกสินทร์ สกคนอนิด ระเบิดบัญชา ทรการันต์ ท่านสรรพพจน
 ค้องคามภาษา มคชบทเฉดย สิบประมกช ท่านแดงตามบท ณะกะ
 ฐะดองเตย เปนคึดปคาน วจิตตามเศย คำเทียบเปรียบเปรย เช่น
 อย่างคึดปี คำพูดเกิดอนกดา จาเรียนคึดประสาคร ประหงดาตุดตก
 มี คึดประแปงว่า บันดาจร ฝีมือการดี ทศวรรคึกษา คึดปศร
 พระขรรค์ คนไทยใช้กัน จัดสรรราชา คือกสรโตโต ที่ใต้เรียนมา
 สำหรับกายา ชำนาญชาญแดง คนรู้เพลงอา วจุศร์มานล ชาติ
 เชียวเวียงแรง แม่นดังศรีอิน นบหม่มช้อยาแดง ศวระจะล้ำแดง นาม
 ว่าคึดปศร เขียนเช่นคึดปสาคร ตามแบบนักปราช โยจากตุนทร
 สิบประคึดประ พจนนิกร เปนอุทาหรณ์ ช้อย่างอย่างยด

สิ้น

๑ รักษาคึดพรต ตามลิกษาบท กำหนดยุบต คึดแปดคึดห้า
 ภาลิตทศพด คึดใหญ่ประตน ส่องร้อยเคศปดาย คิดาว่าหิน แต่
 อานจำคึด ใช้ชินมากมาย เช่นกบัตตา ตัดดาคยาคมาย เดียงไทย
 ใช้ถลาย ดินตาดินดา ขบจนเข็บจ คำสั้นสั้นเงี้ยว สิบเจ็ดวาจา
 รจบไวถจันถึ คดายคึดสำรา บันเทาองลา แก่ผู้เพียรเวียน

สิ้น

๑ คนโก่งกระดุน คินอ่อนนตมุน ยกชนเทยมเคียร ยิงปราดไป
 ถูก ถูกนกกตกเคียน น้อย่างอย่างเขียน กระดุนคำสยาม คำพระศรี
 สุนห์ สกตุนอกุณ หอกการันต์ความ แปดว่าละไค้ ดะไมค่างาม
 คำนี้ใช้ตาม มคชบทชอม ดุนทรคำนี้ ท่านแปดว่าดี ไม้มีช้วยปดอม

ดุนทรประวิง ญอใหญ่ดกต ตามพจนพาดพิง เปนอย่างอ้างอิง แห่ดง
 อุทาหรณ์ สุระว่ากต่า ที่ไชนันว่า ดวงทินกร เพราะแดงกต่าดอง
 ทวทองคินดอน เช่นนามกร เจ้าพระยาสุรวงษ สุระเช่นว่า มีอะน้า
 น้า เปนคำตดอง กตบเปนไม้กต่า ภาษาประดงศ์ อสุระเผ่าพงษ์
 กอวงษยักษมาร ราพนาสุร คำนเค้ามุด มีไชนานาน ก็แปลว่า
 ยักษ ประจักษองษวาจ มัยศ์ศฤงฆาร เช่นท้าวทศกรรัฐ คำว่า
 อสุร คือพงษ์ประยูร พดกยักษดเมญ เช่นว่าพดกพด อสุรหลายพัน
 คือเรียกรวมกัน พดยักษโยธา อภินามเค้ามุด ว่ารามสุร อยู่กตบ
 เมฆา เข็มฮักหัวหาญ กิอชวานเปนอา อูชชว่างเมฆดา เต๋ามว
 แคบรพ อสุรทั้งหมด ใช้รอดกต บอแลกเปลี่ยนกัน กุดตอดกต
 นีบทสำคัญ แปลคำจำนน ว่าหุดาอเหตักคม ใช้ว่าศรีสุด เปนคำ
 เพิ่มพูน ตั้งชยาระคม ว่าหุดาอตำงาม ตุคจามกัถม นามภูอถยม
 ว่าศรีสุด เพราะอ้างเอาเหตุ ว่าเจ้าโตเกศร์ มีมอติอศรี กุดแหม่ม
 ตำมเต็ม ชนเข้มฤทธิ ปราบราพราจ ิณยอบอาญา ดวงสุรียแดง
 สุรีย คำนเค้ามุด สุรียะเต็มมา อำนยันดกต โดยพจนภาษา
 ดยามเจรจา กิดว่าสุรียจันทร ไอสุรียนไช ที่วางทางไว้ พยได้ด้า
 กัญ คืออิศ์ศรียะ มะคะชะแบบบรพ แผลดงเปนไอศดวรัย กตบ
 แผลดงแปลดคำ เอาอะเปนอู นอกนนคองอยู่ กระทุพพม่า จึงเปนไอ
 สุรีย เค้ามุดแมนย่า ที่ไช้ประจำ พิพิชไอสุรีย อิกคำเฉดิม มีคำ
 คั้นเดริม คือเคิมเพิ่มภูณ มีคำที่ไช้ จ้ามไหสุรีย แปลทวักุณ ว่า
 ใหญ่ศักตา ไอสุรียไอศดวรัย แปลอย่างเดียวกัน เช่นณนพรรณา

ทมมาใน วยใจพจน์ปรา กฤษดิดารา เบื้องคันทนหึง นเรนทร์
 ดุริยคัมภีร์ มับทบงคัมภีร์ ที่ไซว้าง ยกเป็นพระนาม กระษัตริย์ โดยหวัง
 กด้ายบทพจน์ บิดตั้งรยดัม แปรว่าควรเปรียบ มีคุณควรเทียบ
 ดวงตรีโยตม แปรเป็นใหญ่กว่า ประชาทุกกรม ต้องคัมภีร์นิม ใน
 ราชตมญา คำสุญเดรัจตรัพ โดยจำนวนนับ สิบสี่วาจา ค่างคัง
 สกค ตามบทพจนา ควรจะศึกษา โดยแบบแยกชนิด ๆ

สอน

๑ เริ่มข้อกอดอน ชกยูทาหรณ์ แห่งตอนนุณธิ์ ตอนพูดใน
 ความ สยามยุบต ตอนเวทตอนมนต์ ดำรพดตั้งตอน เกตกรคำ
 ว่าตามท้องที่ พวงกรอเปนอน ซออย่างอ่าเพณ ก็เหมือนพระกร
 แต่ไทยใช้ผอน เกตอนม้อ เพราะเกณท์เอาไป เป็นภาษาไทย
 เขียนใช้มาพอ เดิมเป็นมคธ สกคตัวรอ พวงเกล้าเหต่ากอ พวงกรอ
 เปนอน ในคำบาพิ บทตัวอย่างมี เช่นว่าไกรสร เป็นชื่อตั้งพระราช
 ชาติมฤคินทร เรียกเต็มนามกร ไกรสรราชดีห์ คำอ่าอนุตฺร พากย
 พจนบทกถอน ใช้หตถากมากมี แปรว่าค่านึง ราพิงคตี ในคำสูงศรี
 ว่าทรงอนุตฺร ใช้ค่างคาวีห์ ความนิกตฤกคริ แห่งองคกรูชร สยาม
 ความใช้ แต่ในบทกถอน คำคองถาวร ไม่กตายเป็นไทย สโมตฺร
 คัมภีร์ มักพูดรวมกับ สัมครักโคเร เป็นคำระแวง แปรังแปรังข้าง
 ไทย - แต่ที่จริงใช้ คำบาพิคอง แปรว่าประชุม คือของขุมนี้ ที่
 รวบรวมตง แต่ที่ไทยใช้ คู่มือผู้ตรง มั่นอย่างจ่านง ยินดีปรัดดา
 ตามค่านึงใช้ ดอดอท่านใช้ เป็นบทแบบมา คัวรอสกค โดยบทบัญญัติ
 ข้อกถำเนียงปรา กฐว่าเปนตฺร แต่หน้า หน้า จัดเอาพวงคำ ค้อกอ

ไวยพจน์ประพันธ์

ตอกถอน ^{๕ ๕} ตงเค้าค่าง ^{๕ ๕} ว่าองค์อติศร ^{๕ ๕} ไร่เปนนามกร ^{๕ ๕} ทรณะศรัย
 กมี ^{๕ ๕} ว่ายังเปนนใหญ่ ^{๕ ๕} ทานมกรจบไร่ ^{๕ ๕} กับเทศฤทธิ ^{๕ ๕} เตชาติศร ^{๕ ๕} นาม
 กรสูงศรี ^{๕ ๕} กรมส้มเต็จพี ^{๕ ๕} ยาเชอเตอชย ^{๕ ๕} พระแสงแสงศรี ^{๕ ๕} มีไพบท
 ถอน ^{๕ ๕} รุกถกนหมต ^{๕ ๕} มกนมมีสาย ^{๕ ๕} ต้นปดตายงคต ^{๕ ๕} เรียกตามกำหนด
 ว่าพระแสงศรี ^{๕ ๕} บางแห่งจ้านง ^{๕ ๕} คำศรีประดัง ^{๕ ๕} ว่าเป็นราชูรชน ^{๕ ๕} เช่น
 กับเจ้ากรม ^{๕ ๕} กรมแสงนามกร ^{๕ ๕} พระชกเพศ ^{๕ ๕} นี้ว่าเป็นไฟ ^{๕ ๕} คำเต็มยศ
 พฤตม ^{๕ ๕} อีเปนเอไป ^{๕ ๕} เปนอักษะ ^{๕ ๕} แปลว่าเป็นไฟ ^{๕ ๕} เจ้ากรมแสงใน
 ทุศรีดำแดง ^{๕ ๕} อติศรม ^{๕ ๕} ฉนจะชวช ^{๕ ๕} ชดคำดำแดง ^{๕ ๕} ว่าเป็นใหญ่ยิ่ง
 คำจริงแจ่งแจ่ง ^{๕ ๕} ยดแยบแยบแสง ^{๕ ๕} พอกพื้นเห็นศงาม ^{๕ ๕} อติศรไร่ ^{๕ ๕} ทาน
 มักจะไร่ ^{๕ ๕} คำสูงชยาม ^{๕ ๕} วงษาศิศร ^{๕ ๕} ไนถอนพระนาม ^{๕ ๕} แปลออกโดย
 ความ ^{๕ ๕} วงษเป็นใหญ่สูง ^{๕ ๕} ที่ไร่เป็นพื้น ^{๕ ๕} บางที่คำอื่น ^{๕ ๕} เข้าหมุนพวง
 เตชาติศร ^{๕ ๕} คำเทศมาจุง ^{๕ ๕} ว่าเทศใหญ่สูง ^{๕ ๕} ส้มศักดิ์ส้มพงษ์ ^{๕ ๕} นหิศร
 ศัพท์ ^{๕ ๕} คำนทานน ^{๕ ๕} เปนนามแห่งองค์ ^{๕ ๕} ส้มเด็จพระบาท ^{๕ ๕} อธิราชเจ้า
 รง ^{๕ ๕} พิภพใหญ่อง ^{๕ ๕} ดำงแทนแผ่นดิน ^{๕ ๕} อธิกริศ ^{๕ ๕} ก็เปนนามกร ^{๕ ๕} จอม
 นารถนรินทร์ ^{๕ ๕} เปนเจ้าแห่งชน ^{๕ ๕} ตากถชรณ ^{๕ ๕} นิยมยอมอิน ^{๕ ๕} ในราช
 อาญา ^{๕ ๕} อังกณิศ ^{๕ ๕} ตั้งเปนนามกร ^{๕ ๕} ขุนนางเสนา ^{๕ ๕} เปนเจ้าบาญช ^{๕ ๕} โยชโยชว ^{๕ ๕} ต้า
 หรับครวจตรา ^{๕ ๕} บาญชรพด ^{๕ ๕} ศรีทกจจา ^{๕ ๕} ตั้งเช่นว่ามา ^{๕ ๕} โดยแบบ
 แบบนศ ^{๕ ๕} เขียนไร่คอกอ ^{๕ ๕} ตามช้อยมด ^{๕ ๕} สิบสารนุสน ^{๕ ๕} แต่ของ
 ปางบรรพ ^{๕ ๕} คำเต็มอักษะ ^{๕ ๕} มาเป็นพจน ^{๕ ๕} ของไทยไร่กัน ^{๕ ๕} ชะเป
 สอบอ ^{๕ ๕} บอกช้อยคำ ^{๕ ๕} เช่น ไร่ทุกฉน ^{๕ ๕} นี้ว่าอักษร ^{๕ ๕} คำเต็มอักษร ^{๕ ๕}
 เปนชื่อนางฟ้า ^{๕ ๕} กัญญานิกร ^{๕ ๕} แปลง ฉ เป็นศอ ^{๕ ๕} คิดต่อบทถอน ^{๕ ๕} ว่านาง
 อักษร ^{๕ ๕} เทพถยา ^{๕ ๕} คำเต็มชระ ^{๕ ๕} แผลงเปนสระ ^{๕ ๕} วิธภาษา ^{๕ ๕} ออก

เปนกาษา ต้นทรพจนา เช่นใช้กันมา ว่ากระบือคอง เดิมอัปภาต
 เปนกระชระ สามีคำจำนง ขะเปนชอบบอ โดยข้อประสงค์ เดียงไทย
 ไม่ตรง ชักกะเปนกา จึงเปนกาษา ค้ออุทาหรณ์ เหตุต้นคั้นมา
 ช้างให้เห็น ดังเช่นพรรณา สุ่มสारा อุด้าหัตริครอง หมวด
 ตอนโวพจน์ นับคำกำหนด โดยบทละบอง ดิบห้าคำถ้วน จำนวน
 ทงมอง คิคคัตจัตของ โดยแยบแบบบรรพ์

สาม

๐ คำส่วนส่วนตอบ ว่าตามระบอบ คำไทยใช้กัน พุดยั้งส่ง
 ใตย ให้สนวนปากกัน ส่วนตัตถัญญ แดสนวนทนาม คำตัทศอว
 เปนแบบกระตอณ ประมวญประมาณ กระตอณข้างไม้ ย่อมใช้โน
 การ เปนอย่างเทียบทาน บีกจิวจันทัน เรือกสอณไรมา พุดอยู่อัครา
 ฉาจาตามัญญ หนึ่งว่าคำสรวญ ไคกาจาบัตย์ นี้คำตามัญญ ญอญาคี
 ตักต คำสรวญสร้อยเค้รำ นี้เป็นคู่เค้า กับคำคำสรวต ผิดภาษาไทย
 มีใช้มคช คำแยบแบบบท เปนของบุราณ อีกทรงพระสรวต แดะ
 ทรงดำรวต ถักอวพิจารณ์ เปนราชาศัพท์ สำหรับภูบาด เจ้านาย
 วงษจาร พระปิ่นบัลพิ แปลว่าหัวเราะ โดยความงามเหมาะ ไพโร
 เราระดาที ใช้ตอตักต ตามบทแบบมี เปนคำกระดี ฉางแบบระบิต
 นามพระอิศวร แต่คนทงมอณ มักเรียกว้ออิน คำพุดเรียกใช้ ไกร
 ไม่คัตตสัน เช่นประภูทิน เรียกนินตามกัน ถึงผู้แปลได้ เวตาพุดใช้
 ก็ไม่บิตมัน ตามเขาทงมอญ อินคอณเหมือนกัน คอเขียนคอณน
 จึงเปนอิศวร พุดภาษาไทย มักเคตอณเดอมไหต คองให้ใคร
 ครวญ ฉางคำกคอง ครงกับทศอว ฉางคำมณมอณ เพยง

ศตาศพดาตไป คำนมะคะระ ก็คืออิศ์คะระ แปลว่าปณโหยง์ ตั้ง
 สกฤษฏ์เต็ม วอเต็มตงไป อ่านเพนคำไทย อิศ์วรควรการ มเหศ์วร
 ศ์บท คำนกนบ นามเจ้าจักรวาฬ มหิศ์คะระ ตัดต้นประธาน อิศ์
 แปลงตำร จิงเปนมเห ก็คืออิศ์วร - ที่พราหมณินทงมอญ สัมมตเปนมเท
 เวศ์รเจ้าพิภพ เด็ดตบทรงเต ไซไซยไนเก ตาศ์คิรัรมย์ พระภูมิศ์วร
 ศ์บทน้อมควร เปนคำอุตม ใช้เปนมพระนาม กระษัตริย์คุดม แปล
 ความนิยม เจ้าฤดาธาร ราเมศ์วรน นามกระษัตริย์ด ดับแฉ้วมา
 นาม ครอบครองผดุง ครังกรงโบราณ หดาของคชนาน นามน
 พองกน พระนเรศ์วร นัยไนจ้านอน พระนามทรงธรรม แปลว่า
 เปนเจ้า เหล่าประธานัน อยู่ในเขตรกน อาณานคร อติศ์คะวะระ
 ที่ต้องการคคะ สัมผัสพิศกตอน อ่านอติศ์วร ก็ควรสุนทร เหมือน
 อติศ์ร ทังแปลทงความ จ้านอนส่วนหมด ย้ายแยกแจกจต มคชสยาม
 แบบแจ้งบรรจบ พอครบสืบตาม ครวญไคร้ใช้ตาม เห็นงามแก่ใจ

เลียน

๑ คำเลียนเป็ดยหนักตอน แจกอุทาหรณ์ ทงขอมทงไทย กระ
 เบียดกระเดียน เบียดเบี่ยนกันไป จะปรับอะไร พอให้กระเดียน เดียน
 เซนนใช้ เปนภาษาไทย พุดใช้จำเนียร นอนิดตักต บทบงกับเขียน
 เหล่าพจนกเรียน เร่งรู้ดูจำ เกษัยณอายุ ู้ให้ไปร้องปรุ ยุบต
 คั้นคำ คิวเต็มธณะ ตระกฐะแฉดงคำ กระษัยณหน้า เปนไทยใช้
 กษัยณ แปลว่าอายุ ทงนตองต เรอฎาจำเนียร ดินน้อยยามาก
 เวภาคจัดเจียน นัยตามเกษัยณ อายุตั้งไป บทไอยการ ใช้เปนม
 ประมาณ ในเขียนปรับใหม่ ทังเปนมประมาณ ในการทาสไทย

ชายุเท่าใด ตตหย่อมม่อนทอ เกษยรตมุต จรุงให้สุด คณเคาอาท
 ค้าเต็มชระ พจนะบาฬี แผลงโดยวิธิ ตระกฐะนิยม จึงเปนเกษียร
 แผลงให้แนบเนียน ทเดนามม เพราะเปนวารี ศรัชาดควธรรม นารายณ์
 บันทม เกษยรตมุต เรื่องนวดาตาม คมภรชางพราหมณ์ ยกความ
 เชิดชู จะจริงไม่จริง นิ่งฟังไปคุด คงจะพบครุ ผู้คัดตั้งไสย ศีระ
 มคอ ที่เขียนปรากฏ ตามบทช้างไทย เขาอินบศอ เปนยอแปลง
 ไป อ่านถ้ำเนียงไทย ก็ใช้ว่าเคียร ใช้เปนคำสูง เต็มพระหนุนจุง
 นำหน้าแนบเนียน เช่นราชาศัพท์ ใช้ว่าพระเคียร ด้อยต้องระเมียน
 ระมิตจจา เคียรว่าศัพท์ ตั้งทำจอะตุระ เจ้ากรุงตงกา นามทำจ
 ทศเคียร ทศกรรฐา เรยกอกถมญา วยยตั้งบกร คำเดียนตำก
 นบพอครบหก ตามอุทาหรณ์ ละแจกคำสูง จำนงคอกถอม แก้ง
 ไทยก่อน ผนังอนนุกรม

สง

๐ คำไทยใช้ส่ง พุกกันตรงตรง หมายถ่งมีถม ถ่งฟางถ่งหญ้า
 ถ้อยาสถม ปดากระถ่งจม โนท้องดินฐ ชำระถ่งตรง พระอรองค์
 อนงค ไฉมทร แดวจงทรงเคียร รุงเรื่องไฟรุ จีรคณรายคุด เดิศถา
 อ้าไฟ คำว่าถ่งนำ เต็มเปนของถ่า พุชพากยชานไซ จัดเปนคำสูง
 ในภาษาไทย แต่มักเข้าใจ ว่าคำถ่งยาม ประถ่งคค่าน เต็มคำบาฬ
 คนไทยใช้ตาม แปลว่าอะไร ก็ไม่ได้ความ แต่คนถ่งยาม ย่อมเข้าใจ
 ใจกัน ถิจคคคคค เขียนใช้ส่งถ่ง มีคอกการันต์ เช่นราชประถ่งค
 จำนงถ่งยธรรม แปลโดยถ่งมญ หนวาคองการ บวชเปนพระถ่งม
 คานกตรง มคอพจมาน แต่พอกคนไทย ก็ใช้มานาน ชอระฆัง
 ชาน เพิ่มท้ายการันต์ ปรวถ่งษค่าน แปลความบาฬี ว่าถ่งเดิริญ

ไวพจน์ประพันธ์

ศัพท์ คำภาษาไทย ไม่ใคร่ใช้กัน มีแต่ในฉันท พากย์โคลง
 กายกถอน จะเขียนใช้กัน ชอบออกวรรค เพิ่มท้ายสังหร เปนที่ตั้งเกศ
 ตามเหตุอักษร จำนงแม่นอน ถนัคชัตเจน มตั้งไตรโคก คียงวายุโปก
 เขียนโยกอ่อนเอน คำตั้งหลาดหลาด หายากยากเขน ตั้งไทยใช้
 เกณฑ์ เอาผูกกระดัง ตายตีบรรดศัพท์ พันผูกเท่าทบ ริงรัตตราตรง
 เรียกกนงายง่าย ว่าตายตราตั้ง กำหนดพจนัง นบไพล่ยาม หนึ่ง
 ว่าเซซัง ระเบิดกระดัง เปนถ้อยสร้อยความ ระเบิดว่าหนึ่ง ระเบิด
 ผดผดาม ดุกถนถอนตาม ตยามพุดกัน บาพพจนัง นนคอแต่รดังช
 มชอกการันค มาตั้งชรัศม กระบตั้งชวรรณ ช่างตั้งชทนค งาชาอ
 คุจดังช นารายนฤทชรอน ทรงพระนามกร ว่าพระทรงดังช เห็นใช้
 กันมาก คำพากย์ไหนหนึ่ง นามอีกอาจัง ว่าตั้งชกร เพราะท่าน
 ทรงถอ ตั้งชจักรคู่มือ กับคทาธร พระหัตถ์หนึ่งมี แม่นทตมคือน
 ครอบทงตั้งกร แห่งองค์นารายน ตั้งชการี พนถงานม กิจตั้งชทงหลาย เรียก
 นามการจาง คำกลางชาคหลาย เรียกแต่คณปถาย ว่าตั้งกระรี ตั้งช-
 ราชา ตั้งเปนมัญญา พระครุฑม ถ่มเต็จพระดัง ชราชบาตรมณ
 อธิบคิ แก่ตั้งชทงผอง ตั้งตั้งไทยขอม จิตรวบรมขอม เจ้าเป
 หมวดคกอง ได้หกจางา อยู่สำห้ไตรตรอง ตามแบบตะบอง บทบ่อน
 กถอนเรียง

สง

๐

คำไทยใช้ต่าง ยนต์แยบแบบอย่าง จิตวางเทียบเคียง ชำระ

สระต่าง อยู่ข้างตาเขียง ชกใช้ใดเดียง แต่ข้างจำเดย เวตาต่างต่าง

จวนจรุงราว เราคนตามเคย มีต่างเฝ้า ดูช้างตั้งเวร ซอซาดวงเคย
 เตือนต่างกตางตง หอพิตางต่างมม จะให้คนชม ต้องคอยประจง หอ
 เครื่องคนจัด กระจกขลุ่ยทาทรง มีคำจามง เรียกว่าพระต่าง เค็ด
 ล้อมแห่งสืบ บัญญุคัยกหีบ คำใช้ไฉฉ่าง จงจำตำเหนียก ท่าน
 เรียกพระต่างค คุกบระต่างค อย่างรอนนำฝน เป็นคำบาฬ จะเขียน
 คองมี คองคองประตน เป็นฝ่ายการันค ชาติธรรมยุบด ไม่คองประปน
 กับคำสยาม ทรต่างคุด จะแปลคำ ให้จิตชิตความ ว่าสืบนงกตม
 นำชมชุกราม นี้แปลแต่ตาม เตมคองอักษร ทรต่างคุด ท่านใช้ไฉมี
 ในบทกาพยกตอน รวงกับกรรพม ล้อมต่าง ว่าประพมกร สืบ
 นงกตม หมอดต่างวางแบบ บรรยายรายแยบ ทรบแปลจาง ไทย
 ขอมพร้อมหมด ตามบทต่างา อยากยดคันทา ตามคำบาฬ ๑

ถึง

๐ จะแจ่งแจ่งจริง แจกอดคองออง ในถึงเวลาที่ มีถึงทำอมต
 บาดบทใช้มี นับในใจ คำไทยเจรจา ถึงโตโองหาร มีแต่โบราณ
 เรียกขานกันมา งูถึงเจอยออก จากทรอกคันทา คัดสั้นชวา ฝูงกา
 คองมกน ถึงหะคาน มาแต่บาฬ เป็นชื่อมฤคินทร คองราชดีห์ มี
 ในแดนดิน ประเทศเซตกรณ ที่ป่าหิมพานต์ บ้างเรียกถึงทราช ใช้
 กนออกกตาด มาแต่โบราณ ถึงทราชเดโช ฤทธิไกรเกรียงหาญ เป็น
 นามชานาน อาษาใหญ่ คีร์ถึงทเทพ มะหาดไทยเดพย ยศศักดิ์
 อ่าง ถึงหมุทธา ชื่อตราโดยจง แปลความตามตรง ว่าตราราชดีห์
 ถึงหมุชวร พระแกดบวร ปรากฏปราสาทคีร์ ในบานทั้งสอง ดาย

ทองรุจี สำหรับบุบตี ทอดทัตไฉน นระระถึงหระ คนมีเคชะ อ้านาจ
 เกรียงไกร สรดังหราช ฉดาดว่องใจ บมผู้โต จะเทียบเทียบมัทน
 ออกจากนรังค มีจริงไม่จริง คำเขาเดากัน รูปคล้ายกับคน พักด
 บิดมัน แต่รูปประพรรณ มกรบมเขา ในคำเขาว่า มันเปนดังตัวป่า
 โทดเกินดำเนา เห็นแต่รูปนหม รูปเขียนเดียนเขา คุกพริงเพรา รูปว่าง
 อย่างคน มันพูดกันว่า หอึงชายกริษา ฤคคามกต ในเขตรอกราม
 ถอนตามชุกชน บาชนน้ำคน เกิดเป็นนรังค คำทำนรู้ไว้ เพื่อ
 เมื่อจะให้ หากเห็นเป็นจริง จะไดกถวเกรง นักแดงผู้หญิง ไม่อาฯ
 พาดพิง ในเขตรที่สงข มีนรังคคน จะเขียนต้องมี คอการันคตง
 ด้วยเปนมคช โดยบทประดงค ควรใช้ให้คง คำแยกแบบบรรพ
 เมืองสิงห์บุรี เช่นใช้เคยมี่ ตอหอการันค บางพวกเห็นแปดก ย้าย
 แยกต่างกัน เขียนคอการันค เมืองสิงคบุรี ป่ารังโคคิงค คำนมีจริง
 ในพระบาท โคคิงคตา ตะฉนราช ป่าใหญ่ไพศวี เปนที่ดำราย
 คำใช้หมวดคตง ตัวอย่างอ้างอิง ดิบเอ็จประมาณ ประมอญไว้หมด
 ตามบทพิจารณ ดูให้ชำนาญ ในลารคดี

สก

๑) คิวต้อแม็กก ว่าสมหยักตัก คำไทยพาท คิวสมหยักหยของ เกยว
 คตองพันหัว ไม่ตดวยรวยวี เช่นเขาทงหลาย คักคำเขมร ฐตจต
 เจน โดยแบบบรรยาย เจริญพระคัก ยกออกธิบาย เปนคำเจ้านาย
 แปดว่าโกนสม วันเถถึงคัก คือวันเด็กยก ตงปีนุกรม เปนคนแห่งวัน
 บินนพยม เปนวันอุคม คันวันทงมอง เอกศกโทศก นี้คำดำชก
 ที่หนึ่งตดอง เรียกไปจนตัม ฤทธิศกปอง นัยโดยทำนของ ที่ตบตง

ดุญ เงินห้ามาศก อัคราธาก นัยตามเค้ามุต เงินห้ามาศก เป็น
 บาทบริบูรณ์ งามคิดเพิ่มพูน เอาตามอัครา เต็มอุบาศก เป็นคำยะ
 มก ขุนาดีกา คำไทยใช้จด แดงพจน์ธำรา ประสงค์ดีกา คั้น
 หายปลาดายคง อุบาศกนั แดงความบาท ที่คำจำจง ว่าผู้เข้าไป
 หนึ่ง โทถจิตรจง ฐจิตรจิตรปลง ต่อแถวทองดำม คือกดงสระณะ บอ
 ได้เดยดระ ทุกโมงทุกยาม จิตรมนัเดอมได้ บอได้ดั่งงาม หาทพิง
 ตาม ศรัทธานิยม อาการตั้งว่า ชายเรียกอุบา ศักเอกอุดม หยิง
 เรียกอุบา ดีกาควรชม เพราะประพฤดิสม กับนามความดี ซึ่งดดี
 เรียกว่า ประสงค์ดีกา แปร่งปราจาที ดูกพิองาม กับความจารี
 บุรุษย์ดีศรี อชมคตนะมา ศักคำไทยแท้ มีคำหนึ่งแม่ ไทยชอบเจรจา
 ของดีกกระปรก ตุรกไนตา นีเป็นภาษา สยามความตรง เมือง
 พนมศัก คำเขมรยก ว่ายอดเขาคอง อยู่ในประเทศ แตนเขตรป่าดง
 คอกรนับจำจง ไนกัมพูชพจน์ ศักเขมรไทย อีกคำศักใน ภาษามคธ
 ประมอญวาจา ทว่าทงหมด ควรจำกำหนด นัยแก้ว่าที่

สัก

๑ สักคำสยาม พุดใช้ในความ หตาทหดากมากมี คั้นดีก
 ขอนสัก โรงสักดีดี สักตามบายูช หมายหมู่หมวดกัน พวดดาว
 พุงคำ ภาษากำยำ สักชาคุชณ กระแซพระมา สักชาเช่นกัน อยาก
 รุสาคัญ เขาเหตักดีดง คำว่ากระศัก ต้องแปดเของยก ย้ายตาม
 ความตรง ว่าเดียงตระศัก เพราะหนักยงยง ว่าด้วยรูปทรง ก็แปด
 ว่างาม คำว่าดีดี แดงตามตทช สังคฤษญูพราหมณ ใช้กันว่า
 ศักดี ประจักษโดยความ ใช้ในสยาม ว่ายศศักดิ์ศรี ศักตนกปราช

แปลว่าอำนาจ มหิทฤทธิ ค้ำแห่งประจักษ์ ตูร์ศักดิ์มนตรี งาม
 วางขบตี มหาตเดกหลาย หดองคักคนายเวร ทเรียกกนเงิน นน
 ว่าหดองนาย มีเกียรติยศคักคต ประจักษ์มากมาย คนดังบาดหมาย
 รัยพระราชโองการ ขุนชนคักคต รุ้แน่นแน่นหนัก ค้ำแห่งพนักงาน
 จัดเงินถวายเป็น ใช้จ่ายในการ พงเวียนทหาร ททุกหมู่ทุกกรม ค้ำไทย
 ไซ้หนัก ช่างชะเดยตัก เกณฑ์มารคม ทมอชะเดยตัก รัชตักมณ
 ตองค้ำนิยม ว่านอกเจบยน ขอเมืองหดมตัก คอตนด้านกน บำคัก
 ดาษเคียร เต็มทุดมหดม ไคจนคมาอาเกียรณ จังตงนามเมียน ทดม
 คักบุรี เมืองหนึ่งครระหนัก ขอจำป่าตัก ประเทศชานี ทหนึ่งแคว
 บำตัก แยกยกทางมี ขอกจากนระที่ กรุงเทพนคร ทหนึ่งมเหศักช
 ค้ำนทาพมก ใช้หนุนนามกร ว่ามเหศักช เทวราชสิงหิร แปรตาม
 อักษร คักค้ำไทใหญ่ จะเขียนไซ้กัน คัดขอการันคิ เร่งสรร ใตอง
 เต็มท่ายตักค มคชค้ำตรง คอว ไซ้ให้คง จ้างงสุนทร ตักชค้ำชาน
 แปลว่าพยาน บริหารเบ็กคตม โจทยจำเดยอ้าง ใตองแน่นอน ทาน
 ไซ้ในกลอน มกกว่าตักษ คัดตักเปนตัก ไซ้ด้าเนียงหดาก แผลง
 โดยวิธี ขอเปนชอบอ คัดค้อจจ จังเปนตักษ ว่าพยานคความ
 เต็มค้ำบาฬี ตักกะฐะวาท คนไทยไซ้ตาม ครนเมนนานปี คัดท
 เต็มมทราม เหลือแต่ค่นนาม ว่าคักกระดา ตักกะวาท ค้ำคูกนมี
 ค้อประระวา ทค้ำเราเขา คอยได้ไปมา เช่นเพลิงไก่อ้า แดเพลิง
 เทพทอง ตักกรเทวราช ผู้มออำนาจ ผ่านแผ่ปองครอง เปนเจ้าเทวา
 ชนฟ้าทงตอง เรียกโดยท่านอง ว่าท้าวสกรินทร พระองษ์แห่งพระ
 เรียกว่าตักษะ นครกระบิต ดะพัดคองษ์ ค้ำรงชรณิน ดับมาอาจัน

จนทุกฉันทวาร มเหศวรศักดิ์ เปนนามครุระหมัก จอมจักรพาพ บางที
 ท่านไซ ในคำดาชารณ์ ยอยศภูบาด แดเทพยดา หดดวงสรศักดิ์
 เปนคำแยกยก ดุรงค์ดีดจางา แปรความก็ต่าง แปรอย่างกันมา
 สรศักดิ์แปลว่า ยศศักดิ์งามดี ศักดิ์จักขอมไทย ชักมาว่าไว้ ดิบแปล
 วจี แต่พอได้ดู ไตรทนต์ที่ ศักดิ์คำบาฬี กับคำดยาม ๗

สาก

๐ คำไทยพูดสาก ไม่ดูมีมาก โดยกระแสดความ สากลูกกับครก

พียกเปนนสยาม กับว่าผ้าคราม สากลากกายกาย พระสากยบุตรย
 คือตั้งมีบริสุทธิ แฉงเนื้อเชือดาย แห่งพระชินวร วงษ์สากยหมาย
 ดิบแฉงแพรหตาย มากถึงทุกฉัน ไพศารธานี ออกจากว่าที่ วิศาข
 บรรพ เหาจะเปนนพระ สรรอิหั้น เบนไฮไปพถัน ไพศารเต็ริงแก้ว
 แปลว่าเดือนหก คือดาวฤกษ์ตก เดือนหกประจำ วิศาขขุน ณรมี
 มีดำ ศัญเปนนทกำ หนคแน่แก่ใจ ช้อเค้าเดาเดศ ที่ดำแดงเหตุ
 แห่งสากพจนไพ คิคคักรอมชอม ทั้งชอมทั้งไทย ตริครองตราไตร
 สัการาพิน ๗

สีก

๐ คำว่าซาสึก มีไซคำทุก คนไทยจำนั้น คำเศิกก็ไซ คึก

ได้เหมือนกัน เช่นคำในฉันท์ ฉ่ายเศิกเพิกพัง พระบวชแฉงเศิก นิก
 ไม่ทุก สยามพจนัง สีกหระอะไร กับไซวาจ้ง ไม่เหมือนนกระทั้ง
 กระทบด้วยกาย เครื่องเหล็กไซด้อย ถูกดับบ้อยๆ สิกย่อยทงปดาย
 สิ่งของใดใด ที่ไซไม่ฉาย สีกหระอดดับกฉาย ทุกเดือนทุกปี คึกอิก
 ฉางา ออกจากสีกชา ฉางาบาฬี คำไทยใช้ว่า คึกษาวิช

แปดในจี่ ว่าดำเหมียกเวียน คักนศอกคอ คัดษาชอบบอ คัดคอกำ
เขียน ถูกตามบงคบ คำศัพท์จาเนียร ลงอุธำห้เพียร ลังเกศเดศไย

สุก

๐ จงรู้ทำนุก คำว่าเข้าสุก น้ภาษาไทย หงต้มเผาปิ้ง สรรพ
ตั้งโตโต ถ้วนสุกด้วยไฟ คำไทยทั้งมอญ แก่ห้ามสุกหอม บ่มไว้
ให้หอม ผดไม้ในสวน สุกกุกับตีบ หยิบใช้ให้ควร อยู่ในจำนวน
คนไทยทั้งหมด คำว่าผาศุก กุกับตมุกน น้ค้ำมคช ถิขิตศอกคอ
คักอกศกต แปดในแบบขท ว่าความดำราย ศุกระว่าชาว เรียก
เป็นชื่อดาว ฤกษในคักณานต์ เป็นที่หกใน สับตาหะวาร คู่มิตร
อังการ ทรวงเตาริ เขียนว่าจันศุกริ ตามแบบทำนุก รอกการันคัม
ศุขิงทุกขิง ระวงจงด ศุขิงค้ำน แปดว่าธบาย ความศุขในจิตร
คูแอบแนบชิต ความศุขในกาย ศุขลัดตขอ เป็นชื่ออ้างหมาย เขียน
อยากดบกดาย เป็นเข้าสุกไป นักแดงเทศจด กระแต้มตราตรวดจ ถึง
สุกดีใจ ยันสุกค้ำน คองที่สุกไทย เหมือนผดอะไร สุกแฉ้วเดรัจ
คราว ศุกสุกขอมไทย ชักมาว่าไว้ พอได้เรื่องราว เพ้อมากปาก
จิต ชักยิตชกยาว น้บโดยจาวลาว สุกมดีศา

เสก

๐ ดงยันคดงเดช แฉ้วปดุกเป้าเสก เอกอาคมข่า เส็กน้คำไทย
พูดใช้ประจำ เดิมจะเป็นคำ ภาษาอะไร น้กเหตอกัน เหาวากเฮา
กัน ให้สันตงไสย เกิดที่หลังรู คองสูทนไป เขาว่าอะไร ก็ว่า
ตามกัน อภิเค็กน้ เป็นคำบาฬี มีใช้มากรัน ว่ารดไธรดตงรง

ดยนำดำคัญ ตามพ็อน เนื่องมาแต่พราหมณ์ ฤษตรีของคอกเอก
 มุรธาภิเศก ประเสริฐเดิศนาม ปกครองไพร่ฟ้า ท้องห้าเขตคาม
 เปนต่างาม ในพนธรณ์ ราชภิเศก วจ์หลงของคอกเอก จอมภพ
 บัณฑ์ อุปราชา ภิเศกทรงมี คือตำแหน่งที่ ราชวงษ์บรร ที่เหต่า
 ประชา เรียกว่าวงษ์นำ ค่ำราชฐูร แบ่งดมบัคถึง กิ่งพระนคร
 พุดกนขจร เชนนมชุม พระอริยเจ้า จัดเปนตั้งของเหต่า ว่าโดยชุม
 นุม เด็กชบุคคต อะเด็กชตุ้ม คิคคอบรรจบรม เปนตั้งของตฐาน
 อะเด็กชบุคคต บันดุมรรคผล เสร็จดำจกญาน ท่านคัตกิดค สมุจ
 เฉทปหาน ไดนามชนาน อะเด็กชอรหันต์ อริยเบองค้ำ โดยนาม
 แนะนำ คือไต้ดาบัน สกิทากา อระนากาบัน ดำมทุม่นตวร เปน
 เด็กชบุคคต เพราะยงคักษา จระคัตคณหา เพอมรรคเบองบน ค้อ
 บันตุตคัย อรหัตคผล จึงด่วงเตยพัน อเด็กชนาม เด็กเด็กหตุค้ำ
 ดังเช่นแนะนำ ประจำช้อคงาม ปราชคจรรคจวญโคว ย่าไต้ดูวาม
 เห็นชอบใช้ตาม โดยคความประดังค

สล

๑ คิวต้อแมกค พุดจาของตค ค้ำไทยใช้ตรง ทวทุกตั้งตค
 ตกคคอกค บค้องจำนง อตค้แปดแก้ใจ คีตอุโบตล คิวต้อตคค
 มีใช้ค้ำไทย เปนค้ำบาฬี ซึ่งมีมาโน พุทธค้ำคนไตรย บิฏกคัมภีร์
 หนึ่งตระกูลข้าง ค้ำราว่าข้าง ช้อข้างอย่างค ช้ออุโบตล หมดจค
 ไต้ นัยโนไตรค รัตนลึบคชงษ์ ยาทุกตั้งหมด ที่เนองก้ำหนด
 โนเจ้าจักรพงษ์ เรียกวพระโอดล ตามบทจำนง จนบุหริทรง โอดล

เหมือนกัน คำพระโอดถ คัดถอดถก ใ้บทด้ามัญ เปนราชาศัพท์
 คำสูงต่ำกัญ จำเพาะไรกัน แต่คำเจ้านาย ดรั้อยเค็ร่ากำสรด มีใช้
 มกร โดยบทธิบาย เปนพาทย์สยาม ตามโบราณหมาย มีใช้มาก
 หดาย แต่ในกำพยกดอน กำสรดให้หวน คู่กับกำสรดญ คร่า
 ครวญไศกศร รวบรวมคำสด ตามบทนิกร ในอุทาหรณ์ กรบ
 ห้าแก้ว

สัต

๐ สัตคำสยาม พุดใช้ในความ สัตไปไม่ตรง สัตสัตตแก่ง
 ศดาศแห่งประดงกั ถอดให้มันคง อย่าให้สัตเซ เวื่อเส่าเรื่อไป
 ศดณชัตตไป ในท้องทะเล สัตไปเมืองอื่น หดายคันท่าเว ฉาวัน
 หินเห จึงกดับคันทมา เอาสัตตวงสวน เข้าเป็ดอกจำนง ที่ได้ใน
 นา สัตตกรบยดับ ยกหยับศตรา สัตตยดับห้า ว่าเป็นสัตตกตาง ไก่
 เป็ดเสร์จสัต ดุกชนลับต ฆนบักชนหลง สัตตคากตา อยายย้าอ่า
 พราง ทานใช้ไววาง อยายอ้างแอบอิง สัตตจระบาพี กตาดคามฉิ
 แปดว่าคความจริง คัวอย่างที่ใช้ อย่าได้ประวง นักปราชพาดพิง
 เตียงสัตตยอชฐาน ความสัตตยความจริง คูช่าอ้างอิง เขาเปนพยาน
 อาสัตตยอาธรรม แปรมันตันตาน เปนชของคนพาด พุดพอดนถม คัด
 เตินสัตตจจะ ใช้เปนสัตตยระ อักขระบรรดม จะเปนครยะ พจนนิยม
 วิชนุกรม อาเทศทางแดง เช่นกับนิจจะ ใช้ว่านิคยะ พจนะต่ำ
 แดง จยชอันตกต กำหนดอย่าแดง ค้องอาเทศในแดง เปนคยะ
 ทุกคำ สัตตยาชฐาน สัตตยาริบาด ไฉหารแนะนำ พัพฒสัตตยา
 เทวาประจำ คนถือสัตตยธรรม ได้พันโพยไทย เกตัสว่ายา สำหรับ

รักษา โรคอาพาธใน กายให้ว่างับ โรคดับโทษชย คำแปลแก้ไข
 ว่าการของหมอ หนึ่งรักษาอดีต หมายเรียกเกดัส จิตพากยเพียงพอ
 เพลาว่าพดู รุกะเหตาคอ เหตุผลคั่นคอ ไม่ทราบอธิบาย บริดัส
 บริวาร โบราณจารย์ ใช้มากมาขย คัดชอင့်กต บทแบบแยบ
 กาย เช่นพรหมกาย พรหมปาริตัสชา มคชชคตยะ แผลงโดย
 ณะกะฐะ เปนกระษัตริยา แปลว่าเปนใหญ่ เขตไร่แคนนา ทัว
 รัชต์มา อาณามณฑล ตัดตะว่าชอง ในอารมณตอง คิตพนระคน
 ตราตรงวังรัต มุกมคกระมต คู่ชทุกชจากทน ประปนสันตาน จึง
 เรียกว่าลัดด โดยอย่างบัญญัติ ดมมคโหวหาร เรียกโดยบริบคต
 จิตเปณังชาร คีอัสตอธารณ ทัว โดกยพิไลย คัวเต็มตัตตะ
 แผลงเปณตัตตะ ณะกะฐะเดศไนย . ตามัญสรพตคัว แจกจัดออกไป
 อย่างคำคำไข คีอัสตอเดยวิจณาน เรียก โดกยตัตตะ คนในจังหวัด
 อนนตจกรวาท พระโพธิตัตตะ มุตร้างดมการ เพื่อพระโพธิญาณ
 ช้านานได้ครัด หนึ่งเรียกดมญา อีกอย่างหนึ่งว่า พระมหาตัตตะ
 พระคุณพิเศศ ช้ามเขตไตรวัฏ เปนใหญ่เห็นชัด กว้างตัตตะตามัญ
 ศรัทธาทำบุญ ใจผู้การุญ ดำรงตัตธรรม อุดำหักอัสร้าง หนทาง
 ตัตวรรค มุกจิตตคิตพน ในพระตัตธรรม จตุบริด้า เห็นท่านใช้มา
 อย่างลุ่มค้ำ จตุบรรตตัตตย ตะยะประจำ ควรเป็นที่ต่ำ เหนียกนิก
 ตฤกตรอง บริดัสยนารถ นีค่านักปราช ใช้ในระบอง ระเบียบ
 พระนาม เจ้านายโดยปอง แปลตามท่านอง ที่พึงบริหาร คำว่าตัต
 ตัต คิตคั่นคัตจัต ตีบแปลประมาณ ทงชอมทงไทย ควร ใช้ในการ
 เด็กจงพิจารณา จักใช้ใคร่ครอง

โวพจน์ประพันธ์

๒๒๓

สาธ

๑ คำไทยใช้สาธ เรียกเครื่องปูลาด เต็มสาธทั้งมวญ อีกค้น
ดางสาธ ดินตาชในสวน เพลิงไหม้โกดังจน วิตสาธจาวี มคช
พจนารถ เรียกว่ามีสาธ ไทยแปลว่าผี ธกคคจจข ตามข้อคค
ใช้พูดกนมี่ ว่ามีสาธถึง สัตถะสัตถา มคชภาษา ถ้าแดงแจ่งจริง
แปลได้ด้อย่าง โดยทางอ้างอิง อาวุชทุกสิ่ง เรียกว่าสาธรา เช่น
ไตรกุมสาธ คำนักปราช นิพนธ์พจนา ไคแปลว่ามีือ กุมถิชซึ่ง
อา วุชกรบซ้ายขวา เข้าในสังคราม หนังสือคัมภีร์ ขนตาทิม
โหราสาธรนาม อีกโดยสาธร คัมภีร์พวงพราหมณ์ เวชชะสาธรคาม
ภรแพทย์พวงหมอ อักษรสาธร นิคำนักปราช แปลได้ระขอ คัม
ภรอักษร บทกถอนเพิงพอย ถ้าแดงเหล่ากอ กำเนิดอักษร หนังสือ
แปลว่าหมู ว่าพวงเกรี้ยวกรู เปนหมู่ผู้ญจร สาธรวาหะ นีพวง
นิกร พอคำเกวียนตอน พาพวงกระได ค้างเค็มสัตถะ แผลงคาม
สระกะฐะ ตะเปนตระไป ค้างดีดเปนสาธร สันยาถกต่างไซ รุแนแก่
ใจ ชอบใช้ให้จจร สิบประเปนสิบป แปลตามระมิด ความรู้ทั้ง
มวญ เขียนคิลปสาธร นักปราชใคร่ครวญ เช่นอย่างกระบวน โห
ราสาธรคง ถ้าค้นสัตถา แผลงเปนสาธคตา คำบาพิตรง แปลว่าผู้
สื่อน ต้นบัญญัติยง สัตถัจางง แปลสาธรสาธคตา เตือนแปลนัก
ปราช เรียกเตือนอาธำช โดยนามคำรา เตือนแปลก่อนเรียก ว่าปฐูมา
สาธแดงบูรพา สาธมาคมีถอง ฝ่ายเตือนแปลหลัง จิตเรียกนามคัง
ทุกียาสาธปอง กับเรียกอุตรา สาธโดยทำนอง นามเตือนแปลถอง
อิธกมาคมี หนังสือนายเนสาท พราหมใจฉกาจ ดินดงพงพี มือแมน

แฉวนใจ นำไม้ขึ้นตี ยิงหมุ่มฤกษ์ โคช้างกวางทราย ปราสาทพิมาน
 ดอนแก้วแกมกาญจน์ พรหมเพริศเฉิดฉาย ประสาทเดื่อมใส ในธรรม
 บรรยาย ล้ำตเหต่านหมาย สักตทอทาน หนึ่งฤศุสารท ในค้ำนัก
 ปราศ จ่าสระระทระกาด ฤศุปายาศ์ แดยาคูหวน เรียกโดยโหวหาร
 ว่าสารทกตางบี ประดาชนะ ในค้ำมคชะ ใช้มามากมี จ่าเครื่องประ
 คับ สำหรับผู้มี้ แดงเชิดชูศรี ะโรโอภาษ เช่นนามะกร หม่อม
 เจ้าสังวร ะระประดาชนะ แดงวามักัด ตำรงมมารยาด เปนเครื่อง
 โอ้อาตม์ มุคผาดม่องใส มหาตคตา ประดาชนะนา โดยเรื่องพระ
 ไทรบ มีฎกยกย่อง เปนของสูงใหญ่ จ่าเกาะใต้ใต้ แดงหึงมีบุญ
 คื่อวิสาธา กับนางมดิกา ภรรยาพันทุด ซายาทงคู เปนผู้มบุญ
 ไต่ทรงอดุตย์ มหาตคตา ประดาชนะนบท ะอเชอตคต นอกการันตา
 อย่าเขียนเปดียนแปดง ให้แปรงจางา ะมิตภาษา สังกะตเดศเดา
 ะสาณะสะคณา ดองนแปดง่า ค้ำดอนพระเจ้า บอกอนุสาศน์ ประ
 กาศ์หนักเบา การทคกรเคา ะรปปฏิบัติ อนุสาศน์ดอิน ค้ำในบท
 กตอน มอชุตชต แดงเขามัก่า เปนภาษาวด ะรู้ไว้ให้จัด บ้าน
 วดกคต มีพระประดาสน์ สังกะตยทรงราช กิจการอนมี้ ะรับพระประ
 ะดาสน์ ะผ่ายผาดจรัต ะจัดการตามมี้ ประดาสน์สังพตน์ อนุสาศน์
 ประดาสน์ บงคบเขียนจาด ะม้ายคต่ายกัน สักคต้วลือ มินอกา
 ะนค เปนทค้ำคญ การนคพจนา ะระมจญทงหมด ค้ำไทยมคช
 ะทงดองภาษา ะยดบดค้ำ เช่นว่าพนมา พดกกุมารา เรียนเต่าเข้าใจ ๆ

ลิต

๐ เอาไม้ดีลิต ะระกอบประกิจ เก่งเรือดะไม ค้ำลิตเช่นน
 คคค้ำไทย ตามแบบดอใจ พจน์พากยหอดากค้ำ หนึ่งค้ำองกฤศ ใช้

ไวพจน์ประพันธ์

งามดีดดี หนึ่งต่อแม่ย่า เหมือนกับฎีกา ไบเล่ร์จประจำ ที่ไทยใช้
 ด่า ทรัพย์เงินทอง ดีทิวาเด่ร์จ ฎีกาด่าเด่ร์จ แปลคำทำนอง
 เหมือนว่าดีทิวา อำนาจปกครอง ทำได้โดยปอง ทุกตั้งประสงค์
 มอบอาญาดีทิวา แปลว่ามอบกิจ เด่ร์จอาญาปลง ฐระดีทิวา ด่า
 มาตักจรดง โทษถึงช่วง งามตั้งยอาญา ชนกชนะนี้ ทรัพย์บนตาม
 ที่ละสมมา ยกให้เป็นดีทิวา แคบุตรชิตา ปกครองรักษา ทรัพย์ดิน
 ก่ถงฆาร พระญาษดีทิวา ภาาเฉาเจตฤทธิ คักดีทิวา ประดีทิวา
 ประสาท แก่ราชกุมาร ประดีทิวาไชยชาญ เชิตชื่อภาไชย คำดีทิวา
 มกช บังคับตามบท ดกดไทยย ทอทำนขอเชอ เด่นอกันไป ดีท
 ชากใช้ ดีทิวากมี งามดีทิวาไชย ว่าตามโฉดก โยคเกณท์ดี มะหา
 ดีทิวาไชย ไชยไชยใหญ่ทัว ทั้งสองว่าที่ ว่าเด่ร์จสมประสงค์ ทรัพย์
 บณทศย อยู่ง่าให้สอนศิษย์ ด้วยจิตรงานง ฝ่ายผู้เป็นศิษย์ ตั้งจิต
 ชอตรง หมายมอบตนคง เป็นศิษย์ศึกษา ศิษย์นิมบท ศอของดกด
 ยอการันดา ษอบอกก็ได้ เช่นใช้มีมา เช่นมมุษยา มนุศย์กมี ดว
 เดิมศิษระระ ดอปลายเป่นยะ ณะกะฐะวิชิ เหมือนมนุสระ ศะยะว่าจ
 ด่าแดงคคิ ดูอย่างข้างเหมือน แบบนังคคิ อย่างไชยนิยน์ อย่า
 ฝันอย่าเพื่อน ใช้แต่โบราณ นับนานปีเดือน อย่าไชยเชื่อน คถาย
 เกดอนคตาคคต คุสิตตั้งวรท อยุ่เรียงเคียงกัน กับชนยามา แปล
 งามเป่นที่ ยินดีปรีดา ภิรมย์หรรษา แห่งเทพไทย คยตราดกด
 คอ้งคามแบบบท มกชชานไช มกตั้งเป่นนาม อารามละไม กับ
 ปราสาทใน ทุ่งเทพธานี พระที่นั่งคุสิต ปราสาทได้ภิต ไพโรจรูจิ

วัตถุประสงค์ รามงามองค์กร อย่างต้นจาท วัตถุประสงค์ คำว่าศัพท์
 แบบตั้งศัพท์ ติชมชอบอดง ดิการันต์เพิ่ม ท้ายเติมประสงค์ ท
 กำเต็มตรง คอตัดคม แปลว่าอำนาจ ดำเร้งเด็ดขาด ในกิจการค
 พระศัพท์รักษ ประจักษ์จริง จัดเป็นนามศรี สังกะรวดาว คำว่า
 รังศัพท์ เห็นใช้ดิชิต มาแต่เขาราช แปลว่าแต่งสร้าง นฤมิตร
 บันดาน เป็นบทพจนาน คูกับรังสรรค์ กับศัพท์ทวา เดส์เดอวาจา
 ตระมายคต่ายกัน มักมีใช้ชุม ชุชุมทุกครัน ในโคลงในฉันท ใช้ชุม
 กตุ่มไป อุดำห์แคะคิด ในหมวดคำลัด ทั้งหอมทั้งไทย รวมเข้า
 เป็นหมวด คราตรวจเป็นไว้ พจน์พากยหากไทย สิบสองวาจา ง

สุด

๑ ในคำว่าสุด พุคกันออกสุด สยามภาษา เกินเห็นมนุษย์ ว่า
 สุดตายตา ที่สุดลงมา เพียงชนเขาเรา สูงใหญ่ที่สุด เห็นเกินบุรุษย
 จะเทียบเทียมเท่า สุดเขตรชนบท บรรพตภูเขาสสุดแดนนาเรา เพียง
 นานายยัง สุดเตียงประโคม ที่คฤกครันโครม พิณพาทย์เตรดังช ต้นสุด
 ตำเนียง สุดเตียงระฆัง ต้นสุดชวง ว่าตายวายชนม์ ไอ้ทราวมสุดส่งว่าตัด
 ไยจึงมากดาศ โทดมิ่งนฤมด ไอ้สุดทริก เหล็ดออกผ่อนปรน สุดทุกช
 สุดทน ด้วยเจ้าสุดใจ คำสุดเหตวัน เช่นอย่างอ้างช สุดภาษาไทย
 คัดของงกค ความบทวินิจไฉย ดังเกิดเดส์ไนย อย่าให้แปรผัน ผิดภักคร
 ผองสุด ผิดงามบริดังช แจ่มเพียงเพียงจันทร์ วิสุทชกกระษัตริย์ ฉฉฉฉ
 วรรณ พิสุทชดับสรรพ ศรีวิสุทชองษ์ สุดชระมคช แปลว่าหมดจด
 กายจิตรจำนง ของซึ่งตัดขาด แดชชาติกุดพงษ์ ไม่ประปนคอง นับว่า
 บริดังช มรรคผดณฤพาน เป็นธรรมแก่นสาร เรียกว่าโตกุด ครช้าม

กัณดาร สงสารสมุท ฤกษ์ซึ่งจางสุด ยิ่งตั้งหึงมอง สุดสุดไทยขอม
คิตรวมรวมขอม พอกรบตีบดอง นักเรียนเพียรดู ให้รู้ท่านของ ครัวญ
ใครใคร่ครอง ความเหตุเดศไผ

สุด

๐ หมวดคำสุดสุด พังเลี้ยงคนพูด ว่าสุดคำไทย สุดตมยาคัด
สุดกถินมาโดย สุดตมอะไร ไม่ฟูซุรศ ไม่เหมือนกถินนี้ของ วันแรก
รวมห้อง รัตนวงสรวยสด ยิ่งกว่าพิมพ์เล่น ราเชนชระมค ค้อยสุด
ค้อยชด เอิบทราบอาบทรง คนกถบกถอกพูด ต้องให้พิสูตร ตาม
อาญาหัดอง วิสูตรรุดตอง ตั้งของทั้งปวง อดซึ่งนับตอง สอดบสงน
ทอนตุ สูตรว่าเดินตาย หนึ่งแปลว่าสาย แยกกายกิตตุ เศรียงถน
ด้วยสูตร พุดตามแบบครุ สูตรตั้งวางตรุ สายตั้งวางตงาม พระสูตร
บรมถถ วิไผยท่านจัด เป็นบิฏกถาม คำสูตรท่านใช้ เดศไผยเนือ
ความ แปลผอนผันตาม แต่แก้คดี วิสูตรโยธา มาตยเรียกถ่มญา
ชอชุนนางมี ยักคำเขาพูด วิสูตรถ่าถี้ ยังอีกวาที วิสูตรโกษา
คำสูตรมคช ว่าตามแบบบท สกตคชตรา ต้องเติมตัวรช แทนชย
หนึ่งรา สุดคะวาจา มคชบทไซ ในหมวดคำสูตร คิตรวมคำพูด
ทั้งขอมทั้งไทย ถ้วนทศวาที ตามมีมาโน แบบเติมเติมได้ แซม
เสริมส่งของถาม

เสด

๐ คำเดศนี้ไซ ไม่มีคำไซ พุดในสยาม เอาคำมคช พากย
พจนคำงาม ใช้ต่อดอถาม กีกถายเปนไทย เสรฐว่าประเสริฐ คือ
เปนนุ้เดศ ยิ่งกว่าใคร ๆ เช่นว่าเศรฐ มีทรัพย์โกโคย ประเสริฐสุดได้
ด้วยทรัพย์ศฤงฆาร ใช้ตามแบบบท บังคับสกต ด้วฐอดถินฐาน

คิ้วอย่างอ่าวได้ เขียนใช้มานาน รูดูไ้การ มักง่ายคล้ายเพียร คำ
 ว่าปฏิเสธ แปรความตามเหตุ ห้ามบั้งดัดเตียน ในข้อคำ
 ถาม เรืองความ บ. เมียน บ่ายปากจากเจียร เป็นอย่างอื่นไป
 ปฏิเสธนี้ เช่นอ้างอย่างช้ ปฏิศอนไม ขอเชอင့်กต ตามแบบบทใจ
 พจนพากยหากใจ เช่น ใช้อาจิน ปฏิเสธภาคเศศ เป็นที่ตั้งเกศ ในข้อ
 คัดสิน ภาคเศศแบ่งส่วน ดำนวนจาทิน กระจดาการยิม ยดรีตจัต
 ความ เศศแปรตว่าเหตอ คำน ไร่เจือ กับคำถยาม ด้วยพูดใช้มาก
 ติตปากถ่อตาม คนไทยใช้ตาม เหมือนภาษาคน ๐ }
 เข้าตอง }
 บ่ายถาม }

โมงเศศ เป็นที่ตั้งเกศ ช้างดงอาบชด เศศน้ำเศศถ่าน ประมาณ
 พวกลด นับริงบรมคน ลักพันเศศมี อายยายชดบ นับได้เก้าสิบ
 กับเศศถามบี เศศไร่เศศงาน บรรหารกะตี เศศดริ้อยวาทิ เศศเลข
 คุณหาร บางทพูดซ้ำ ชอนชอนดองคำ งชนตวงเข้าถ่าน ถึงเคย
 ตั้งเกศ เหตอเศศทนาม ถึงของนายปาน เหตอเศศมากไป คำเศศ
 ทั้งหมด เต็มเปนมคธ ดตเป็นคำไทย ทารกกรู พุดอยู่เกตุอื่นไป
 ยดแบบแบบไทย ศอศอทั้งตอง วิเศศพิเศศ คิตคั่นคั่นเหตุ แห่ง
 แบบดะบอง นนท่านแปรตว่า ยิ่งกว่าทั้งตอง ใช้คำท่านอง วิเศศ
 กว่าฉม ได้ของวิเศศ แต่ต่างประเทศ วิเศศศรามครัน ท่านผู้วิเศศ
 ุโรทยมณคชยัน คำรายาฉน วิเศศจริงจริง วิเศศนอกใน ทงนาย
 ทงไพร่ ต้อนพวกลุ่หญิง วิเศศงาหศี ปากจัตจริงจริง ไครพูดพาด
 พิง ว่าไม่ปราไสย วิเศศมคธ แต่จตกเตอนถด ลงมาเป็นไทย

เด็กเด็กสามัญ พุดกันออกไป ชินปากชินใจ รู้ได้ชัดเจน คำเค็ศ
 สอบถจน บรรจบจำนวน ครบถ้วนในเกณฑ์ คำไทยใช้มาก หัน
 บากความเบน พุดชานชาญเช่น ทอดทุกวาจา ๙

เส็ด

๑ เส็ดแปลว่าหนี เค็ดอนไปจากที่ บราณภาษา ทุกอันยังมี
 คัมภีร์ ไทรา พระเคราะห์เทวา บ้างเส็ดลักมณ เส็ดต้นคำเก่า เดียวจน
 พวกเรา ไม่พุดลักคน ไม่พบตำรา ก็ทำใจจน จะคิดเวียนจน
 ว่าคำอะไร คำมคฆมี ประเสริฐเศ็รฐี ประเสริฐเศ็ศไกโร คำว่า
 ประเสริฐ ชูเช็ดในไทย พุดชนใครใคร ก็รู้ทอกัน เดิมพากยมคฆ
 พุดมากหากถด ลงเปนสามัญ ด้วยเหตุเพราะว่า ใช้มานานครัน
 พวกเราสำคัญ ว่าคำเขาเรา ประเสริฐเศ็ศถบ ได้มาประดบ พบ
 กับนางเยาว์ อย่าสับประมาท ชูดูดูเขา สับประมาทเขา ไม่ควรแก้การ ๙

สบ

๑ นามสงยามง ได้ปนกันดง ถึงตระหนาน กอนให้สบกัน คัก
 ได้โนจาม เกบไว้กินนพาน เปนยาตุกกอน เขาเขนน้องเมีย ฟ่าน
 ค้องสบเส็ย ให้เก็บอากร พอดบโงมย คัดโถดาดร แผลดยุทาหรณ์
 ว่าถูกความไป รักรบสบตำตร นคยนักปราช เร็ยนจบครบใน
 คัมภีร์ทุกอย่าง ที่อ้างว่าไตรย เจทางค วิไสย รัตนดบสรพ์ สบค็ดบ
 นวา รักรบวิทยา เพดงศรทุกพรธณ์ คำสบเห็ดาน ว่าที่สามัญ
 บอศกคยพ ยินว่าคำดยาม การศพปดงศพ คำนปรารภ คัดคณคณ
 ความ คำเค็มธระวะ พากยมคฆนาม แผลเปนดยาม ว่าชากศ พัส
 ฉบเปนศอกคอ จะเปนคัวพอ แผลดงตามจิชี จึงอานว่าศพ บรรจบวจาฉี
 ใช้เปนคำดี ไม่มีหยาบกาย พุดเปนชน ๆ เรียกพระศพนน ค็อศพเจ้า

นาย พระบรมศพ เด็ดศบตงทตาย องค์กระษัตริย์ตาย ดับสิ้นคดี-
 วจษ์ รัให้รอบคอบ รัค่าปรกอบ ดั่งคำคำคง ให้ต้องตามบท
 กำหนดประดงค ความรู้คำรง ภูมศกคนกเรียน พระชันมาตัพ ท่าน
 ถึงทจข ไม่ต้องทำเพียร สันกเดศตอง สันตามจำเนียร หมดเชอ
 เกษยณ ดันของคองค้ำ มคชพจนะ มหุศัดระวะ เปนต้นเดิมค้ำ
 กระแแต่แปดว่า การเดินเค้นรำ ท่านแผลงแปดงทำ สกฏะวิธิ เปน
 มหุศัพ นับรมมบรรจบ ศัพหำจจ พอพิณตักต ฤทธบทบาพิ
 กำหนดจงดี โดยเหตุเดศไผย อุดระกะศับท ท่านแผลงแปดงกตบ
 เปนพฤศภไย เปนช้อราชี ค้ำภีรแพทไถย แผลงข้างค้ำไทย ว่าโค
 อุดระภา พระนราศัพ สมนญาปรารภ องค์พระดำตตา ดิง โศประ-
 เดวีรัฐ ด้ำเดศโตกา รุงหมุ้ประชา ชำมพันกันตาน ศภัดองค้ำน
 ภอภรรยาชี่ สกตพจมาน อักค้ำวาคัพ สัมทบพิจารณึ นามท้ำจ
 มัจฉาน เทเวศร์วิชรินทร์ หมวดสับครบถวน จิตค้ำจำนจน ทัตจว
 ยดยิม สับค้ำชอบ ระบอบระบิต เช่นใช้ฮาจิณ สจวรจ้ำค้ำรง ฯ

สืบ

© พุดสับค้ำไทย เขามัดอะไร มาสับพันตง ทั้งไซกทั้งตบ ยอย
 ยับเปนผง พุดสับปลับปลง สัดดัดศคยา พุดสับประตม เพื่อให้ฝุง
 คน หัวเราะเฮฮา เปนบาปค้องปรับ สัมผับประดา ประโทษจจา
 จิตจ้ำอย่างเบา สัดคระว่าเจ็ด วิชเผตัจ ท่านแผลงแปดงเฮา คัดคช
 เปนบอ ทิดค้อจ้ำเนา สับศกกรเวา ก็ใช้ชินตา สัดตาหะวาร ใน
 ค้ำไบราณ ท่านใช้ศับค้ำหึ แผลงว่าเจ็ดวัน ส้ำคัญพจนา สะกระฐะ
 ภาษา ใช้มานมนาน สัททระว่าเจียง แผลงว่าส้ำเนียง เจียงมีวิญญาณ

กับถ้ำเนียงที่ ไม่มีฉญาณ ทงอุองประการ เรียกถ้ำทามณ สัทท
 เตมน แผลงโดยวิ สัระกฤษนิม ทอแปดคอบอ เตมนคอบรรตง
 กตกบระตม เป็ดยนแปดนแทนเลียง เหมือนหนงัดกตระ แผลงแปดบดระ
 อานออกถ้ำเนียง อักอัจฉระระ เป็นอับศรเวียง คำอังกอย่างไย
 เทียบไว้ให้ดู มคชคำดับท มอระเนกนบ เหตุอจะเชตช คินนามระ-
 คับท คำหรับแบบคร กิริยาดับทอ อักทัพพคับทหตช คับทนา
 ดับทไม เรียกขอเป็ดยนไซ มีหตถากมากมาย ถ้าจะใครวี่ เรีย
 มุตรกจฉายน คกรเจอมสาย แห่งคับทนานา คับททคนไทย เอามา
 พุดไซ ชุมโนภาษา คอคำกคคคคค เขาดำฏามา อักเรียกราช
 คับทสูงวาท หนงบรรภาคคคค คำนดำหรับ นักแดงกระจี้ แต่งกาพย
 ไคดงฉนท ไซกนมากมี ความแปดจจ งามบรรภาเลียง สัพพะ-
 สรรพะ คำเตียวไซคตะ แคแปดถ้ำเนียง แปดว่าทงหมด มคช
 เทียบเคียง คำอังกวางเวียง เช่นสัพพัญญู คำแผลงเผด็จ ไซว่า
 สรรเพช นามพระเชตช ไซในสยาม เปนนามพระภุ บดินทรเจ้าอยู่
 หักแห่งประชา สัพพัญญูน แปดคจามเชตช ชคตามภาษา งามรู้
 ทุกตั้ง จริงแก่ปัญญา แห่งเหง่าเมธา ทอภพมณฑล คำว่าเดรัจ
 สรรพ รอนันสรกบ คัวพอประกน ตกแปดคำไทย พุดไซทุกคน
 แคเคายบด แบบบทบาฬ บ้างเขียนแค่งาย เปนมคชกถาย สยามวจ
 เออคอบอบท สกคกมี เหนงามตามท ไมคเตียนใคร นำชบสัน
 ทรพย คุณควรนบ ใจพจน์พิไลย ว่าโดยถ้ำดับ นำชบคำไทย
 สันทรพยนิไซ มคชคำแผลง คังเดิมทัพพะ วิชัสะระกฤษะ เป็ดยน
 พอยขอแปลง ไซมาอาจณ จนสันระแวง แปดตามคับทแต่ง เครื่อง-

ใช้กอบการ ไวพจน์หมวดดัด คณธมานับ ดิบคำประมาณ ข้อคำ
ทงมวญ ไต่ตจนพิจารณ์ จุดต่อนกุมาร ให้อ่านให้จำ ๗

สาย

๑ แผลงด่าบเหมนด่าบ รู้กันโดยอยาย ดยามพจนำ พระยา
กระด่าบนี้ แข่งด่าบนี้คำ มคชตวรด่า เห็นยกแยกแบ่งกกัน คำว่า
แข่งด่าบ จะเขียนนออย่าอยาย ตักตปอบัน กระด่าบนี้ตจปอ มีนอ
การนี้ศ เปนข้อด่าคณู คำต่างอย่างยด ๗

สืบ

๑ นบหนึ่งถึงสืบ ควรจะยกหยิบ ด่ามัญยุบด เรียกอีกศวรเวท
คามเหตุนัดนช เรียกว่าศัพมนตร์ แผลงวอเปนพอ เมืองดพบุรี
ภูเขานงม นามเกาเหตักอ เรียกเขาศีวะตั้งศ เรียกองเพียงพอ
คนดระเขยตดระอ เห็นว่าอยายกาย จงเปดยพนามตฤษศ เขาดัพพนมศ
ชนเปนชอหมาย เกยวชองคำดีพ ยกหยิบชบาย เดยวพกกถาย เรียก
ศัพพะไป ๗

เสบ

๑ ด้องเสพยเสพยน ตรวจตุไมมี ในภาษาไทย เอาศบัทเสจะ
คำมคชไซ มาพุดมาใช้ เข้าใจกันดี เหมือนเสพยสุรา ด้องเสพย-
ภามา ดมรศฤต ด้องเสพยคชหา เจรจาพาท พุดเสพยรูต ดึง
ภาษาไทย ๗

สม

๑ คำพุดหยาบช่า ว่าดมนำหน้า สมด่าแก่ใจ ผงเมยคุนหน
สมกันกระไร ค้องการดึงโต ได้สมปราถนา มีคู่สู่สม เขาย่อมนิยม
แต่ไหน ๆ มา สมนึกสมคิด สมจิตรจินดา ทำให้สมด่า แก่ใจไม่
ดี อิกว่าสระสม จด้อย่างนิยม ดยามจาท ขอรูไม่ยาก พุดหาดาก
มากมี สมต้นอนทรย สมหน้าสมตัว สมยศดัมศกต สมกับใจรัก

ไวพจน์ประพันธ์

ส้มคัพพันพัว ส้มที่ท่ากดำ ใครว่าไม่กดัว ส้มทมนมัว เมายศวาศนา
 รั้าไปไม่จบ คำว่าปรารภ ส้มไทยเจรจา มีมากพันเมื่อ เห็นเหต้อ
 คณนำ จะเห็นดารา ชักมาบ่อยการ ต้องส้มส้มพาศ คำหนักปราศ
 พุดใช้มานาน เต็มตั้งวาสะ คำมคชาน ท่านแสดงแปลงสาร นิสกคระ
 หิตเปนมอ จึงอ่านว่าส้ม อาเทศนิยม เขาขอเปนพอ เดรั้จเปนส้ม
 พาศ ดกคศอกอ เปนคำดอ ตะเมียดตะไม ส้มว่าส้มอ เช่นคำ
 เสนอ ส้มยศส้มใจ ยอ้านักนิยม ว่าส้มคำไทย แปลเหตุเด็คในย
 ยุคโดยคราวกัน ดัดความคฤก ดำหรับรฤก ทุกตั้งสารพัน ตั้งตั้งกฤษฏ
 แท้ ท่านแปลแปลกผัน พินชาคมดรร เปนส้มฤดี จะอ้างพยาน
 คำพุดคำชาน บุราณกัม ว่าอันดี ส้มประฤาดี แปลงแปลงวาท
 มีปะเต็มปน จะเป็นคนไทย คำพุดอะไร มักเดรั้มนุสนธิ ตั้งตั้งกฤษฏ
 แท้ ยังแน่ยุบต คัจปุระไม่ปน เปนส้มฤดี อาศรมนี้ใช้ ท่านมัก
 พุดใช้ อาศรมฤาษี เต็มยศตะมะ พจนะบาพี ตะกะฐะวิธี แปลง
 ว่าอาศรม ส้มบุรณส้มบัต ทกษรชิต ใช้มานานนม ตั้งเปนมคช
 ตามบทมขยม ไม่ต้องปรารภ ปรารภอรรกแปล ส้มส้มไทยหอม
 คิตรถบรอมชอม ใต้ตามกระแด้ ใต้สืบเอ็จคำ หมั้นจำดูแด้ เห็น
 ฝันแปร ตามดักษณอักษร

ส้ม

๑ คำไทยใช้ส้ม มักพุดกันขุม ว่าส้มกองฟอน ส้มแกลบกตบ
 ใต้ เห็นไฟส้มชอน ส้มหญ้าส้มบอน ส้มเพลิงเริงขาด ยาส้มคี่สะ
 เปราะหอมอย่าตะ ยาครูโบราณ ไบส้มผักข้าว คำเคด้าอย่านาน
 ไบผ้องด้ามย่าน ส้มเค็ยรคักค หนึ่งพุดกันขุม ฤคุมรส้ม บตกส้ม
 เมฆ มรส้มเข้กดำ เขานาเปรมปรี มรส้มวจี จนเป็นคำดยาม

๑ หมวดสอไวพจน์

เพียรคิดหodayคณวัน

ดาร์สร

พิจารณาจตแจกบัน

จวบแล้ว

เด็กอ่านฤจกแกดัว

เปนมวด ไ้มา

คดาศได้ปรีชา ๑

๑ จกเดริมเคิมคอง

ในหมวดหอไวพจน์

คัจบท

พิจารณาอ่านจัจจ

ภาศน

นอยแะนเทคช

จจจต เจมพอ

เชนอางออยางเชย ๑

๑ จกแจกจำแนกแะนนำ

พจนพากยหิตากคำ

แตชองดวยพองดำ

เนียง ในหมวดคัวหิวคอเคียง

ดัจบนบเรียง

คิงคินแตทนพจมาน

เรียกหอไวพจน์พิจารณา

นานาประการ

ประกอบให้ชอบเชิงเรียน

ดัจ

หรับกุมารอ่านเขียน

เพื่อสมเพียร

ศึกษาอุต้ำหัจจจำ

แตทนคินชอ

เคำคำ แจกเรียงโดยดัจ

ดัจบนบ ๒ ดัจบดกัน

ค้ำहनคนไทยจำนัน

ดัจ

เกดเหตุบัน

เปนตองโดยคดของคด

จำประเทศทางจตุ

ครางกรงกม

มักใช้วำได้หodayทน

ทนได้ทนเหนือเจือปน

ทหน้าดัจชต

ทนบกกัยก

เจรจำ ฉินภักครฝำยทนบูรพา

บ้ำบวงเทจ

เดินทนให้คดบันตาม

ไม่รูแห่งทนอนรทาน

ทนทางทุระฐำน

ณ ทนไศจไพรแจง

คินทนคน

ท้ำยเข้มแขง

รูเจมจบแขง

ในแคจชดัจฉคร

เดินคินกดางทนหาดสมร

ไปพบบัจอร

กัจจจโยคไศกคัจฉ

ผู้ไศศทางเวทมนคัจฉ

ดองทน

ห่ายพดัน

ทกคนบอยดกายา

ครระहनครระห่ายดัจหา

บัพพนิตา ใน

แตยงเคือคอจจ

ทนไหนใครจกเกอจจ

คุณยั้งประยूर

แตญาติอิน

อจยาใจ คิดค้นหน้างคำไทย ตามเหตุเดศไผย ที่ใช้สยามภาษา
 รวมเงืงดับเจ็ดวาจา พุดยออุตรา บ พักต้องแก้แปดความ พอก-
 พหดพดมากเหลือหลาม พหดแปดตาม ทั้งไทยที่ใช้นั้นหนา อักคำ
 หนึ่งคือโกดา หดเปนคำบา พื่อเอาเอิกเกริกอุณฉาย กาหดคำแปดพิ
 ปราย ว่าแตรทงหดาย เตียงหดากแต่มากถันฐาน หนง่ามคานบวร
 ทวาร ถักคพจมาน คัดตออดาศ์คงคอร เขาเกาะถึงหพพมากมอด มั่งดุ่มชุม
 ชวน กนเชญแดชมบูชา พระทนต์ชาตุศาศดา ในเกาะลังกา เกษม
 แดเปรมปรดี บงคับดังหพวาที คัดพอบาพี ถักคเช่นบตจักจวาพ คำหนประ
 คณพิจารณ์ ไทยขอมประมาณ ประมวญไ้ครบดับสาม ๗

หัน

๐ ถัดถันคำหันเห็นความ ใช้ในสยาม ว่าหันจาเหเปไป อักกั
 หันหมุกวัดไกล หันหน้าหาใคร จะได้อาหารจงหัน หนึ่งด้อมไ้ระอบ
 เรียงกัน ถูกรหันหัน แดบั้นไปทอดคองคน ไม้กระทั่งหันเห็นชอบกด
 ตรงเปลาอย่างยด เยียงหันทำตงเวพู คำไทยใช้หันดรรตุ เห็นใช้เช็ดชู
 คังชกมารารำพัน บาพมจามหันค คัดตอการนค หนีแปดวง ไ้ญใช้ชุม
 โมหันชการปกคดุม มัดโมहरुม รั้นทำให้จิตรมดมัว ที่คองจะกตงบ
 มกตง ที่ประโยชน์ค ถัดอยประหารราญรอน องค์พระอรหันคบนถอน
 กิเดศมอดมรณ ด้วยมรรคประจักษต์คยา ทรงนามพระอรหะหา แดอร-
 หันคา ไ้ครยจฐทานคตต้นสูญ เขียนใช้ให้ถูกเค้ามุด คอการนค
 พุด เพิ่มท่ายทหมายแมนย่า รูปสัดจางขปนเขียนทำ มาคังประจำ ที่
 เริงพระตุเมรุเกณทกน คนไทยใช้เรียกออระหัน คำตองพ้องกัน ถ่า
 คัญคองคอบม มหันณะวะบาพ แดองตามจธิ เอาวยเปนพอ

ร่อหัน เปนมทรณพกรบครน คานไซกน ว่าทองทะเลสาคร หรร
 ษาภิมยชมอร แอบเคตาคตงตมร หนทรรัชกระตั้นตุงม หรรษะแปด
 ว่าชนชม ชอบอนิยม ตามอย่างทอ้างเบาราน หรรต้วรตบเอ็จค้ำชาน
 ใจเปนประมาณ ประมาณทักคตาค้ำเชียน อย่าให้เต็ยศักตมกเรยน จง
 หม่นระเมียน รมคประหญัตยอ่าเบา

หาม

๐ หมวดหามชานค้ำด้าเนา เต็กอ๋อนหยอนเยอ้ว อย่าอยาบจงทราบ
 แบบบรพ กต้าหาญค้ำไทยไซกน อ่าหาญประชัน น้ไซตักคตัจญอ
 ฉนโตไม้ทราบคั้นคอ ไซมาเพียงพอ กตอกเตยนเขยนตาม เปนทตง
 เกตเหตุคความ บให้ปนปาม แดบ้นให้แยกแปดกตี้ ห้วยตระหานด้า
 ชารวาร ทนงนามชาน กมว่าเมืองทนของหาม นอนนตตักคพจมาพ
 เซนค้ำด้าชารณ ไซมีพิเศศเหตุผด ทอญหาญว่าหมุกด้าชน หักหาญ
 ประจน ว่าหักคด้วยกต้ารอจ รอดกคตบททารบาพ มากหลายว่าท คต
 ตวงนต่างห่างกัน คยอ่าอาหารด้ารพัน เซาปตาเผือกม้น แดมุดผดผด
 ผอง อาหารว่านำมาครอง ไซวายูบอง บ้ารุงชจตนทริย ประหาร
 แปดว่าทูปค บรหารม ค้าแปดว่าแกปดคความ คยเดดยไซแกค้ำชาน
 เร็ยทโดยคูกความ กคยอ่าเจยอฏฐรา ไนยหนึ่งแปดว่ารักษา เซนอย่าง
 สมญา พระราชฐรบริหาร เปนชื่อผู้จ้ารชการ เมืองมดาวตฐาน ประเทศละ
 มธดาไตย มีพระราชบริหารไซ ค้านมไนย ว่าครตบงคตบตงการ บางทเปนราช
 บรหาร ค้านเบาราน มักไซญอใหญ่ตักต แต่เห็นแทนบริหารบท คจรรอ
 ตกค บริทานแผลงเปนบรร ตงหารว่านำพร้อมพด้น แต่ทไซกน ก
 ไซว่าชารอจ คยหมายว่าเอาคความช้ วจิตรวอดควายต ดาดตแดปดต

ปดงชนม์ ทหารค้ำ^๕แบบยอด ท่านแปลว่าคน ที่หนุ่มแดงชุ่มมันแรง
 คำเต็มตระหระท่านแดง เดียงสั้นยาวแปลง ที่คำหระเป็นทาว เรือง
^๕นพระบาทมหิบาด ทัด^๕รัชกาล ประทานเป็นแบบบรยาย โวหารคำ^๕
 พิปราย ว่าคำพูดหมาย เป็นคำที่เรียกกรอถัน แต่คำที่ใช้ทุกอัน ผู้^๕
 กตักถัน เจริญว่า โวหาร เช่นพระเทศนาฉาถาร เป็รื่องปราศณาต
 ฉาน ก็ว่าโวหารท่านดี อภินิหารชานคำบาพิ ว่าบุญบารมี จะนำ
 ออกให้ียงยง กฤดาภินิหารแปลตรง ว่าบุญจำนง ท่านได้ก่อสร้างปาง
 บรรพ์ ส้างโบสถ์อาหารคู่กัน คำในโคตงฉนัท ท่านมักแดงใช้ไฟ
 หาร เอาเป็นไอโฆชาน เช่นกับไฟคำต เอาอะเป็นพะหารคง วิ
 หารว่าที่อยู่ตั้งฉ จะแปลให้ตรง ว่าวัดทชตคำไทย วิหาระธรรมอ๊ก
 ไนย ที่อยู่ของใจ คือธรรมที่เป็นอารมณ์ ตั้งธรรมที่อยู่นิยม แห่ง
 ใจหมู่พรหม มีชอกชตนามชาน เรียกว่าจตุพรหมวิหาร หนึ่งแปล
 คำชาน ที่อยู่ประเด็ริฐเด็ศคุณ เมตตากรุณาเจือจน มุทิตาดมุน
 จิตรชอนอ๊กอเบกชา ธรรมทนามดมญา พรหมวิหารรา เรียกใช้ใน
 คำเทศธรรม อะอะหารไมโครใช้กัน มีแต่ในบัญญัติชอชกชาบทตั้งฉ
 อดหารว่านำคำตง พุดคำไทยตรง ว่าตักฉาฉอเบียดบัง สมาหารแปล
 ในพจนัง โดยเนอความหวัง ว่าชกฉานำเอามา เช่นบทบุญบารมีคา
 สมาหารฉา จกนกัมเป็นพยาน ว่าบุญบารมีอาจหาญ ชกนำเสอctr
 สสาร มาสู่สมโพธิสมพอง ว่าหารเดชตงโดยปอง แปลตามทำนอง
 ว่านำว่าตดเดชเต็ม คำนี้เป็นสอองกอรเด็ริม หานนอนิดเต็ม ท่านใช้ในคำคุณ
 หาน แปลว่าตดเดชตามการ สุตระเป็นประมาณ จะหมดจะตดเท่าใด ประทาน

โหม

๑ ห้อยโหมคำไทยใช้คง เขียนโหมตรง ๆ นอนิดสกัดหมดคความ
 หมอโหมมีใช้คำสยาม แต่ไทยใช้ตาม ศิขยทมคชภาษา แปลว่าคนรู้
 คำรา วิชบุชา พระเคราะห์เจ้าเกาะเดือนปี คู่กับโหมดาววิชัย กรม
 พรหมณพิช อนุตทาหรบเวทางค ๗

เขียน

๑ คัดเขียนหันเขียนคำกลาง ออกบังเขียนวาง ไว้แบบว่าเขียนคำ
 ไทย พาหิระมคชแดงไป เปนพาเหียรใจ พจน์พอกกับคำเขียนหัน
 แปลว่าภายนอกยื่นยื่น ใช้คำสามัญ แต่ไทยก็ใช้ชัดเจน ว่านมหาหัง
 หักเขม หงษ์บนบาทเบน ดังรูปที่ปตายเตาหงษ์ มหาหิงคำไทยใช้ตรง
 ผุงมหิงษ์ตง โนเดนนีจากระบือ ๗

หัด

๑ ผีกหัดออกว่าหัดปรีอ โรคหัดนคย โรคผิวพิการกายา ระหัด
 วิตน้ำเขานา ระหัดคภาษา โนคัยท่มคชบทมี่ ท่านแปลว่าคความดบัต
 แปลกไทยพาที่ ค้อคยสกัดคชทชอม ด่าหัดค่มคชแดงปดอม เปนไทย
 กัยอม สักคยง์เกยอค้อคย ด่าหัดค้วารวดเรอพอ บริงรโรอ ระแหก
 ระเหิตเบ็ดเบ็ง โจรร้ายสาหัดคแรงเร็ง ฉกาทจกตเพดิง อ้นดจกแดงตาม
 ป่าตง ด่าหัดค้วาดับร้อยคย เซ่นนามท้าวองค้ ด่าหัดคเนตรตาพนั ด่าหัดค
 โนยแปลเซ่นกัน บุครท้าวกุมภคณช นนเรยกด่าหัดคกุมาร นามคองคว
 ดนชชจางย มคธค้ำชาน เรยกจว่าด่าหัดครังษี พระแดงแดงแดงพันทอ
 ดบทอชাত্র นบโยชนกยง์เกินพัน คหัฐคฤหัฐเซ่นกัน ท่านหากแปล
 ณ์ ให้มิตให้แดงแปลกคำ แปลว่าคองอยู่ประจำ โนเยาเรือนด่า

นกนเป็นหงกแหงงด้าเนา เพศ์พรพรรณแตงตนเพริศ์เพรา คหฺสูพอกเวา
 เพศ์ผัดกับพอกบรรพชา พระหัดถวามอช้ายชวา ค้าตุงราชา คับทใช้
 แคในเจ้านาย พระตลคอดกตหมาย ลอการันคป่ตาย ถูกแยบใน
 แบบบาว เขยนดคตอดกตกม รอหนจาท ก็ใช้กนคตระประปน มหฺค-
 จรรยักุดาหด ประหตาควิต คอการแตงของแปดกใจ คอคอดกตบท
 ไซ มหฺคค้ำใน นนแปดว่าใหญ่ยงทอ หน่งจางนพฤหฺคคต ช้อตาจวา
 ษ ชิ่งมในฟ้าฝ้ายบน จคณบเป็นจันเวียนจน ใช้ทอต่างด ทุกเขต
 ประเทศบ้านเมือง ค้าหัดจคตเทียบประเทอ พอเปนทางเรอ บัญญา
 ได้อ่างอย่างดู สืบด้ามค้ำชิตเขิตช โดยแบบบรรพบุ ราชบพได้จค
 ประจา

หิต

๐ ไทยพุดค้ำหิตจงด้า เหนียกให้แม่นย้า เช่นนทกระหิตเหตุทั้น
 คนเปนโรคหิตให้คั้น เกาคะเขยยั้น จมยบจมยอยรชยแผด นิกหิตบ
 คอชอิตกแปด ฐโดยกระแ จ้าจคข้างบนองกตม อาไศรยด้ามดระนิ
 ยม อาอิชุดม มคอ่านว่าอ้ออ้อ เดียงแทนงอมอมชุม เช่นกับพระ
 จ พดชิตแดชุนุ แผดงตามดกฏะจ้านน นฤคหิตบวร จบจคณ
 ทคั้นทางมา มหิตลคตคตตรา แปดจ่าบุชา มกใช้ โนบทกตชนม
 หดจงหิตชิมหาโยธิ มหิตชฤทชแรงแค ค้านดกตทอชอ อุณหิตคดกค
 คอคอ อุณดกตณอ ใหญ่หนบจ่าคับทบาว แปดจ่ากรอบหน่งามค
 แปดอ้อกอย่างมี จ่าหมวกจ่ามงกุฎกาญจ จ่าช้นบ้นไตก้มาน คคิเบา
 ราช มกใช้ แคกรอบภักคร์ชุม เปนค้ำจ่าภุกปกคตม ชักมารจบรุม

ให้รู้วาทิศคำขอม มหิศศวรรตมญาแห่งจอม ไกรดาศพนอม พนมณ
 พนมพนาคค์ มหิศศรพระนามชานา แห่งเจ้าจอมปราณ กระทบครึย
 ไนรัฐมณฑล คำหิตคิดเก้ายุบด ไทยขอมระคน คำนวนไว้เก้ายาจา ง

เหตุ

๑ เห็นโคนคำคนเจรจา จัดเป็นภาษา สำหรับประชามากมุด
 ถ้าจะใช้คำพิศทุต ราชพงษ์ประยูร ต้องเปลี่ยนว่าเห็นปดงกแปดง เพื่อ
 หดักคำ โดยแต่ดง เบองแยบแอบแฝง พวกดบพวกดักำโตม ต้นเหตุ
 นายจันเป็นโจร ชัดถึงนายโทม นายตายเป็นปตายเหตุความ เหตุ
 มีใช้คำดงยาม คนไทยใช้ตาม แคบทมคชบาพี พุดกันมาทตายร้อยบี
 เข้าใจกันดี เดียวนักเป็นไทยตรง แคคุดักดยงคอง พอให้เห็นดง ว่า
 เดิมมีใช้ไทยจริง เห็นเหตุคำพุดประวิง ควอย่างอ้างอิง เป็นพจน์ก้า
 หนดคำเคียง ธรรมายคต้าย โดยสำเนียง ยาวต้นตรรเดียง - สำเนียงที่
 เรียงเจรจา เครื่องเหมด้ามยอครจนา น้เหมภาษา ดยามเนอความ
 ตรง ๆ หงษ์เหมเปรมปรัดัดง ไนสระบุษยง ถ้แต่กใช้ต้นฐู คำนพ
 นิจคิตตุ แต่ต้นคำครู ชรอยประดงค้หงษ์ทอง เหมะบาพิดะบอง
 แปดโดยทำนอง ว่าทองที่ดาวเรียกดักำ แดงเหมหริญเรืออม พร
 เพดาก้า หนดได้ว่าโกถ้รุ่งราง พระเหมส้มาหารจางวาง ส้วยทองชุน
 นาง นครราชส้ห้มาเมือง เหมมณเคี้ยรทองประเทือง ไพโรจรุ่งเรือง
 นามส้าดลลิตย้เทจา เท็ดตงรมม้งคองคา เป็นที่บุชา ณ บางปอินถัน
 กรุง ส้ายันห้คนอยู่หม่มง โหมเพดิงส้มยุง แดเร่งดครโหมโรง ดูก
 น้หดบหน้ตะโพง เจ้าน้ตะโกรง ทันทองดงโหมเรือไชย พวกกระบวน

ต๋องวระจี่ ไซ้ว่าห้วงนท แดทะเดภกเหตุอแถม อัญชศแปลว่าทาง
 มัคกระวางไวไซ้แทน มรรคามาถึงแดน ค้างเขตรกรุงทุ่งป่าปน คำอัญ
 ชะนระว่า ยาหยอดตาอันมีคมน อดตะนยุบต ว่าสัดขุ่มว่าเบี่ยงปอน
 อรรชุนแปลว่าเมฆ หนึ่งเปนมเอกพามกร แห่งทำงอรรชุนรอน ราชญ
 รบสู้ครุรามสูร อัน ๆ ไทยมคร จิตไวพจน์มาเพิ่มพุด นับเข้าตามแก้
 มุด ประมาณว่าตีบหักคำ ๑

อาน

๑ บทอานอาจารย์ไซ อานคำไทยใช้ประจำ ดับอานฮาอุชทำ ให้
 เรียบราบปลาทบเงางาม เบาะอานผ่านหน้าพร้อม ชับนำช้อมในสนาม
 พบโจรได้ติดตาม หนักคืออุบทุบจนอาน อานด้ามคำนี้ไซ้ อานคำไทย
 พุดไซ้อาน มกชบทวิจารณ์ เจ้าจอมอารีย์ธำศศา หนึ่งคำว่าพระศรี
 อารีย์ไมตรกมีมา ทานนเปนมหา โพธิ์ศักดิ์จะตรีดีไตรย ๑

อื่น

๑ นายอินเก็บผดอิน มานั่งกินดบายใจ ซื่อเการะชลาไทย บาง
 ประอินถิ่นแขวงกรุง แค้แรกแรมรกร้าง ไปรดเกล้าสร้างทรงบำรุง ด้วย
 พระเศษผดุง กัดบรุงเรื่องเจริญศรี พระอินทร์เจ้าสุรา โดยปากฟ้าดม
 ญามี่ เป็นเจ้าเทพกรี ตรีเคียรเสวตรเฮราชวรรณ ยกษหนึ่งนามวัง—
 สฤษดิ์ อินทรชิตบุตรทศกรรฐ อ่างเหคุซึ่งโรมัน รบชนะพระอินทรา ๑

อื่น

๑ ออบอุ้นคำดยาม รัชคความในภาษา ชุณหะนคำยา พัววอัน
 ผ่อนผันแดง ไซ้เปนมอุษะณะ ตะกะฐะฉิฉแฝง ข้อคำที่ดำแดง เช่น
 ประตุจอุษะณาการ ๑

อื่น

๑ จังออนนภาษา ไทยพุดมาแต่โบราณ สำหรับนับประมาณ

ยึดบังคับเจ้าเปิดอกคง บังอรแต่เอออร ของงามอนที่แทนทอง เห็น
 งามกว่าทั้งปวง ดุจเควบางนางบังอร คำองค์จงแจ้งอรรถ จระว่าชัด
 ในคำกถอน พระองเรียกนามกร ไม้พาดขันคู้บันได อีกคำว่าของขจน
 นกคจวรคำของไทย บ ต้อยมีอะไร เปนการันต์ดรรเด้ริมกตาย ของละคำ
 มกช โดยกำหนดแปดได้หลาย เช่นคำรำพิปราย ว่าองคาพยพยด
 แปดว่าอะอะระอะ กับว่าคุณแดเหตุผล ของละพระทศพล อึงค้อมรินทร์
 ปิ่นเทวา พระองค์ผู้สรรเพชร องค์สมเด็จพระราชา คำองค์ ไซ้ฉาจา
 คอการันต์ดรรสุนทร

อัต

๐ ชิดชิดกับแน่นอัด คำไทยจัดชดชาญกถยณ อุดอนคณอาจรณ
 คนนั่งนอนแออัดไป พมพ้อต้อตกระตาส เห็นประหลาดมกถไทย
 อัจฉตบระยับไฟ เรื่องกระจ่างสว่างแดง ล้อมเสื่อชิดติด ของเทศชัด
 คอถพนแดง คำอติทจตแจจ แจกใจถจณตวนคำสยาม อัจฉยแปดว่า
 ไทย เกิดเพราะโกรธแค้นเบาความ อัจฉแปดจพิตังวาม แฉมดจางกระ
 ้างดี อัจฉริยะชาน ว่าเหตุการอศักรยณ อัจฉาแปดว่าหมี่ โดย
 วจแฉดงอศัชา อัจฉจันท์ไม่ทุกชิ่ง แปดว่ากิงคองจันทรา อัจฉระคาน
 หนา จางนนษาพตตรง หนึ่งว่าอชฉมาไศรย อย่างนี้ ไซ้มคชกท ท่าน
 แฉดงแปดงจ้างง แปดงเปตียนว่าอชฉาไศรย อัจฉฐะแปดว่าความ พ้อง
 กนคานชอชตใจ โดยมีกคไค โจทย์จำเดยเฉตยความ อัจฉฐะว่าแปด
 ถ้วน ในขบจนตระฐะตาม เขียนไซ้ ในสยาม อัจฉฐะกยทเรียงบี เบย
 อัจฉฐะแปดอัน เปนเพื่องบันเปนถ้วนมี อัจฉฐะนามกระวี ้างอัจฉฐะทศ
 แปดทศบัน มคชคองอัจฉฐะ ในสะกะฐะแฉดงแปดงมัน เปนอชฉฐะดรร

คืบที่ข้างไทยใช้ชัชวาล เช่นคำชัชวาล คำตั้งอย่างอ้างมีมา ชัชวาล
 ก็อวจา หมอจดแปลคำร้ายบรรยาย ชัชวาลความคดคำ โกลดคำคดตาแดง
 สุริฉาย ชัชวาลค้อมชัชวาลค้อมหมาย คอการันต์ดำค้อมคำ ชัชวาลว่ากระตูก
 เต็มเขมผูกกริ่งประจำ ชัชวาลค้อมจระง่า เหนียกใช้คำเป็นขนม เรียบกว่า
 อธิษฐาน ใช้แค่ชนเดนาบดี พระอธิษฐานที่ พระอธิษฐานแห่งเจ้านาย พระ
 บรมอธิษฐาน ความอดทศกาศพิปราย ดำหรับเป็นชอหมาย พระอธิษฐานเจ้าพร—
 นิพนธ์ อิศระแปลว่ามา ที่ใช้มาเป็นอาจิน คำตั้งตฤณภูณ ฝน
 แผลงผดค้อมค้อม เช่นอิศวราช เป็นเชอชาติตนิชพพา ชัชวาลชรรคอก
 ชาในยเดศประเดวีรูปงษ์ ม้าต้นระวางใหญ่ ตำแหน่งในที่นั่งทรง เจ้า
 พระยานามจำนง มหิศวชาในยนิ ดมทบเพิ่มเติมกลดอน อิศวชัชวาล
 เป็นมัวพิเศศศรี ดมเป็นอาศนิราชพาหนิก อิศวว่าเนื้อค้อม ทุก
 อย่างตามแบบบริบด อิศวอย่างแปลค้อมริณ ว่าประโยชน์ค้อมค้อมการ
 เหมือนคำว่าแจ้งอิศ ให้ทราบชัดในอิศว ทราบอิศวค้อมค้อม เด็ด
 ฤทัยเช่นไฟเผา ประโยชน์อย่างบรมค้อม แปลกชี้ชัดโดยด้าเนา ประ
 โยชน์ยังบอเขาค เยี่ยงประโยชน์โพธิญาณ อิศว ๆ ทศค้อม ประปนกัน
 ไทยชอมงาน ยึดแปลเป็นประมาณ ประมอนบทโวพจน์ค้อม ๑

อาต

๐ คำอาตปราชเปรียบเทียบ ความระเบียบระบอบกลดอน เชน

เกิดยณกรทบชอน ตั้งอาต ๆ พดาคห้อมเดม มืดท้ออาต เห็นเด็ด
 สาคย์อมมากเบน นายชัชวาลเป็นนายเงร กรมค้ำารวจศรจศรคาน
 องอาตทงอาตหาญ เสิงรบราญหาญประจัญ เห็นอาตจระทาน
 ทน ใครไม่อาตประมาทหมอ คำอาตดยามค้อม แบบบังคับค้อม

ดอ อางหาญชกคจย จิตจะจิมดำคยู คำอาจมคชพจน์ ดยดกต
 มอการันต์ แปรว่าตจคนสรร พระสงฆ์ใช้ว่าอาตมา พระสงฆ์ทเรียบ
 ราบ อาตมาภาพมักพูดจา ในทมิฬศกษา นนตรศกคยรรคสถาน อาศัน
 นวาทนง คยเคยงตงเบาะเลื้อยถ่าน พระแทนแกวแกมกาญจน์ เรียกว่า
 อาศันปราชพาที อาศที่แปรว่าคั้น ดางยุบดในสสารศรี คยออ่านว่าอาศ
 มี ทดำมัสชคจจาา เหมอนวนนอยยะอาศที่ คำนักปราชทกต่างมา ใน
 คันโดงเบญจา อานแข่งนารารำพัน คำอาศคิตเบ็ดเดีจ นัยตบเข็จ
 บรรคบกัณ จำแนไม่แปรมัน พอเปนทพทพนบัญญา

จัด

๐ คนไทยใช้คำยิต เช่นท้อจิตระระอิตระธา ผู้ตคิตอิตโรยธา เรา
 ระย้อท้อออกใจ งุเดอยมาโกตยิต ให้ต้อตตะเอียนไป ยิงคตก้อตใจ
 คยวทางไกลไปหลายจัน ยิต ๆ ชนิดน คำไทยชชคด้ามัญ คยดอยบอ
 แผกผัน ตกตกันตามไทย ๆ แผ่นอิฐูเิกกก้ออิฐู ขยดขคจนคจย ภา
 ษามี่มาใน คำมคชบทบาพี ตกตฐูอตัมฐาน จงวิจารณคฺให้ต ถ้า
 คำไทยพาที ตกตทงตจคยคย อีฐูระว่าปราคณา เช่นอิฐูารมณประสงค
 อารมณที่จำนง ฟังใจคิตอยากตบดม รูปเสยงรศแฮมโฮช กตนทง
 ไผฐูฐัพพารมณ เหตุการทนิยม เรียกอารมณตคคพิงใจ มคธว่าอิฐูระ
 ตระกะฐูะท่านแผตงไป เปนอานิชูคำไฟ เราะห้โดยศบทรบทางกตอน
 อิศระว่าเปนใหญ่ บางทใช้ว่าอิศร เช่นใช้ในนามกร นฤศรตมมุตพิงษ์
 บางทใช้อิศวร ผ่อนผันคจรทประสงค คยต้อเปนวอตรง คยอศคัษ
 เปนอศจว หนึ่งอศริยยศ คำปราคญูใช้กันมา จะแปรคตามอศถา อ
 บายว่าเปนใหญ่อง ยศคือศจวามเปนใหญ่ ก็แปรได้ โดยจำนง หนึ่ง

แปดในคความดง การแห่งผู้เป็นใหญ่มี หนึ่งคำท่านประมวญ พระอิ-
 ศวรเจ้าโตถัย แปดคความตามคัมภีร์ ว่าเป็ใหญ่ในโตกา คำเต็มมะ
 กระช พจนะว่าอิศดำ แผลงใช้ว่าฤษยา ตามอย่างตั้งสฤษยาในย คำ
 หนึ่งค้ออิจฉา ว่าปราณาดังโต ๆ คำพูดคนไทย ๆ มักใช้แทนคำฤษ-
 ยา บางคนพูดช้อนชา ทงสองคำชาวาจา อิจฉาฤษยา เป็นคำ
 แคนแน่นว่าที่ อิศฉาแผลงว่าฤษช ตั้งสฤษฐจควาจ บางช้อนสองคำม
 อิศฤษทรมลมาโย บาพมตทช ค้ออศควาจนโร คำนี้คนไทย ไม่ได้
 ใช้เคยสักปาง รวงรวมคำอิตอิฐ โดยอิชคทไฉฉาง ดับทศคามททาง
 หมอดหมู่อิตคิตคานวน

๑๓

๑ คำอุตตมมุกใช้ คือคำไทยอุตตมมวณ นำอุตตมมวณ เขา
 ค้ออิตตชิตชมจริง คำอุตไม่เรียบราว เปนคำอุตยามข้างฝ่ายหญิง ไครพูด
 ให้พาดพิง เปนที่หญิงเขาเกดตยดชัง หีบไม่มีนำอุต ดงเหล็กหมุดค
 ประตั้ง ด้านอุตฝานม้ง ฟูบไบสยก่อเดริมสูง เหล่าอุตตยาม โดย
 เดาความเช่นชกสูง งามกษกพยุง เช่นระมิตจำบีตม้ง คำราโหรตั้ง
 เกด อุกเกษตรโยคเกณททัง บริดุทชชุตคระม้ง คองดำเด็คประเดริฐ
 แด่น หนึ่งความหาอุต ยิงวมุตเคดออบแกดงแกดง อุตนนกันเป็นแตน
 ตั้งอุตว่าภาษาไทย ฤาอุตค้ออิตม จะนิยมด้วยความโต ฤาอุตเช่นว่า
 ใน อุกเกษครว่าสูงทรง โดยความไม่รู้แน่ ในกระแแต่ที่จำนง คัด
 ดินกระเนตง ในอุตคความถยามเรา

๑๔

๑ หนึ่งคำคนไทยพูด นอนชงอุตหลับชบเขา คุตาด้วยอมเยาจ

ซึ่งอุดหนุนคุณุหยาณยาน ดาอุฐูคามคช ค้องตักตฐูชด้นฐาน ถึงไทย
 ไซมานาน ตักตฐูชพอรุกน เตียงเข็ดกับร้อยเอ็จ เบ็ดเต็ดตไวพจน์
 พรรณ เตียงเข็ดบอกล้ำคัญ คำดยามคความตรง ๆ ร้อยเอ็จคอร้อย
 เอก ร้อยเศศเตงหนึ่งจำนง แปรงกอบเป็นจอยง กำหนดรู้ต้อักษร . ๑

โอต

๐ เพลงโศคกับพระโอรุ ตองนโศคคู่สังหร เพลงโศคบทดกร กตอน
 ร้องให้พิไรครอญ พระโอรุแปดว่าปาก คำดุงหลากอุยาดามดจน จำ
 เพาะเป็นคำคอร เจ้านายชคชคตยวงษ์ โยอุฐูนคามคช ตัวตักตประชุมตง
 ชูฐูทงตองตง คิงนแม่แม่บูราน ทุกวันท่าน ไซต เขียนตักตฐูชด้น
 ฐาน ตดเตอนเกิดอนมานาน พอได้การกแก่อกน เขม โชช โชชาน
 จะชวยชแจ่งล้ำคัญ คำเขมข้างคัมบัน เป็นกัมพูชภาษา ว่าหวานตง
 น้าออย ว่าอร้อยรค์โอชา โอชนเป็นภาษา ข้างมคชบทคำชาน โชช
 นแปดยาก จะวิภาศพันประมาณ เห็นแต่คำ ไบราน แปด่างฉัพศวร
 ถวิต ได้จันตงโนปตา อักจาจางจันกน ระบอบชอบระบิต ผู้โต
 กนก็เขมใจ ไบรานจ่าเขนน พังวาทักแจ่งใจ แต่ยากจันจัญ
 จันอะไรไม่ชัดความ ถึงคำ โอชาน แปดบาททับคัมคัม ไม่ออก
 เปนดยาม ว่าอะไรโนประมาณ หากรู้ โดยสังเกต ตามคัมเหตุแห่ง
 คำชาน รัชตเขียดแห่งอาหาร ศวรกำหนดรค์โอชา หมจคขอใจพจนน
 คำแจกชเขนพรรณา บรรจบครบดารา ต้านักเรียนเพียรดูจ่า ใจพจน์
 หมคตั้นเต็ง ความเข็บจชบวนคำ จะรอดบรมจ่าน่า ครบทงดาม
 ความแต่งกตอน นกเรียนเพียรจ่าคำดอน จักบันเทาถอน ทาง โทษที่
 โยคเซตาคดุม คำหลากมากหลาย แปดคต้อคตถาย ที่ภักตฐูช กะภกตชก

ไวยกรณ์ประพันธ์

๒๕๑

ยกมารวม	ชักมาประชุม	เชิญอำมาตย์	คำไทยทรงมคอ	จัด
แจกบทระบอบท่า	ถองเทียบเรียบตำนาน	ถ่วงถอยคำควรศึกษา		ฯ

๑ แจกอดีตจัดแจงจบ

ดำดบโดยแบบใจ

เรียงเรียบเทียบกลอนไพ

สืบเรื่องเนื่องแตกตน

ออลใจ พจน์เฮย

กิดค้น

เราธิดิต เต็มารนอ

ค้อเค้อวระธำน ฯ

๑ ขำบาทพระบาทเจ้า

คิดเริ่มรปรารภ

กระจายจัดบรรจบ

หวงเพื่อชูเชิดช

จอมภพ ดยำนแฮ

เรื่องน

แจกหมวด หมายนา

ชคอ้างอย่างเรียน ฯ

๑ กิดกลอนไวยกรณ์เพื่อ

เพียรคิดประคิตทำ

เดาเด็คเหตุแนะนำ

เพื่อพอหนุจอย

พมพา

ถลอย

คำศู เคียงเฮย

จับเค้าเดาศวาม ฯ

๑ กอบกจหวงก้อเกอ

หวงรุงเรืองจารูญ

ผู้เพียรจกเพิ่มพูด

เรอเพียบหมนวดก

โรงสกุต

เรื่องรู

ความฉลาด แดแฮ

พ้องแถ้วพูดอย ฯ

๑ จบ เสร็จสารโสดกล้อย

กลอนกตมส์รรดำแดง

ไวย ฤ กยงแดง

พจน์ เฟ่งพจารณช่า

ทางแดง

บ่อกตา

ศดุมเงอน เจาเฮย

สว่างแผ้วมอมนท ฯ

๑ ตพันต์ของวัยยต์

ฉ ๕ ค ๐ ๕
จนเมือกคดดำเร้า

ฉ ๕ ค ๐ ๕
องการวอศยชเจด

๕
เถาะเอกศกต

ตบเอ็จ

๕ ๕
เรองน

๐
คำฝ้าย แรมพา

๕
ดองชอนเซตรณ

๗

พิศาลการันต์

๑ จักแจกจำแนกเบอง
นามพิศาลการันต์
คือตัวอักษรดรร
บ่ออ่านแต่เดิมให้

แบบบัญญัติ จมาแฮ
เรียบได้
เสริมได้ ท้ายเฮย
ครบถ้วนจบจนคำ ๆ

๒ พิศิตรพิพิธถ้อย
คำต เช่นคำตตั้งพัก
ภา ตระประสงค์จัก
รันท ระเบียบแบบตั้ง

แถดงดักษณ นฤ
ม่อนรุ
หางาช ตายนา
เสาะค้นคำขยาย ๆ

๓ จะเริ่มเรื่องการันต์ดรรแถดง สอนฤมารอ่านเขียนเพียรแถดง เพอ
แจ่งแจ่งท ไบ่บ่อนอักษรไทย พวกนักเรียนรู้อยบ ในแบบบท ถอดนไวพจน์
พิจารณท่านชานไซ ทั้งเล่าอ่านชาญเขมจนเจนใจ รัชตไซควดกคบท
ขยาย แถดงควรเรียนแบบทำสมญาชานา ชื่อพิศาลการันต์ด้าศัญหมาย
คืออักษรด้อดเสริมท่านเคิมปถาย มีเรียงรายไปจนทั่วตังการันต์ แบบบ
ราณท่านเรียกทณทชาญ ของนักปราชคณบัญญัติท่านจักดรร ไว้สำหรับ
ฆ่าอักษรด้อดสำคัญ ตั้งเกดกนว่าไม้อ่านนาน ๆ มี ทนงดมเค็จวดราชประ
คิฐ ท่านได้คิดข้อใหม่ของไม้นี้ ให้ถูกต้อตามคชบทบาพิ โดยจาท
ท่านเรียกดวญชระการ แปรว่าทำตัวหนังสือให้เป็นหมัน ให้รู้กนว่าตัวหนังสือ
ด้อดอ่าน แต่ท่านใช้ไว้ประจำคำไบถาน ไม่ด้าชารณทงมาภาษาไทย
ดักษณศวการันต์ทณทชาญ แม้นนักปราชคตรวจคู้ได้ คือเป็นคำข้าง
ภาษาอื่น ๆ ไป ถ้าเป็นพอกคำไทยไมใช้เคย จนนับว่าการันต์บ้นวิภาค
กมมากยดับหกอักษรเฉดย ขุด้าให้จาเกิดจระว่าพิปรายเปรย ตามทที่เคยได้

ตั้งเกิดเหตุวาทา ในพอดกถการันต์บันประเภท คือบดดงกตั้งเกิดในภาษา
 เป็นคำพูดชาวอมลพจนา อากุชชิตวาทดงกแกแปดวาทเขานั่งชดส์มาธิ มาร
 ยาดชยงมุนอนทริยตั้ง อรเจริญกรรมฐานฉานระจง ดัดคองคองให้ตรงตำรง
 ภาย คำบดดงกตั้งเกิดเหตุเช่นนี้ ความในพระบาทพนมมหาย ถ้าจะแปดข้าง
 สยามความกกดาย อธิบายวาทดงกทงมอม เหมือนชอเชญทานชนนงบด
 ดงกรคน ความกชชิตเชญชนแทนบรรจสุวัณ เป็นตองเงอนตองเงาเค้าตันท
 จงรณตองบทมครไทย อักคำวาทเวองกจงด้าเหนยค นกเรียกตามมคชก้า
 หนคได้ อังกระแปดวาทคดเดยวดไป เช่นคำไทยเรียกคดของมหากวงก
 เพราะคดองนทคทตั้งชดไม่ชอ จงคชชิตองคความประดงค ทงด้าม
 ควเนองบทมคชคอง คยงจางงเคมคชชิตการันต์ (จบกชชิตการันต์) ๗

๑ (๑) ก้าทเพิ่มควออกพอนบ มีประมาณเจดค้บทท้านจิดสรร คือ
 เกิดทุกชทุกชยากถ้าบากรน คือทไทยย้นทุกชโคกโรครนท้า ดูนกชน
 ช้างไม่มีคระกุดคิต ทำงนิตเดยพดตามตามถด้า เขยพดุนกชนควชอตั้ง
 ท้ายค้ำ เป็นถด้าเหนยกบทพจนาน อกรรมพิศุทธิพระอมุคคิจไมกช เป็น
 เครื่องหุดคพนโดกยโอสตั้งด้า ให้ชามถงผงพระนฤพาน อักข่าไมกชจว
 ประชานกไซม เช่นทค้ำข่าไมกชชชชอชารย กคคอรุเป็นประชานในทค้ด
 หน้งนามยศตั้งมณะระโดกย นนกกมคูกบตั้งฉราชา พระครตั้งขข่าไมกช
 โดกยเคารพ อจรรชยศค้กคททุกทค้ำ เป็นพระครทอเมืองเตองเคชา น
 แปดวาทเป็นประชานตั้งฉนกร ตั้งฉนพระพระตั้งวคปาฏิมอกช ช้าระโรค
 อากบค้ดตั้งคดอช ให้หุดคพนไทยข้างตั้งคคาวรณ ซึ่งเกิดคแต่ชกรณอากบค
 บัง ปราถ้าทน้อยนเนวก้าแพงบรทค้ค แห่งปราถ้าทค้ดคพระทง ซึ่งมี
 นามตามบรมราชรัง ตั้งศคคองอกรรมพไมกชม แปดวาท้าหรับแปดอง
 เครื่องอกรรมพ แห่งบวรเขยจกระษัตริยเจริญค้ริ เวด้าเห้โดกนค้คราช
 พธิ ประทบทแปดองเครื่องอองการ หอยตั้งชแคระตั้งชชกค้คตั้งช ๗

แทบบาทางศพระศรุธา คือจันทาแทบเทา ในเต้าคความ พระประพฤตัสจรัต
 ตามกิจสังฆ์ ถือชดงค์โดยบรรจบครบดีบดาม ถึงทนายากก็อด้่าให้พยายาม
 ค้อยห้องปรามปราบ โดภเกิดศมาร คำชดงค์แปลว่าองศททกาจต ทงเป่า
 บัด โดภหลง ในสังสาร ให้บางเบาเซาทรามตงตามกาลต จึงชนาพดัม
 ญาว่าชดงค์ ในคำหนึ่งชแจงไม่แจงอดถ รุไม่ชดคณคความตามประดงค์
 มก ไซวาเซญชอนนงนงก ค่านคงเซยน ไซแต่ในกตอน เปนมคชกัม ไซ
 ไทยกแปลก ทยายแยกยังไมพบอทาทรณ อนงคณยงไมแท้ ไมแนมอน
 เก็บมาต่อนตามตงเกศประเภทค้ำ สคณางคนามอ้างองคบนฟ้า ดวงดารา
 โดยตำหรับฉบับด้่า เหนียกตบตองราชมีประจ่า เรียกรวมค้ำคคณางค
 ทางอมพร เดชตงกตพรรคนจระชเรือง พอเปนเครื่องทางจ่า ในคำตอน
 เดิมวักคระมคชพจนนกร ทานแปลงผอนดงเปนไทย ไซว่าพรวค ก็คืออง
 อย่างทางวชททาเทศ โดยตงเกตจอเปนพอมรชทัน คัจจระชอนผอนมา
 เปนถารนค ตงกคณนค้ำไทย ไซประคณ ๑ หนึ่งบาพมจาดัพพงคะ พจนะ
 ในถำหนดเปนบทดัมช ฐำงไทย ไซค้ำยาจกถำดยบด ชมวำคณนงามทง
 ด้รรพางค คืองำมทจอยะระวระทง ไหญ่นอยย คุแชนชชยด้าระพคไม่ชต
 ฆอวาง อนงมกพุดเจบทงด้รรพางค กคอธำงวำเจบทงทงคจคณ ค้ำ
 วจรงคตงเกตเทศชงแปลก คำนแปลวำแจก โดยนุตัมช แจกอินทริยแจก
 ชาติแจกตงกนช โดยยุดตบรรมคตจตประมจญ ในคำถรอกภชรรมบิฏก
 ทานแยกยกชาคูชนชบเนเปนตงน ทุกหมู่หมจคมีนามตามจำนวน ค้ำปดาย
 ตงนดงจรงคทงค้ำกร ทเวียกชาคูจรงคกแจกชาคู เซญนภปราชจงประ
 มจญ เทอดนถ คอแจกจตตคยมรรคแตอนทริย ทายนนมค้ำจรงคประตง
 ตง พระตَابคตงรังคจงตงเกต ในเตาเดศคอกถารนคตงรประตงค์ แปล
 จำแจกศรตทชฎทชรงค เปนเชอจงษฎำษมุณีไพเร มะรังคค้ำไทย ไซดาก

ข้าง เขียนกันว่านระทางคทางโอง คือนภคตทางฟ้าสุราโอง ท่านเดิม
 ใ้้องคะคำประมอญ หนึ่งสุภางคได้ภางคทางดิชค คำบัญญัติยแปลได้จง
 ได้ดอน ว่าอจะระจะงามตามขบจน คือขยของด่อนษาจณันดรรพดกนช คำ
 ว่าครได้างภางคก็อย่างน แต่เดิมครได้เป็นเจ้าเข้าบทดนช แปลว่าอจะระ
 ะงามเป็นมกคต พระนิพนชนามครได้างภางค หนึ่งอุมังคะ โนมคช พุด
 เดือนดตดงเป็นไทยได้เดาระต่าง เรียกอูโมงค้ชุด โพรงเป็นทนทาง ไม่ดว่าง
 อับแต่งพระสุริยง บางทก้อเป็นผนังคตเป็นช้อง บางทชุดเป็นปล้อง โดย
 ประดงค บำพนนเดียงต้นเรียกอูมกค คำไทยตรงเรียกอูโมงค้ โพรงในดิน
 ชุดคะมก้อชุดคะมางค้ดองอย่างไซ แปลก็ได้ความเดียงโดยถวิด คือค้คะ
 อจะระจะเปนชอดอิน ทริยทงต้นสมมุติว่าอชุดคะมางค้ อีกดองคำโทร ไซ
 โนมคำหรบ แปลดะมายคดายกบคำทต่างค คือคำว่าครยางคกบไซครยางค
 นบ ในทางทพระเคราระทเกาะประจำ จตุรางคจตุรงคจวของคต จตุรงคเด้น
 เปนทดำ เห็นยกแดนกได้แน้กระแต่ค้ำ คือดดำเด้นาว่าเปนไทย พด
 ข้างพดมาพดรถ พดบทจรถือชงได้ นเด้เรียกจตุรงค้เด้นาใน กอง
 ทพิไชยเชิงพยุหยาตรา หนึ่งนาคำว่าจตุรงค้จงสังเกด แปลตามเหตุว่าดัดจ
 ิงเรวกดดำ จงสาชกยกเปนนามแห่งอศวา ไซกันมาตามมคชบทบาพิ หนึ่ง
 กดอินไทย ไซมีเปนทอ้าง ล่างสุรางคนางเทพอับครครี แบ่งสุระองคะ
 ดองวาท แปลว่าองคเณงมีชองเทวา จตุรางคทางแปลไม่แปรผน จตุ
 รงคเชนกนดงฉนวน แต่หนตงรงครงคคองวาจ ก็แปลว่าองคติมดำคณ
 ดิงคะแปลว่าเพศตามเหตุพจน โดยกำหนดชายหญิงกระเทยนน ชงจค
 แยกออกเปนด้ามตามเพศพรรณ ทเรียกนปงดงคยคตดงค นระปงสังกยก
 ค้บทเปนทดำม ถ้าเดาเวียนด้นชนามกงรุถึง ทุกเวดาเยนเขาเดากนของ
 แจกฉกคตจคเปนดงคเดาชานาญ หนึ่งคำว่าดัดคะ โนมคช คงกำหนดเดศ

ขวบมี เทยวไต้ต่างชวตั้งคววาชนมี ให้เห็นพระชามรงค์พระทรงศักดิ์
 ดงนอานคชเพชรรคตทงเทรองคณ อานคชนในกระแฉ่แปดยุบด คือของ
 ตันเตศดบจบไมท จะนับค่าราคาไม้ต้นสุด ค่าสมมุติว่าหากามีได้ ค่า
 เตมอณคชไม้สไฟ เราะจึงได้แฉงอานคชประจักษ์คจาม หนึ่งพระชงษ์
 ตรงกับคับทมคธ มีในบทรราชาคับทดยาม แปะอานฉิ่งแห่งองค์พระทรงนาม
 ไทรเดยตามพุดเด่นเห็นไม้ควร ดีกาชอระฉิ่งคังเปนมอด ที่ตราครอง
 คณได้ไว้เปนต๋อน ขอการันคับรจบกคณจำนวน โดยกระบวนใช้คำเช่น
 ราชพรรณ (จบขอการันคั)

๑ (๑) กำคัจจอตั้งอ้ายทั้นทมาฏ เห็นฉดาดเหล็ดอกอ่าบญญาฉน
 มีตองคำ ๆ คัณพดฉกรรจ กับฉกาจใจฉกรรจจะเกยงงอน ฉกรรจภาษา
 ออโรมิได้ทราบ รุอยาม ๆ ตามบูรณฉกรนุสร ท่านใช้จอกการันคัตวรตุนทร
 ฉงคคกคดอณตอณนักรเรียนให้เพียรจำ (จบจอกการันคั)

๑ (๒) คัจจอชอการันคัเปนพจน์ จงกำหนตมอยุ่เพียงต๋ามเจ้า
 เห็นยงฉนแฉ่เช่นกระแฉ่ไมอาน่า ท่านใช้คำฉกษิรามพุกุญฉม แปะฉ่ากณ
 นานมตัมกบพจน์ หนึ่งคำบทวตญุชพระชินศรี หนึ่งแปดฉารอยพระบาท
 นารคณ อักฉาทหนึ่งนฉฉาฉกญุช แปะฉ่าหักกิงไมไซฉงชอบ คาม
 ระบอบแบบอักษรฉงฉอนฉน ทงต๋ามคานในชอชอการันคั คุณภกรรฐู
 ทศกรรฐูพระยามาร (จบชอการันคั)

๑ (๓) ในคำทอไพเรศุริยเข้าหุนท่าย มีอยู่หลายเตศในยจะไซชาน
 เหมือนมีเตศต๋ามกัณท์ไม้ทั้นนาน เขาจัดเครื่องไทยทานบูชากัณท์ อักโยค

เกณฑ์กองคุณจักรุญโรจน์ พงกนัถโทษทศองเกณฑ์เอากจจจน ทถูก
 ปรับพันคองบริบราชทัณฑ์ แคนตหยอนผอนกนคตามหนักเบา ภาคทัณฑ์
 มินแปดจำแบ่งโทษ ที่ทรงไปรดงคตามกฎหมายเก่า คนทศองพรหม
 ทัณฑ์ไม่บนเทา แปดสำเนาว่าอาญาพรหม เกาทัณฑ์กษัตริย์ไม่แปดก
 ทไซแยกจากกมกม เหมือนเคียวเปาเกาทัณฑ์ยงระดม ทหารดมเพราะ
 ถูกถูกชน ราชภณทัณฑ์แปดว่าของหดง ตามกระทรองทุกคองคองหับค
 แม้นเครื่องอาวมหาตเด็กเชียวเชิดชู ก็เนื่องอยู่อยู่ในนามราชภณทัณฑ์ จึง
 ไปรดคองห่มแพรนอกตฐาน พนักงานรับเครื่องทุกสิ่งสรรพ ภูษานาญชาย
 เชนทุกเวรจัน เปนทนายราชภณทัณฑ์กม คางารคณภณทัณฑ์นหมมาก
 แปดว่าแกวหดาก ๆ ประหดาคส์ ทุกสิ่งเสร็จทงเพชรนิมณ กคองท
 เรียกรคณภณทัณฑ์ คางาแห่งคองมหาตเด็กทหารทนาย พนักงานจ่ายของทุก
 สิ่งสรรพ ทงศาตราวุธเดือทุกสิ่งอัน ชอคองพระจรภณทัณฑ์พตากร หนึ่ง
 นามเรียกเขาตมตบรภณทัณฑ์ ทงเจ็ดขันตอมพระเมรุตั้งชร ทุกหวางเขาแม่
 นาส์ทนต์ ชโดชรแต่นภกอะเชียดค แต่แวงหางมยุราเขามาทง ไม่ตอย
 หนึ่งอยู่บนหดงชดาคร์ พอกกมอยด้อยจมนในวาร จนตงที่พันดางข้างบาดาก
 หนึ่งชองไซพระตั้งชทุกสิ่งสรรพ เรียกบริชารภณทัณฑ์โดยใจหาร ทงตชว
 ทวงศัพพรศาจารย์ นามชนานอกเปนธองชองหนักเบา ทชองหนักมกเรียก
 ครุภณทัณฑ์ ชองเขานมเรียกนามคางองเก่า ตฤภณทัณฑ์ตั้งคองทเขาเยว
 นบอกเคาทงครุทฤภณทัณฑ์ หนึ่งชองคัมคाराคาใหญ่ คออุโรนพรคณเรอง
 ฉายฉน เปนชองต ๆ จรงทุกสิ่งอัน เรียกมทคชภณทัณฑ์คางาพ กรม

ภูษามาตาพระเกรของคน หวดงราชาก็มณฑกคนถนถน พนังงานแต่งของค
 นฤบค เขยนคองมคองนอชทอเคิมปตาย ทาองกมภนช่นนจวาพระยายกษ
 ความประจักษ์ด้วยว่าไทยก็ไซ้หตาย ในด่าชกยกเปนบทมครกตาย จะแปด
 เห็นอยากกายไม่ควรพ้ง กรณชระว่าคตบค้บทมกช แต่เดอมตคเบนไทย
 ไซ้โดยหว้ง พระคตบเพชรหอดงกระทรจกตง มีนามคองพระรัตนกรณช
 พงไฟรใหญ่กวางทางด่าเหมยค เขาของเรียกพนตณชแต่ไฟรตณช น
 แปดว่าหมุ่บ่าเปนด่ามัญ มีด่าคัญค้วทอพิทุรีย์ปตาย ค้าทณนย้ายแยก
 แจกไว้น คำในพระบาพียงมหตาย ฌนเดอตกคเตเอาแต่บทมครกตาย
 อธิบายบอกชื่อทอการ์นัต (จบทอการ์นัต)

๑ (ณ) ในหมองตคองณชคนเขาหมุนทาย จะแยกย้ายตามอภชวเขา
 ผอนน กับใจพจนบทงระมายกตาย ๆ กน ช้ด่าคัญแต่คองนอเขาตอเคิม
 ชอจางวาเกชบาตทานรังตฤษค จวาพระยาพระภฤษณคองนอเอริม คอภคณพระ
 คานนามนารายนเคิม จงคองพิมพ์คองนอให้พอก้า ยตงกรณชกรณ
 ทงตองค้บท มีแปดว่าเคเรือประตบทุกตงด่า อชกรณแปดว่าโทษทกนทา
 ตงถอยค้วอารงบอชกรณ เคเรือจองจาชอคาเปนอาท รจนคี้รสามค้บ
 ลองโดยตงทร ไซ้ไม่เคิมตามบทเพราะดตทอน ทวตตงษกรมกรณนบ
 โดยนาม หนึ่งค้ำกรททานายแถทายทก ฐประจักษ์ศรายฝ้ายดยาม ค้าทา
 นายแถททายโดยฤชชยาม ทานเรียกนามน่นวาพชากรณ อภชรรวมภค
 ลุชมประชุมเสริจ จคไว้เจ็ดพระคณกรบาพัสอน เจ็ดลบบเรียกกว่าดบคป
 กรณ ที่ไซ้ผอนการพระศพนเจ้านาย กับอภค้วหนึ่งจ่านมหาชกรณ

คือคำภีร์ตั้งสอนใหญ่ขยาย หนังสือเกียรติคุณของเขยงคุณอุปถาย ท่าน
 แปลว่าเรียกรายแต่ไรยดง หนังสือหอมแถมตั้งของทชารุด ให้คนดบรตุทช
 โดยประสงค์ นั้นเรียกปฏิตั้งขรณ์ให้คนคง นับจำนวนเขา ในข้อณอการันต์
 อนึ่งคำวิจารณ์ดาร์ต้นอง นับเป็นสองกับพิจารณาท่านจัดสรร ว่าใคร
 ครอบงวมครวดคราดารพัน อีกอย่างนนแปลอดดอวาจตแจง นามขุนนางชอ
 นกมมาก ค่นกับปตายกตายหล้ากตามตำแหน่ง หดองวิจารณ์ โทษา
 ศาตาแดง ในตำแหน่งคตงต้นคาคัดคตนาม นามขนานหดองวิจารณ์จกรกิจ
 หดองพพภณทพิจารณาเจ้าภาษา อนึ่งขุนจครวดวิจารณ์ศาดคต ข้าบอ
 ทขุนวิจารณ์พวกจมนจร หดองโทษากการวิจารณ์เด่า กนบเขาคำวิจารณ์
 ในดาร์สอน ชื่อขุนนางอ้างมาว่าในกลอน อุทาหรณ์แห่งเหตุตั้งเกิดพจน์
 มีจจะถรณ์บริจักรณว่าเครื่องดาด คือเสื่อสาดเจียมพรมนิยมหมด อีก
 คำว่าสาขารณ์ทางมตช ว่าทจถึงไม่กำหนดว่าใคร ๆ สมบูรณ์บริบูรณ์
 ว่าเต็มที คือไม่มีบกพร่องที่ช่องไหน หนังสือคำความอุทธรณ์อย่าร้อนใจ
 จะบอกให้รู้แปลจงแน่นอน ค่นบัญญัติค่านบาพพจน์ จงกำหนดเกิดท่าน
 แปลดาร์อดอน ศาดหัวเมืองเของยักชกโยกคตอน เขากถอนเอาศจามมา
 ว่าในกรุง มีทองตราตั้งให้หาขุนคาดเก่า คตองรับเข้ามาแก่อุทธรณ์ยุง
 ทพ่ายแพ้ยอชยับคตองปรับปรุง ศาดในกรุงนี้สำหรับรับอุทธรณ์ จำพวค
 หนังสือรห่มการันต์ทาย มีอยู่หลายดวนแยกในแบบสอน สุ่มรรณ์จากรุชา
 ทิชากร สุ่มรรณ์ว่าทองกอนแดทองทราย สุ่มรรณ์แมตงเป็นสุ่มรรณ์นนจรู
 ยาทศคแยกแบบครูปอกขยาย รูปพรรณสันฐานประมาณกาย ทงหญิง
 ราชสูงคำประจำคต นิดพรรณนนว่าดีฉวีชา ขาดฤคำคำแดงแจงนุต่นช

พระทนต์เรียกหาพนชนกับทแดง พระสุทนต์เรื่องมทานชแดง แแปนแดง
 ว่าผู้ทรมานดี อม่งอนนคกุภยอนนคพน ก็เป็นค่าเดียวกันแปดคงที่ ทาน
 แยกแปดต้องอย่างทางจจ ประสงค์ทเปิดยนมตตตำคักถอน ต้องจจว่า
 ไม่มทสุดอยุค กุดบุตรเรียนร่าจจจำสอน แมรู้ได้ใจอองถองสุนทร จจะ
 กตถถอนกเฟื่องเรื่องปัญญา ทนงมูรเวทมนคเปนมคหาญ พระอาจารย์
 ร่ายมนคบันคาถา นิมนคพระสงฆเทศเจตนา จะให้ว่าด้วยอะไรไปเผดียง
 คาหมอเตชเวทมนคเปนมคธง แก่ร่ายมนคบันดงจนตตเตียง ท้าวจ้ามนค
 มณทานงนำเตียง เต๋นจ้ามนคเรียงเผ้าทรงธรรม คังแต่แรมค่ำหนึ่ง โน
 เดือน ถึงเดือนแปดบูรณมชอกมหนค แรมค่ำหนึ่งเดือนสิบสองเจ้า
 เหมนค ไปจนวันเพญญคุณบูรณม เดือนแปดแรมค่ำหนึ่งนบกำหนด
 ไปจนจตเดือนสิบสองเพญญคถ ขอจรรษานะฤคโดยจธ ทานแบ่งบั้งจาม
 ส่วนประมวญวน คังหุพยนคคณชกพยกเพยค ทชกเขตจายนคคณชยน
 เขายอมรูแบายนคคณจาศญ จงฟาดพินผ้าพยนคบันเปนจุน คนร้แก
 นาพิกาธารพค โปรตดาวังตงทคาแทนงชุน ชานาญยามนคแ่งรงแ่งตง
 คุณ ทมทุนคความร้แกโกกค พิมานองคอมรินทรีเทจราช นามประกาศรักนทก
 แห่งหน เขาเรียกจจเวชยนคอกโพชยนค เพราะผจญพจกอดูรเทจจ พอชนกะ
 บังเกิดพิมานทพย สูงระดับแ่งเต็คในเวหา อกรถทพยเทียมพนมหคจจ เรียก
 สมญจจารถเวชยนค เปนรถทรงขององคอำมเรค เ่งคจประเวคคคกใหญ่ใน
 สจจรรค ได้ปรามปราชบอดูรจาเหถาอาชจรม พวกเทวญมไซยในสังคราม จงคจ
 ขอเวชยนคราชจจ ได้เดือนจตชอมมาไซในดัยาม ทนงเวชยนค นกตรงจจางตาม

ในข้อความตัวต่อข้อต่อปลาย อีกพระนามจากุรนครคัม จากุรนครนกก
 มท ใช้ทลาย บทนเป็นคุณนามภความธิบาย ว่าเชอถ่ายจกรพรตชคตยา
 ซึ่งเปนใหญ่ในทอปีทงตัสสุด กบดาวแดนตัสตมทตัสทศา ตุคเกษตรเชครราช
 อาณา พระเลขาแม่ทอจกรวาท ไพรพนมพรมพว้างนำค่างขุม พฤก
 ษาชาติตัสตอุมกตมทอมทอาน เขาเรียกบ้ำหิมฉนตแดหิมพานต์ กยอสูราม
 มนำค่างไม่สร้างฉาย เกษมตัสตมทนทงว่าเกษมตาสนต สองสูราม ใช้ได้
 ตังใจหมาย เกษมแม่แปดว่าตัสตมทอราย ตันตว่าเกิดอนคตทายรงบไป
 ฤตตุต้นำฝนเรียกจวศตัสตมท โทษมทนตมทแปดว่าโทษใหญ่ พระอรหันตตัง
 เซตกรกิดเศกไทย นีราศไรริมตทนตัสตมทบาปบุญ ยัสตบเก้าเค้าคตมออยู่ทลาย
 ตังนค้ำท่ายค้วคอเขาคอหนุน ทุกข้อค้ำอัสสาทจัวใจเปนทุน ได้ขุดทุน
 บัญญาปรีชาเชาจัน (จบคอกการันต์)

๑ (ด) ในพวงกลอกการันต์ตัสตมทจกชคต จงวินิจนแบบดะเบของเปนทองเก้า

เหมือนตัสตดะทอาน้ำในสำเนา ค้ำไทยเราบทบาททอวาทาสเตยรัต หนึ่งตัสตมท
 ตัสตมทตอกตัสตมาตล จงมตาสรุในการจระฮานเขยณ บรมตลพระค้ำกรท
 เตาเรยณ ตองมเพยรตงหน้าพยายาม พระค้ำกรมชยอวตัสตมทราตล เปน
 ทศาคแปดไตในตัสตนาม แปดไตตงทนคตมนาม บารยชญงามเก้าประโยค
 ไตกยนิยม หนึ่งค้ำว่าพระหัตตคตมทพระบาท เห็นเขยนคตาสคตองนทกมตม
 กวักพระหัตตคตมทตัสตมทเรียกว่าแจกรม พระค้ำทรวงจให้ระคตมกนตุงาน ค้ำพระ
 หัตตคตมไทย ใช้เชนนี้ จาเกาเรทราชาคตมทตัสตมทสูราม หนึ่งว่าคตมทตต ไตจตการ
 คอชางบ้านทอานเคเรือเจือระคตม แมยพระโอบรูเชอนนคตมทตตมทตัสตมทประภาศ เตนา

มาคยแจงอดถไม่ชดสน ทุดเตนอดนองบาทยุดต ตามยุดตคุดกอดถโตชค
 ความ กระแสดุ่นทรอดถทศตไฉ ยังจำได้โดยประจักษไม่พกตาม ทง
 อดถแปดแทร์อยุธยาจงาม ย่าดจนดามตบหตุครูอาจารย์ ลิปตองคำจำไว้
 อย่าให้ศดาศ ทกำหนดบตบาทเช่นบรรหาร ดั่งนพอกกถการันต์หมัน
 พิจารณ จะเขียนอ่านอย่าให้พดงระวงตุ (จบลออกการันต์) ๑

๐ (ท) คอณหมวดทอท่านบรรหารเหตุ จงตั้งเกศรอรระคนปนกันอยู่
 ทระระเยองแยบตามแบบครุ ท่านลฐแปดอ้างเป็นอย่างเดียว คำทศวทอ
 ดอนด้นนภกร ทอรอบทตั้งตั้งกฤษฐจกิตตเจดียง มิได้แยกอย่างนิยมใช้
 กดมเกดียง เพราะจ่าเป็นความเดียวทงอดถแปด อดมจนตบนโต ใช้กัน
 มาก ในวิภาควใจพจนนัมบทแก ทงธิบายมีอยู่จตุแถ ทนแปดกแยกแต่
 จ่าเป็นการันต์ คำบาพมเช่นเห็นฉนท ท่านใช้จ่าเอกรจิตรเอกรฉนท จ่า
 รวงจิตรปรองตองอย่างเดียวกัน โดยคำคณูร่วมคิดตามคค อักคำทง
 พนวกากามฉนท นิจรณกนการบุญญะราช ก็อปราตณากามระคุณมนุรา
 คิ ดะโดกยถึงจุมตคิจงหลุดไป วุดโตไทยในบาพคำภรฉนท บอกจ่า
 คัญแจกประเภทพิเศศใหญ่ ท่านเดือกกคคดแปดงแต่งเป็นไทย ก็เรียก
 ใช้จ่าคำฉนทประพันชกถอน คำฉนทแปดความไว้ตามคับท ของจ่าหรับ
 บัดโทศทางอักษร กขเป็นทพงใจอาโดยอจวรรณ ท่านกนิกถอนชจนอ่าน
 ตำรายรมย์ พระอนนทพระนทพามเถระ ใช้ในพระบาพนหมม ใน
 กระแสดแปดชื่อจ่าชนชม ตามนิยมเหตุการบันดาดเปน หนึ่งทดวงเงนา
 นนทคำแห่งยศ ถึงชอศคกมใหญ่โตเห็น เจ้าเมืองนนทคนทชอกนชก
 ประเด็น แกบ้วยเปนโรคชรามาช่านาน อนเมืองนนทบุรทฉนทว่า เปน

ได้ยินว่า เป็นวาจาเดียวกณนกกัม ด้วยนบนามทอย่างอย่างอุดม แห่ง
 บรมนรินทร์ป็นประชา สุนทรศบทุกบสุเรนทรกุมเดา ก็เป็นเคาเดียวกัน
 เช่นฉนั้นว่า ยิงนรินทร์นเรนทรราชสมญา เป็นวาจาคุ ๆ ฐูไว้ดี อ้า
 มรินทร์อามเรนทรนคุดาม นบเป็นนามเทอราชท้าวโกสัย อ้ามรินทร์
 วจนจฉายคา ไซม อักวาทกรรมหม่นอามเรนทร สัมเด็จพระอ้ามรินทร์มาคย
 โปรตประทาน โอภาศแก่นายเด่น ขุนอ้ามรินทร์รักษาไม้กตาเกณฑ์ หลวง
 สุนทรวิษยครูกิจการ พระพรหมสุนทรย่นเรื่อง ให้เคองชด หลวงสุนทร
 สัมบัติได้วาخان ฝ่ายท่านหลวงชาติสุนทรหม่นประมาณ กิตราจราน
 พระนรินทร์ราชเด่น พระพิเรนทรเทพยทใหญ่ขวา ปลัดจ่านายเธรเกณฑ์
 ตามท หงพระราชกรนทร ถนยศมี สฐานท่นอกซ้ายไม่ร้ายแรง หลวง
 สุนทรเคชะชนนศีก ด้วยกิตกุกหลังหาญชาญค้ำแห่ง พระพรหมสุนทร
 นไม่มแดง ทค้ำแห่งพระค้ำหรือจบวรจิง นายนรินทร์ชเบศร์วิเกศศีกค
 นามตระหนักหม่นแพรค้ำแห่งตง พระอารามอ้ามรินทร์ โทถถนอง แค
 คราวครังกรุงศนชนบุรี พระนามของคพระมุนนทรป็นนภปราช ครตั้งโต
 แด้วไม้คดาศทุกถนท พระองค์ได้ไชยชนะมารกระต ชนเนทร มอกพระ
 นามตั้งอกความชด อชรนทรนนเป็นนามท้าวโกสัย แปรด่าเป็นอชิบตเพราะพระ
 หิดถ เรอทรงดองแกจจเชยรเพชรรัตน ใจดำหรับกำจตรีบุไทย พิกพ
 คงยงยอศศชรนทร คอถถนยอศเขาพระเมรุใหญ่ มีนามชคว่าตุคันนะไพ
 ค้าตอไดยแค้นนุกนกว่าทุกเวียง อนิงข้างอย่างคชงมยศ ก็เรียกคชกรนทร
 เป็นชอเตยง คชนทรรัตนนภจตเป็นนามเรียง อักนาเคนทรคุดเคยงกบนา
 คนทร หงตั้งค้ำแปรด่าพระยาข้าง เป็นชออ้างแห่งพระยาอรุคถน เป็น

ต้องเยื้องต้องแยบแบบประบิด อรรถกถาคำเปรียบเทียบให้ดู หนังสือกษัตริย์
 ทรงต้องศบท ชกตกกบเรยกทรงกนทงคู ท้าวตั้งกรนทรจาพระอินทร์ โดย
 คำหรับฉบับบครุ ทักทามรู้แบบบทมคชบรรณ เทวอินทร์จาพระอินทร์เป็น
 ใหญ่กว่า เทวดาตั้งนทงตั้งตรงตั้งจรก อำมรินทร์เช่นพิปรายก็คล้าย
 กัน ได้ด้าศัญญะวรัคตฉิมจกฉาม โดดัยกับอินทระดระรงบ เป็นคำควบคุม
 เขียนใช้ในสยาม ตั้งกรงรัตน โดดอินทร์เด่นอนาม สมญาตามองค์พระ
 ปฏิมา คำมหินต์คตฉิมตั้งฐาน ก้อยททานชเชอการ์นัตน่า แต่ตัวรตง
 รองสองจาจา มหินทรายุกถยาราชธานี มหินทรททานบรรหารงไซ แปร
 จาเจ้ายุเป็นใหญ่ในถิ่นที่ ชก้อย่างหนึ่งจาเป็นใหญ่ในปัตพี สองจาตั้งเจ้าด้า
 เมากัน ตั้งชอเชอการ์นัตบรรหารเหตุ ก้อยพระองค์เรศร์ตาริงอด้วย
 ทรงแผ่นดิน โดยทศพิชธรรม ความเดียวกันกับคำมทิงร คำคตฉิมเช่น
 มหินชรคกต มประจักษชกมาอทาทรณ พดกทรการ์นัตตั้งรเป็นกตยพ
 พชช้อย่างทางต่อนนกรเรียนเพียร ยิงคำอนมัตนอยู่โดยมาก จะรักษาเห็น
 ชากฟ้าเหียร แบบที่ในคำมคชบทจำเนียร ทานแปดงแปดยมนักพอรุกกระทุ
 ความ (จบทรการ์นัต)

๑ (๒) ตั้งชอเชอการ์นัตตั้งรตงชิต คำจจทรแจกใช้ในสยาม รัก
 ละครต้องอยู่ด้าให้พยายาม กำหนดตามตจทแจกแยกการ์นัต พระดกนชตณ
 เหตุตั้งเกิดเกิด คำนเกิดแต่มคชบทจาชนช โดยวิษแมตงคำเช่นร้าวพรณ
 ชนชระนนแมตงมาด้าตกนช โจหารไทยใช้จวาคจอยยามจกต ชอตงชิตใช้
 แพร่งทุกแห่งหน เบนญจนชคำมคชบทชยุบด ก้อยกรงรูปเรียงไปจนกของ

วิญญาณ ดำเนียงพวกลพตชนชดนมจ่า มีแปดวากองพดทห้าวงหาญ พระ
 ด้คนชกถนหอมย้อมตระการ เถ่างคนชนามชนานจากถนต พระราชนิพนธ์
 ยุดตดั วากระษัตริยทรงกถอนอกษรศรี คำเรียกราชดัมพนชนกกม
 คือผู้ทศตเฝ้าท้าวพระยา คำประพนชผู้กฉนทแถกถอนบท ไนมคชท่านอ่า
 ผู้กเปนคธาา เหมือนหนึ่งบทพจนประพนชสรระจจา ก็คือว่าผู้กคำประจ่า
 ทวาม อธิชชาเรียกว่าเปน โมหันช เพราะมีตกนบิตบังบัญญัติตาม มีต
 ด้ยการหดไหตในภพทาม จึงได้นามโมหันชอนชการ หนึ่งชชุกการนต
 สรรถกชิต คือประสทชศกตสทชคาชนาน พระญาชดัมมมิตธิฤทธิโอพาร
 นนแต่กาดปฐิณชประตณเตอน บิตตบหียบยกศกตมฤทธิ ทศอติคยนุถนช
 ยุดตเหมือน ต้นกคถายปถายสนิทโมบิตเบือน คูตวงเดือนบริตชศมตพโยม
 นพพระส่าตดาจารย์ญาณวิสุทธิ ด้วมุติแจ่มแจ้งดังแดงได้รม มหาตทช
 คิตจะอนโดม ด้ยเตือมคถายหายโทมนต์ใจ คำเหตงานคองทการนตช
 จงตรองศรีคำทแจ้งแดงไซ ทั้งแยบคายศรตังเกศที่เดศในย คงจะได้ไปรง
 เป็รื่องเรื่อชปัญหา จ่าพวกลชุกการนตสรระจภาค ที่ไช้มากในดยามะภาษา
 คือเฝ้าพนช พงษพนช ญาคิกา ฝ่ายบิตรมารดาตองตระกุด หนึ่งพนช โทพนช
 เอกเขนกนบ โดยคำหรับเรียนไว้อย่าให้สุญ ยกเอาดัมดินช เสิรมมาเพิ่มพูน
 ทวามเค้ามุดการนตประพนชพจน ชดตนชกบอกล่าวชดาตนช แบบระบิตถอย
 คำคจรกำหนด กระแถตนช เปี่ยมมั่งยงไม่ถต ปดากก็ได้ชูปมตจนหมตรัง
 พระพิไชยชดตนช ด้ยนิคอบ ให้ชนชอบในอารมณด้ยดัมหวัง ด้วชอเชอ
 การนตสรระจจิง พอประทังทวามเซดาให้เบาบาง (จขชอเชอการนต) ง

ต้นฉบับไม่มีหน้า 275 – 284

NO PAGE 275 – 284 IN ORIGINAL

ทำให้ตรงกับตำแหน่งที่ควร
ทำคือบทเช่นจัดสรร แจกหมดแทนหน่อพอกการณ์ ได้ดำเนินคดีพิพินิจ
ตาม (จบ พ การณ์)

๑ (ภ) ภ ภรรยาเต็มท้ายขยายแยก จะจำแนกคำใช้ในสยาม ราช
กุมภข้างต้นเห็นฝนงาม ข้างปลายทราวมืดมแต่ตั้งต้นแห่งไป ตำแหน่ง
ข้าราชการนหมอม จตุตถมภทงส์เป็นที่ใหญ่ คือเวียงวังคตังนาคำราไทย
เวียงนไชคอกกรมนครบาด เจ้าพระยาธรรมาคำแห่งวัง ตำแหน่งคตัง
กรมทำได้ว่าชาน กรมนาเจ้าพระยาพนักงาน พดเทพเป็นประธานขับ
พดตมภแปดนิยมอย่างแบบเก่า ว่าป่าเต่าเด็กใหญ่ในไพรศรี อีกใช้คำ
อุปถัมภในวาที ก็ต้องมีเต็มคอคอกปลาย ดยามูประตมภชอกำป็น
คตมภอกการณ์คำคัญหมาย แปลว่าคำชุไทยในยธิบาย อีกโกตุมภสุด
ท้ายว่าคอกคำ อีกอย่างหนึ่งกุดุมะเป็นโกตุม ก็มีชุมใช้มากแต่หาดากคำ
เนื่องไม่มีเต็มค่อ ภ ประจำ แปลในคำนี้ว่าคอกมะริดตา ชักให้เห็นพอเป็น
ที่เป็ดียนแปลก ท่านใช้แยกอย่างมคระภาษา คิวอักษรค่อความคามาจาก
ท่านผู้มีปรีชาควรใคร่ครอง (จบ ภ อก การณ์)

๑ (ม) คำค้วมค่อเดริมเต็มฮ้างท้าย เหมือนเจ้านายต้นพระชนม์
ยุบดตมอง พระทรงธรรมทรงยุติธรรมครอง พระไทยปองศุขสวัสดิ์โดย
ตัตยธรรม นายอำเภอเผดอเงื่อนท่าเกิดอนกตบ ดำระบบดำรงกรมธรรมน
เหมือนกับให้โอกาสคองทามัน ได้ดำเนินเรื่องรู้ค่อตุนาย คนที่ใจอาธรรม
มักหันเห มักทุ่มเทไปข้างทางดำเอียงหลาย อตวิคัมชบคอดไม่รอดตาย
เป็นใช้พิคัมแกไม้คดากก้วยชนม์ ยาพิคัมของพิคัมดำแดงเต่า เขียนกักง

ดงเค้าทุกแห่งหน แผลเป็นใช้ทรพิศม์คิดสังข์ เจริญชนม์ทฤฆายุศม์ยืน
 ยาง จำพวก ม การณ์คืบประเภท ตามสังเกศคำไซใต้สืบสาว แม่น
 จำแม่นคงให้คุณตามรุกราว มีไซ่แสงร้งแกดงกต่างคำดอดอง (จบ ม
 การณ์ค)

๐ (ย) ยียดยดการณ์จัดสรรพจน์ โดยกำหนดหกสิบทิศไม้ดัดดวง
 อาจารย์ด่อนกตอณภาพยต้นทงปวง ทุกกระทรงวงเจเนจัดเป็นอศักรัย พระ
 เจดีย์ทบรรจุบรมธาตุ เทวราชตั้งสถิตยทุกเขตรชนนท ทงหมู่เทพยบูชา
 ไม้ราวณ มหิศักรัยของทพยเทพยบูชา อาทศยแทศยอกรพระยามหาเทพย
 อษทรยเด็พยเนองนคยด้นทหน้า หอพนเทพยราชราชโยธา เทพยเจ้ากรม ๆ
 ซาทหารใน ภาชนัยบาพแปดว่าแจก วันทนัยค้ำแปดกแปดว่าไหว
 นศัดคคยกของอาบคทาพจิดไว้ มนุษยไซ่ชอบอยอประจำ เต็มบุษยนั้นไซ่
 งามเตอนย จาบดยว่าคักให้ครวญคร่ำ แหวนพตอยบุษยเรอนรองดวน
 ทองคำ คาร่าแพทยน ไครทำให้ตบเดอน ไพรบุตยแปดว่าเต็มโดยพิเศศ
 อักพิบุตยจงตั้งเกศแปดกเหมือน คนชาติแพดยนเปนคนพดเรอน ทักดุม
 เกตอณทานาแดงคักน เถางภาศยพจน์พากยอกรพระภาศย เห็นไซ่มากมก
 จรม์ทุกทถน เห็นนำคหุม่อมาคยนารถนรินทร์ โยชามาตยตั้งจะบิณพโยม
 บน เยาอมาตยดองมาตยดาดจิมุตี เปนบุรุษยปราโมทยประโยชน์ผด
 อภิรมยรินรศ์เดางคนช ดำราญรมยเพราะได้ดตบุรรมย อามฤคยณฤพาน
 ประทานทุกช บันดศุขบริตทชจุมุตศม สัตว์ในโดกยเหมือนเปนโรคองม
 รรงม ถึงกระหนกไม่นิยมศุชนิพพาน ท้าวโกดัยมเทพอาวช พระชรรค
 เพชรฤทชริตม้สำหรับประหาร รังษีเพชรแจ่มจำหรัสชชวาดย พวกอะสุระ

หมู่मारประชาไชย กรุงกระษัตริย์ลวดยรัชมใหญ่ชัย เรืองขรรุญแจกแต่งตั้งริยะ
 ไล วจรจากยวาทมเดศไฉย ทนังโฮ่งวรวัยอาค่นัดออกตา บังแทรกบัง-
 สูรยชกแต่งตั้งสูรย แก่งไพรชุรียตั้งแต่งจรัสกล้า คนท่มงมทรพยนบภารา
 ทงต้นทรพยเงินตราอเนกนอง อาจารย์ตั้งชนทางชอบประกอบกิจ ผู้เปบน
 คีศัยศวทรทดแทนตนเอง ตามฉิไสยบั้นทศัยคิดปกครอง โดยทำนองชือ
 ตั้งศัยกอดตั้งศัยธรรม ไพรผู้คิมทุกขด้วยกันหมด อดุดยัยศัยยามฉิโยคกัไคก
 คัดย ใจอาตั้งศัยมกตั้งตั้งศัยเตียพดณ ค้าตั้งศัยม่นช่วยคนพ้นไทยพาด ค้า
 หาใจทัย ๆ พ้องคองพิพาทัย เกิดฉิฉวาทกนชนในโรงศาล พวงนั๊กแดง
 พิณพาทัยฉดาการ แบ่งกันเตียรบงานเหมาดคร จำพวกนมีมากฉิภาค
 พจน ตั้งนเปนบทยออกการณ์ตั้งศัยรักษร ว่าย้อ ๆ พอกำหนดในบทกอดน
 ตั้งนิกทรยอเพิ่มเติมประคน (จบ ย การณ์)

๐ (ร) ถัดนไปตั้งวรอเข้าคอบท จงจำจคโดยพิจารณี่สารนุดนรี คือ
 วนเตารห้าคำทำมงศด ตั้งร่างหนังสือตั้งวตมนนคตั้งองคำภีร์ นวมอตั้งวมแหวง
 เพชรเพชรรัตน งามจรัสรุ่งเรืองเจริญศัร เทเวศร์ร้องกันเรศร์นฤบตี
 อิกฉวาทชุนธรรมดงการ อิศเรศร์รังสีรรคัยญญสูตร คำนพูดตามมคชภาษา
 พระวิสูตรวาริมตั้งมญา วิสูตรวามานกนตั้งสุวรรณงาม ถ้ายตั้งญจนสูตรพระ
 ตั้งฉฉม อิกพระสูตรเนองนบตั้งฏุกถาม ธรรมตำตรไว้สำหรับระงับความ
 โหรตำตรมีนามว่าตำรมัก ไลยะตำตร ๆ นค้ำภีร์เวท ตั้งตั้งฉตรนันทาน
 กถาฉฉาฉาฉา ประจามิตรมแต่คิดจะก่อกรรม หม่อมมิตรมักจะทำให้
 อั้นตราช ธรรมเนียมคนรอบคอบระบอบกิจ รักษาไมตรีฉิตรมิตรสหาย
 บังไม่ช้านำไม่ฉานราญระกาย จับแต่ปลากินสหายจนเบือกัน วจรกรกบ

๑ ข้านโฮวาทท้าย	จรัลคัย
นับเนื่องถึงตายศิษย์	ทามนน
ร้อนใจจึงสู้คิด	หาทรพย จ้างแฮ
ก้ากบกวตตรวจชน	เสร็จได้โดยถวิต ๗
๑ ท่านเพียรคิดแคะไค้	คำหลาย เดศเฮย
แรงจิตชดบรรยาย	เยียงไซ้
จกสูญนำเตี้ยตาย	รศพจน์ ท่านแฮ
อุดำให้เตี้ยทรพยให้	คาญทาพมพ์ ๗
๑ ไครไครไครรอบรู้	ระเบียบบท
ไบบ่อนกตอนใจพจน์	พากย์พ้อง
เชิญเฉยด้วยนรชฏ	มาช่วย ทูหนา
น้อยมากตามแต่ค้อง	กิจได้โดยประสงค์ ๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ เลขที่ ๒๕๕ สี่แยกประตูผี พระนคร
นายเซ่ง แซ่เตี่ยว ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๓